Ne Kadar İleri Gidebilirsin?

DAVID LODGE

İngilizce'den Çeviren: Ayşe Öngün Aksakal

AYRINTI

DAVID LODGE

1935'te Londra'da doğan David Lodge, College London Üniversitesi nden 1955'te mezun oldu. 1959'da aynı üniversiteden yüksek lisans derecesi aldı. Bu arada Britanya Ordusu nda askerlik hizmetini yaptı. 1960-1987 yılları arasında İngiliz Edebiyatı Bölümü nde ders verdiği Birmingham Üniversitesi nden doktor unvanını aldı. 1987 yılında kendini bütünüyle yazarlığa adamak üzere emekli oldu. Birmingham'da Çağdaş İngiliz Edebiyatı Fahri Profesörü unvanına sahiptir ve bu kentte yaşamaya devam etmektedir. Yazar, Royal Society of Literature'ın (Kraliyet Edebiyat Derneği) bir üyesidir. 1989'da Booker Prize'da jüri başkanlığı yapmıştır. Lodge ayrıca Fransa Kültür Bakanlığı tarafından sanat ve edebiyat alanında yaratıcılıklarıyla sivrilen kişilere verilen şeref payesine de değer görülmüştür.

Romanları: *The Picturegoers* (1960), *Ginger, You're Barmy* (1962), *The British Museum is Falling Down* (1965), *Out of the Shelter* (1970), Hawthornden Ödülü nü ve *Yorkshire Post* Roman Ödülü nü kazanan *Changing Places* [1975; Yerleri Değiştirme, çev.: Abbas Orhan, Adam Yayınları, 1998], ile 1980'de yılın Whitbread Kitabı seçilen *How Far Can You Go*, 1984'de Booker Prize için son elemeye kalan *Small World* [Dünya Küçük, çev.: Abbas Orhan, Adam Yayınları, 1998]; 1988'de *Sunday Express*'in Yılın Kitabı Ödülü nü alan *Nice Work* [İyi İş, çev.: Ülkü Demirtepe, Ayrıntı Yayınları, 2003], *Paradise News* (1991), *Therapy* [1995; Terapi, çev.: Meram Erdoğan, Ayrıntı Yayınları, 2003], *Home Truths* (1999), *Thinks* [2001; Düşünce Balonları çev.: Meram Erdoğan, Ayrıntı Yayınları, 2005]. Kitapları on yedi dile çevrildi.

Yazarın *Author, Author* (2004) adlı romanı da Ayrıntı Yayınları'nın yayın programına alınmıştır.

David Lodge edebiyat eleştirileri de yazdı: *Language of Fiction* (1966), *The Novelist at Crossroads* (1971), *The Modes of Modern Writing* (1977), *Working With Structuralism* (1981), *After Bakhtin: Essays on Fiction and Criticism* (1990). Ayrıca birkaç klasik romanla, aralarında *Twentieth Century Literary Criticism* (1972), *Modern Criticism and Theory*'nin (1988) de bulunduğu eleştiri antolojilerinin editörlüğünü yaptı. 1986'da dönem dönem yazdığı denemelerinin toplandığı, *Write on* adlı bir kitap yayımladı. En son eleştiri yapıtı *The Art of Fiction* dır (1992).

Yazarın *Small World* adlı romanı, 1988'de Granada TV tarafından bir televizyon dizisine uyarlandı. David Lodge *İyi İş*'i BBC için dört bölümlük bir televizyon dizisi haline getirdi ve dizi 1989 sonbaharında yayımlandı. Yılın en iyi drama dizisi dalında Royal Television Society's Award'ı (Kraliyet Televizyon Derneği Ödülü) kazandı. David Lodge ayrıca bu diziyle Monte Carlo'daki Uluslararası Televizyon Festivali'nde, senaryo dalında Silver Nymph ödülünü aldı. Yazarın ilk tiyatro oyunu *The Writing Game*, Birmingham Repertuvar Tiyatrosu nda Mayıs 1990'da sahneye konuldu.

Ayrıntı: 542
Edebiyat dizisi: 158

Ne Kadar İleri Gidebilirsin?
David Lodge

Kitabın Özgün Adı
The How Far Can You Go?

İngilizce'den Çeviren
Ayşe Ongün Aksakal

Yayıma Hazırlayan
Eda Çaça

Düzelti
Sevgi Serper

© David Lodge, 1980

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir

Kapak Düzeni
Arslan Kahraman

Dizgi
Esin Tapan

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık (0 212) 321 23 00 (Phx)
Merkez Mah. Burcu Sok.
6/1 Kâğıthane-İstanbul

Birinci Basım 2009
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-554-8

AYRINTI YAYINLARI
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Eminönü - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 - 01 - 05 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

David Lodge

Ne Kadar İleri Gidebilirsin?

EDEBİYAT DİZİSİ

GÜLÜNESİ AŞKLAR/*Milan Kundera* ◢ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ◢ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mano Vargas Llosa* ◢ BİZ/*Yevgeni Zamyatin* ◢ KESİK BİR BAŞ/*Iris Murdoch* ◢ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ◢ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ◢ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ◢ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ◢ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ BALKON/*Jean Genet* ◢ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ◢ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ◢ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ◢ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ◢ ANARŞİNİN KISA YAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ◢ FOTOĞRAF MAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ◢ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ◢ AZİZLER ve ÂLİMLER/*Terry Eagleton* ◢ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ◢ ORLANDO/*Virginia Woolf* ◢ UTANÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ◢ YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI/*J. G. Ballard* ◢ KARANLIĞIN SOL ELİ/*Ursula K. LeGuin* ◢ AĞ/*Iris Murdoch* ◢ WATT/*Samuel Beckett* ◢ EKOTOPYA/*Ernest Callenbach* ◢ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ◢ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjornsen* ◢ CUMA/*Michel Tournier* ◢ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ◢ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◢ MURPHY/*Samuel Beckett* ◢ MASAL MASAL İÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ◢ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◢ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ◢ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ◢ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ◢ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◢ MYRA/*Gore Vidal* ◢ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◢ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◢ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◢ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◢ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◢ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◢ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◢ ROCK LANETİ/*Iain Banks* ◢ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◢ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◢ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Søren Kierkegaard* ◢ KONFIDENZ/*Ariel Dorfman* ◢ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◢ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doherty* ◢ NIETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◢ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◢ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◢ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◢ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◢ 62-MAKET SETİ/*Julio Cortázar* ◢ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◢ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◢ DUR BİR MOLA VER/*Tom Robbins* ◢ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◢ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◢ LILA/*Robert M. Pirsig* ◢ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ◢ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◢ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◢ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◢ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◢ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◢ MERCIER İLE CAMIER/*Samuel Beckett* ◢ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◢ BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ◢ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◢ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◢ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◢ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◢ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◢ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◢ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◢ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◢ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ◢ $10^{1/2}$ BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◢ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◢ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◢ ADA/*Aldous Huxley* ◢ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◢ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◢ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◢ YARATIK/*John Fowles* ◢ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◢ ZENCİLER/*Jean Genet* ◢ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◢ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◢ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◢ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◢ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◢ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ◢ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◢ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◢ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ◢ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◢ ALDATMA/*Philip Roth* ◢ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◢ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◢ MANTISSA/*John Fowles* ◢ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◢ BENJAMIN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◢ METEORLAR/*Michel Tournier* ◢ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◢ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◢ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◢ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ◢ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ◢ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ◢ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◢ İYİ İŞ/*David Lodge* ◢ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/*Connie Palmen* ◢ TERAPİ/*David Lodge* ◢ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ◢ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ◢ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ◢ SISKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ◢ BETON ADA/*J.G. Ballard* ◢ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ◢ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ◢ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◢ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welch* ◢ SİNEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ◢ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ◢ METROLAND/*Julian Barnes* ◢ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ◢ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge* ◢ MİLENYUM İNSANLARI/*J.G. Ballard* ◢ MÜNECCİM KRALLAR/*M. Tournier* ◢ BEYAZDAKİ KARA/*Maggie Gee* ◢ KAYBOLUŞ/*G. Perec* ◢ HINÇ AYLARI/*P. Bruckner* ◢ LİMON MASASI/*J. Barnes* ◢ BÜYÜCÜ/*J. Fowles* ◢ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/*J. Barnes* ◢ OKLUKİRPİ/*J. Barnes* ◢ FISKADORO/*D. Johnson* ◢ HAYALETLERİN GÖÇÜ/*P. Melville* ◢ ÖLEN HAYVAN/*P. Roth* ◢ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/*Tom Robbins* ◢ PASTORAL AMERİKA/*P. Roth* ◢ ABANOZ KULE/*J. Fowles* ◢ ARTHUR VE GEORGE/*J. Barnes* ◢ VAHŞET SERGİSİ/*J. G. Ballard* ◢ VİLLA MEÇHUL/*Tom Robbins* ◢ ASKER GRAMAFONU NASIL TAMİR EDER?/*Sasa Stanisic* ◢ FARMAKON/*D. Wittenborn*

Ian Gregor'a ithafen

Ne bilebiliriz? Neden bir şeyler var? Neden hiçbir şey yok?

Ne yapmamız gerekiyor? Neden yaptığımızı yapıyoruz? Nihai olarak neden ve kime karşı sorumluyuz?

Ne umabiliriz? Neden buradayız? Bütün bunlar ne hakkında?
Bize hayat için ne cesaret verecek ve de hangi cesareti ölüm için?

Hans Knüg, *Hıristiyan Olmak Hakkında*

1
Nasıldı

Milattan sonra bin dokuz yüz elli iki yılının karanlık bir Şubat sabahında saat sekizi biraz geçiyor. Havadaki hüzün milyonlarca bacadan çıkan kömür dumanıyla birleşerek Londra'nın üstüne siyah bir kefen gibi yayılmış. Yağmur, Euston Caddesi'nin güneyinde, Soho'nun kuzeyindeki garip, dar sokaklarında soğuk soğuk çiseliyor. Bir banka binası ve mobilya deposu arasına sıkışmış, taştan yapılmış Our Lady and St. Jude Kilisesi'nin büyük neo-gotik binasının içinde ise hâlâ gece. Kış şafağının güneşi, Cennette Taç Giyme Töreni'nin ön tarafında göze çarpan, kayıp amaçların efendisi Azize Meryem ve Aziz Yahuda'nın* hayatlarından sahneleri resmeden vitrayların arasına nüfuz edemeyecek kadar cılız. Yan duvarlar boyunca yer alan oyukların içinde, dua eder veya vaaz verir hal-

* Aziz Tadeus veya Yahuda. İsa'nın on iki havarisinden biridir. (ç.n.)

de donup kalmış azizlerin alçıdan figürlerini, adak mumlarının titrek ışıkları aydınlatıyor. İçeride karanlık tavandan aşağıya uzun iplerle kuyuya sarkıtılmış gibi duran elektrik lambaları da var ama mali nedenlerden, bu lambalardan sadece sunağın üstündeki ve dağınık cemaatin toplandığı ön sıraların ortasındakiler yanıyor. Cemaat hep bir ağızdan karşılığını mırıldanırken (bu yakın zamanda uygulanmaya başlayan, katılımı artırmak için tasarlanmış diyalog şeklinde bir ayin), nefesleri yüksek çatılı mahzenin derin loşluğu tarafından emilmeden önce kısa bir süre için yoğunlaşıp serin ve nemli havada asılı kalıyor.

Mihraptaki peder, kırmızı cüppesi havada ıslık çalarak (bugün, Aziz Valentinus Şehit Yortusu Günü) cemaate doğru dönüyor.

"Dominus vobiscum."

Mihrapta pederin yardımcısı görevini üstlenen toplam sekiz genç var. Hep bir ağızdan*"Et cum spiritu tuo"* diye karşılık veriyorlar.

Kilisenin arka tarafından gelen menteşe gıcırtısı ve kapı çarpma sesi geç kalan birinin girişini bildiriyor. Peder, Offertory duasını okumak için mihraba doğru döndüğünde ve geri kalanlar da dua kitaplarının sayfalarını İngilizce tercümeyi bulmak için karıştırırken, orta koridorun fayans kaplı zemini üzerinde telaşla yürüyen yüksek topukların sesi herkes tarafından duyuluyor. Etine dolgun, neşeli görünüşlü ve kafasında koyu buklelerini örten ıslak başörtüsü olan kız, aceleyle sıralardan birine çöküp, sarı saçlarını kendisine çok yakışan siyah dantel bir şalla örten bir başka kızın yanına doğru kayıyor. Şallı kız gizlice bir hoş geldin tebessümü için yüzünü döndüğünde, tam arkasındaki kaba yün paltolu ve iri yapılı genç, kızın profiline hayran hayran bakıyor. Geç kalan esmer, gülünç bir suçlulukla burnunu oynatıp, kaşlarını kaldırıyor. Şimdi dokuz kişi, artı peder ve oturdukları sıraya ne oturmuş ne de çömelmiş, bu ikisinin arası bir konumda sıkışmış, hantal bohçalara benzer yün kazaklar ve ceketlerle sarmalanmış ve sanki geçen pazar ayininde aileleri tarafından kilisede unutulduklarından beri oradalarmış gibi duran bir çift yaşlı kadın var. Ancak biz bu dünyadaki zamanları neredeyse dolmuş olan yaşlılarla değil, yetişkin hayatları henüz başlayan genç insanlarla ilgileniyoruz.

Uzun şeritli atkılarından, çantalarından ve kitaplarla dolu dosyalarından yakındaki Londra Üniversitesi'nin fakültelerinden birinde öğrenci oldukları anlaşılıyor. Our Lady and St. Jude'un genç stajyeri, Katolik Topluluğu Koleji'ne gayri resmi papazlık yapan Peder Austin Brierley (çünkü tüm üniversiteyi kapsayan resmi papazlık, merkezini uygun bir şekilde başka bir yerde onurlandırmıştı), özellikle Yeni Ahit Çalışma Grubu ve katılmak isteyen diğer Katolik öğrenciler için her perşembe sabahı saat sekizde vaaz veriyor. Öğrenciler de hatırı sayılır zahmetine karşılık bu ayine katılıyor. Londra'nın gri, hissiz kalbinde yer alan soğuk, loş kilisede heyecanlı olmayan bu ayinde yer almak için varoşlardaki soğuk yataklarından her zamankinden bir saat erken kalkarak, ağızları kuru, açlıktan güçsüz bir şekilde, sigara dumanından mideleri bulanarak kalabalık otobüs ve trenlere biniyorlar.

Neden?

Görev duygusundan değil. Çünkü Katolikler sadece pazar günleri ve zorunlu kutsal günlerde (ki Aziz Valentinus Günü bunlardan biri değildir) ayin dinlemeye zorunlu tutulmuştur. Sıradan hafta içi günlerde ayine katılım ifrattır (Dinbiliminde önemli bir kelimedir ifrat; ruhun selameti için aşırıya kaçmak anlamına gelir.). Öyleyse, neden? Erdem için duyulan açlık ve susuzluk mu? İsa'nın Kutsal Ekmekteki Gerçek Varlığı'na içten bağlılık mı? Bir alışkanlık veya batıl inanç veya bir gruba ait olmak için duyulan istek mi? Ya da bunların hepsi, belki de hiçbiri? Neden buraya geliyorlar ve bundan ne elde etmeyi umuyorlar?

En basit vakayla başlayalım: Dennis, iri yarı, kapişonu boynundaki sivilce izlerini gösterecek kadar geriye itilmiş yün paltolu genç, şalının içinde bir peri kızı kadar güzel Angela için burada. Öğrenci Başkanı ve üniversite için eyalet bursu kazanan ilk öğrenci olduğu Merseyside Manastır Okulu'nun gururu, günün her saati açık küçük bir dükkân işleten ve üniversitenin neye yaradığını pek de bilmeyen, şaşkın anne babanın büyük kızı Angela ise iyi bir Katolik kız olduğu için burada. Bekleneceği üzere Angela ilk dönemin ilk haftasında Katolik Topluluğu'na katıldı ve doğal olarak topluluğun Yeni Ahit Çalışma Grubu'na davet edildiğinde kabul etti. Soru sormadan iyi

olan neyse yapmaya şartlandırıldığından ve bu da ona fazla bir zahmet getirmediğinden doğal olarak perşembe sabahı ayinlerine gidiyor. Dennis ise öyle değil. O bir Katolik ama özellikle dini bütün olanlardan değil. Çoğu pazar sabahı kiliseye vaktinde yetişebilmek için merdivenin dibinden, sesi kısılana kadar bağıran Hastings'teki annesi, oğlunu kendi iradesiyle sabahın köründe geldiği bu hafta içi ayininde görse şaşakalırdı. Dennis bile yün paltosunun içinde esneyip titrerken, kahvaltısının ve günün ilk sigarasının hasretiyle yanarak, kendine şaşırıyor. Kesinlikle kaçınılmaz olan zamanlar dışında Angela'yı görmemeye dayanamadığından, Fransızca Bölümü ndeki sınıfının kapısına kadar ona eşlik ettikten sonra, kendi kimya dersine yetişmek için koşmak zorunda kalıyor. Bu, onun eğlence anlayışı değil ama başka seçeneği yok. Onu ilk defa geçen Noel Dansı'nda gördüğü andan itibaren ona sahip olması gerektiğini biliyordu; pembe angora bluz ve siyah tafta etek içinde hayallerinin gerçeğe dönüşmüş haliydi Angela. Katolik olması ona daha ilk anda, bir avantaj sağladı; çünkü Angela onun, dans pistinde kendisine yapışıp, sadece ayıp şeyler yapmak için evini göstermeyi teklif eden yakındığı oğlanlar gibi olmadığına güvendi. Gelin görün ki hem sözde hem de davranışta ayıp şeylerden kaçınmakla yetinmeyip Katolik Topluluğu na girmesi ve sıkıcı çalışma gruplarına katılması ve gitmediği takdirde olası bir Katolik gencinin Angela'yı alıp götüreceği korkusuyla dondurucu kış aylarında, sabahın köründeki hafta içi ayini için kalkması da gerektiğinden, Dennis için inancının dezavantajlı tarafları da var. Mesela şu kemerli gabardin paltonun içinde, kırmızı, yeşil, mor, beyaz ayinsel renklerde ipek ayraçları olan kalın Katolik dua kitabını ustaca kullanan Adrian, Angela ile ilgileniyor olabilir (oldukça da doğru) ve muhtemelen diğerlerinden daha arkada bir sıraya çömelmiş, siyah, yağlı bir tutam saçı küçük kalkık burunlu beyaz yüzüne düşmüş, İncil okuması için ayağa kalktığında ayak bileklerine kadar inen olağanüstü şekilsiz bir tüvit yağmurluk giymiş olan genç Michael da (işte bu konuda Dennis yanılıyor).

Michael genelde belirli bir kızla değil de bütün kızlarla ilgileniyor. Şevheti aşırı derecede belirsiz ve varsayımsal olmasına rağmen bir ilişki değil seks istiyor. Üniversiteye girmeden önce gittiği,

Kuzey Londra'nın kenar semtlerinden birinde yer alan Salezyen Okulu'nda* altıncı sınıftaki cesur ruhların din derslerini daha heyecanlı hale getirmek için başlıca yollarından biri, onlara bu dersi veren yaşlı rahibe cinsel ahlakla ilgili sordukları saçma sapan sorulardı. Özellikle de karşı cinsle seks yaparken "ne kadar ileri gidilebilir" sorusu. *"Lütfen Peder, bir kızla ne kadar ileri gidebilirsiniz Peder?"* Cevap farklı şekillerde ifade edilse de her zaman aynıydı: Vicdanın sana söyleyecek. Annene anlatmaktan utanmayacağın kadar; başka bir oğlanın kız kardeşinle yapacaklarına müsaade ettiğin kadar. Gerçek bir kızla henüz herhangi bir yakınlaşması olmadığından Michael gözleri yerde, aptal bir ifadeyle sırıtarak dinlerdi. O zamandan beri de bir ilerleme kaydetmedi. O yüzden göğüsleri gözle görülecek kadar belirgin olduğu sürece makul derecede çekici herhangi bir dişi onun zihinsel faaliyetleri için tamamen yeterli olacaktır. Ayinden sonra kahvaltı için gittikleri Lyons Kafeteryası'nda eğer ilk Angela paltosunu çıkaracak olursa şevhetle onun göğüslerine bakacak ama Poly (geç gelen) ilk çıkarırsa aynı şehvetle onun göğüslerine bakacak; şekilleri farklı olsa da metroda karşısında oturan kadının göğüsleri de aynı işi görecek; hatta Charing Cross Caddesi'ndeki dükkânlarda sergilenen fotoğraf sanatı kitaplarındaki göğüsler de; hatta bunlar daha çok işe yarayacak çünkü gerçek olmamalarına rağmen çıplaklar ve böylece göğüslerin sadece var olmasının inanılmaz, heyecanlı gerçeğini daha vurucu şekilde doğruluyorlar. Kadınların genital organlarına ise Michael (bugünlerde dediğimiz gibi) henüz ulaşmamış; hatta o delik hakkında rahatlıkla düşünebileceği sözlü bir kavramı bile yok. Am onun ve Aziz Valentinus ayinindeki diğerlerinin sadece tuvalet duvarlarında gördüğü ve sessizce olsa da kendi kendilerine telaffuz etmeyi bile düşünemeyecekleri bir kelime ve Michael, kitaplarda görmesine rağmen vajina kelimesinin nasıl telaffuz edileceğinden emin değil ve de bu kelime temsil ettiği şeyin önemini taşıyacak bir kelime gibi gözükmüyor. Üç yaşından büyük olanını hiç görmediği için aslında bundan da tam emin değil; ama her neyse, o an için göğüsler onu ateşli bir heyecan içinde tutmakta oldukça yeterli. Göğüsler ve beraberinde gelen iç çamaşırlar yeter-

* Roma Katolik mezhebinde hayır amaçlı fakir çocuklara eğitim veren okullar. (ç.n.)

li. Bunları hatırlatacak şeylerin eksikliği yok olmasa da beyni onların en ufak titreşimlerini bile algılayabilecek şekilde ayarlanmış durumda. Michael'ın önüne göz atması için iki bin kelimenin olduğu bir gazeteyi açın, gözleri anında *"dekolte"* ya da *"sutyen"* kelimelerini seçip çıkaracaktır. Amerikalı psikologlar, on altı ile yirmi altı yaş arası sağlıklı erkeklerin düşünce dalgalarının yaşlandıkça artan aralıklarla (o kadar uzun olmasa da) her dakika sekse kaydığını deneylerle ortaya koymuşlar; ancak Michael bunu bilmiyor. Anormal olduğunu, düşünce akışındaki kirliliğin şeytanın bir işi olduğunu, sadece baştan çıkarılmaya direnmediği için değil aksine baştan çıkarılmayı davet ettiği için çok ciddi günah işlediğini düşünüyor. Örneğin her fırsatta, hatta bu ciddi şekilde yolunu değiştirmesini gerektirdiğinde bile, Charing Cross Caddesi boyunca yürüyüp, Union Lounge'da eski püskü mobilyalar ve sigara dumanıyla dolu rezil bir bodrum katında çokça *göğüs dekoltesi* gibi kelimelerin, onları ya da o aralığı, o büyüleyici *vide*'yi*, vücutlarının her iki yanındaki meme uçlarının varlığını, memelerin kendilerinden bile daha canlı bir şekilde çağrıştıran aralığı sergileyen kızların resimleri ile dolu ucuz popüler dergileri okuyor (ya da başka bir on yılda moda olan yapısalcı jargonda söyleneceği gibi; hoş 1952 yılının Şubat ayında Michael için göğüs dekoltesi, gerçek çıplak göğüslerden hemen sonra geliyordu; çıplak göğüsler gazetelerin gösterebileceği bir şey değil, ancak bir sonraki Charing Cross'da yapılacak aylak bir geziye kadar sizi idare edecek bir şey). Bunların kendisine kirli düşünceler vereceğini bilerek hareket ediyor. Günah çıkarma sırasında rahibin kendisine söylediğini ona anlatan bir çocuğa göre, ereksiyona neden olan tüm düşünceler kirli düşüncedir ve Michael'ın ereksiyona ulaşması için fazla bir şey gerekmiyor. Uyanık zamanlarının çoğunu neredeyse sürekli olarak o durumda geçiriyor (Yirmi bir yıl sonra bir dergide Los Angeles'ta porno film çekilmesi konusundaki bir yazıda bu tür film yapımcılarının başrol aktörlerinin ereksiyona ulaşamadığı durumlar için özel, her an hazır dublörler kullandıklarını okudu; rol yapmanıza gerek yoktu, filme çektikleri sadece penisinizdi, tüm yapmanız gereken onu kaldırıp aktrisin içine sokmaktı.

* Lt.: Görüntü. (ç.n.)

Gençken, bu benim için ideal bir iş olabilirdi diye acı acı düşündü. Acı acı çünkü o sırada kendisininkini kaldırmakta güçlük çekiyordu, bacakları açık çıplak kızların olduğu dergiler bile bir işe yaramayacaktı. O zamanlar bağırsaklarından kan geliyordu ve her iki dakikada bir seksten çok ölümü düşünmeye eğilimliydi.). Ancak 1952 yılında çok sık ereksiyon yani kirli düşünceleri oluyor. Bunlar muhtemelen affolabilir günahlar; ama çok sık mastürbasyon yapıyor ki bu kesinlikle ölümcül bir günah.

Devam etmeden, Katolik olarak yetiştirilmelerinin ve Katolik eğitimlerinin bu genç insanlara nasıl bir dünya görüşü ve metafizik kazandırdığını açıklamak iyi bir fikir olabilir. Yukarıda cennet, aşağıda cehennem vardı. Oyunun adı Ruhun Selameti'ydi; amaç cennete ulaşmak ve cehennemden kaçınmaktı. Yılanlar ve merdivenler* oyunu gibiydi; günah seni baş aşağı çukura doğru gönderiyordu; sakramentler** iyi davranışlar, nefis köreltici hareketler tekrar yukarı ışığa doğru çıkmanı sağlıyordu. Yaptığın veya düşündüğün her şey dinin şaşmaz terazisinde tartılarak iyi, kötü veya arada olarak sınıflanırdı. Oyunda başarılı olanlar, kötüyü bertaraf etmiş ve mümkün olan en fazla arada kalma halini iyiye çevirmişti. Örneğin, sıradan bir otobüs yolculuğu (arada olma), cepteki tespih çaktırmadan çekilerek Tespih duası sessizce söylendiğinde iyiye döndürülebilirdi. Tespih duasını açık ve yüksek sesle söylemek böyle bir durumda biraz daha sorunluydu. Eğer inancını korumak içinse, inanmayanların alaylı bakışlarına yol açmışsa bile (bunun sabır ve affedici düşüncelerle olduğunu düşünerek) tabii ki iyiydi ve hatta kahramanca iffetli; ama başkalarını etkilemek için, inancına dikkat çekmek için yapıldıysa, arada bile değil kötüydü. Dinsel kibir, çok kaygan bir yılandır. Cennete doğru yapılacak hamleler bu tür tuzaklarla doluydu. Bir genelleme yapmak gerekirse kesin olarak yapmaktan

* Hindistan kökenli bir oyun. Oyunda merdivenler çeşitli iyi davranışları, yılanlar ise çeşitli kötülükleri simgeliyor. On dokuzuncu yüzılın sonunda İngiltere'ye de gelmiş. Artık dini unsurları kaldırılmış olan oyun hâlâ bu tür oyunlar arasında oldukça popüler. (ç.n.)

** Sakramentler, ilahi lütuf verdiğine inanılan Hıristiyan törenleri, ayinleridir. Yedi tane sakrament vardır; bunların arasında vaftiz, komünyon, evlilik de bulunmaktadır. (ç.n.)

hoşlanmadığın her şey iyi ve yapmaktan çok hoşlandığın her şey kötü veya potansiyel olarak kötüydü, "günah işleme fırsatı"ydı.

İki tür günah vardı: affedilenler ve affedilemeyenler. Affedilebilen günahlar oyun tahtasında ilerlemeni sadece hafifçe gerileten küçük günahlardı. Affedilemeyen günahlar ise seni doğruca ilk kareye gönderen büyük yılanlardı; çünkü büyük bir günah işlerken ölürsen cehenneme giderdin. Ancak günah çıkartırsan ve Tövbe (Kefaret Etme) sakramenti yoluyla günahların affolursa, Lütuf merdivenini oyun tahtası üzerindeki eski yerine, bir sonraki dünyada seni bekleyen bir miktar ceza anlamına gelen, bir ceza taşıyarak da olsa koyabilirdin. Çünkü çok az Katolik öldükleri zaman bitiş çizgisine ulaşmış olacaklarını düşünürdü. Sadece azizler o mutlu konumda olabilirdi ve kendini bir aziz gibi görmek aziz olmadığının kesin bir işaretiydi: En az Ümitsizlik kadar kötü olan Küstahlık isimli bir yılan vardı (Gerçekten çok yaratıcı bir oyundu.). Hayır, Katoliklerin çoğu ister affedilebilir ister ölümcül olsun hayatları boyunca işledikleri günahlarına karşılık gelen cezaları için çalışarak arafta bir süre geçirmeyi beklerdi. Anladığınız üzere, bu günahlarından Tövbe sakramenti yoluyla affedilmiş olabilirlerdi; ancak hâlâ arafta alıkonulma süreleri vardı. Araf, cennetin kapılarına giden yolda bir çeşit transit pişmanlık kampıydı. Vefat etmiş yakınlarınızdan çoğu büyük olasılıkla oradaydı ki zaten bu nedenle onlar için dua ettiniz (Sonuçta cennet veya cehenneme ulaşmış bir ruh için dua etmenin bir anlamı yok.). Onlar için dua etmek mültecilere yemek kolileri göndermek gibiydi ve içine birkaç tane endüljans* koyabilirseniz çok daha iyi olurdu. Endüljans, günahın sahibini bekleyen cezaları, örneğin özel bir duayı söyleyerek kırk gün veya hacca giderek iki yüz kırk gün azaltan bir çeşit dinsel kupon gibiydi. "Günler" arafta geçirilen zamana karşılık gelmiyordu (Protestan polemiğinde sık rastlanan bir yanlış yorumlama) çünkü dünya zamanı tabii ki araf için geçerli değildi; söz konusu günler ortaçağdaki kilisenin kutsal kitap kefaretleri için kullanılırdı. O zamanlar günah çıkaran bir günâhkarın, günü-

* Katolik Kilisesi nde işlenen günahlar için gereken cezaların belirli bir sevap/fedakârlık karşılığı kaldırılması. Sonraları kilise tarafından bağış/para vb karşılığı da verilir oldu. (ç.n.)

müzde reçetelendirilen dua okumak gibi kefaretler yerine, belirli bir süre boyunca çuval bezinden elbise giyerek kasabanın kilisesinin önündeki küllerde oturmak gibi toplumsal kefaretleri tamamlaması istenirdi. Endüljans yoluyla geçici cezaların azaltılması eski çağ ölçüleriyle ölçülürdü.

Söz konusu endüljansı alana kadar birikmiş *tüm* günahların cezasını sildiği için bir çeşit büyük piyango olarak addedilebilecek genel endüljans diye bir şey de vardı. Bunu, örneğin dokuz ay üst üste ayın ilk cuması ayine ve Kutsal Komünyon'a* giderek kazanabilirdiniz. Teoride tam ölmeden önce böyle bir genel endüljans kazanırsanız daha önceden ne kadar fazla günah işlemiş olursanız olun doğrudan cennete giderdiniz. Ama bir püf noktası vardı: Endüljansın geçerli sayılabilmesi için "doğru bir mizacınız" olmalıydı ve hesaplı davranış ruh hali, pek doğru bir mizaç sayılmazdı. Aslında, doğru mizaca sahip olup olmadığınızı asla bilemezdiniz ve tüm hayatınızı geçersiz endüljans toplayarak geçirebilirdiniz. En güvenlisi araftaki ruhlara bunları adamaktı; çünkü böylesi bir davranışın yüceliği üç aşağı beş yukarı sizin doğru bir mizaca sahip olduğunuzu garanti ederdi. Tabii ki bu durumda endüljansların arafa gittiğinizde *size* yararı olmayacaktı; ancak aşağıda diğerlerinin aynı hizmeti size de yapacağını ve cennete gitmelerine yardım ettiğiniz ruhların sizin yerinize hareket edeceğini ümit ederdiniz. İsa'nın Kilisesi üç büyük nüfusa sahipti ve birbirlerine dualarla bağlıydı: Militan Kilise (dünyada), Acı Çeken Kilise (arafta) ve Muzaffer Kilise (cennette).

Bu karanlık Aziz Valentinus Günü'nde Our Lady and St. Jude Kilisesi'nde toplanmış bu genç insanlar, bunların hepsine inanıyor mu? Eh, hem evet hem hayır. İnançları, gelecek üç yıl içinde bitirme sınavları için çalışmak zorunda kalacaklarına inandıkları kadar kesin değil ve resimdeki bazı ayrıntılar hakkında biraz şüpheli olmaya başladılar (örneğin birçoğu çocukça ve onursuz olduğunu düşündüğü için endüljans toplamaktan vazgeçti); ancak genel çizgide evet inanıyorlar veya en azından inanmamanın güvenli olup ol-

* İsa'nın vücudunu ve kanını sembolleştiren kutsal ekmek ve şarabın kutsandığı ayin. (ç.n.)

madığı konusunda emin değiller ve çok derine işlemiş bu eskatolojik bilinç (eskatolojik. Bir başka yararlı tanım daha; nihai dört şey anlamına geliyor: ölüm, yargı, cennet ve cehennem), belki de bu ayinde toplu olarak bulunmalarının arkasında yatan en belirgin neden. Sadece Amentü sırasında rüzgârdaki otlar gibi ayaklarının üzerinde sallanan, güçsüz elektrik ışığını yakalamak için şık ciltli eski dua kitabını eğen uzun, ince şekil yani Miles, ayinden kesinlikle zevk alıyor ve oldukça kısa bir süre önce Katolik olduğundan olay onun için keyif verici. Kilisenin içindeki karanlık, pis süslemeler, fısıltıyla söylenen gizemli ayin (ayinin sadece belirli kısımları cemaatin katılımını içeriyor ve şu anda başladığı Takdis duasını Peder Brierley tek başına söylüyor), Niagara Şelalesi gibi dökülmüş mumların arasında göz kırpan adak mumları, Tanrının bu yerdeki varlığını garantileyen alev almış bir göz gibi parlayan mabet lambası... Tüm bunlar gittiği devlet okulundaki gösterişten uzak bir beğeniyle döşenmiş küçük kiliseden hoş tarzıyla ayrılıyor. Diğerleri söz konusu olduğunda, birçoğu ayinin sona ermesinden, çoğunlukla dünyevi kaygılar ve zevklerden oluşan bir güne doğru aceleyle uzaklaşmaktan mutsuz olmayacaklar. Gerçekten bunu istediklerinden değil; bunun ruhları için o an yatakta olmaktan daha iyi olduğuna ve ölümsüz yılanlar ve merdivenler oyununda kendilerine yardımcı olacağına inandıklarından buradalar.

Ancak ölümcül bir günah içinde olduğunu düşünmenin Michael'ın ruhuna herhangi bir yararı olmuyor. Ne kadar iyi davranış veya hareket yapsan da günahsız* değilsen, cennete gitmeni sağlayacak krediyi elde etmen mümkün değil. Ama mastürbasyon ölümcül bir günah mı? Öyle olamayacağını düşündüğü zamanlar oluyor. Tam o işi yaparken ölse (alçıdan bir heykele benzer şekilde *rigor mortis*** durumunda, gözleri tavana dikilmiş, eli hâlâ şişmiş organını kavrar şekilde yatağında keşfettiği kendisinin fazlasıyla açık seçik görüntüsü), mesela aynı Hitler gibi sonsuza kadar sürecek bir cezayla mı cezalandırılacak? (Aslında Hitler'in cehennemde olduğuna dair herhangi bir garanti yok; Berlin'deki yatağında tetiği çekmeden bir mikrosa-

* Günah çıkarmış. (ç.n.)
** Lt.: Ölüm sertliği. (ç.n.)

niye önce tam Tövbe duasını söylemiş olabilir.) Saçma olduğu aşikâr görünüyor. Diğer yandan, aynı yöntemle bakarsak, bir fahişeyle tam anlamıyla seks yapmanın da ölümcül bir günah olmadığını söyleyebiliriz. Peki, bu da değilse o zaman ne? Peder Brierley, takdis sırasında Kutsal Ekmek'i havaya kaldırdığı anda sadece bunu düşünmek bile duruma uygun bol paltosunun altından ona kocaman bir ereksiyon sağlıyarak günah üstüne günah, kutsal olana hürmetsizliğe bir de iffetsizlik yığıyor. Bu problemle ilgili bir rahibin tavsiyesini alabilirdi tabii; ama bu da problemin bir parçası, korkunç bir utanç duygusu nedeniyle günahını itiraf edemiyor. (Bu kadar şaşırtıcı mı? Siz yapar mıydınız sevgili okuyucu? Ya siz sevgili Katolik okuyucu?) Aynı zamanda bu, komünyona da gidememesi anlamına geliyor çünkü insan ancak günahsızsa komünyona katılabilir; aksi takdirde bu kutsal bir şeye karşı yapılmış hürmetsizlik olur. Bu nedenle perşembe ayinlerinde komünyon çanı çaldığı sırada diz çökmüş olarak bir tek Michael kalıyor. Başlangıçta, bu fark edildiğinde dişini fırçalarken su yuttuğu veya bilmeden bisküvi dişleyerek orucunu bozduğuna dair mazeretler uyduruyordu. Bu bahanesi tükendiğinde zekice Dönüşüm* Doktrini ile ilgili şüpheleri varmış gibi davrandı. İnancını tekrar kazanacağını ümit ederek ayinlere gelmeye devam ettiğini söyledi diğerlerine. Peder Brierley onu fazlasıyla titiz olduğu konusunda ikna etmeye çalıştı. Buna karşılık Michael çabucak Teslis** veya Papa'nın Yanılmazlığı gibi başka doktrinlerle ilgili şüpheler üretti.

Diğerleri Michael'ın şüphelerinden oldukça etkilenmiş durumdalar ve mihraptan dönerken Michael'ın solgun ve hüzünlü yüzüne gözü takılan Polly, Gerard Manley Hopkins'in kelimelerini hatırlayıveriyor (Okulda İngilizce Bölümü'nde okuyor.):

Ah Akıl, akıl dağlıktır, derin uçurumlar,
Korku dolu, sarp, kimsenin sonunu görmediği. Cesur ol
Hiç kimse oralara inmemiş olsa bile

* Transubstantiation : Kutsal ekmek ve şarabın takdisten sonra İsa'nın eti/vücudu ve kanına dönüşmesi. (ç.n.)
** Üçlü Birlik; Tanrı, Baba ve Oğul öğretisi. (ç.n.)

Hepsi, Michael'a iyi davranmak ve zayıflayan inancını güçlendirmek için ellerinden gelenin fazlasını yapıyorlar. Aslında tabii ki Michael belki de o anda ayinde bulunan herkesten daha saf; bütünüyle tüm bu oyunlara inanıyor ve vicdanını sorgulamakta birçoklarından daha dürüst. Örneğin Polly çoğu zaman uyumadan önce ıslak işaret parmağıyla kendini rahatlatıyor ama bunu günah çıkarma sırasında itiraf etmeyi veya sakrament almasını önlemesine izin vermeyi aklından bile geçirmez. Sonuçta bunu sadece yarı uykulu bir şekilde yapıyor ve bu nedenle yaptıklarından sorumlu tutulamaz. Kısa pijamasından içeri giren ve bacaklarının arasından kayarak o anda ismini ve doğasını bilmediği o etten düğmeyi nazikçe, usta bir şekilde okşayan el neredeyse onun eli değilmiş gibi (Yıllar sonra jinekolojik grup çalışmasına katılacak ve oradakilerle beraber büyütücü cihazlarla kendilerinin ve birbirlerinin cinsel organlarına bakarak kist, pamukçuk, polip ve başka kadınsal hastalık belirtileri arayacak ve uterus çevresinde yolunu, eskiden yaşadığı yer ile üniversite arasındaki istasyonları bildiği kadar rahat bulacaktı.). Tabii ki kendini zirveye ulaştırmıyordu. Michael'ın yirmi bir yıl sonra hakkında okuyacağı filmlerde gösterilen o şiddetli, nefes kesen, kıvrandıran zirveler gibi değil; daha çok vücudunun merkezindeki gizli dehlizden kopup gelen heyecan dalgalarıyla kendini uyuyana kadar sallıyor. Sabah uyandığında, yaptığı şey aklından silinmiş oluyor. Yaptığının ismini bilmemesi ona yardımcı oluyor. "Mastürbasyon" kelime dağarcığında yer almıyor. Ona bakarsanız, kendisi bir tanımlama uydurmuş olsa da Michael'ınkinde de yok; Polly böyle bir tanım da yaratmış değil. Angela'nın da yok ki zaten onun ihtiyacı da yok; çünkü kendisini bu tür zevklere teslim etmiyor. Rahibe okullarında okumuş kızlara uygulanan kişisel tevazu prensibi Polly'e kıyasla Angela'ya daha fazla nüfuz etmiş. Vücudunu titizlik derecesinde temiz tutar, dikkatli ve çekici bir şekilde giyinir; ama bunu vücudunu incelemeden veya okşamadan yapar. Banyodaki hareketleri sert ve ciddidir. Cildi sağlıkla parlar. O ana kadar çok az kirli düşüncesi olmuştur; bunun yanında Polly'nin ise oldukça fazla. Kabul etmek gerekir ki Polly'nin Sussex'te gittiği oldukça züppe yatılı rahibe okulu, Angela'nın gittiğine göre daha az iffetli bir çevreydi. Kendi hallerine bı-

rakıldıklarında kızların konuşmaları kaçınılmaz olarak dedikodu, gülüşme ve ayıp konular içerirken, ders çalışma, oyunlar, ev işlerine yardım ve dükkânı da düşünürsek Angela boş düşünceler ve kelimeler için hiç vakti olmadan evden okula, okuldan eve gidip gelirdi.

Çizme ve okul üniformasına benzeyen denizci mavisi yağmurluk giymiş olan, ön sırada dizlerinin üzerinde duran tıknaz ve gözlüklü Ruth'a gelince, o seks konusunu yıllar önce yani on altı yaşındayken kapatmıştı. İlk ergenlik yıllarında sadece bir "dönemden" geçiyormuş, bir gün bu pek bir şey vaat etmeyen kabuğunu kırarak diğer kızlarda gördüğü gibi güzel bir kelebek çıkacakmışçasına her gün sivilceli, solgun benzini, kalın ama memesiz göğsünü, cansız, renksiz saçlarını incelerdi. Ancak ne yazık ki böyle bir metamorfoz olmadı ve hiçbir özelliği olmayan dış görünüşüyle baş başa kalıp bunu kabullendi. Çok iyi bir kitap okuyucusu, müze ve konser takipçisi oldu; altıncı sınıfta dine ilgi duydu ve daha önemsiz konularla ilgilenen ve hafif agnostik ailesini şaşırtarak bir gün yerel Katolik rahipten ders aldığını ve kiliseye katılmayı düşündüğünü ilan etti.

Bu ayine katılan tüm genç insanlar (ve ayini idare eden peder de tabii ki) bakirdi. Michael ve Polly dışındakilerin hiçbiri düzenli mastürbasyon yapmıyordu ve birçoğu hayatlarında hiç mastürbasyon yapmamıştı. Cinsel oyunlar ile ilgili hiç tecrübeleri yoktu. Bu gerçekler Indiana'daki Kensey Seks Araştırmaları Enstitüsü'nün üyelerinin rakamlarla gösterdikleri istatistik kanıtlarla doğrudan çelişiyor; ama bu genç insanlar İngiliz ve zaten kendi yaş grupları için örnek gösterilemezler. Süperegonun ağır yükünü taşıyorlar. Üniversiteye gelebilmek için gençliklerinin erotik enerjisini akademik başarıya yönelterek çok çalışmak, sınavları geçmek ve burs kazanmak zorunda kalmışlardı ve kazara cesur bir bakış veya ateşli bir gece onları hazırlıksız yakalayıp isimsiz bedensel tatminler aramalarına neden olsa da dinlerinin kuralları onlara bu tür ani arzuları, İlmihal'in dediği gibi "tenin düzensiz devinimlerini" bastırmalarını öğretmişti. Bu nedenle gelecek yıllarda dönüp gençliklerine baktıklarında kayda değer herhangi bir şey bulamayacak derecede masumlar. Cinsi münasebetin temel mekaniklerini biliyorlar; ancak içlerinden hiçbiri döllenme, gebelik ve doğum süreçleri ile ilgili doğru bilgi veremez.

Hatta aralarındaki üç genç adam, bebeklerin nasıl doğduğunu bile bilmiyor; olgun kestanelerin kabuklarının çatlaması gibi bir tür sezaryen kesikle ortaya çıktıklarını düşünüyorlar biraz. Sevişmenin değişik yöntemleri ve inceliklerini, fellatio*, cunnilingus**, anal seks ve cinsi münasebetin gerçekleştirilebileceği daha birçok pozisyonu (devlet okuluna giden Miles hariç) bilmiyorlar. Dinlemesi ve çözüm bulması gereken tüm günahları bir rahibin bilmesi gerektiği için seminerde ahlaki teoloji kursunda öğrendikleriyle tüm bunları teorik bir şekilde bilen Peder Austin Brierley anlatsa bile çok zor anlayabilirler. Brierley kitaplarda tanımlanan, göreceli olarak daha edepli Latince kelimelerin arkasına saklanmış korkunç sapıklıklarla ilgili günah çıkarmayla hiç karşılaşmadığı için Tanrısına şükrediyordu. Kadın ile erkek, erkek ile erkek, erkek ile hayvan arasındaki yüksek sesle söylenemeyen ilişkiler, isteyerek normal heteroseksüel sevgiyi ahlaki açıdan kötü ilan etmiş biri için kelimenin tam anlamıyla anlaşılamaz.

Şu anda tabii ki bu tür şeyleri düşünmüyor; yönettiği ayini, ekmeği ve şarabı İsa Mesih'in Vücudu'na ve Kanı'na çevirmenin kutsal onurunu düşünüyordu. Bu kadar sık yapılan bir şey karşısında –her gün bir kere, pazar günleri üç kere– beklenen huşuyu duymak çok zor, konsantrasyon çok güç, dikkatin dağılması çok kolay. Örneğin daha önce Şükran duası sırasında cemaate döndüğünde, kimin orada olup olmadığını kontrol etmesine ve Polly'nin siyah buklelerinin ve kırmızı yanaklarının olmadığını görünce hafif bir hayal kırıklığı duymasına engel olamadı. Sonra sırtını dönüp Polly'nin yüksek topuklarının başkasıyla karıştırılamaz sesini duyduğunda, muhtemelen yardımcısı Edward'ın gözünden kaçmayan gülümsemesini tutmak zorunda kaldı. Tıpta birinci yılını okuyan Edward'ın fazlasıyla büyük iki kulağı arasındaki komik, kuklaya benzer yüzü komik opera veya rugby kulübü konserlerine yakışıyor ama dini amaçlar için öylesine etkileyici bir ağırbaşlılık görüntüsü veriyor ki Austin Brierly onun inceleyen bakışları altında kendini neredeyse huzursuz hissediyor.

Austin Brierly ayin sırasında arada bir durakladığında, Edward ve

* Kadının erkeğe yaptığı oral seks. (ç.n.)
** Erkeğin kadına yaptığı oral seks. (ç.n.)

diğerlerinin düşündüğü gibi dua ederek vecde dalmıyor; aksine Polly'nin geç gelmesi gibi olayla alakasız düşünceleri kafasından atmaya, İsa'nın Fedakârlığı'na konsantre olmaya çalışıyor. Bu, özellikle öğrencilere hissettiği yakınlık yüzünden zor. Lokantalarda ve otellerde çalışan fakir İrlandalılardan ve İtalyanlardan oluşan herhangi bir pazar günündeki cemaat, arkasını dönmüş dururken öksüren, kıpırdayan bebeklerini sakinleştirmeye çalışan kalabalık, isimsiz bir topluluk; bu nedenle onları kafasından atmak çok kolay; ama bu öğrenciler farklı; zeki, düzgün, güzel konuşan kişiler ve kendisinden çok da genç değiller. İnsani ilişkiler açısından onun kendilerine ne kadar bağlı olduğunun, birçoğu için yarı cezai bir katılım olan Yeni Ahit Çalışma Grubu'nun ve perşembe ayininin peder için haftanın en tatlı saatleri olduğunun farkında değiller.

Artık komünyon zamanı geldi. Sağ yumruğu ile göğsünü döverken sol eli ile kutsal ekmeği tutarak *"Domino, non sum dignus"* kelimelerini söylüyor. Tanrım, bana gelmene layık değilim ... Arkasında, Edward'ın çaldığı zil ile mihrabın önündeki parmaklıkta toplaşan cemaat duaya katılıyor: *"sed tantum dic verbo et sanabitur anima mea."* O kelimeyi söyle ve ruhum iyileşsin. Saygıyla ekmeği alıp kadehten içen rahip, küçük zümresine dönmeden önce şükran duası için sessizlik içinde bir an durdu, onlara doğru ekmeği tuttu. *"Ecce Agnus Dei, ecce qui tolit peccata mundi"* Tanrının kuzusu dünyanın günahını yok eden, bize merhamet et.

Pederin omuzlarının üzerinden cemaata bakarak kendinize onların kim olduğunu hatırlatabilirsiniz. On ayrı karakter bir anda tanınamayacak kadar fazla ki yakında başkaları da olacak. Onların geleceklerini sözün gelişi günümüze kadar takip edeceğiz ve birbirleriyle eşleşmeyecekleri bariz; aksi halde ortaya çok kuru, inandırıcı olmaktan uzak bir şey çıkardı. Bu nedenle henüz keşfedilmemiş başka karakterler olacak; kocalar, karılar, sevgililer ve tabii ki anne babalar ve çocuklar. Bu nedenle şimdi bu on karakteri tanımak önemli. Örneğin her bir karakter şu ana kadar birbirlerinden ayırt edebilelim diye kıyafetlerinde ve görünüşlerindeki belirli ayrıntılarla ilişkilendirildi. Bu tür ayrıntılar karakterin belirli özelliklerini veya huylarını sembolize eden bazı çağrışımlar da taşıyor. Bu nedenle, Angela'nın ismi

cennetteki ve pasta üzerindeki meleği (pembe angora kazağının içinde yenilebilecek kadar güzel görünüyor) çağrıştırırken, sarı saçları onu iffetli kadın, eş, kız kardeş, arkadaş modeli yapıyor; diğer yandan Polly ise sağlıklı yanakları ve neşeli bukleleri yüzünden, gerçekten kötü olmasa da seksi ve baştan çıkarıcı bir Karanlık Kadın. Miles hatırlayacağınız üzere din değiştiren, eski devlet okulu öğrencisi. Şık bir şekilde ciltlenmiş eski dua kitabı zenginliğe ve zevke, incecik zarif vücudu kesin bir efemineliğe işaret ediyor. İşte Angela'nın kölesi Dennis, yünlü paltosunun içinde iri yarı, boynundaki yara izi belki de acının belirtisi. Ve Adrian, gözlüklü (sınırlı görüş), kemerli gabardin yağmurluk (içgüdüsel baskılama, otoriter kararlılık); Ruth'un uyandırılmamış seksüellik ve kendini göstermeye karşı kayıtsızlık anlamına gelen gözlükleri ve rüküş okul üniforması, yağmurluğuyla karıştırılmamalı. Mihrapta Edward, abartılmış bir dindarlık ifadesinde donup kalmış plastik palyaço yüzü, Peder Brierley'nin parmaklarından ekmeği ilk alan olmak için karnaval düdüğüne benzer, şaşırtıcı derecede uzun bir dil çıkarıyor. Sıraların arka tarafında Michael, çuvalımsı teşhirci paltosunun ve yalandan şüphelerinin içinde yabani bir halde, başı suçluluk hissi veya gözlerinin üzerine düşen bir tutam siyah saç nedeniyle aşağıya düşmüş, yüz hatları yasaklanmış güzel şeyleri saklayan bir vitrine suratını yapıştırmışçasına düzleşmiş ve yan koridorun karanlıkları içinden öne doğru gelerek mihrap önündeki parmaklıklarda duran diğerlerine katılmak üzere saklanan henüz tanıştırılmadığınız bir kız. Ona Violet diyelim, hayır Veronica, hayır Violet, geleneksel olarak Kelt efsanesindeki azizelerin ve önemli kişilerin isimleri verilen İrlanda'dan gelen Katolik bir kız için hiç akla gelmeyecek bir isim. Bu ismi yaptığı çağrışımlar nedeniyle seviyorum; çekingenlik, pişmanlık, melankoli. Ufak tefek, koyu renk saçlı bir kız; egzamayla bozulmuş açık tenli hoş bir yüz, dibine kadar yenmiş ve nikotin ile sararmış tırnaklar; şık kesimli örgü palto, ne yazık ki buruşmuş ve kirlenmiş. Tüm bu kanıtlardan sorunları, günahları, problemleri olan bir kız olduğunu tahmin edebilirsiniz (Bu arada, o da düzenli mastürbasyon yapanlardan böylece sayıları üçe çıktı. On iki yaşındayken bir sokak serserisinin aç orta parmağı kızlık zarını bozmuş olabileceğinden veya Angela'ya böyle söylediğinden ve An-

gela'nın da şok geçirdiğinden; Ruth'a söylediğinden, onun da Violet'ten bir gün aileleri dışarıdayken tavan arasında deneysel bir kara ayin yaptığı kuzeni tarafından kutsal bir mum yoluyla acı içinde bakireliğini kaybetmiş olduğunu dinlediği için bu son hikâyeye biraz kuşku dolu baktığından dolayı bakire olup olmadığından da o kadar emin değil. Gerçekten, söz konusu Violet olduğunda neye inanacağınızı bilemezdiniz ama kesinlikle ilginç biriydi.).

Hadi bir yoklama yapalım. Mihrap parmaklıklar boyunca soldan sağa: Polly, Dennis, Angela, Adrian, Ruth, Miles, Violet. Michael sırasında dizlerinin üzerinde. Edward ve Peder Brierley mihrapta. Ve tabii ki kendilerini bir şekilde orta koridora getirebilmiş ve başları, hareket halindeki bir arabanın arka penceresindeki oyuncak gibi aşağı yukarı oynayarak, gözleri sulanmış ve miyop, yüz derileri katlanmış soluk bir bez gibi sarkmış, acı derecesinde bir yavaşlıkla şişmiş ayaklarını ileriye mihraba doğru sürüyen iki yaşlı bayan (çünkü bir kere diz çökseler bir daha asla ayağa kalkamazlardı). Kimse onlara fazla dikkat etmiyor. Austin Brierley onları hafta içi erken ayinlerinin düzenli takipçileri olarak ve dışarı çıkamayacak kadar hasta olduklarında kasvetli odalarına kutsal ekmekle beraber ara sıra ev ziyaretlerine gittiği kilise cemaatinden iki kişi olarak tanıyor. İyi kadınlar, dindar kadınlar ama ilgi çekici bir tarafları yok. Her ikisi de dul, yetişkin çocukları tarafından bakılacak kadar şanslılar. Onları takdis etmekten, önemsiz kabahatlerini mırıldanarak, daldan dala atlayarak anlattıkları günah çıkarma ayinlerini yapmaktan (bazen en baştaki Tövbe duasından sonra kuruyup kalıp, bir tek bile günah hatırlayamazlar zavallı yaşlı hanımlar ve onların paniğini sezen peder onları, birkaç önemsiz günaha yönlendirir ki bu da gittikçe zorlaşıyor; çünkü yaşlanıp kuvvetten düştükçe yıllardır şehvet, oburluk, tembellik günahlarında olduğu gibi kıskançlık, kızgınlık ve açgözlülüğü de neredeyse hiç beceremez olmuşlardı) ve komünyonlarını idare etmekten, titreyen, rengi kaçmış dillerine ve yerinde zor duran takma dişlerine karşı duyduğu hoşnutsuzluğu yenmeye çalışmaktan başka yapacak bir şeyi yok. Kutsal ekmek tabağını titreyen çenelerinin altında tutan Edward onları profesyonel bir merakla izleyerek artrit, anemi, bir tanesinin boğazında muhtemelen iyi huylu bir şişlik

fark ediyor; ancak öğrencilerin kalanlarına göre bu iki bayan onlara verdikleri tüm dikkate rağmen koyu renkli meşe sıralar ve tozlu alçı heykeller gibi kilisenin eşyalarının bir parçası olabilir ki bu bir açıdan şaşırtıcı. Ne de olsa daha önce açıklandığı üzere burada toplanmış olmalarının ana nedeni, sonraki hayatlarında bunun kendilerine avantaj sağlayacak olduğuna inanmaları. Çünkü burada yakın bir zamanda ölecekleri kesin iki kişi var. Genç insanların gidenin geri gelmediği keşfedilmemiş ülkeye yaklaşma şekillerini gözlemlemek isteyeceklerini, Katolik inancı tüm hayat boyunca uygulamanın ve düzenli olarak sakrament almanın bir şekilde bu yolculuğun dehşetini hafifletip, yolculara sakinlik ve güven verip, ruhun giysisinin bedenden ayrılmasını daha az ürkütücü yapıp yapmadığını anlamak için merak edeceklerini düşünürdünüz. Ama hayır, bu yaşlı bayanları bu şekilde incelemek veya araştırmak hiçbirinin aklına gelmemişti. Gerçek şu ki hiçbiri gerçekten öleceğine inanmıyor.

Evet belki idrak edebiliyorlar; ama inanın, içgüdüsel olarak değil. Bu açıdan, diğer genç, sağlıklı insanlardan farklı değiller. Ölüme değil hayata doğru bakıyorlar. Planlarının içinde evlilik, çocuklar, işler, ün, başarı, askerlik var; mezar ve ölümden sonraki hayat değil. Ölümden sonraki hayata dair kafalarındaki fikir daha çok emeklilik gibi: Kendilerini garantiye almaları gereken ama gene de tüm kariyerlerini onun üzerine kurmaları gerekmeyen bir şey. Din, onların sigortası. Katolik Kilisesi en iyi, en kapsamlı sigortayı sunuyor ve hafta içi ayini, ekstra prim gibi poliçenin değerini artırıyor.

Aslında iş bununla da bitmiyor. Kendi inançları onlara Tanrının sadece ölümden sonraki değil bu hayatı da kontrol ettiğini öğretir. Onun bilgisi, isteği olmadan bir serçe bile konamaz. Anımsayabildikleri kadarıyla, aralarında doğuştan Katolik olanlar sonraki hayata olduğu kadar bu hayata da yönelik dua etmeleri için teşvik edilmişlerdir: Okul Spor Günü'nde havanın iyi olması, kaybolmuş bir broşun bulunması, babanın terfi etmesi, sınavda başarı. İngiltere'nin güneyinde bağış karşılığı (*duanız cevap bulana kadar para göndermeyin, sonra cömertçe gönderirsiniz*) her türlü isteğinizi gönderebileceğiniz, vardiyalar halinde yirmi dört saat dua eden rahibelerinin hizmetlerini Katolik basına reklam olarak veren bir manastır var ve bu manastır

GCE* cevapları açıklanmadan önce çok popüler oluyor. Dua etme zamanının sınava girmeden önce olması gerektiğini düşünebilirsiniz; aksi takdirde bu Tanrıdan sınav sonuçları ile oynamasını istemek olurdu. Ancak Katoliklerin olaya bakış açısı bu şekilde değil. Tanrı her yerdeydi, istediği takdirde zamanı tersine çevirmek ve yanlış cevap yerine doğru cevapları koymanızı sağlayacak küçük ayarlamalar yapmak ve zayıf almak yerine sınavı geçmenizi düzenlemek ve siz veya dünyanın kalanı fark etmeden ve hatta sizi de daha bilgili hale getirmeden zamanı normale getirmek onun için hiç sorun olmazdı. Bu tür dualar her zaman karşılık bulmuyorsa, bu sistemin çalışmadığını değil, sadece Tanrının isteğinizi gerçekleştirmenin sizin için uygun olmadığını veya bunu hak etmediğinize karar vermiş olduğunu gösterir. Öyle veya böyle, ona inanıyorsanız Tanrının huyuna gitmek kesinlikle daha akıllıca olurdu. Sonuçta siz istemeden bile size doğru sınav sorularını veya doğru işi verebilir veya en ihtiyacınız olduğu zamanda Bay Doğru Adam çıkıp gelebilir.

Our Lady ve St. Jude'daki genç insanlara karşı adil olmak için tamamen bencil nedenlerden dolayı orada olmadıklarını söylemek gerekir. Az ya da çok hepsi Hıristiyanlığın Tanrı veya komşu sevgisinde kişinin kendisini aşma fikri olduğunu anlamış durumdalar ve bu inancı kendi hayatlarında pratiğe dökmeye, nazik, cömert ve kendilerine bahşedilenler için minnettar olmaya çalışıyorlar. Kabul etmek gerekir ki Dennis'in şu anda sevgisini paylaşmak istediği tek komşusu Angela. Michael, kendisini başka şekillerde iyi olmak için fazla bir çaba gösteremeyecek kadar umutsuzca seks manyaklığına teslim olmuş hissediyor. Ancak Angela iyi bir şey yapmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyor. Yaşlı bir hanım için alışveriş yapıyor veya ev sahibesinin bebeğine bakıyor. Ruth ise daha sistemli bir hayırsever; haftada bir öğleden sonra Katolik yetimevinde çocuklarla ilgileniyor, bazen Polly'yi de yanında götürüyor. Her ne kadar Polly'ye pek güveni olmasa da geldiğinde Ruth'dan çok daha başarılı bir şekilde çocukları eğlendirebiliyor, bu nedenle Ruth kıskançlık hissetmemek

* Bir tür orta öğretim bitirme sınavı. (ç n.)

için savaş veriyor. Adrian, Katolik Şahadet Loncası'nda* gönüllü çalışıyor. Her pazar öğleden sonrasını Lonca'nın kürsüsünün ayağındaki Hatip Köşesi'nde geçirererek insanlara moral destek sağlıyor ve kendi doğruları içinde ele alacağı güne hazırlık olarak şehrin ateist ve bağnazlarına bu işin püf noktalarını öğretiyor; Miles, Carmelite mezhebinde üçüncü derecede, güzelce yıkanıp ütülenmiş beyaz gömleklerinin ve ipek iç çamaşırlarının altına aşırı derecede kaşıntı veren tarikat gömleği giyerek duyduğu rahatsızlığı, inanmadıkları arafta zayıf düşmüş tüm Protestan atalarının ruhlarına sunuyor. Edward doktor olduğunda en az iki yıl Afrika'daki misyoner bölgelerinde doktorluk yapmayı planlıyor ve Violet ise tüm bir hafta boyunca oruç tutmak veya Charing Cross'da nehir kıyısındaki sokak serserilerine yaklaşarak, onlara daha sonra bir fincan çay parasına satma umuduyla kabul ettikleri tespihler vermek ve eğer yaraları varsa cin olduğu umuduyla alıp, olmadığını keşfettiklerinde saygılı hallerini bozmadan yavaşça kaldırıma tükürdükleri Lourdes suyu içirmek gibi aniden ortaya çıkan nefis köreltme ve iyi bir şey yapma nöbetlerine tutuluyor.

Violet, komünyon alacak son kişi. Dilinin üstüne kutsal ekmeği yerleştirirken Peder Brierley, diğerlerinde mırıldandığı gibi mırıldanıyor, "*Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam. Amen.*" Efendimiz İsa Mesih'in Vücudu, senin ruhunu sonsuza kadar yaşatsın. Aptes almak için mihraba dönüyor: Parmaklarını ve kadehi daha sonra kutsanmış ekmeğin kırıntısı veya kutsal şarabın damlasının bile kalmadığından ve böylece uygunsuz veya hürmetsiz davranış riski olmadığından emin olmak için yutacağı suyla arındırır. Kalan dokunulmamış tüm kutsal ekmekler, mihrabın üstündeki dolaba kilitlenerek kapısı küçük, yaldızlı bir perdeyle kapatılır. Bu arada yerlerine dönmüş olan komünyona katılanlar diz çökerek gözleri kapalı, başları eğik şükran dualarını eder.

Bu neredeyse hepsi için zor bir iş. Olan neydi, ne için teşekkürlerini iletiyorlar? İsa'nın Vücudu'nu ve Kanı'nı aldılar. Gerçek anlamlarında değil tabii ki ama ekmek ve şarap görüntüsü altında veya sa-

* İngiltere'de din adamları ve halktan insanların Katolik dinini yayma çalışması yaptıkları bir topluluk. Halka açık yerlerde toplantı yapıp, sorulara cevap verirler. (ç n.)

dece ekmek; çünkü bu tarihte halka her ikisini de vererek komünyonu idare etme Katolik alışkanlığı değil. Aslında gerçek ekmek de değil; kutsanmış ekmek dediklerinin gerçek somun ekmeğiyle çok az benzerliği var. Dillerinin üzerine küçük, yuvarlak, incecik, neredeyse tadı olmayan hamur yerleştiriliyor ve onu yutmak zorundalar (çiğnemeden, bu onları İlk Komünyonlarına hazırlayanlar tarafından hürmetsizlik olarak addedilmiş bir hareket) ve böylelikle İsa'yı içlerine kabul ediyorlar. Ama gerçekte *bu* ne demek? Biliyorlar ki kutsal ekmeğin dış görünüşü değişmedi ve Katolik ders verici hikâyelerdeki dine saygısız bilimadamları gibi Dennis bunu dilinin üstündeyken laboratuvarlardan birine götürecek ve analiz edecek olsa, sadece buğday molekülleri bulacaktı. Ama bunu yapmak da ekmek, İsa Mesih'in Vücudu'na ve Kanı'na, Ruhu'na ve Tanrısallığı'na halihazırda dönüştüğünden hürmetsizlik olur. Skolastik felsefe dilinde, madde değişmiştir ancak arazlar (ampirik gözlenebilir özellikleri) değişmemiştir. Sık sık din derslerinde hatırlattıkları ekmek ve şarabın Hz. İsa'nın et ve kanına dönüşmesi olan Dönüşüm Doktrini, bir gizem, akılüstü bir gerçekliktir. Buraya kadar her şey tamam; ancak komünyondan sonra şükranlarını sunmaya gelindiğinde insanın kafasında niye şükür ettiğine dair pek bir şey olmuyor. Aslında, bu gizem hakkında ne kadar dikkatli düşünürsen, düşüncelerin daha hürmetsiz ve pek de örnek teşkil etmeyecek bir yön almaya eğilimli oluyor. Dennis merak etmeden duramıyordu. Sonuçta İsa Mesih kendisini insanın sindirimine ve dışkılama sistemine teslim edemeyeceği için hangi noktada dönüşüm mucizesi geri dönüyor? Ekmek dilde erimeye başladığında mı, gırtlak kapağından geçerken mi yoksa özafagus boyunca seyahat ederken mi İsa birden buğdaydan yapılmış taşıyıcısından çıkıp ruhunuza giriyor? Bu tür spekülasyonlar dindar düşünceye yardımcı değil. Bu konuyla ilgili okunabilecek dualar var tabii ki ama onların da pek bir anlamı yok.

"Tanrı İsa'mız", Adrian dua kitabından okuyor, *"seni içime aldım ve senin gelmeye inayet ettiğin kalbimin mabedinden benim adıma yüce Tanrıya onun olan tüm şerefi ver."*

Mantıksal bir düşünce tarzı olan Adrian, hangi hakla kalbini kutsal bir mabet olarak tanımlayabilir ve kendisi Tanrı olarak İsa, Tan-

rıya nasıl şeref verebilir, niye Adrian'ın kendisi Tanrıya şeref verebilecek durumdayken Adrian'ın adına böyle bir şey yapmakla uğraşsın. Ama Adrian bu tür acayip sorular sormamakla koşullandırılmış ve hafif bir dindarlık hissiyle bu kelimeleri okurken başka bir şey düşünüyor. Aslında, dizlerinin üzerine çöküp başlarını eğdikten sonra otuz saniye içinde, çoğu komünyondan başka bir şey düşünüyor; kahvaltı veya çalışmak veya hava veya seks veya sadece dizlerindeki acıyı.

Peder Brierley Son Ahit'i okuduktan sonra mihrabın başına gelip Kutsal Meryem'e alışagelmiş dualarını okumak üzere dizlerinin üzerine çöktüğünde, durum hepsi için daha kolaydır.

"Sağ ol Kraliçe, şefkat annesi, hayat, tatlılık ve ümidimiz, sağ ol. Biz sürgün Havva oğulları sana yalvarıyoruz, bu veda gözyaşları içinde ağlayan ve sızlayan bizler sana hasret çekiyoruz..." Sadece sonradan din değiştirenler kelimelere dikkat edip anlamlarını anlamaya çalışıyorlar. Kalanlar için bu sadece tanıdık dini bir mırıltı; ancak duanın barok retoriği dalgalar gibi kabaran kadansları üzerinde onları havalandırırken tek düşünebildikleri Kutsal Meryem; ülkenin her tarafındaki Kutsal Meryem'e adanmış kiliselerdeki binlerce ucuz heykelde tasvir edildiği gibi kolları ve elleri hafifçe yukarıya ve ileriye uzanmış, mavi ve beyaz bir elbise içindeki tatlı yüzlü kadın. Yardımı için ona dua etmek, kafa karıştıran Dönüşüm konusuna göre daha kolay.

Yine de kilisenin verandasında toplanıp, birbirlerini selamlayarak, gülüp konuşarak soğuk, puslu havada eldivenlerini ve atkılarını sarınırken hepsi kendilerini daha iyi hissediyor. Hepsi (Michael dışında) daha neşeli, umutlu, temizlenmiş ve huzurlu hissediyor. Belki bu gerçekten de içlerindeki Hz. İsa'nın varlığıdır; hafif sıkıntının bitmesi ve kahvaltı beklentisi ile beraber doğal olarak ruhlarının hafiflemesi değil.

Peder Brierley, Lyons Kafetarya'ya gitmeden önce küçük cemaatini vaktinde karşılamak için kilisenin arkasına doğru hızla hareket etmek üzere neredeyse uygunsuz bir aceleyle cüppesini çıkarmıştı. "Günaydın Angela, günaydın Dennis, günaydın Polly. Bu sabah uyanamadın galiba?" Nikotinle lekelenmiş dişlerini göstererek fazla içten gülüyor ve bir paket Player's sigarası açıp sigara kullanan erkek-

lere doğru uzatıyor. Öğrenciler sesli bir şekilde ayaklarını yere vurarak torba ve kitaplarının ağırlığını bir elden diğerine geçiriyorlar. Gitmek için sabırsızlar ama kaba görünmek istemiyorlar. Violet, Peder Brierley'i dehşete düşürerek uzattığı sigaralardan bir tane alıyor; Peder Brierley kadınların topluluk içinde sigara içmesinden hoşlanmıyor. Aziz Valentinus Günü'yle ilgili birbirlerine takılıyorlar ve Peder Brierley umutsuz bir şekilde, zoraki kahkalarla destekleyerek, zararsız eğlenceye karşı neşeli bir hoşgörü görüntüsü vermeye çalışıyor.

"Valentinus kartımı aldın mı?" Dennis, Angela'ya mırıldanır.

Angela gülümser. "Evet, aslında iki kart aldım."

İki! Dennis kıskanç bir korkuyla katılır. "Diğerini kim gönderdi?"

"Hiçbir fikrim yok."

En sonunda sigara izmaritleri çamurlu kaldırımda söndürülür ve küçük topluluk, Tottenham Court Caddesi yönüne doğru koşar. "Hoşça kal Peder" diye seslenirler ve Austin Brierley ellerini ceplerinin içine doğru iyice sokmuş bir halde topuklarının üzerinde ileri geri sallanarak cevaben bağırır, "Hoşça kalın, hoşça kalın, pazartesi çalışma grubunda görüşürüz. Korintlilere Birinci Mektup."

"Aziz Valentinus Partisi'ne gelmiyor musunuz Peder?" Ruth bağırır ve Polly'nin kaburgalarını dürtmesiyle irkilir.

"Hayır, hayır sanmıyorum." Peder cevap verir. "Aziz Meryem Birliği toplantısı var..."

"Bunu niye yaptın?" diye mırıldanır Ruth yanını ovalayarak.

Polly, *sotto voce** "Onu orada istemiyoruz, keyfimizi kaçırır" der ve omzunun üzerinden Peder Brierley'e parlak bir gülümseme fırlatır.

Peder Brierley kızarır, iki yaşlı hanımın kilisenin orta koridorundan kol kola yorucu bir yürüyüşle henüz ulaşabildiği verandaya doğru döner ve görevi gereği onlarla birkaç kelime konuşmak için duraklar. Daha sonra soğumuş kahvaltısının beklediği, sadece papazların girebildiği bölüme geçer. Kilise başpapazı, masanın diğer tarafında *Daily Telegraph* gazetesinin arkasındadır.

"Çok kalabalık mıydı?" Gözlerini *Daily Telegraph'tan* kaldırmadan papaz sorar.

* İtl.: Alçak ses. (ç.n.)

"Dokuz" der Austin Brierley. "Bir de Bayan Moody ve Bayan O'Dowd, elbette."

Papaz homurdanır. Austin Brierley domuz pastırması ve yumurtasının üzerindeki kapağı kaldırır. Saat henüz sekiz kırk beş ve günün en iyi zamanı geçti bile.

Öğrenciler ikili üçlü gruplar halinde kaldırımda ilerlerken yağmur tekrar çiselemeye başlar. Miles pek istemeyerek (tekrar sarmak çünkü tam bir sanat) meç inceliğindeki ipek şemsiyesini açar ve gösterişli bir şekilde Violet'in başının üzerinde tutar. "Biliyor muydun Miles" der Violet, "Aziz Fatima dünyanın nasıl sona ereceğine dair, mühürlenip 1960'a kadar açılmaması gereken bir mesajı Papa'ya bırakmış."

"Aman Tanrım, ne heyecanlı! Göz atmak için inanılmaz bir şekilde istek duymuş olmalı."

"Baktığını ve o kadar korkunçmuş ki bayıldığını söylüyorlar."

"Bilmelisin" der Dennis, Angela'ya. "Birtakım fikirlerin olmalı."

"Yok maalesef. Seninki gibi imzalı değildi. Valentinus kartlarını imzalamaman gerekiyor biliyorsun" der biraz tersçe; çünkü Dennis'in ısrarlı sorgulamasından rahatsız olmaya başlamıştır. "Bu kartların tüm anlamı burada."

"Zarfın üzerindeki yazı peki? Tanıyamadın mı?"

"Oh, Tanrı aşkına Dennis, bırakalım bu konuyu."

Tottenham Court Caddesi'ne yaklaştıkça, Londra dünyevi sesleri ve trafiğinin gürültüsü, aceleyle işlerine giderken itişip kakışan sinirli yayalarıyla onları içine çeker. Trafik ışıklarının değişmesini bekleyerek kaldırımda toplandıklarında yüzleri yorgun, gözleri sabırsız veya boş bakar; içlerinde İsa yok, en azından dışarıdan bakıldığında. Kral VI. George'un yakın zamanda ölmesinden dolayı bazı bayraklar yarıya indirilmiş ve bir gazete afişi, "Yeni Elizabeth'çiler: Özel Haber" diye bildirir.

"Yeni Elizabeth'çi olduğunu biliyor muydun Michael?" diye sorar Ruth.

Bir dükkân vitrinindeki giydirilmemiş ve kafasız bir mankene arzu dolu gözlerle bakan Michael, önüne düşen saçlarını geri atarak "Ne? Ha?" diye başlar.

"Görünüşe göre biz Yeni Elizabeth'çileriz."

Edward "Aman Yarabbi! Meryem adına toplanın! Kılıçlarınızı kuşanın!" diye bağırarak eskimiş, kenarı kırık şemsiyesini havada sallar. Ve trafik ışıkları değişirken önlerinde ilerleyerek bağırır, "Bir kere daha deneyelim sevgili dostlarım, bir kere daha!" Yayalardan bazıları durup bakar, kimi eğlenerek kimi onaylamayarak. Öğrenciler sırıtıp kıkırdayarak Edward'ın arkasından dağınık bir şekilde ilerler, genç ve sorumsuz olma duygusunun tadını çıkartarak. Yürüyüşlerinin işe aceleyle gitmeye çalışan işadamlarının ve sekreterlerininkinden farklı bir ritmi vardır. Saat ondan önce hiç dersleri yok, olsa bile kahvaltı için derslerini ekecekler. Ve çok iyi arkadaşlar diye kendi kendine düşünür Ruth; daha önce hiç bu kadar çok arkadaşı olmamıştı ve arkadaşlığın birinin güzel veya zengin veya akıllı olmasına değil sadece ortak inançları olmasına dayandığını bilmek büyük bir rahatlama sağlar; ve Valentinus partisinde oynanacak bir oyunu tartışan Edward ve Polly'nin arkasından Tottenham Court Caddesi boyunca yürürken kendini kutsanmış hisseder.

Mutfaklardan ve semaverlerden buharlı, tropik bir sıcaklığın yayıldığı Lyons Kafetarya'nın bodrum katının sıcaklığı keyif verici. Paltolarını ve atkılarını çıkartıp çantaları ile beraber bir köşeye yığarlar ve fasulye, pastırma, kızarmış ekmek ve reçelli çöreklerin yanında fincanlar dolusu sütsüz, şekerli çayla açlıklarını ve susuzluklarını giderirler. Ruth fincanına ağzına kadar dolu iki kaşık şeker koyar; yakında Paskalya orucuna girilecek ve şekerden vazgeçecektir. Şekerli şeyler onun bedeniyle ilgili tek zayıflığı olduğundan bu hafif bir ceza olmayacaktır.

"Umarım herkes partiye geliyordur" der Polly. Bütün gece uyumayıp partiyi süslemek için kâğıttan kalpler kesmiştir. "Yoksa parti yerine Öğrenci Birliği'ne mi gideceksiniz?"

Herkes gülerek ve şakadan öfkelenerek bu niyette olmadıklarını gösterir. Öğrenci Birliği'nin partileri, özellikle Aziz Valentinus Gü-

** Shakespeare'nin *V. Henry* oyunundan bir cümle. (ç.n.)

nünde olanlar, salonun bir köşesi bariz bir şekilde, daha beteri olmasa da en azından öpüşmek için tasarlanmış loş, minderli bir köşeyi içeren kötü şöhretli sefih organizasyonlardı.

Adrian, Angela ve Dennis arasına bir bakış atarak, "Katolik Topluluğu'nun partisine gidiyor musun?" diye sorar. Bu soruyla tek tek veya beraber gidip gitmediklerini sormuş olabilir. Dennis bunun tek ve Angela'ya yönelik olarak yorumlanması gerektiğini ve Adrian'ın Valentinus kartı gönderen ikinci kişi olduğunu düşünüyor. "Hayır" diye cevap veriyor "yazmam gereken bir deney var."

"Oh, gitmeliyiz, hepimiz gitmeliyiz" der Angela. "Gitmezsek Polly hayal kırıklığına uğrayacak."

"Sanırım bir saatliğine uğrayabilirim" der Adrian.

"Tamam o zaman, gerçekten istiyorsan" der Dennis, sertçe Angela'ya.

Aziz Valentinus partisi sırasında ve civarında önemli şeyler olur. Partinin olacağı Üniversite kampusundaki prefabrik binaya Angela'yı götürürken Dennis kıskançlığını artık daha fazla içinde tutamaz ve Russell Meydanı nda yapraklarından suların damladığı bir ağacın altında aniden durur ve sabahki kaba davranışı için gururunu hiçe sayarak özür diler. Ulu orta aşkını ilan ederek evlenme teklifi eder. Angela bu ani duygu selinden etkilenmiş, serseme dönmüştür ve kalbinin attığını, kanının yüzüne gelip gittiğini hisseder ve Dennis onu paltosunun içinden kucaklarken vajinasında alışılmamış hisler duyar ve bunun gerçekten aşk olduğuna karar verir. Dennis'in kulağına onu sevdiğini fısıldar ama birbirlerini daha iyi tanıyana ve okullarını bitirene kadar, ki bu üç yıl demektir, ona evlenme sözü veremeyeceğini söyler. Dennis beklemenin onun için sorun olmadığını söyler; o anda sorun değildir. Meydan boyunca birbirlerinin kollarında yavaşça hareket ederler ve aynı şekilde gecenin kalanında da Polly'nin krep kâğıttan kalplerinin altında West End'de* kuyruklara neden olan edepsiz Fransız filmi *La Ronde*'un müziğinde dans ederler.

"*La Ronde*'u seyrettin mi Adrian?" der Polly.

"Tabii ki etmedim" diye düz Derbyshire aksanıyla cevap verir.

"Seyretmelisin, acayip iyi."

* Londra'da tiyatroların toplandığı bölge. (ç.n.)

"Amerika Terbiye Kurulu tarafından yasaklandı."

"Hah, niye onları dikkate alalım ki?"

"Şahsen, böyle bir organizasyon bu ülkede de işe yarayabilir."

"Oh Adrian, pes! Neden beni dansa davet etmiyorsun?"

"Çok iyi bildiğin gibi ben dansetmem Polly. Neyse zaten gidiyordum. Yapmam gereken işler var."

Adrian, Polly'yle konuşurken Angela ve Dennis'in dansını izliyordu ve kararını verdi. Angela'nın peşini bırakacaktı. Uğraşıp onu kazanmaya çalışmak artık ruhundan fazlasıyla götürecekti. Onu, Dennis'in sahiplenici tesirinden çekerek almak için Dennis'in kendisi kadar karasevdalı ve arzudan gözü dönmüş olması gerekecekti ve Adrian böylesi bir bedeli ödemeye hazır değil. Hiçbir kadın hatta Angela bile buna değmez. O anda dans ederkenki romantizmle kendinden geçmiş halinden dolayı hafifçe kızarmış ve yumuşamış, altın rengi saçlarıyla çevrelenmiş mükemmel derecede simetrik yüz hatlarına bakarken, acımasızca bastırdığı haset ve arzu dolu şiddetli bir sancı hisseder. Tamam o zaman, Angela olmazsa başka kimse yok, en azından okulu bitene kadar. Kruvaze gabardin yağmurluğunun kemerini iyice sıkar ve soğuk, karanlık yağmura doğru kesin adımlarla yürür. Tamam o zaman, çalışacak, çalışacak ve dua edecektir. Angela değilse, kimse olmasın. Yakında başını belaya sokacak o uçarı, hafifmeşrep Polly kesinlikle değil. Ruth da değil çünkü çok sıradan ve Violet de değil, sağı solu belli olmuyor. Çok çalışacak, iyi bir dereceyle mezun olup, Katolik Şahadet Loncası'nın yıldızı olacaktır. Bir gün Angela, Hyde Park Köşesi'ndeki kürsüsünün ayaklarında durup hayranlık duyacak ve pişman olacaktır. İşte Adrian.

Bu arada hazırladığı ve tadını sık sık kontrol ettiği elma şarabından hafif çakırkeyif olan Polly, Miles ile quick step dansı yapıyor. Miles parlak siyah ayakkabılarının ucunda son derece dengeli bir şekilde mükemmel; ama her nasılsa soğukkanlıkla. Kızın belindeki uzun parmaklarının baskısında bir sıcaklık yok ve Polly ona yaklaşmaya çalıştığında arkaya eğilerek uzaklaşır, gösterişli bir şekilde onu döndürerek takip etmek için tüm dikkatini vermesi gereken hızlı bir kayma hareketine başlar. Şarkı sona erdiğinde uzun kolu boyunca onu topaç gibi döndürerek alaycı bir ciddiyetle eğilerek selam verir.

Polly abartılı bir reveransla cevap verir ve neredeyse dengesini yitirir. O anda kucaklanmak için dayanılmaz bir istek duymaktadır. Michael'ı yalnız görür ve ona doğru yürür. Artful Dodger* paltosundan kurtulmuş, temiz beyaz gömleği ve bolca sürdüğü Brylcreem** sayesinde arkaya taradığı saçıyla oldukça hoş görünmektedir.

Michael, Polly'nin gelişini panik içinde seyreder. Miles ile dans ederken göğüslerini takdir etmiştir ve bunu fark etmiş olmasından korkar. Aslında Polly fark etmemiştir ancak yaklaşıp onunla konuşarak bu bakma işlemine etkili bir şekilde son verir. Aynı bölümde, İngilizce Bölümü'ndedirler ve bir süre kitaplar hakkında konuşurlar. O anda Michael'ın en favori kitabı *The Heart of the Matter* [Yıkılış]*** Polly'ninki ise *Brideshead Revisited*'dır [Brideshead'a Son Gidiş]**** . "Ama Greene feci derecede sefil, sence de öyle değil mi?"

"Ama Waugh da çok züppe."

"Her neyse, *Observer* da günümüzün en iyi iki İngiliz romancısı oldukları yazılmıştı. Bu Protestanları canevinden vuracak."

Bir süre sonra içi kıpır kıpır Polly gramafondaki plakları değiştirmeye giderek Michael'ı göğüsleri hakkında düşünmek üzere özgür bırakır. Michael ağaç dalındaki olgun meyveler gibi her dakika önünde titreşen, hoplayan iki çıkıntıyla beraber yaşamanın; her sabah banyoda onları yıkamanın, havluyla kurulamanın ve ilk önce sol sonra sağdakini sutyenin boşluklarına doldurmanın nasıl bir şey olduğunu merak eder.

Polly'nin oda boyunca ilerlemesini seyreden Miles, içinden gelen ani bir panikle iri göğüslerini ve şehvetli kalçalarını tiksindirici bulduğunu fark eder. Dini konuları danıştığı bir Farm Caddesi Cizviti olan hocası, dua ve sabırla zamanı geldiğinde kızları sevmeye başlayacağı konusunda garanti vermişti; ama şu ana kadar bununla ilgili belirgin bir işaret yok. Erotik fantazilerinde hâlâ sıkı yüksek kalçaları, üzerlerinden akan sularla parlayan okuldaki genç çocukların duştaki görüntüleri var. Cizvit'e belki de seksten tamamen vazgeçmesi

* Charles Dickens'ın *Oliver Twist* romanındaki diğer ismi Jack Dawkins olan hırsız. (ç.n.)
** Bir briyantin markası. (ç.n.)
*** Greene, Graham; *Yıkılış*, Çev.: Mina Urgan, Adam Yay., İst., 1982 (y.h.n.)
**** Waugh, Evelyn; *Brideshead'e Son Gidiş*, Çev.: Filiz Ofluoğlu, Can Yay., İst., 1985. (y.h.n.)

ve papaz olarak hayatına devam etmesi gerekip gerekmediğini sormuştu; ancak papaz uzun süren bir boğaz temizleme ve dolambaçlı imalarla sadece heteroseksüel olanların papazlığa seçilebileceğini anlatmıştı. Miles, bunun Anglikan papazlar için kesinlikle geçerli olmadığını belirterek itiraz etti. Papazın buna cevabı ise işte bu nedenle pazar gazetelerinde tüm o skandalları okuyorsun, oldu.

Odanın köşesinde sandviçleri kesen Ruth'a dair seks anlamında ne Michael'ın ne de Miles'ın aklından olumlu veya olumsuz bir düşünce geçiyor. Gene de o bir kadın ve o akşam bunun daha çok farkında; çünkü âdeti yeni başlamış ve denizci mavisi özensiz ve cansız krepe elbisesinin altından dereler gibi kanıyor. Normalde Angela ona yardım ediyor olurdu; yapılacak bir iş olduğunda hiç boş durmayan bir kız olmasına rağmen bu akşam odada Dennis dışında kimseyi gözü görmüyor. Ruth sandviçlerinden, zonklayan başını kaldırıp Angela'yı dans ederken, Polly'i flört ederken (şimdi Edward'la) bulur ve sıkıntılı bir şekilde sabahki Hıristiyan kardeşliğin seks yüzünden dağıldığını hisseder. Aklına okulun tuvaletlerinden birinin duvarına kazınmış acı bir not gelir. "Güzel olanlar kutsanmıştır çünkü onlar eğlenecektir." Bu tür haset dolu düşüncelerinden utanarak, kafasını tekrar sandviçlerine doğru eğer. Yarın bu tür haset duygularına ayıracak zamanının –veya durumunun– olmayacağı yetimhanede daha da fazla gayret gösterecektir. Birden Ruth'un aklına kendisinin de rahibe olabileceği gelir. Olabilirliğinden korkarak bu düşünceyi aklından kovar çünkü özgürlüğünden vazgeçmek istemez; ünlü bir botanist olmanın, dünyayı dolaşarak yeni türler keşfetmenin ve belki de kendisini görünüşünden çok aklı yüzünden sevecek başka bir ünlü botanistle evlenmenin hayalini kuruyordur. Annesi de bunu çok isterdi. Anne ve babasının bu tür bir fikre gösterecekleri muhtemel tepki aklına gelince, kimse söylemediği için gülüşünün ne kadar güzel olduğunu bilmeden kendi kendine gülümser.

Sonrasında skeçlerden oluşan bir eğlence vardır. İçlerinden bir tanesi "Aziz Valentinus'un Dönüşü"ydü. Orada Edward kafası kesilmiş olduğu için (bu şekilde açıklıyor) kafasını iki eliyle tutarak harmani giymiş şekilde, modern Londra'da dünyaya dönmüş ve kendi adına kutlanan günün karşısında dehşete düşmüş ve utanç içinde şa-

şırmış Romalı şehidin hayaletini oynar. Edward dili sürçerek okuduğu kafiyeli beyitlerle şehitliğinin acıklı hikâyesini anlatırken, Öğrenci Birliği'ndeki sevişme ayinleri tam Aziz Valentinus heykelciğinin arkasındaki koltukta abartılmış şehvetli hareketlerin taklit edilmesiyle sergilenir. Kürsü üzerine konularak yükseltilmiş bu koltuğun arkası seyircilere dönüktür; böylece seyircilerin tüm görebildiği koltuğun üzerinden ve her iki yanından beklenmedik ve kışkırtıcı pozisyonlarda gözüken kollar, bacaklar ve yere dağılmış giysi parçalarıdır. Bu hareketlerin hepsi oldukça kurnaz bir şekilde tek başına Polly tarafından, kollarını, bacaklarını ve bir miktar kadın ve erkek giysisini kullanarak yapılır. Polly sağa ve sola ayakkabılar fırlatır, koltuğun kenarından gevşek bir şekilde geriye kıvrılmış çıplak bir kol düşer, bir erkek pantolonunun tek paçasını giyerek komik bir şekilde havaya kaldırır, cesur bir şekilde jartiyer düğmesine kadar gözüken ince çorap giymiş bir bacağı tavana doğru uzatır ve ayak parmaklarını gülünç bir tehlike veya zevk göstergesi içinde kıpırdatır.

O anda Peder Brierley beklenmedik bir şekilde ve fark edilmeden partiye gelir. Bu, onu neşelendirmemiştir. Dehşete düşer. İç çamaşır parçaları, kadın külotu, sutyen, erkek külotu, havada uçuşmaya başladığında, "Durun, durun bu çok kötü" diye bağırarak odanın ışıklarını açar. Edward, şaşkın halde elleri hâlâ başında konuşmanın tam ortasında donar kalır. Seyirciler göz kırpar, hareketlenerek etrafa bakınırlar. Polly tamamen giyinik bir şekilde koltuğun arkasından ayağa kalkar. Austin Brierley'in kafası tamamen karışmıştır: İlk önce bu gösterinin sorumlusunun en iyi öğrencisi olduğunu öğrendiği, ikincisi gerçek bir ahlaksızlığın olmadığını gördüğü için. Ama görevini ifa etmeye devam eder; zevksizlik bir yana ahlâki standartları bozdukları için onlara serzenişte bulunur. Katolik öğrenciler diğer genç insanlara, zihinlerinin ve vücutlarının masumiyeti, temizliği ile örnek olmalıdırlar. İlmihal'in, ahlaksız şov ve danslara gitmeyi, altıncı emre karşı gelme olarak kesinlikle yasakladığını hatırlatır. Daha da müessif olan, bu tür aşağılayıcı eğlencelerin kendileri tarafından gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bir özür bekler; belki özür değil, sonuçta kendisine karşı kabahat işlenen Yüce Tanrıdır; günah çıkarma da-

ha uygun olabilir. Bunu onların vicdanına bırakacaktır, başka zaman konuşacaklardır. Abartmak istemez, zararsız eğlenceye karşı değildir; ama çizilmesi gereken sınırlar vardır...

Kekeleyerek durur. Uzun bir sessizlik olur. Hepsi utançla çıkan nefeslerini hissederler ve birbirlerinden gözlerini kaçırırlar. Sonra kollarını artık aşağıya indirmiş olan Edward, "Üzgünüz Peder, sadece biraz eğlenmek istemiştik" diye mırıldanarak harmanisini çıkartır, kulakları kıpkırmızıdır. Ruth, pedere bir fincan kahve verir. Polly'nin yüzü bembeyazdır ve sinirli görünmektedir. Hiçbir şey söylemez. Peder Brierley kahveyi almaz ve partiyi terk eder. Saat sadece ondur ama parti kesinlikle bitmiştir.

"Evet, Polly korkarım biraz kendini kaptırdı" der Ruth. sandalyeleri dizip, kâğıt kalpleri yırtarken Edward'a. "Arkanda ne olup bittiğini göremiyordun."

"Aptal kız" der Edward, "biraz içkili olduğundan eminim."

Bu arada Polly bir köşede ağlar, Violet onu sakinleştirir. "Harikaydın Polly, gerçekten, sahneye çıkmalısın" der Violet. "Öleceğimi bilsem bile yapamazdım."

Bu muhtemelen söylenecek en uygun söz değil, Polly'nin gözyaşları daha şiddetli akmaya başlar. "Bir daha asla o aptal çalışma grubuna gitmeyeceğim" diye yemin eder, "veya o aptal perşembe ayinlerine." Sonra ne dediğine kendi de şaşmış bir şekilde, ağlamayı keser ve bir süre sonra keyfi yerine gelir.

Olanlar Angela ile Dennis'in romantik sihrini bozmuştur. Angela'nın kaldığı yere gece metroyla dönerken bu konuda hafif bir fikir ayrılığı yaşarlar. Angela, Polly'nin kendisini o şekilde göstererek aptallık ettiğini düşünmektedir. Dennis, Angela'nın oyunu kendisi gibi erotik açıdan heyecan verici bulmadığı için hayal kırıklığına uğrar ve Polly'i savunur. Angela'nın evinin girişinde iyi geceler öpücüğü verirken Dennis, dilini Angela'nın dudaklarının arasından sokmaya çalışır ama Angela geri çekilerek nazikçe ama kararlı bir şekilde, "Yapma bunu, bir tanem" der.

"Neden?"

"Çünkü."

Bir süre, Dennis Londra'nın diğer ucundaki evine gitmek için son

metroyu yakalamak üzere koşmak zorunda kalana kadar, bu konuda münakaşa ederler ki bu da bu tür tartışmalarının ilki olacaktır. O günlerde Dennis son tren ve otobüslere koşmaktan dolayı böğründe sürekli bir sancıyla yaşar gibidir.

Austin Brierley eve gitti ve bütün gece Polly'nin koltuğun arkasından havada sallanan çoraplı bacağının görüntüsüyle yatağında bir o yana, bir bu yana dönüp durdu. Ertesi sabah ani bir güdüyle başrahipten öğüt vermesini istedi.

Austin Brierley hikâyesini anlattığında, "Onları azarlamakla iyi yapmışsın" dedi başrahip.

"Kızla ilgili sürekli kötü düşünceler geliyor aklıma peder." Austin kızararak itiraf etti. "Bacağının görüntüsünü aklımdan çıkartamıyorum."

"Vay vay! Kendini rahatlatmayı denedin mi?"

"Anlamadım?"

"*İsa'm, affet, Meryem yardım et!* Bu iyidir."

"Oh, evet, dua etmeyi denedim."

"Özellikle Hz. Meryem'e dua et, unutmana yardım edecektir. Senin suçun değil, günah işlemek için fırsat kollamadın." Başrahip burnunu çekerek mendile gürültülü bir şekilde sümkürdü. "Bu genç bayanların kimilerinin poposuna şaplak atmak lazım" dedi kızgınlıkla. Austin Brierley'in iç huzuruna hiç de yardımcı olmayan, bu durumlar için düşüncesizce söylenmiş bir söz.

2
Bekâretlerini nasıl kaybettiler?

Ellili yıllarda herkes, bazıları diğerlerinden daha uzun bir süredir. evlenmeyi bekliyordu. O yıllarda Dennis, Angela ile beraber gittikleri düğünlerin sayısını artık unutmuştu. Her büyüklükte ve şekildeki kilise düğünleri; şampanya ve tütsülenmiş somon eşliğinde Thames Nehri'nde yapılan tekne gezisinden, Watford'daki kasvetli bir okul salonunda dilim salam ve pörsümüş salatayı konserve şeftali ve dondurmanın takip ettiği ucuz öğle yemeklerine kadar her türlü resepsiyon. Ama bir şekilde bütün düğünler aynıydı; kilise orgu müziği, şapkalar, konuşmalar, kahkahalar, hazımsızlık ve hepsi aynı şekilde biterdi: Dennis ve Angela kalabalığın bir köşesinde durarak, ağzı kulaklarındaki bir çifti evlilik yatağının zor hayal edilebilen zevklerine doğru el sallayarak uğurlarlar. Bir keresinde,

aynı cumartesi günü içerisinde biri sabah biri öğleden sonra olmak üzere Londra'nın iki zıt ucundaki iki ayrı düğüne gitmişlerdi. Tekrar soğuk tavuk ve çubukta sosis ve düğün pastası yedikleri ve tatlı gazlı şarap içtikleri ve aynı gibi gelen konuşma ve telgrafları dinledikleri ve aynı diğer düğündeki gibi görünen iki grup akrabayla havadan sudan konuştukları için ikincisi tam bir kâbus gibiydi.

Kendilerine gelince, Dennis'in mezuniyeti ve Angela'nın mezuniyeti vardı ve Dennis'in askerliğini yapması ve Angela'nın mezuniyet sonrası eğitim sertifikasını alması ve her ikisinin de iş bulması ve para biriktirmesi gerekiyordu. Bu zaman isteyen işlerden bazıları üst üste çakışsa da toplamda en azından beş yıla denk geliyordu. Aslında evlenene kadar geçen süre bundan epey daha uzun olacaktı. 1974 yılında bol şarabın içildiği yemekli bir partide Dennis flörtlerini insanın seks tarihindeki en uzun önsevişme seansı olarak tarif edecekti. Angela'nın kendisine bahşettiği ona dokunma izninin sonsuz derecede yavaş gelişiminin, tarihin kendisi kadar yavaş olduğunu ima ediyordu. 1952 yılının Kasım ayına gelindiğinde, West End'de *The Moustrap* [Fare Kapanı] oyunu ilk defa sahnelendiğinde, bluzunun üstünden tek elini göğsüne koymasına izin verildi. Kraliçe II. Elizabeth'in taç giydiği 1953 yılında, Hillary ve Tenzing, Everest'in zirvesini arşınlarken, Dennis kucağında oturan Angela'yı bacağını çorabının bittiği yere kadar okşamasına izin vermesi konusunda ikna etmekteydi. Yemek karnelerinin bittiği, Roger Bannister'ın 1600 metreyi dört dakikada koştuğu 1954 yılında, Dennis elini Angela'nın bluzunun içine sokarak sutyeninin üzerine koydu. Sonra bir duraklama dönemi oldu. Bir gün Angela Our Lady and St. Jude rahibine günahlarını itirafından sonra ağlayarak geri geldi ve uzun bir süre hiçbir koşulda göğüslere veya bacaklara dokunulmadı. Comet* jetlerinin uçuşları yasaklandı ve sigarayla akciğer kanseri arasında bir ilişki bulundu.

* Comet, dünyanın ilk jet yolcu uçağıdır ve İngiltere'de tasarlanıp üretilmiştir. Ancak üst üste gelen üç kazadan sonra uçuşları yasaklanmış, hataları düzeltilip tekrar uçuşlara başlayana kadar Amerikan Boeing pazara girmiştir. (ç n)

1954, düzenli olarak perşembe ayinlerine gidenlerden çoğunun bitirme sınavlarını verdikleri yıldı. Zamansızlıktan Yeni Ahit Çalışma Grubu'na gitmeyi bırakmışlardı; ama ayinden de vazgeçmek kötü şansı davet etmek olurdu. Gerçekten de Adrian, Edward'la beraber (Edward'ın tıp finallerine daha birkaç yıl vardı) Student Cross'a gitmek için, kaybedilen çalışma zamanının hac yolunda kazanılan dini faziletlerle fazlasıyla telafi edileceği şeklindeki bir mantıkla, yoğun çalışma düzenini bozdu. Bu konuda daha önceden bilgi sahibi değilseniz, Student Cross, geniş, ağır tahtadan bir haçı Londra'dan Walsingham'daki Our Lady Türbesi'ne yarım düzine aşamada, zaman zaman dualar okuyup ilahiler söyleyerek, tüm dünyadaki öğrencilerin günahlarının kefareti (kolay bir görev değil) ve genel toplumun ıslahı için taşıyan yaklaşık elli genç erkekten oluşuyordu. Halk onlara çekingen veya güvensiz bir şekilde bakıyor, bazen de hacıları görmüyormuş gibi davranıyordu. Enfield'ın ana alışveriş caddesinin kaldırımındaki yaşlı bir kadın, trafik ışıklarında durduklarında herhangi bir şeyin reklamını yapıp yapmadıklarını sordu. Adrian, "Evet efendim, çarmıha gerilmenin" dedi. Edward mırıldandı, "Bir de ayak pudrasının." Hepsinin ayakları özellikle de Adrian'ınki yara olmuştu. Deneyimli bir yürüyüşçü olmasına rağmen tam hac yürüyüşünden önce ayakkabılarını kaybetmiş ve henüz açılmamış yenilerini giymek zorunda kalmıştı. Kısa zamanda ayakları yarayla kaplandı, ayakkabılarının içi sanki erimiş maden ateşiyle doluydu. Her adım ıstıraptı ve acıyı azaltmak için bacaklarını garip, doğal olmayan bir şekilde bükerek ayaklarının kenarında yürümeye çalışırken kramp girdi. Yüzü acıdan buruşmuş, gözleri camlaşmıştı. Edward onu yürüyüşü bırakması için zorladı ama Adrian, Cambridge'in hemen güneyinde A10'un tam ortasında devrilene ve ambülans çağrılmak zorunda kalana kadar yenilgiyi kabul etmeyi reddetti. Koruma görevlisinin kamyonetinde iade edilmiş gazete balyaları ve canı sıkkın tavuklarla dolu sandıklar arasında tekerlekli sandalyeye oturtularak eve gönderildi. Elinden gelenin en iyisini yaptığı düşüncesiyle kendisini teselli etmeye çalıştı; ama bu final sınavları için hiç de iyiye alamet değildi.

Bir öğrenci alışkanlığı olarak bir araya geldiklerinde öyle değil-

miş gibi davransalar da hepsi sınavlardan önceki haftalarda sıkı çalıştılar. Ancak Violet gerçekten de çalışmıyor veya çalışıyormuş gibi davranmıyordu. Finaller yaklaştıkça çalışma becerisinin daha da azaldığını fark etti. Her sabah kütüphaneye gidiyor, bir kitap açıyor ve alışkanlıktan sayfalarını çevirerek ama tek bir kelimesini bile anlamadan saatlerce bakıyordu. Sonra evine gidiyor, başka bir kitap açıyor ve aynı şekilde saatlerce bakıyordu. Çoğunlukla Lucozade* ve sigarayla yaşıyordu; sigarayı yakarken veya bardağa Lucozade koyarken elleri titrerdi. Düzenli olarak perşembe ayinlerine devam etti ama sonrasında Lyons Kafetarya'da diğerlerine çalışmadığından bahsettiğinde, diğerleri bunun da nazar değmesin diye alınan klasik önlem olduğunu düşündü ve önem vermedi. Violet'in iyi görünmediğini görebiliyorlardı ama hiçbiri iyi gözükmüyordu. Kızların saçları ilgisizlikten cansız ve yağlıydı; erkekler ise egzersiz yapmadıklarından ve dışarıya çıkmadıklarından solgun görünüyorlardı, saçları ise kepekliydi.

Violet kendi kendine bir tür büyü veya beddua etkisi altında olduğuna, Tanrının kendisini günahlarından ötürü cezalandırdığına karar verdi. Laneti üzerinden kaldırmak için, takıntılı bir şekilde günde bir seferle başlayıp arttırarak Londra'nın farklı kiliselerinde günah çıkarmaya başladı. Günah çıkarma saatlerinde gitmedi; Katolik Kiliselerinde genelde günün veya gecenin herhangi bir saatinde günahlarını dinlemek üzere papaz çağırabileceğin bir zil olurdu. Sabah veya öğleden sonra alakasız bir saatte tanımadığı, boş bir kiliseye gider, kapının arkasından sokağın seslerini susturarak sallanıp kapanmasına izin verir ve günah çıkarma zilini çalmak üzere orta koridordan yankılanan ayak sesleriyle yürürdü. Sonra günah çıkarma kulübesinde çaldığı zilin saklandığı yerden nasıl bir papaz çıkaracağını ve üzerindeki laneti bozanın o olup olmayacağını merak ederek diz çökerdi. Farklı rahiplere aynı günahları itiraf eder, verdikleri cezaları karşılaştırırdı. Bazıları diğerlerinden uzundu ancak rahiplerin hiçbiri söylediklerinden şaşırmış görünmüyordu; böylece ilk önce azar azar, daha sonra abartarak günahlarını süslemeye ve tamamen uydurma günahlar yaratmaya başladı: Küçük kız kardeşini yoldan çı-

* Enerji içeceği. (ç.n.)

karmıştı, bir sakız karşılığı çocukken kendini bir Amerikan askerine satmıştı, Kutsal İsa heykelciği ile mastürbasyon yapmıştı. Bu itiraflar sonucunda papazlardan parmaklıkların diğer tarafından iç çekmeler ve donakalmış sessizlikler, ağır cezalar ve içten vaazlar gibi tatmin edici tepkiler aldı. Şüpheci bir Fransisken rahibi ayrıntılar ile ilgili onu ciddi bir şekilde sorgulamaya başlayıp günah çıkarma sırasında kesin gerçeğin dışında bir şey anlatmanın günah olduğunu hatırlatana kadar sürdü bu. Bu Violet'i öncekinden daha kötü bir duruma soktu; çünkü olmayan günahları itiraf ettiğini kabul etmekten korkuyordu. Artık daha da az ders çalışabiliyordu ve sınavları veremeyeceğinden emindi. Cehenneme gitmek için en kesin yol olmasaydı, intihar etmeye çalışırdı. Lyons'ta bir perşembe sabahı, kahvaltıda biri Violet'in abartmalarıyla ilgili düşüncesizce bir laf söylediğinde, aniden kontrol edemediği bir histeri krizine girdi ve eline ne geçerse duvara fırlatmaya başladı. Edward onu üniversite hastanesindeki ayakta tedavi bölümüne kontrole götürdü, orada ona yatıştırıcı verildi ve Swindon'daki ailesiyle onu almak üzere temasa geçilene kadar dinlenmesi için bir bölmeye konuldu. Edward sinir krizi geçirdiğini diğerlerine açıkladı.

Daha sonra Violet sağlığını tekrar kazanmak için gittiği amcasının çiftliğinin bulunduğu İrlanda'nın batısından Edward a ona baktığı için teşekkür eden ve o yaz sınavlara girmeyeceğini ancak son yılını tekrarlamak için en yakın zamanda üniversiteye geri döneceğini bildiren bir mektup gönderdi. Diğerleri Violet için çok üzülmüşlerdi; ama finaller için duydukları endişeyle kafaları fazlasıyla dolu olduğundan onu pek düşünmediler. Ayrıca sinir krizlerini tam anlamıyorlardı; sinir krizini günah ve sevap, yılanlar ve merdivenler yapısına nasıl oturtacaklarını tam çözemiyorlardı. Sinir krizi geçirirsen bu senin mi suçun olurdu yoksa Tanrının verem gibi dayanmanı istediği bir musibet mi olurdu? Bilmiyorlardı. Çoğu için, sonuncusu olmayacaksa da, Violet'in sinir krizi karşılaştıkları bir ilkti.

Sınav sonuçları açıklandığında, Miles tarihten A (mükemmel), Michael İngilizce'den A eksi (çok iyi), Polly C (orta), Dennis kim-

yadan B artı (çok iyi) ve Angela Fransızca'dan B eksi (iyi), Ruth botanikten B artı (çok iyi) ve Adrian ekonomiden (hayal kırıklığına uğramıştı çünkü gizliden A alacağını ummuştu) B eksi (iyi) aldı. Genel olarak bu sonuçlar, iffetlerinden ziyade, her birinin zekâsına ve/veya çalışkanlığına karşılık geliyordu.

Miles doktora yapmak üzere (üniversite giriş sınavları sırasında ruhsal bir kriz geçirmemiş olsaydı önlisans sonrasında gideceği) Cambridge'e gitti; Ruth ise rahibe adayı olarak bir manastıra girdi. Bu bölümde bu ikisiyle ilgili fazla bir şey duymayacaksınız; çünkü bekâretlerini kaybetmediler (Okuldaki çocuklar arasındaki karşılıklı mastürbasyonu saymazsanız ki bu durumda Miles çoktan kaybetmişti.). Ancak Ruth'un adaylık dönemini bitirip ilk yemin etme töreni düğün gibi oldu.

İki nedime eşliğinde beyaz uzun bir elbise giymiş ve duvak takmış şekilde beyaz gül buketi taşıyarak manastır kilisesine girdi. Nedimelerden biri olan Angela, zavallı Ruth'un bu elbiseler içinde gülünç gözüktüğünü ve tüm törenin biraz hastalıklı olduğunu düşündü. Ayrıca Ruth'un Kutsal Kandan Rahibe Mary Joseph olarak çağrılmasına da alışamamıştı. Beraber piskoposun beklediği mihraba doğru ilerlediler.

"Ne istiyorsun?"

"Tanrının merhametini ve kutsal duvağı."

"Bunu tüm kalbin ve aklınla istiyorsun musun?"

"İstiyorum."

Burada iki nedime Ruth'un duvağını çıkarmak zorundaydılar ve piskopos altın bir makasla saçlarından bir lüle kesti.

"Tanrım, hizmetkârının, kardeşimizin her zaman alçakgönüllü, içten ve hizmetine sadık olmasını sağla."

Sonra Ruth, başrahibe ile başka iki rahibe eşliğinde küçük bir odaya çekildi. Nedimeler dışarıda beklemek zorundaydı ama kapının arkasında neler olduğunu biliyorlardı. Aynı şekilde cemaatin içinde duyulabilir bir şekilde hıçkıran Ruth'un annesi de. Babası gelmeyi reddetmişti.

İki rahibe Ruth'un gelinliği çıkarmasına yardım etti ve Ruth üzerine dokuması kalitesiz ketenden basit bol bir elbise ve ağır siyah pa-

buç ile çorap giydi. Sonra omuzlarında havluyla bir tabureye oturdu ve başrahibe, bir mahkûm gibi kırpılana dek kafasında elektrikli saç kesme makinesini gezdirdi. Sonra Ruth her bir parça giysi için özel bir dua okuyarak siyah rahibe giysisini, kolsuz gömleğini, kemerini ve başlığını, takkesini, şeridini ve duvağını kuşandı. Törenin kalanı için kiliseye geri döndüğünde, beyazlar içindeki geline göre zor tanınır, Angela'ya göre ise daha hoş bir haldeydi. Ruth'dan görebildiğiniz sadece bir yanaktan diğerine, alından çenesine kadar yüzünün görünen bölümüydü ve bunlar da işe bakın ki en çekici yerleriydi. Diğer her şey mezhep kurulduğunda on yedinci yüzyılın sonlarında Bordeaux'nun burjuva giysisinden esinlenen rahibe giysisinin zarif kıvrımları ve kolalı kumaşıyla gizlenmişti.

Daha sonra bir düğün kahvaltısını andıracak süslemeli bir pasta geldi; ama rahibeler bu tür zengin içerikli yiyeceklere alışkın olmadıklarından sadece pastayla belirgin bir şekilde çakırkeyif olsalar da ortada tabii ki şampanya veya başka bir alkollü içki yoktu. Sonrasında, manastırın kapılarının dışındaki kaldırımda Ruth'un annesi, Angela'nın kollarına yapıştı ve beş dakika içinde doğru dürüst bir içki içmezse öleceğini ilan etti.

Bir barın köşesine oturup ilk cin ve limonunu devirdikten sonra, "Çok yazık, çok korkunç bir kayıp olduğunu düşünmüyor musun?" dedi (Dennis olmadan daha önce hiç bara gitmediği için, Angela kendini garip hissediyordu.).

"Meziyetlerini hâlâ kullanabiliyor olacak ama" dedi Angela, sadakatle. "Rahibeler birçok okul işletiyorlar." Ama kendisi de rahibelerin okul hayatıyla ilgili propagandaya sebatla, yıllarca direndiği için fazla bir heyecan uyandırmadı. Sol elindeki Dennis'in yüzüğüne dokunarak nişanlı olduğu ve evleneceği için o anda özellikle kendini mutlu hissetti. Bu, finalleri verdikten neredeyse üç yıl sonraydı.

Sınavlardan hemen sonra, sonuçlar açıklanmadan önce Polly ve o sıradaki nişanlısı (her yıl başka bir nişanlısı olmuştu), Dennis ve Angela'yı Brittany'de bir kampa davet etti. Polly ve Rex, arabayı Rex'in babasından alarak diğer tüm malzemeyi sağlayacaklardı. An-

gela bu davete biraz şaşırmıştı çünkü Polly ile hiçbir zaman yakın arkadaş olmamışlardı; ama o ve Dennis gene de daveti seve seve kabul ettiler. Kararlarından vazgeçmenin çok geç olduğu ana kadar aslında refakatçi olarak çağrıldıklarını anlamadılar; Polly'nin anne ve babası bu geziye ancak yanlarına güvenilir Katolik bir çift almaları şartıyla evet demişti. Rex, Katolik değildi ve Fransa'da ilk gecelerinde çadırda yatarken açık bir şekilde Dennis'e mümkün olan en kısa zamanda kızlarla eşleşerek çadırları paylaşmayı hedeflemeleri gerektiğini önermişti. Dennis'in işbirlikçi olmayan yaklaşımına epey bozulmuş ve problem oysa ona Fransız prezervatiflerinden ödünç vermeyi teklif etmişti (O değildi. *Bu* problem Dennis için hâlâ gelecekteydi.). Böylece Polly bekâretini o tatilde korumuş oldu; ama ancak kıl payıyla.

En sonunda çadırlarını Brittany'nin güneyinde, Loire Nehri'nin denizle birleştiği yerin uzak köşesine kurdular. Öğleden sonraları hava, sahilde yatılamayacak kadar sıcak oluyordu; bu nedenle siestalarını çam ağaçlarının gölgelediği çadırlarında yaptılar ve bunu çift olarak yapmamak saçma gözüküyordu. Ancak havalı yataklarında başka bir şey giyilemeyecek kadar sıcak olduğundan mayolarıyla, öğlen içtikleri şarabın etkisiyle başları dönerek ve güneşin altında egzersiz yaparken inanılmaz güzel görünerek, tembelce uzandıkları bu sıcak öğleden sonraları, her şeyden daha fazla günaha girme fırsatı sunuyordu. Her gün Dennis ve Angela yan yana yatıp aralarındaki boşlukta el ele tutuşur yan çadırdan sızan oynaşma, kıkırdama ve nefes seslerini dinlerlerdi. İkinci haftanın sonunda, Polly'nin Angela'ya çıtlattığına göre Polly ve Rex birbirlerini okşayarak zevkin doruğuna ulaşma noktasına gelmişlerdi ve Angela'ya bu şekilde hamile kalınıp kalınamayacağını sordu. Angela çok şaşırdı ve mutsuz oldu. Ertesi gün öğleden sonra Dennis'e eve dönmek istediğini veya kalıyorlarsa artık bu şekilde çift olarak çadırda kalmamalarını söyledi. Bunun nedenini, yalvar yakar Angela'dan öğrendiğinde Dennis kontrol edilemez bir şekilde heyecanlandı. Yuvarlanarak onun yatağına geldi ve kulağına, "Hadi yapalım hadi yapalım" diye fısıldadı.

"Ne?"

"Onların yaptığını, Polly'nin dediğini, lütfen Ange hadi!"

Bir süre durduktan sonra Angela, "Neden tam olarak yapmayalım o zaman?" diye sordu.

Dennis dikilerek oturdu ve gözlerini ona dikti. Ciddi miydi?

Ciddiydi. Angela aşk oyunları sırasında ahlak polisi gibi davranmaktan, her ufak cinsel yakınlaşmada düdüğü çalmaktan ve kuralların uygulanmasını sürekli tartışma konusu yapmaktan aniden sıkılmıştı. Ayrıca Dennis'in çadırın içindeki turuncu ışıkla yıkanmış güçlü, yanık vücudundan tahrik olduğunu hissediyordu. Kollarını hafifçe kaldırdı ve gözleri yarı kapalı, dudaklarını öpücük verir gibi uzattı. Dennis onu hiç bu kadar baştan çıkarıcı görmemişti ama bu arzusunu artıracağına, onu korkuttu.

"Hayır" dedi, "yapmasak daha iyi."

Ertesi güne kadar fikrini değiştirmişti; ama aynı şekilde Angela da ve kendini ikinci kere sunması için ikna edilmeyecekti. Çoğunu Kuzey Almanya'daki harap kışlada geçireceği sonraki iki yıl boyunca kaçırdığı fırsat (eğer bu fırsatsa), bencilliğe karşı zaferi veya erkekliğe geçememesi (ikisinden hangisiyse) hakkında derin derin düşünecek çok zamanı olacaktı. Aldığı B artı notu askerliğini biraz daha erteleyerek yüksek lisans bursu alması için yeterince iyi değildi ve Kraliyet İşaret Alayı'na katılması için çağrılmıştı.

Acemi eğitimi, işlemediği bir suçun cezası gibiydi: bağırmalar, yeminler, osuruklar, morartan idmanlar, mide bulandırıcı yemekler, biteviye müstehçenlik, geleni geçeni si..yim, sabahın ayazından bot parlatmakla geçen gecenin yarısına kadar. Katolik ordu papazı Dennis'in kabulü sırasında yedek subaylarla konuşmaya geldiğinde, içinde "Bize yardım et! Çıkar bizi buradan" diye bağırmak için büyük bir istek doğdu ve rahibin onlara İsa'nın askerleri olduklarını ve diğer erkeklere örnek teşkil etmeleri gerektiğini söylemesini yılgınlık içinde dinledi. Tayin istedi. Askeri Seçme Kurulu'nu (yeterince coşkulu olmadığını söylediler) geçemedi. Sonuçta, telgraf operatörü olarak eğitim gördü ve Bremen yakınlarında konuşlanmış topçu alayına gönderildi. Dağıtım izninde o ve Angela nişanlandı. İzinden sonra Almanya'ya dönerken, bütün gece kendisinden başka yedi askerin nefesi ve teriyle berbat kokmuş bir tren kompartmanında oturup, Angela'nın son bir öpücük için tren penceresine uzanmış beyaz, al-

tın renkli saçlarının çevrelediği yüzünü hatırlarken, askeri giysisinin yakasının boynunu kestiğini hissederek ve bunu bir on dört ay daha giyeceğini bilerek, ne olursa olsun hayatın o anda hissettiğinden daha büyük bir acı veremeyeceğini düşünüp kendini rahatlattı (Bu konuda yanılıyordu tabii ki.).

Dennis iki günde bir Angela'ya yazdı ve Angela da neredeyse aynı sıklıkla ona. Başka erkeklerin çıkma tekliflerini reddetti ve Dennis de bekâretini korudu. Gecelerinin ve gündüzlerinin dayanılmaz sıkıcılığını doldurmak için ve askerliğinden zorla da olsa maddi bir avantaj elde etme kararlılığıyla, hummalı bir şekilde iletişim kursuyla bilgi teorisi ve elektronik çalıştı. Girebildiği bütün sınavları geçti ve onbaşı rütbesine yükseldi.

Brittany'den döndükten kısa bir süre sonra Polly, Rex'le olan nişanını bozdu. Herkesin sırasıyla birbiriyle kavga ettiği asık suratlı, kötü huylu bir yolculuktu. Sınavda sadece C aldığını öğrenip yıkıldı ve bu konuda görüşmek üzere danışmanına gitti. Danışmanın odasında biraz ağladı ama sonra keyfi yerine geldi. Bölüm başkanının odasının dışında görüşmek için beklerken sinirli bir şekilde saçlarını tarayan Michael'la karşılaştı. Lisansüstü araştırma bursu kazanmıştı ve tezini Graham Greene'in romanları üzerine hazırlamayı düşünüyordu. Polly, "Burada bir sene daha geçirme düşüncesine nasıl katlanıyorsun bilemiyorum" dedi ve o anda yurtdışına gitmeye karar verdi. Roma'da eski okulundaki bir rahibenin bağlantısı olan Katolik bir ailenin yanında bir tür *au pair*'lik yapmak üzere İtalya'ya gitti. Ailenin reisi bir konttu; izinli olduğu bir öğleden sonra çabuk ve becerikli bir şekilde Polly'nin bekâretini bozan yakışıklı, çekici bir adamdı. Sonrasında Polly biraz ağladı ama keyfi çabuk yerine geldi. Kont ona hediye olarak elbise alması için para verirken dikkat çekmemesi için hepsini bir anda harcamamasını söyledi. Birkaç ay sonra ders aldığı genç bir İtalyan öğretmenle bir ilişkisi oldu. Onunla beraber

* Yabancı bir ülkeye, o ülkenin dilini ve kültürünü öğrenmek üzere giden, bir aile yanında, ailenin çocuklarıyla ilgilenmeleri karşılığında kendilerine ücretsiz barınma, özel oda, yemek ve cep harçlığı verilen kişiler. (y h n.)

olmalarının ardından öğretmen ne kadar istese de bakire olmayışından dolayı evlenme teklifi etmeyeceğini söyledi. Polly'nin, onunla evlenmeyi zaten istemediğini söylemesi üzerine öğretmen küstü.

Noel'de İngiltere'ye geri döndü ve yılbaşı partisinde çok sarhoş olup daha sonra adını hatırlamayacağı genç bir erkekle üst kata çıktı. Boş bir yatak odası buldular ve pencereden yansıyan mavi sokak lambasının ışığında yatağa devrildiler. Genç adam Polly'nin külotunu çekerek çıkardığında, Polly çömelip geniş kalçalarını şaşkınlık içindeki adama sundu. Her iki İtalyan sevgilisi de onunla bu pozisyonda sevişmişti ve Polly, bunun her zaman kullanılan pozisyon olduğu kanaatine varmıştı. Ya bu sürpriz ya da içtiği içkiler genç adamın ereksiyon olamamasına ve sevişememesine neden oldu ve Polly, İngiliz erkekleri ile ilgili kötü fikirlerle dolu olarak İtalya'ya döndü. İtalyan erkeklerinin diğer sorunu ise koruyucu önlem almamalarıydı ve bir keresinde âdeti bir hafta gecikince ciddi bir panik yaşadı. Ama Amerikan Elçiliği'nde çalışan bir kız arkadaşının yardımıyla Amerikalı bir doktor ona diyafram taktı ve böylece bir sonraki ilişkisine, bu sefer arzusuna cevap vermezse kendini öldürmekle tehdit eden bir fotoğrafçıya hazırlıklı oldu. Ona bir an bile inanmadı ama gene de heyecanlı bir hikâyeydi.

O zamana kadar Polly adet yerini bulsun diye gittikleri hariç kiliseye gitmekten vazgeçmişti. Dinin tamamen şekilden ibaret olduğu, içeriğinin olmadığı fikrine varmıştı. Onu baştan çıkartan kontun olaydan hemen sonraki pazar, komünyon ayinine katılışını izledi ve o arada günah çıkartmış olsa bile (ki kuşkuluydu) tam tövbe etmemişti; çünkü bir sonraki izinli öğleden sonrasında onu tekrar ayartmaya çalıştı. Vatikan'da bazı önemli görevleriyle kilisenin direğiydi ama herkes hatta karısı bile nehrin diğer tarafında metresi için bir daire tuttuğunu biliyordu. Başlangıçta Polly, Roma hayatının ikiyüzlülüğü karşısında şoka girdiyse de buna yavaş yavaş alıştı. İngiliz Katoliklerinin sorununun her şeyi çok ciddiye almaları olduğuna karar verdi. Her bir kuralı görünüşte değil, gerçekten ve doğru bir şekilde yerine getirmeye çalışıyorlardı. Bu tabii imkânsızdı, özellikle seks söz konusu olduğunda insan doğasına aykırıydı.

Polly bunların hepsini 1955 sonbaharında İngiltere'ye dönüşünde British Müzesi yakınındaki bir kafede Michael'a açıkladı. Lokomotifler gibi tıslayan pırıltılı İtalyan makineleriyle donatılmış kafeler, o sırada Londra'daki en moda şeydi. Polly, sütlü kahve yerine *"uno capucino"* diye garsona seslenerek anında Michael'ı etkiledi. Yurtdışında geçirdiği bir yılda kesinlikle görgüsünü artırmış olduğunu düşündü Michael.

"İtalyanlar boşanmalarına izin olmadığı için zinaya ve genelevlere, hoşgörüyle bakıyorlar" dedi Polly. "İngiliz Katolikleri her iki dünyanın da en kötüsüne sahipler. Duygularını göstermekte bu kadar zayıf olmalarına şaşırmamak gerek."

Michael, briyantin sürülmüş kâhkülünün gözlerinin üstüne düşmesine neden olacak şekilde başını salladı. "İrlanda Jansenist geleneği bu."

"O ne?"

"Ceza Günlerinde*, İrlandalı papazlar Fransa'da Jansenistler tarafından eğitilirmiş; böylece fazla titiz, bağnaz bir Katoliklik sistemlerine girmiş. Bu bizim için de geçerli; kabul etmek lazım İngiliz Katolikliği büyük ölçüde İrlanda Katolikliğine benzer."

Michael, uzun zaman önce kuruntularını bir kenara bırakmış ve tekrar dinin gerektirdiklerini tam olarak uygulamaya başlamıştı. İçini boşalttığı, makul düşünceli bir papaz, onunkinin çok rastlanan bir problem ve baştan çıkarılmaya izin verdiği için üzgün olduğu sürece affedilebilir bir günah olduğu konusunda onu rahatlatmıştı. Michael mastürbasyon sonrası hep melankolik olduğundan bu tatmin edici bir çözümdü. Zaten, bir NUS (Ulusal Öğrenci Birliği) çiftlik kampında çilek toplarken tanıştığı Miriam adında bir müzik öğrencisine âşık olduğundan beri bu alışkanlığından vazgeçmişti. İronik bir şekilde neredeyse tahta göğüslü olmasına rağmen bakır renkli saçları ve yeşil gözleriyle son derece hoş bir kızdı. Belki bakılacak hiç göğsü olmadığından her zamankinden daha yakın bir şekilde yüzüne ve gözlerinin içine bakmış ve orada çok hoşlandığı bir insan keşfetmişti. Hiç beklenmedik bir anda Polly aradığında ve buluşma-

* 1690-1760 yılları arasında İngiltere'nin İrlanda Katoliklerine ibadet, eğitim de dâhil pek çok yasak uyguladığı dönem. (ç.n.)

yı önerdiğinde içindeki bir ses, Miriam'ı getirme konusunda onu uyarmıştı ve Polly, seksle ilgili detaylar vererek konuşmaya başladığında getirmediğine memnun olmuştu.

Arada Miriam'ın lafı geçince "En sonunda bir kız arkadaşın oldu ha Michael" dedi. "Katolik mi?"

"Olmak için eğitim alıyor."

"Tanrım, ciddi olmalı."

"Aslında nişanlanmayı düşünüyoruz."

"Bu kadar erken evlenip barklanmayı gerçekten istiyor musun Michael? İlk önce biraz eğlenmek istemez misin?" Polly'nin yüzündeki ifade ne tür bir eğlenceyi kastettiğini oldukça belli eder cinsteydi.

"Katoliksen nasıl eğlenebilirsin ki Polly? Yani, ya öylesin ya da değilsin. Ben Katolik'im. Sık sık olmamış olmayı isterim. Kabul, hayat daha eğlenceli olabilirdi; ama Katolik'im ve durum böyle."

"Ah Michael! Tam bir Graham Greene karakteri gibi."

"Yeni kitabını okudun mu?"

"Hayır, konusu ne?"

"Hindiçini'ndeki savaş hakkında. Diğerlerine benzemiyor, gerçekten."

Michael, *The Quiet American* [Sessiz Amerikalı] isimli kitaptan etkilenmiş ama biraz da rahatsız olmuştu. Ahlaki ve dinsel açıdan kafa karıştırıcı görünüyordu. Daha önceki romanlarında görülen kilise ile laik dünya arasındaki keskin ayrım yoktu. Michael'ın ilgisi akademik ilginin ötesindeydi. Michael için Katolik inancın inanılırlığı, dolambaçlı bir şekilde Graham Greene ve Evelyn Waugh gibi din değiştiren önemli edebi şahısların varlığı ile destekleniyordu; bu yüzden bu insanların kuşkularının olması huzursuzluk vericiydi. Polly ise Graham Greene değil, kendi aşk hikâyeleri hakkında konuşmak istiyordu.

Michael dinledi, hayranlık duydu ve dehşete düştü. İşte günahın ta kendisi. Polly şimdi kafeden çıksa ve otobüsün altında kalsa, onun ölümsüz ruhu için fazla bir ümit olmazdı. Kendilerini dağıtmış ag-

* Greene, Graham; *Sessiz Amerikalı*, Çev.: Roza Kandemir, Cihat Uysal, Everest Yayınları, İst., 2003. (y.h.n.)

nostikler affedilirdi belki; ama Polly'e Gerçek İnanç öğretilmişti. İtalyanların içgüdüsel şehvetleri ile ilgili ne derse desin, kuralları ve kurallara uymaması durumundaki cezaları biliyordu.

"Nedeni güneş işte Michael. Her şeyin daha farklı görünmesine neden oluyor." Şeffaf Pyrex* fincanın kenarında dudak şeklinde kırmızı bir leke bırakarak kahvesini son damlasına kadar içti. Bir fincan espresso ile bir buçuk saat idare etmeye alışmış Michael, Polly'i dehşet içinde seyretti. "Bir tane daha alır mısın?" diye sordu.

"Lütfen ve belki küçük bir parça da o çikolatalı pastadan."

Polly biraz daha tombullaşmış diye düşündü Michael; hatta neredeyse şişman görünüyordu ve ağır makyajının altında cildi iyi gözükmüyordu; orta yaşa geldiğinde şişecek ve eskiyecekti. Halinden memnun bir şekilde kendi ince, zarif aşkını düşündü.

Polly, "İtalyan erkekleri korkunç bir baş ağrısı" dedi, "caddede ve otobüslerde sürekli çimdik atıyor, göz süzüyorlar. Ama en azından seni fark ediyorlar." Kafede etrafıyla ilgisiz oturan çizgili takım elbiseli memurlara ve balıkçı örgülü kazak ve Harris tüvit spor ceket giymiş öğrencilere göz gezdirdi. "Tanrım!" diye iç çekti. "İngiltere çok sıkıcı."

Aynı sonbahar Violet, son yılını tekrarlamak üzere üniversiteye döndü. Sinir krizi sonrası oldukça iyileşmiş, yüzündeki egzama temizlenmişti ve çok güzel görünüyordu. Bölüm başkanı profesör, kendisinin Violet'in çalışmalarında özel öğretmenlik yapacağını belirtti. Masasında otururken büyük, güzel kafası ve gösterişli, gümüş renkli sakalıyla oldukça uzun görünen kısa boylu bir adamdı. Violet'e bulutların üstünden konuşan Tanrı resimlerini hatırlatıyordu. Onun ilgisinin büyük bir onur olduğunu düşünerek buna değer olduğunu kanıtlamayı kafasına koydu.

Profesör dersini perşembe günü mesai saatinin bitiminden sonrasına sarkan öğleden sonra saat dörde koydu. Saat beşte sekreteri ihtiyatlı bir şekilde kapıyı vurarak imzalanacak mektuplarla beraber içeri girerdi. O gittikten sonra, bölümün koridorları giderek sessizliğe bürünürken ve kışın yarı karanlığı karanlığa dönüşürken, profesör perdeleri çekerek sadece Violet'in not defterini aydınlatacak bir ışık bırakır, kendisi masanın diğer tarafında karanlıkta oturur, bir şi-

* Ticari marka; ısıya dayanıklı borosilikat cam. (ç.n.)

şe tatlı şarap ve iki bardak çıkartırdı. Sonra klasik dünyayla ilgili, pagan doğurganlık töreleri, erkeklik uzvuna tapınma, Dionysos'çu grup seksleri ve kutsal fahişeler gibi derslerinde hiç bahsetmediği şeylerle ilgili konuşmaya başlardı. Sanki köpeğini seviyormuşçasına sakalını okşayarak, "Seni şoke etmiyorum umarım Violet" diye mırıldanırdı ve her ne kadar gerçekten adam onun profesörü ve bu da bir ders olmasaydı şok olacağını sık sık düşünmesine rağmen Violet, şiddetle hayır anlamında kafasını sallardı.

Sonra bir gün, profesör melodik kadanslar halinde uzun uzadıya anlatırken, Violet şarap bardağını devirdi ve refleks halinde ayağa fırladığında, masanın arkasında profesörün fermuarının açık olduğunu ve kendisiyle oynadığını şaşırarak ve dehşet içinde gördü. Bir an ona baktı ve sonra dizlerinin üzerine çökerek halıyı mendille hiddetli bir şekilde silmeye başladı. Profesör yerinden kalktı ve masayı dolaşarak başında dikildi. Epey bir zaman geçtikten sonra, "Violet" dedi, "ayağa kalk."

Violet ayağa kalktı. "Gitmem lazım" dedi.

"Violet" dedi. "Yaşlı bir adama acı." Konuşurken sakalını çekiştirip ağzına sokuyordu.

"Yaşlı değilsiniz" dedi manasızca.

"Elli beş yaşındayım ve bunun son on beş yılı iktidarsızdım. Karım beni terk etti. Bazen birkaç damla bir şey çıkartmaya ikna edebiliyorum. Kimseye bir zararı yok, değil mi?"

Violet iki kere ezilme tehlikesi geçirerek trans halinde eve gitti ve bütün gece ne yapacağını düşünerek yatakta döndü durdu. Profesörün yalvarmasına kulaklarını tıkamamıştı. Gerçekten de bu büyük adama, tüm bölüme saygıyla karışık korku veren bu seçkin eğitimciye acımıştı; o kadar aşka susamıştı ki onu yakaladığı aşağılayıcı çareyi seçecek kadar kendini alçaltmıştı. Violet onun bozulmuş cinselliğini iyileştirmek üzere kutsal bir fahişe olmak, kendini feda etmek için çok güçlü bir istek duydu. Teknik açıdan günah işlemiş olacağım diye düşündü; ama aynı zamanda bedeniyle bir hayır işi de yapmış olacaktı.

Kafasında hayal meyal bu fikirle üniversiteye geri döndü ve başka bir öğretmene transfer olduğunu yazı masasının kâğıt gözünde

bulduğu bir notla anladığında canı sıkıldı. Biraz güçlükle profesörle bir görüşme ayarlamayı başardı. Profesör gözlerinde korku ifadesiyle, çekiştirdiği sakalını yiyerek ona baktı.

"Şikâyette bulunursan her şeyi inkâr edeceğimi biliyorsun" dedi Violet konuşamıyordu.

"Her durumda" dedi, "vicdanım temiz. Gerçekten masum olan hiçbir genç kız o kadar hafta boyunca itiraz etmeden oturup sana anlattıklarımı dinlemezdi."

Bu imalar karşısında öfkeleneceğine, Violet imaların haklılığına ikna oldu. Eski suçluluk hislerini canlandırmış ve teyit etmişti. Tavan arasında kuzeni, sığınma evindeki sokak serserisi ve şimdi de profesör, insanların en kötü yönlerini ortaya çıkaran yanlış bir şey var bende diye düşündü. Evine geri döndü ve bir kitap açarak bir kelimesini bile anlamadan saatlerce gözlerini dikti. Sonra yeni öğretmeninden neden onu görmeye gelmediğini soran bir mektup aldı. Bölüme yeni atanmış genç bir adamdı. Yeni bir sinir krizinin geldiğini hissedebildiği için bu sefer kesin olarak okulu bırakacağını söylemek üzere üniversiteye gitti.

Kendisine ilk ismiyle, Robin diye seslenmesini isteyen öğretmen, "Ne yapacaksın?" diye sordu.

"Bilmiyorum" dedi Violet. "Rahibe olabilirim."

Robin güldü ama kabalık yoktu gülüşünde. Violet ilgisini çekmişti ayrıca güzel de bir kızdı.

"Yaşlı adamla sorun neydi?" diye öylesine sordu. "Sana sarktı, değil mi?"

Cesur ama doğru bir gambitti*. Bu yabancının olanlar için ilk anda kendisinin değil profesörün sorumlu olabileceğini düşünmesi Violet için muhteşem bir rahatlama olmuştu. Robin'e ne olduğunu söylemedi; ama onun gözetimi altında çalışmalarına devam etmeyi kabul etti. Onun özel dersleri de mesai saatleri sonrasıydı ama içeriği yüzde yüz akademikti. Violet'in açığı kapaması için yapması gereken çok iş vardı ve Robin, onun sınavları geçmesini sağlamaya, öğretmen olarak maharetini kanıtlamaya kararlıydı.

* Satranç oyununda daha iyi bir mevkii kazanmak için bir oyuncunun bir veya birkaç taş feda etmesi. (ç.n.)

Bir gün tragedya ödevinde yardımcı olabileceğinden *Oedipus Rex* oyununda oynayan Donald Wolfit'i seyretmeye götürmeyi teklif etti. Robin onunla beraber vakit geçirmenin hoş olduğunu düşünüyordu; hürmetkâr ama dalkavuk değildi ve İrlanda Katolik geçmişinden kaynaklanan garip ama hoş fikir ve anılarla doluydu (Anne ve babası daha o üç yaşındayken Batı İrlanda'dan İngiltere'ye göç etmişlerdi ama savaş yıllarının çoğunda İrlanda'da rahibelerin işlettiği yatılı bir okulda okumuş, tatiller için sık sık batıya dönmüştü.).

Metroda, alakasız bir anda, "Kutsal Ruh a karşı altı günahtan sence hangisi en kötü?" diye sordu.

"Onların ne olduğunu bile bilmiyorum Violet."

Bir okul çocuğu gibi papağanca sıraladı: "Kibir, Ümitsizlik, Bilinen Gerçeğe Direnme, Bir Başkasının Ruhsal İyiliğini Kıskanma, Günahta Israr Etme ve Son Anda Nedamet Getirmeme."

Düşünerek uzun bir süre sonunda, "Bilinen Gerçeğe Direnme" dedi.

"Tam bir üniversite hocasının vereceği cevap! Bence en kötüsü Son Anda Nedamet Getirmeme. Düşün, ölüm anında, günahların için af dileyerek her şeyi kazanacak ve karşılığında kaybedecek hiçbir şeyin olmadığında... Son Anda Nedamet Getirmeme." Etki altında kalmış bir halde hafifçe titredi. "Limerick'te oturan bir amcam vardı, Kutsal Ruh'a bağırıp çağırarak öldüğünü söylediler. Ölüm yatağında, 'Çıkarın şu lanet olası kuşu buradan!' diye bağırıp durmuş. O anda kendinde değildi tabii ki. Ama Maeve Yenge için çok iyi olmadı. Doğal olarak kocasının ruhunun durumu için endişelenmesine neden oldu."

Takip eden dönemde Robin, Violet'i dersiyle belli bir ilgisi olmayan başka oyunlara ve filmlere götürdü. Daha sonra onu evine bıraktığında Violet, ev sahibesinin hoşlanmayacağını söyleyerek içeri davet etmedi (Aslında nedeni odasının domuz ağılı gibi olması ve Robin görürse utanacak olmasıydı.). Evin girişinde birbirlerine hoşça kal deyip el sıkıştılar. Bu şekildeki üçüncü buluşmalarında, Robin öne eğilerek yanağından öptü, bir sonrakinde ise dudaklarından. Violet'e flört ediyorlarmış gibi geliyordu; Robin birbirlerine karşı olan duygularıyla ilgili bir muhabbet açmamışsa da ders saatleri haricin-

de dışarıda buluştuklarını bölümdeki diğerlerinden gizlemenin önemini, üstüne basarak vurgulamıştı. Bu, ilişkilerine gizliliğin romantik havasını vermişti. Violet kısmetine inanmakta zorluk çekiyordu. Robin'in ince, esmer, yakışıklı görüntüsü, yumuşak, esnek fitilli kadife, süet ve tuval dokuma giysileri, etkileyici bir şekilde kendine güveni ve tatsız, alçakgönüllü konuşması onun için ailesinin nefret ediyor gibi davrandığı ama gizlice hayran olduğu İngilizliğin, o kültürün ta kendisiydi.

Violet o bahar çok mutluydu ve hazirandaki sınavlarından strese girmeden rahatça geçti. En son ödevini verdikten sonra, Robin onu akşam yemeği için Soho'daki bir restorana götürdü. Tavuk *alla cacciatore* ve *zabaglione* arasından masanın üzerinden uzandı ve Violet'in ellerini ellerinin arasına aldı.

"Violet, sevgilim" dedi, Violet'in kalbi yerinden hopladı çünkü daha önce hiç sevgilim dememişti. "Senden çok hoşlandığımı biliyorsun, değil mi?" Violet başını salladı. "Ve sanırım sen de benden hoşlanıyorsun?"

"Oh, Robin" dedi. "Hoşlandığımı biliyorsun."

Bu kadardı işte. Evlilik teklifi almanın nasıl bir şey olduğunu sık sık merak etmişti ve gerçeği hayallerine şaşırtıcı derecede yakın olmuştu: yumuşak ışıklar, bir şişe şarap, sıcak bir yakınlık. Bunun tam da bir evlilik teklifi, en azından şimdilik, olmadığını anlaması biraz zaman aldı. Robin onunla bir yerlerde bir hafta sonu geçirmek istiyordu, "Fiziksel olarak birbirimize uyup uymadığımızı görmek için."

"Oh, hayır" dedi elini çekerek. "Bunu yapamam Robin. Deneme evliliği dedikleri bu değil mi? Katoliklerin bunu yapmaya izni yok."

Ama Robin çok ikna edici bir genç adamdı ve ikna ederken Katolik inançlarıyla zeki bir şekilde oynadı. İki insanın seks açısından birbirlerine uygun olup olmadıklarını bilmeden bozulamaz bir evlilik bağıyla bağlanmaları sence delilik olmaz mıydı diye sordu, ikna edici bir şekilde.

"Ama birbirlerini seviyorlarsa, en sonunda doğru hale gelmesi gerekmez mi?" diye iddia etti, Violet.

"Maalesef tersini kanıtlayan geçmiş olaylar var."

Birkaç tur bu şekilde devam eden tartışmadan sonra, Violet teslim oldu. Robin bir arkadaşının arabasını ödünç aldı ve onu hafta sonu şehir dışındaki bir otele götürdü.

Violet, "Tanrı aşkına, dikkatli kullan" dedi, yan koltukta sürekli sigara içerken. "Bildiğin üzere ölümcül bir günah işlemek üzereyim."

Robin güldü ve yan gözle ona baktı. "Ama henüz hiçbir şey yapmadın."

"Hayır ama yapacağım ve bu da en az yapmış kadar kötü. Daha kötü bir bakıma."

"Daha kötü?"

"Anlık bir heyecanla kendimi kaybettim diyemem, değil mi?"

"Hayır" dedi neşeli bir şekilde, "diyemezsin." Robin, Violet'in dini inancından kaynaklanan vicdani tereddütlerini ne kadar ciddiye alması gerektiğini hiç bilememişti; ama onların üstesinden gelmek bu maceraya ekstra bir *frisson** katıyordu.

Bir süre sonra, "Ya hamile kalırsam?" dedi.

"O konuda endişelenmene gerek yok. Gerekli önlemleri alacağım."

"Bu da başka bir affolunmaz günah" dedi kederli bir şekilde.

Otele giriş yaptıktan sonra, Violet herkesin onların gerçekten evli olmadıklarını anlayacaklarını iddia ederek odadan çıkmayı reddetti; bu nedenle Robin ilave epey bir maliyet ve zahmetle akşam yemeklerini odaya getirtti. Gene de bu gezide onu şımartmak istiyordu. Garson kirlileri götürdüğünde Robin, Violet'in saklandığı tuvaletin kapısını çaldı ve "Yatağa gitme zamanı" dedi.

"Banyo yapacağım" dedi.

Bir umutla kapıyı itti ama kilitliydi. Yarım saat sonra banyodan döndüğünde, Violet ayaklarından çenesine kadar geceliğinin içine kapanmıştı ve yatağa girmeden odanın tam karanlık olması konusunda ısrar etti. Bu koşullarda prezervatifini takmak, özellikle bu pek sık yaptığı bir şey olmadığından, Robin'e çok zor geldi. Ayrıca Violet sürekli konuşarak Robin'in erotik heyecanını gemliyordu.

"Bunu daha önce yaptın değil mi Robin? Kaç kere yani kaç tane

* Fr.: Heyecan. (ç.n.)

kızla? Onlar uygun değil miydi yoksa onlarla zaten evlenmeyi düşünmüyor sadece bir gece için vücutlarını mı istiyordun?"

"Tanrı aşkına Violet sus biraz."

"Üzgünüm Robin, sadece biraz sinirliyim."

"Sadece rahatlamaya çalış."

Yataktaki kalın battaniyenin de arttırdığı kör karanlıkta, klitorisini okşadığını düşünerek işaret parmağını Violet'in vajinasına sokup çıkarttı. Gerçekte uygulamaktan daha sık okuduğu seks teknikleri el kitabı önsevişmenin bu kısmına büyük önem veriyordu.

Violet, "Üzgünüm sevgilim ama bu acıtıyor" dedi, bir süre sonra.

Robin yanmış gibi parmağını çekti.

"Birbirimize uygun olmadığımız anlamına gelmiyor Robin" dedi endişeli bir şekilde. "Sadece yanlış yeri okşuyordun."

"Bu kadar beceriksiz olduğum için özür dilerim" dedi öfkelenerek.

"Sana doğru yeri göstereyim mi?" diye fısıldadı.

Bu daha iyiydi. Violet sık sık Latince ayetlerin hecesel kalıplarına işaret etmiş olan uzun işaret parmağını aldı ve nazik bir şekilde en sevdiği yerin üzerine koydu. Robin okşarken, Violet'in kalçasının dalgaların kaldırdığı yüzücü gibi yükseldiğini ve bacaklarının iyice aralandığını ve kendi organının cevap olarak sertleştiğini hissetti.

O hafta sonu dört defa seviştiler ve her seferinde Violet, Robin'in boşaldığı sevişme sırasında değil parmakla uyarılarak orgazm oldu. Okudukları ışığında bu Robin'i biraz endişelendirdi ve her ikisinin de bu hafta sonu hakkında düşünmek için zamana ihtiyacı olduğu düşüncesinde olduğunu söyledi. Violet yıkılmış görünüyordu. Robin "Hele bir yarın sabah olsun da" dedi. "Sabah oldu bile" dedi Violet. "Bu hafta sonu yeterince sabah gördük." Robin onu öptü, "Çok tatlısın ve seni seviyorum ama işleri aceleye getirmemize gerek yok" dedi. Bu konuşma yola çıkmaya hazırlanırken yapılmıştı.

"Seninle buna benzer başka bir hafta sonu daha geçirmeyeceğim, biliyorsun" dedi.

Kızın incelikten yoksun söyleyişinden acı duyarak, "Bunu bu şekilde söylemek zorunda mısın?" dedi.

"Evet. Çünkü önümüze çıkan ilk kilisede günah çıkarmaya gideceğim ve tam tövbekâr olmam lazım; yoksa bir işe yaramaz."

Londra'ya döner dönmez Robin sınav kâğıtlarına gömüldü. Bunlar üniversite sınavları değil, zayıf maaşını desteklemek için aldığı "O" ve "A" seviye sınavlarıydı. Violet sonuçları kontrol edip, sonuç çizelgelerini doldurmasına yardım etti. Bir gün böyle çalışırken Violet, "Robin, sanırım hamileyim" dedi.

"Ne? Olamazsın."

"O şeyler her zaman işe yaramıyorlar, değil mi? Âdetim üç hafta gecikti ve bu sabah kalktığımda midem bulanıyordu."

"Tanrım." Dehşete düşmüş bir şekilde ona baktı. Ya karanlıkta prezervatifi takmakla cebelleşirken tırnağıyla deldiğini ya da bu işte çuvalladığını düşündü.

"Sana benimle evlenmen için şantaj yapmaya çalışmıyorum" dedi Violet. "Ama bilmen gerekli diye düşündüm."

"Doğruysa" dedi ciddi bir şekilde, "ondan kurtulman lazım."

"Yani evlatlık mı vereyim?"

"Kürtaj demek istedim. İnanıyorum ki bir bedel verilerek halledilebilir." Zavallı bir şekilde önündeki kâğıt yığınına baktı.

"Bunu yapamam, bu cinayet olur" dedi Violet. "Uzakta, bekâr anneler evlerinden birine gider, evlatlık veririm ve bir daha seni rahatsız etmem."

"Saçmalama Violet" dedi rahatsız olmuş bir şekilde. "Seninle evlenmek istemediğimden değil; ama sadece acele etmek istemiyorum. Ve hemen bir aile olmaya kesinlikle niyetim yok."

Ama sonuçta Violet'le, Katolik bir kilisede evlendi. Bu adımın akıllı bir hareket olup olmadığı konusundaki şüpheleri, Violet'in kızlar arasında az görülen bir başarı olan A eksi almasıyla hafifledi. Profesör onlara güzel bir hediye yolladı ve balaylarında Sicilya'ya gidip antikalara baktılar. 1956 yılının sonlarında, hamileliğin dördüncü ayındayken Violet çocuğunu düşürdü ve bunu takiben derin bir depresyona girdi.

Polly'e 1956 yılında İngiltere, bir sene önce Michael ile oturduğu kafedekinden daha az sıkıcı geldi. Paskalya'da ilk CND yürüyü-

* Nükleer Silahsızlanma Kampanyası. (ç.n.)

şü oldu. *The Outsider** ve *Don't Look Back in Anger*** büyük bir heyecan yarattı ve gazeteler İngiltere'nin Kızgın Genç Erkekleriyle ilgili yazılarla doldu. Sonbaharda Süveyş Krizi ve Macar Ayaklanması vardı.

Bu olaylardan sadece sonuncusu, genç Katoliklerimiz arasında kesin bir şekilde tepkiye neden oldu. Genel olarak politik bilince sahip bir grup değillerdi. Çocuklukları tamamen İkinci Dünya Savaşı'nın etkisi altında geçmişti ve dini eğitimlerini efsaneler odaklı bir saflıkla edinmişlerdi; iyinin güçleri, kötünün güçleriyle savaşıyor; Hitler şeytanla, Churchill ise daha az şekilde Başmelek Mikail ile özdeşleştiriliyordu. Bu vahiysel savaştan sonra basit parti politikaları hiç şüphesiz ki önemsiz kalıyordu. Zaten çok azı bu tür şeylere karşı donanımlı bir ilgiye sahipti veya yirmi bir yaşına geldiklerinde kime oy atacaklarını düşünüyorlardı. Büyüme çağları Soğuk Savaş politikalarıyla geçti. Muhteşem Birleşik Güçlerin Sovyet Rusya tarafından ihanete uğraması, milyonlarca Katolik nüfusuyla Doğu Avrupa'nın köleleştirilmesi, ateist komünizmin Uzak Doğu'da merhametsizce ilerlemesi; tüm bunlar şeytanın hiç olmadığı kadar dünyada aktif olduğunu gösteriyordu. Kahramanları Macaristan'da komünistler tarafından hapsedilen ve 1956 yılının Ekim ayında geçici hükümet tarafından serbest bırakılan Kardinal Midszenty'ydi. Rus Ordusu isyanı bastırmak üzere tanklarla ülkeye girdiğinde, İngiltere'de yaygın olan kızgınlık ve âcizlik hissi, özellikle ve yoğun olarak Katolikler tarafından hissediliyordu.

Bir pazar günü, Macar vatanseverler Budapeşte'de hayatları için savaşırken, Londra Üniversitesi'nin öğrencileri tarafından Hyde Park'ta Dennis ve Angela'nın, Michael ve Miriam'la beraber gittikleri büyük bir gösteri ve yürüyüş düzenlendi. Dennis'in askerliği yeni bitmişti ve iş ararken Michael'ın yatağının yanında kamp kurmuştu. Angela, Güney Londra'da bir okulda öğretmenlik yapıyordu, Miriam ise müzik öğreniminin son yılına yeni başlamıştı. Michael, Graham Greene romanlarıyla ilgili master tezini bitirmiş ve Lisansüstü Eğitim Sertifikası kursuna yeni başlamıştı. Üniversitede iş bulmayı denese de ilköğretim öğretmenliği, askerlikten kurtulmak için tek yoldu.

* İngiliz yazar Colin Wilson'ın ünlü olduğu ilk romanı. (ç.n.)
** İngiliz tiyatrocu John Osborne'nun en ünlü oyunlarından biri. (ç.n.)

Büyük, heyecanlı bir kalabalığın ortasında, ezilmiş çimenlerin üstünde iki kız, nişanlılarının kollarına yapışmış şekilde konuşmaları dinlediler. Bir grup öğrencinin Macaristan'ın özgürlük savaşçılarına katılmak üzere bir gönüllü gücü oluşturduğunun ilan edilmesi büyük bir heyecanla karşılandı. "Gönüllüler istiyoruz" dedi, uykusuzluk ve tarihi kararın verdiği gerginlikten solgun genç konuşmacı, "ama sadece silah kullanmayı biliyorsanız."

Dördünden sadece Dennis silah kullanmayı biliyordu. Macarların kötü durumundan ve toplantının insanı çarpan havasından gerçekten etkilendiğinden bir iki saniye kahramanca bir hareket yapıp yapmamayı düşündü. Sanki bulutların arasındaki boşluktan bakar gibi kendini düşledi kısa bir an; bir siperi korurken, tüfeği kaparken, el bombası savururken; askeri eğitiminin tüm o sıkıcılığını ve işe yaramazlığını tek bir hamlede olumlu ve üstün bir şeye dönüştürürken. Ama sonra Macar partizan bedenlerinin arasında öldüğünü veya karşıdan karşıya geçen bir kirpi gibi bir Rus tankı tarafından dümdüz edildiğini gördü ve o boşluk kapandı. Ölmek istemiyordu. Özellikle de Angela'ya sahip olmadan ölmek istemiyordu.

O anda Angela, Dennis gönüllü olmak üzere ileriye doğru çıkarsa, en ufak bir tereddüt veya suçluluk duymadan o akşam kendisiyle sevişmesini isteyeceğini düşünüyordu. Kendini, onun önünde sanki Meryem Ana heykelciği gibi kolları hafifçe havaya kalkmış, giysileri üzerinden eriyen kar gibi süzülürken gördü.

Hiçbiri bir şey demedi. Bağış kutusuyla biri yanlarına geldiğinde, Dennis verebileceğinden fazlasını koydu. Sonraları gazetede sadece yirmi kişi olan gönüllülerin Avusturya sınırından geri döndürüldüklerini okudu.

Adrian, Hyde Park'ta olsaydı, kesinlikle gönüllü olurdu; ancak o anda hâlâ Kraliyet Ordusu Askeri Birlikleri'nde (RASC) ikinci onbaşı olarak askerliğini yapıyordu. Ulusal Asker* olarak askere alındığı prestijli süvari alayına bir görev alma umuduyla üç yıllığına başvurmuştu; ama sonuçta hiç de sevilmeyen RASC'de buldu kendini ki

* 1949-1960 yılları arasında İngiltere'de uygulanan mecburi askerlik sistemi. (ç.n.)

muhtelen görevi zaten oraya çıkardı. Süveyş Krizi ile aynı anda olan Macar Ayaklanması sırasında, Kıbrıs'ta nakil subayı olarak görev yapıyordu ve olayların gelişimi karşısındaki kızgınlığı ve nefreti çok büyüktü. Ülkesi, yürekli Macarlar ve Kardinal Mindszenty'nin yardımına koşacağına, kendisini sonucu şüpheli, bir dazlak kafa –Adrian durumu böyle görüyordu– kavgasına sokuyordu. Ancak istilanın kendisi öylesine kötü organize edilmişti ki İngiliz Ordusu'nun Macarlara yardımı olup olmayacağı konusunda zaten şüpheleri vardı. Limasol sahilinde gemiye binmeden önce her üç İngiliz kamyonunun yanında bir Fransız kamyonu vardı ve İngiliz kamyonları sarı kamuflaj boyasıyla boyanmasına rağmen Fransız olanlar boyanmadığı için bu şekilde havadan yapılacak tahkikat sırasında kamyonların varlığını olabildiği kadar açık ele verecekti. Adrian bunu komutanına gösterdiğinde komutanı ters bir şekilde bunun politik bir nedeni olduğunu söylemişti. Süveyş'te konvoy yolunu kaybetti, suları bitti ve telgraf sistemleri bozuldu. Tam bir karmaşa, ahlaksız bir karmaşaydı. Anthony Eden kötü sağlık durumu nedeniyle kısa bir süre sonra istifa etmeye mecbur kaldığında, Adrian Eski Ahit tarzı bir adaletin gerçekleştiğini hissetti. Bir sonraki seçimlerde Sosyalistlere oy vermeye karar verdi (Ekim 1959'a kadar beklemek zorunda kalacaktı, o sene 100 koltuk farkla İşçi Partisi kazandı.).

Askerliği bittikten sonra doğduğu yer olan Derby'deki yerel yönetimde çalışmaya başladı. Başka türlü yapsa zarar görecekti. Ailesiyle beraber oturuyordu; ama hâlâ okula giden birçok çocukla büyük bir aile olduklarından ortam sıkışık ve rahatsızdı. Evlenmesinin zamanı geldiğine karar verdi. Dans dersleri aldı ve kilisenin düzenlediği sosyal toplantılara gitti; ancak tanıştığı kızlar onun ciddi, derin tavrından korktular. Tenis kulubüne üye oldu ama oradaki kızlar onu aşırı ciddi ve ukala buldular. Sonunda Katolik Dini Eğitimi hakkında düzenlenen bir hafta sonu konferansında Dorothy ile tanıştı. Adrian artık Katolik Şahadet Lobisi için konuşma yapmıyordu; ama Katolik olmayan okullara giden çocuklar için kilisede düzenlenen bir pazar okulunda yardım ediyordu. Dorothy, din öğretmenliği eğitimi alıyordu ancak iyi bir işi olan ve yıllardır devam eden kutsallık ve kişisel gelişim adına kendini tuttuktan sonra birden cinsel ilişki

için çok sabırsızlanan Adrian ile evlenmek için kursunu bırakmaya oldukça istekliydi.

Koğuş ve yemekhane muhabbetlerinden, askeri kanunlar el kitabını okuyarak ve Süveyş Krizi sırasında mektupları sansürlemek gibi dolaylı yollardan seks hakkında, öğrenciliğine göre daha fazla şey bilse de kısa nişanlılıkları döneminde Dorothy'yle bu konuyu konuşmaya utandı. Dorothy bakireydi tabii ki; hatta o kadar bakireydi ki evlendikleri gece yatağa girmeden sadece geceliği üstündeyken öptüğünde, cebinde ne sakladığını sordu. Yatak örtülerinin altında gayet mutlu bir şekilde Adrian'a sarılmıştı ama içine girmeye çalıştığında korkudan kaskatı kesildi ve histerikleşmeye başladı. Bir evliliğin nasıl gerçekleştiği konusunda neredeyse hiçbir şey bilmediği ortaya çıktı. Adrian başucu lambasını yakarak yatakta oturdu ve hayatın gerçekleriyle ilgili vaaz vermeye başladı. Katolik Şahadet Lobisi'ndeki ve ordudaki eğitimleri nedeniyle iyi bir konuşmacıydı; ama gereğinden yüksek sesle konuşuyordu ve bir süre sonra bitişik odadan biri duvara vurdu (Balayılarını Göller Bölgesi'nde küçük bir otelde geçiriyorlardı.). Adrian dersine daha alçak sesle, havada parmaklarıyla şekiller çizerek devam etti. Dorothy, yatak örtülerini çenesine kadar çekerek onu merak içinde seyretti.

"Annen *hiçbir şey* anlatmadı mı?" dedi Adrian.

"Evde seks hiç bahis konusu olmadı, Adie."

"Tamam ama bir yerlerden bir şeyler duymuş olmalısın. Bebeklerin nasıl olduğunu düşünüyordun?"

Dorothy kızardı ve örtülerin altında rahatsız bir şekilde yer değiştirdi. "Erkeğin kadına ...şeyiyle sadece dokunmasının yeterli olduğunu düşündüm. Gerek olmadığını düşündüm gerçekten.."

Adrian içini çekti. "Artık açıkladığıma göre tekrar denemek ister misin?"

"Sen istersen hayatım."

Adrian karısının üzerine uzandı ve Dorothy ürkerek geri çekilip zor nefes alırken kuru organını zorlayıp durdu. En sonunda içine girmeyi başarınca, hemen boşaldı. "Bu doğru değildi" dedi. "Çalışarak bundan daha uzun süre dayanabilir olacağım."

Dorothy, "Hayatım, benim için yeterince uzundu" diyerek hemen uyudu.

Adrian bir süre uyanık kaldı. Şüphesiz ki seks hayal kırıklığı olmuştu. Ama ona bakarsa, hayatındaki birçok şey; üniversitedeki bölümü, ordudaki kariyeri arzu ettiğinden, idealinden hep biraz kısa sürmüştü. Ve şimdi de evliliği. Dorothy iyi, temiz yürekli bir kızdı; tamamen kendini ona adamıştı ama şüphesiz hiç parıltısı yoktu ve her ne kadar gözleri ve saçları hoşsa da güzel değildi; burnu olması gerekenden kesinlikle bir santim daha uzundu ve vücudu garip ve köşeliydi. Adrian'ın aniden aklına yıllardır görmediği Angela geldi. Pembe angora kazağının içindeki Angela. Hâlâ hayatı boyunca karşılaştığı en güzel kız gibi geliyordu ona ve o anda ne yaptığını merak etti. Kesin o çocukla evlenmiştir, neydi adı, Dennis. Adrian gittikçe daha kederleniyordu. Zifaf gecesini karamsar bir ruh haliyle geçiriyordu. Tanrı onun çabalarıyla dalga geçiyormuş gibi geldi. Her zaman en iyisini yapmaya, doğru olanı yapmaya çalışmıştı ama umutları ve arzuları her zaman acı bir şekilde püskürtülmüştü. Bu arada diğer insanlar, daha az iyi, daha az görev sorumluluğu olan, aslında kesinlikle zararlı insanlar; evlilikdışı ilişki kuranlar, eşlerini aldatanlar, Tanrıya inanmayanlar daha başarılı olup hayattan keyif aldılar. Tabii ki bir sonraki dünyada alıp alacakları kuru bir çöl olacak ama bu dünyadaki adaletsizliğe karşı kırgınlık hissetmekten kendini alamıyordu. Kesin bildiği bir şey vardı ki kendisinin çalıştığının yarısı kadar bile çalışmayanlar finallerden A eksi alırken, o sadece B eksi almış ve fazladan Angela'yı kazanma şansından fedakârlık etmişti.

Bu düşünce silsilesinin yanında huzur içinde uyuyan kadına karşı vefasızlığı Adrian'ı bulunduğu melankolik ruh halinden sarsarak çıkardı. Sırtüstü yatarak haç çıkardı ve yatağa gitmenin heyecanıyla atladığı her zamanki gece dualarından bir tane Kutsal Babamız, bir tane Selam Sana Meryem ve bir tane Tövbe duası okudu. Sonra dönerek kendini uykuya hazırladı. Yarın Dorothy'i Great Gable'a götürecek ve birkaç tane basit kaya tırmanışı hareketi öğretecekti.

Edward tıp okuduğu için yaşıtları üniversiteyi bitirdikten uzun zaman sonra bile hâlâ öğrenciydi. Okul dışında, doktor olmasına bir sene kala hücum sırasında biri onun üzerine düşüp birkaç tane omurga kemiğini kırana ve atletik kariyerine son verip hayatı boyunca dönem dönem çekeceği sırt ağrıları miras bırakana kadar genelde rugby oynuyor, College Gilbert ve Sullivan Topluluğu'nun oyunlarında rol alıyordu. Bu kaza sonucunda boş zamanları için geriye sadece Gilbert ve Sullivan ve daha önce pek zaman ayıramadığı kızlar kaldı. Eğitim hastanesi, tabii ki evlenmek için doktor arayan güzel hemşirelerle doluydu ve stajını yaptığı yılın başında gece nöbetindeyken Edward bir tanesiyle, Tessa'yla tanıştı. Tessa Katolik değildi. Ailesi İngiliz Kilisesi'nden bile sayılmayabilirdi; ama Katolik Kilisesi'nde evlenmek ve çocuklarını Katolik olarak yetiştirmek fikrinden gayet mutluydu. Bu, Edward resmi olarak evlenme teklif etmeden çok önce belli olmuştu; çünkü Tessa'yla birkaç defa çıktıktan sonra, Peder Brierley'i telaşlandıran o abartılı ağırbaşlı ifadesini takınarak daha fazla ciddileşmeden önce koşulların neler olduğunu netleştirmenin adil olacağını düşündüğünü söyledi.

"Bir papazdan eğitim alman lazım" dedi. "Tabii ki Katolik olmayan taraf din değiştirirse her şey daha basitleşir ama şart değil."

"Ee, belki de değiştirebilirim, bilemezsin" dedi Tessa parlak bir şekilde, pürüzsüz bronz yanakları gamzelenerek ve gözleri fıldır fıldır dönerek. O anda Lyons Cornerhouse Restoranlarından birindeydiler; Tessa daha önce hiç bunlardan birinde bulunmamıştı ve neşeli kareli masa örtülerinin ve Çingene müziğinin ve Kıta Avrupa'sının keskin kokulu mutfağının cennet olduğunu düşündü. O anda, ismi Edward olan bir Hindu'yla da büyük mutlulukla evlenmeyi kabul ederdi.

"Bir şey daha var" dedi Edward her zamankinden daha da ciddi görünerek. "Doğum kontrolü hakkında Katolik öğretiyi biliyorsun değil mi?" Kocaman kulakları utançtan kıpkırmızı parlıyordu, anatomi ve jinekoloji eğitimlerine ve rugby maçları sonrası en az diğerleri kadar arzulu söylediği açık saçık şarkılara rağmen, Edward bu konuda dikkati çekecek kadar saftı ve kızların çok daha fazla öyle olduğunu farz ederdi.

"Ben zaten kalabalık ailelere inanırım" dedi Tessa, kıkırdayıp sağa sola bakış atarak.

Edward ona güven vermek için aceleyle, "Bu, kilisenin aile planlamasına tamamen karşı olduğu anlamına gelmiyor. Sadece bir yöntem sorunu. Ritim metodunu kullanmakta bir sorun yok."

Tessa, "Diğerlerinden çok daha hoş bir yöntem zaten diye düşünüyorum" dedi ve sonra belki de biraz fazla bilgili gözüküp gözükmediğini merak etti. Hâlâ teknik olarak bakireydi ama bir önceki yıl birçok sefer umutla çeşitli korunma yöntemlerini anlatan bir lisansüstü dişçilik öğrencisi ile epey şehvetli sevişmeleri olmuştu.

Tessa, Katolik olmadığı durumda kilisede evlenemeyeceklerini anlar anlamaz Katolik olmaya karar verdi. Org müziği, şarkı söyleyen koro, Latince dualar ve parlak cüppeler etrafında dönerken gelinliği içinde bir saat boyunca tüm gözlerin üzerinde olması, mihrapta dizlerinin üzerinde durma (Edward bir kadının o kutsal yere girmesine sadece o zaman izin verildiğini söylemişti; tabii ki temizlik, cilalama ve çiçeklerin düzenlenmesi işlemleri hariç) fikrinden hoşlanmıştı. O ana kadar gittiği düğünlerin çoğu fazlasıyla çabuk bitmişti ve Katolik biriyle Katolik olmayanın Katolik evlilik töreni de neredeyse nikâh dairesindekiler kadar kısa ve sıkıcıydı; mumlar yok, çiçekler yok, müziğe bile izin yok.

Edward, "Ne yaptığını anlıyorsun değil mi sevgilim?" dedi Katolikliğe kabul edilmeden bir gün önce. "Ve bu konuda mutlusun?"

"Ah evet sevgilim, çok mutluyum." Gerçekte Tessa doktrinlerin çoğunu temelinde mantıksız buluyordu; ama hepsinin bir arada uyumlu olduğunu görebiliyordu ve Edward inanıyorsa, ona ne oluyordu ki?

Kısa bir süre sonra, Edward onu Katolik nişanlı çiftler için düzenlenen bir hafta sonu konferansına götürdü. Evlilik sakramenti, beraber hayat ve ritim yöntemi gibi konularda rahipler, doktorlar ve danışmanlar konuşma yapacak ayrıca her gün alt komünyon, Takdis duası ve özel dualar için zaman olacaktı. Edward bu deneyimin Tessa'nın kendisini yeni dinini tamamen özümsemiş olarak hissetmesine yardım edeceği fikrine varmıştı. Bu konferans Londra'nın dışında, kuzeyde, rahibelerin işlettiği bir enstitüevi ve konferans merkezindeydi.

Edward hastanedeki acil bir durum yüzünden geç kaldığı için bir cuma akşamı geç saatte vardılar. Yaşlı ve sinirli bir rahibe onları karşıladı ve ertesi sabahtan önce onları beklemediklerini söyledi. "Ekstra bir ücret olacak" diye homurdandı. "İsminiz ne?"

Edward, "O'Brien" dedi.

Rahibe bir ilan panosuna iğnelenmiş isim listesine gözlerini iyice yaklaştırarak baktı ve Tessa'nın koluna masallardaki kocakarılar gibi yapışarak, "Benimle gelin" dedi.

Edward, "Burada mı bekleyeyim?" dedi.

"İstersen bekleyebilirsin" dedi rahibe. "Ama yiyecek hiçbir şey bulamazsın. Mutfak kapandı."

Edward, Tessa'ya cesaret verici bir şekilde gülümseyerek, "O zaman iyi geceler sevgilim" dedi ve yanağına küçük bir öpücük kondurdu. Bu soğuk karşılama yüzünden biraz moralinin bozulduğunu görebiliyordu. Salon soğuk ve kötü ışıklandırılmıştı, hafifçe kaynatılmış lahana ve fenollü sabun kokuyordu. Duvarlarda ilerledikçe şehit olma sahnelerini ve mucizeleri yansıtan koyu renkli yağlıboya resimler beliriyordu.

Tessa, "İyi geceler" dedi alçak bir sesle.

Daha sonra her ikisi de rahibenin bu vedalaşma karşısında şaşırmış göründüğünü hatırlayacaktı.

Edward, Tessa odasına götürülürken bekledi. Ölüm sessizliği vardı. Birkaç dakika sonra rahibe yavaşça merdivenlerden aşağıya inip o orada değilmişçesine ayaklarını sürüyerek lobiye devam etti. Tam, yeşil çuha bir kapıdan kaybolacakken Edward seslendi: "Özür dilerim rahibe, benim odam nerede acaba?"

Yaşlı rahibe meşum bir ifadeyle girişin siyah beyaz bayraklarının ötesinden ona baktı. "Yirmi dokuz numara, merdivenlerden yukarıda, sağda" dedi.

Edward, odanın yerini saptadı ve odadan içeri girdiğinde Tessa'yı üzerinde sadece külotuyla saçlarını tararken buldu. Tessa korkuyla elindeki fırçayı düşürdü ve elleriyle göğüslerini kapattı.

"Tanrım Teddy, beni gerçekten korkuttun, bu yer çok korkutucu, ne istiyorsun? Bana iyi geceler öpücüğü vermeye mi geldin? Rahibeler ne düşünür?"

Edward rahibenin hatasını açıkladı ama gene de ona, uzun süren bir iyi geceler öpücüğü verdi. Odada iki yatak vardı ve bu konu her ikisini de heyecanlandıran şakalara yol açtı. Her ikisi de tekrar okula dönmüş ve riskli bir şekilde kuralları çiğniyormuş hissine kapıldı. Sonunda Edward kendi odasını arayıp bulmak için aşağıya indi. Lobideki mesaj panosunu kontrol etti. Bulduğu bir listede, *"Bay ve Bayan O'Brien oda 29"* yazıyordu. Listedeki tüm isimler evli çiftlere aitti. Sayfanın başında da gerçekten *Evli Çiftler İçin Konferans* yazıyordu ve program kutsal aile, 7 yıl sorununu aşmak ve ergenlik çağı problemleri gibi konuşmalar içeriyordu.

Tessa kapıyı kilitlemişti, Edward girmek için kapıyı çalmak zorunda kaldı. Yanlış hafta sonunda geldiklerini anlattığında, Tessa gülme kriziyle yataklardan birine yığıldı. Edward istemeden komik görünmeyi sevmezdi ama bir süre sonra o da yaptığı yanlışın komik tarafını gördü. Oradan ayrılıp şehre dönmek için çok geçti ve binada kesin birçok boş oda olmasına rağmen, Edward utanç verici bir başka hata daha yapma olasılığından dolayı, gizli gizli boş oda aramak istemedi. Tessa, "Burada uyusan daha iyi" dedi, "yarın da erkenden sessizce ayrılırız."

Edward, "Tamam o zaman" dedi.

Işıklar kapalıyken terbiyeli bir şekilde soyundularsa da karanlıkta birbirleriyle çarpışmalarıyla olaylar birbirini takip etti. Kısa bir süre sonra aynı yatakta, beraberdiler; Tessa'nın geceliği yukarıya sıyrılarak koltukaltlarında toplanmış, kollarında zevkten inleyerek kıvranıyordu. Dişçiyle oynaşalı uzun bir zaman olmuştu ve Edward'ın iffetli flörtünde bu tür keyifleri özlemişti. Edward'ın kendisi de nefes nefese kalmıştı. Yakın ve durdurulamaz bir orgazmın baskısını hissederek tohumlarını Tessa'nın ve yatak örtülerinin üzerine dökeceği düşüncesiyle utanç ve panik duydu. O akıl karışıklığında, gerçekten sevişirlerse günahlarını ve küçük düştüğü durumu hafifletecek olduğunu hissetti. Umutsuzca Tessa'nın üzerine çıktı ve doğru açıdan, doğru yerden isabetli bir itişle tek bir harekette içine girdi. Tessa yüksek sesle, binada duyulmuş olsa bile ne olduğu anlaşılamayacak bir çığlık attı ve Edward yastığa gömülü inleyen, Tessa'nın istekli rahmine sperm nehirleri pompaladı.

Sonradan bu yaptığı şey karşısında donakalsa da Tessa yüzünü öpücüklere boğarak harika olduğunu söyledi. Edward minnettar bir gururla doldu. Tessa da sevinçliydi; (Kiliseye kabulü sırasında çok açık olmayan ifadelerle günah çıkardığı) dişçiye gösterdiği özgürlüğün suçluluk duygusundan sonunda affolunmuş ve Edward'ın aşkından sonunda emin olmuş gibiydi. Ertesi gün ortalık hâlâ karanlıkken kalktılar ve gizlice kendilerini dışarı attılar. Ayakları araba yolunun çakılları üstünde yankılanarak sesler çıkarıyordu ve Tessa omuzunun üstünden geriye baktığında, yaşlı rahibe üst katlardaki ışıklı bir pencereden onları seyrediyor gibi geldi. Dış kapıdan çıktıktan sonra Covent Garden'a sebze götüren bir kamyona otostop yaptılar. Şoför, küçük çantalarına bakıp "Evden kaçmıyorsunuz değil mi?" diye şakalaştı. Sabahın ilerleyen saatlerinde manastıra varıp da yatak odalarının cinsel ilişkiye ait olduğu kesin olan işaretlerle kirletildiğini gören gerçek Bay ve Bayan O'Brien'ın ne düşündüğünü daha sonra sık sık merak ettiler.

Bir kere sevişitken sonra Edward ve Tessa, her seferinde ciddi bir şekilde bir daha olmayacağına dair yemin etseler de önlerine çıkan diğer fırsatlara da direnemediler. Kısa bir süre sonra Tessa hamile kaldığını anladı. Böylece planladıklarından daha kısa sürede evlenme hazırlıkları yaptılar. Edward, herkesin bu acelelerinin nedeni konusunda ne düşüneceklerini (oldukça doğru bir şekilde) tahmin ederek, tüm bunlardan acı çekecek kadar çok utandı. Tessa olayı soğukkanlılıkla karşıladı ve beyaz gelinliğinden ve evlilik töreninden vazgeçmeyi bir an bile düşünmedi. Karnının çok hafif şişliğini şık bir şekilde kamufle eden göğüs altından sıkmalı bir gelinlik giydi. Kısa bir süre sonra Edward'ın stajı bitti ve Ordu Sıhhiye Birliği'ne çağrıldı. Tessa, Norfolk'a ailesiyle kalmaya gitti ve bir gece, Edward subaylık eğitiminin bir parçası olarak Salisbury Ovası'nda uyurken, bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Çok kısa bir zamanda Edward'ı Aldershot'taki askeri hastaneye gönderdiler ve Tessa'da yanına geldi. Edward'ın aile hekimi olarak görevine başlayabilmesi için sabırsızca askerliğinin bitmesini beklediler. Edward, Afrika misyoner bölgelerinde iki yıl boyunca çalışma niyetini tamamen unutmuştu.

Miriam'ın din değiştirmesi Tessa'nınkinden daha uzun sürdü. Arada bir keçiliği tutup daha ileriye gitmeyi reddetti. Hızlı, keskin bir kafası vardı ve her şeyden önce Tessa gibi dini açıdan tamamen bilgisiz değildi. Evanjelik Protestan olarak büyütülmüştü ve o tür Hıristiyanlığa, kasvetli Şabat Günü inancına, çalışmaya karşı kaderi çıkarma konusundaki at gözlüklü ısrarına, hiçbir cazibesi olmayan ayinlerine çoktan tepki göstermişti bile. Kendisini hâlâ bir tür Hıristiyan olarak görmesine rağmen, üniversiteye gitmek üzere evden ayrıldığından beri ibadet etmeyi bırakmıştı. Michael'ın ona tanıttığı Katoliklik tam onun aradığı şey gibi görünüyordu: İncelikliydi, şehirliydi, bir tarihi, ilmi, sanatı (özellikle müzik) vardı. Ama Miriam'ın içinde özellikle de Meryem'le ilgili olanlar olmak üzere Katolikliğin birçok doktrinini sindirmesini zorlaştıran yeterince Protestanlık kalmıştı. "Lekesiz Doğum"un İsa'nın bir bakireden doğmasına değil, ilk günahın lekesi olmadan Meryem'in kendisinin de ana rahmine düştüğü dogmasına işaret ettiğini öğrenmek onun cesaretini kırmıştı. "Kitapta öyle söylemiyor o zaman başka nereden öğrenmiş olabilirler?" dedi. Hıristiyan inancını savunan ilahiyat konusunda okulda iyi bir eğitim almış olan Michael, başmelek Cebrail'in selamını örnek verdi, "Selam lütufla dolu olan, Tanrı seninledir." Meryem o anda henüz vaftiz edilmediğinden, Adem ve Havva'dan miras kalan ilk günah lekesinden muaf olmasaydı, lütufla dolu olamazdı. Miriam bu argümanın mantığını kabul etti (Katolik Kudüs İncili on yıl sonra basıldığında "lütufla dolu"nun "en sevilen" olarak çevrildiğini gördü ama o konu artık önem taşımıyordu) ve dikkatini 1950 yılı gibi yakın bir tarihe kadar Hıristiyan inancının bir parçası olarak tanımlanan Meryem'in Cennete Yükselmesi doktrinine yöneltti. Oysa, Michael'ın da kısa ve net bir şekilde vurguladığı gibi, yüzyıllar boyunca Kilise'nin önemli bir yortusu olmuştu. "Hâlâ anlamını anlamıyorum" dedi Miriam. "Tüm bu gereksiz ilaveler olmadan da Hıristiyanlığa inanmak yeterince zor."

Michael'ın kendisi de hakkında İncil'de en ufacık bir nokta bile olmayan Cennete Yükselme konusunda rahat değildi ve Miriam'ı üniversite rahibine yönlendirdi. Bu görevde artık Kuzey Hattı'nın*

* Londra metrosunda hepsi farklı yönlere giden 12 hat bulunmaktadır. Kuzey Hattı da bunlardan bir tanesidir. (ç.n.)

sonundaki bir kiliseye atanan Peder Brierley yoktu, onun yerine Oxford'dan mezun, hayat dolu ve yakışıklı bir rahip olan Charles Conway bulunuyordu. Doktrine, Ruhun Kurtuluşu kapsamında Meryem'in özel yerinin ve dünyadaki ruhlara yardım ve cesaret kaynağı olarak cennetteki varlığının teolojik bir açıklaması olarak bakılabileceğini önerdi. Ancak Miriam'ın bu konuda da tereddütleri vardı. Katoliklerin Tanrıyla "aralarına girmesi" için neden Meryem'e bu kadar dua ettiklerini anlamıyordu. Parlak bakır rengi, çan şeklinde kesilmiş saçlarıyla birlikte sorunun önemi öne düşmüştü, "A İsa'ya Meryem aracılığıyla dua ederken, B doğrudan İsa'ya dua etse, diğer şartlar eşit olduğu takdirde A'nın duyulma şansı B'ye göre daha mı fazla demek istiyorsun? Değilse, neden Meryem üzerinden dua etmekle uğraşılsın?" Ne Michael ne de Peder Conway buna tatmin edici bir cevap verebildi.

Tüm doktrinsel engelleri aştıktan veya pas geçtikten sonra (sonuçta doktrinler Hıristiyan dininin özüne göre ikincildi), Miriam ilk günah çıkarmasıyla ilgili bir panik yaşadı. O karanlık, dolap kadar odaya girip, en utanç verici sırlarını tel örgünün diğer tarafındaki bir adama fısıldamak; buna ancak çocukluktan beri alışkınsan katlanabilirdin. Onun için bu aşağılama, haklarına tecavüz ve korkunç bir ateşten gömlekti. Michael çok da eski olmayan bir geçmişte mastürbasyonla ilgili kendi ıstıraplarının hatırasını uygun bir şekilde bastırarak, "Gerçekten bir şey yok bunda" diye ona güvence verdi. "Rahip senin kim olduğunu bilmeyecek. İstersen tanımadığın birine gidebilirsin."

"Peder Charles'a hiçbir şekilde gitmeyeceğim, kesinlikle ölürüm daha iyi."

Michael şefkatle, "Zaten itiraf edeceğin o kadar da korkunç bir şeyin yoktur" dedi.

Miriam, "Nereden biliyorsun ki?" diye öylesine bir kızgınlıkla bağırdı ki Michael susmak zorunda kaldı.

O sırada Globe Tiyatrosu nda Graham Greene'in yeni oyunu *The Potting Shed*'in balkon biletleri için kuyrukta bekliyorlardı. Michael eleştirilerden anladığı kadarıyla yazarın inancının yerinde olduğunu teyit eden bu oyunu dört gözle beklemişti; ama yeminler, mucize-

ler, kaybedilen ve bulunan inançlar ile ilgili hikâyeye konsantre olamadığını gördü. Daha sonraki yıllarda o tiyatro ile ilgili hatırladığı şeyler sadece sahnenin dışından bağıran bir köpek ve John Gielgud'un garip derecede saframsı yeşillikteki hırkasıydı. (Yazarın soyadına* hitaben terzinin yaptığı bir şaka olabilir mi diye merak etti.) Oyunun çoğunda Miriam'ın geçmişindeki o korkutucu günahı kıskançlıkla kafasında kurup durdu. Büyüme çağında olduğu kadar seks konusunda umutsuzca saplantılı olmasa da, hâlâ sık sık seks düşünürdü. Öncesinde gelen uzun süreli mahrumiyet nedeniyle daha da lezzetli kılınacak bir bayram olarak gördüğü zifaf gecesini (geçici olarak bir sonraki bahar için planlanmıştı), dört gözle bekliyordu. En sonunda sevdiğiyle aynı yatakta yatmak, vücudunu istediği gibi üstten, alttan, aradan keşfetmekte serbest olmak, tatmin edilmemiş arzuların uzun süreli sancısının tam bir teslimiyetle, herhangi bir korku veya suçluluk duygusu duymadan yatıştırılması... Bu kesinlikle beklemeye değer bir vecd olacaktı. Miriam'ın beklemeyip seksin tadına başka biriyle veya birileriyle varmış olabileceği düşüncesi ona işkence gibi geliyordu. Kızların mastürbasyon yaptıklarını bilmediği için, mastürbasyonu kastetmiş olabileceği aklına gelmemişti (Okuduğu İngiliz romanlar bu gerçeği henüz ortaya dökmemişti.). Ama Miriam'ın anlatmaya çalıştığı bu değildi. En utanç verici sırrı okulda kimsenin sevmediği ve sonuçta intihar etmeye zorlanan bir kıza yapılan zulme katılmış olmasıydı. Bu olay araştırılırken Miriam ve arkadaşları büyük bir korkuya kapılmışlardı; ama o kız asil bir şekilde onları ele vermedi. En kötüsü ise kız okula döndüğünde ondan eskisinden çok daha fazla nefret ettiler ve bir süre sonra annesi kızı okuldan aldı.

The Potting Shed'den sonra, metroyla Miriam'ın başka bir kızla paylaştığı Higbury'deki küçük apartman dairesine dönerken, Michael sessiz ve somurtkandı ve her zamanki gibi içeri girip kahve içeceğine Miriam'ı sokaktaki bir çınar ağacının gölgesinde lafa tuttu.

"Benden önce erkek arkadaşın oldu mu?"

"Olmadığını biliyorsun, sana söylemiştim."

* Yazarın soyadı Greene, İngilizce yeşil (green) kelimesine benzemekte ve aynı şekilde söylenmektedir. (ç.n.)

"Hiç kimse mi?"

"Gerçekten, hiç kimse."

"O zaman birileri oldu demek ki?"

Miriam sonunda bu ruh halinin nedenini anlayıp küçümser bir ifadeyle konuşmaya başladı.

"Senin sorunun tüm düşünebildiğinin seks olması" dedi. "İnsanların başka bir şeyden dolayı suçluluk duyuyor olabileceğini düşünemiyorsun değil mi?"

Neşeli bir şekilde kabul etti. "İrlandalı Jansenist geleneği" dedi.

Kısa bir süre sonra Miriam öncesinde kimseye haber vermeden ilk günah çıkarma işlemini gerçekleştirdi. Düşünebildiği en anonim yer olan Westminster Katedrali'ne gitti. Kapılardan akın akın insan girip çıkıyordu, kalabalıklar oturarak, diz çökerek veya avare dolaşıp haşmetli duvarları ve isli, kaplanmamış kiremitten kemerleri seyrediyordu. Devasa ve kutsal bir tren yolu terminali gibiydi. Bir duvar boyunca düzinelerce günah çıkarma kulübesi vardı, bazıları yabancı dilde hizmet sunuyordu. Cesaretini toplayana kadar bir sırada dizlerinin üzerinde duran Miriam, günahlarını A seviye sınavlarında oldukça iyi notlar aldığı Fransızca'da itiraf etmeyi düşündü; ama Tövbe duasını beceremeyeceğine karar verdi. Sonuçta rastgele herhangi bir günah çıkarma odasını seçti ve Peder Conway tarafından öğretilen formülü geveledi: "Günah işlediğim için beni affet Peder, bu benim ilk günah çıkarmam" dedi ve ekledi, "ve çok korkuyorum." Rahip konusunda şanslıydı ve kendini harika ve ruhsal olarak temizlenmiş hissederek çıktı. Evlenmelerinin üzerinden çok zaman geçene kadar Michael'a vicdan azabı duyduğu o kızdan bahsetmedi. Bahsettiği zaman ise Michael artık bu konuyu hiç merak etmiyordu.

Michael'ın uzun zamandır beklediği zifaf geceleri, tek kişilik iki yatağı olan bir otel odasına verilmeleriyle kötü başladı. Bu tür konularda tecrübesiz Michael, çift kişilik yatak diye belirtmeyi atlamıştı. Bavulları taşıyan adam gittiğinde, pişmanlığını dile getirdi.

Miriam, "Bize başka bir oda vermelerini iste" diye önerdi.

Michael kendisini aşağıya inip kalabalık ama sessiz ve kulak kabartmış bir lobide resepsiyon görevlisine giderek, *"Çift kişilik yatağı*

* İngiltere'de üniversite eğitimi alabilmek için gerekli sınavlardan biri. (ç n)

olan bir oda alabilir miyim lütfen" derken düşündü ve Miriam'a, "Sen sor" dedi.

"Hayır, *teşekkürler!*"

Gülüşüp öpüştüler ama iki ayrı yatak kesinlikle bir hayal kırıklığıydı. Yataklar dardı ve araları çok açıktı, üstelik yatak başları duvara vidalanmıştı.

"Neyse" dedi Miriam, "boş ver." Bavulunu açıp boşaltmaya başladı. Bir elbiseyi sallarken yere konfeti sağanağı yağdı. Nedimelerinden birini kastederek, "O Gwen yok mu!" dedi

Michael, "Bir dakika bekle" dedi.

Sağa sola bakmadan sert adımlarla odadan çıktı, merdivenlerden inip resepsiyona yürüdü.

"Evet efendim?"

Michael derin bir nefes aldı. "Eee.... Akşam yemeği ne zaman?" dedi.

"Akşam yemeği saat altı otuzda başlıyor efendim."

"Ah" Gözlerini kısıp sanki bir şey hatırlamak istercesine tavana bakarak oyalandı.

O an daha sonraları vahim bir utanç anı olarak sık sık aklına geldi. Mesela, 1968 yazında GCE sınav görevlilerinin bir toplantısına katılmak üzere Oxford'da bir otele giriş yaparken, sarı saçları omuzlarına kadar inen, beyaz takım elbisesi içinde genç bir adam resepsiyona gelerek çift kişilik bir odanın fiyatını sorduğunda hatırladı o anı. Arka planda, soğukkanlı bir şekilde gazeteye göz atan bir kız dolanıyordu. "Bavulunuz var mıydı efendim?" diye sordu görevli. Belli ki azmış öğrencilerden gelen bu tür istekleri idare etmeye alışmıştı. Genç adamın bavulu yoktu ve oda isteği reddedildi; ama Michael'ı etkileyen şey bu reddedilişten dolayı genç adamın en ufak bir utanma veya rahatsızlık duymadan barış işareti yaparak ve ağzı kulaklarında, elini kız arkadaşının beline dolayarak oradan ayrılmasıydı. "Bense" diyordu 1975 yılının Şubatında bir hafta sonu 1958'deki balayını hatırlayarak, "resmen evliydim. Bütün istediğim kabul edilebilir bir rahatlık içinde evliliğimizin gereklerini yerine getirmek için çift kişilik bir yataktı. Ve donup kalmıştım. Yüzümde gerçekten ter damlacıkları belirmişti."

1958 yılında Michael tavana bakarken resepsiyoncu, "Başka bir şey var mıydı efendim?" dedi. Adamın gözlerine bakmadan çift yataklı bir oda istediğine dair bir şeyler mırıldandı ve hiçbir sorun çıkmadan oda verildi. Anahtara ejderhadan zorla alınmış efsanevi bir hazineymişçesine yapışarak geri Miriam'a koştu. Kendisini son derece erotik, erkeksi, dominant hissediyordu: gerçek bir koca. Yeni odalarına geçtiklerinde, Michael kapıyı kilitleyerek Miriam'ı çift kişilik yatağa kadar taşıdı. Yatağa uzanıp üzerlerinde sadece iç çamaşırları kalana kadar ara ara oturup giysilerinden soyunarak (Polly'nin Aziz Valentinus striptizinin izleri) seviştiler. Michael ciddi bir suratla Miriam'ın sutyeninin kopçasını açarak omuzlarından aşağıya indirdi. Miriam, "Bu kadar ufak olmaları senin için fark eder mi?" diye fısıldadı. Michael narin küçük göğüslerinin uçlarını öpüp sertleştiklerini hissederek, "Çok güzeller" dedi. Heyecandan zar zor nefes alarak, "Sevişelim" dedi, Miriam "Tamam" diye cevap verdi.

Miriam yataktan kalkıp geceliğini giydi. Michael pijamalarını giydi ve alçalmış güneş ışıklarına karşı perdeleri çekti (Saat akşam altı civarıydı.). Sonra yatağa, yatak örtülerinin altına girdiler. Her ikisi içinde bu hareketler normaldi; evlilik sevişmelerini hep bu şekilde canlandırmışlardı.

Ama sonra bir engel çıktı. Michael'ın penisini içeri sokup orada tutabilmesi için hiçbir yol yok gibi gözüküyordu. Evliliği tamamlama anıyla ilgili saatlerce hayal kurması sırasında hiçbir zaman bu zorluğu tahmin etmemişti. Çabaladılar, uğraştılar, "özür dilerim" ve "sorun değil" mırıldanmalarının ardından ortamı ümitsizlik kaplamıştı. Miriam, Michael'ın penisini yakalayıp hedefine doğru yol göstermiş olsaydı, hiçbir sorun olmayacaktı; ama Miriam'ın bunu yapmak, Michael'ın da teklif etmek hiç aklına gelmedi. Genç gelinlerimizden hiçbiri evlendiklerinden haftalar, aylar bazen yıllar sonra bile kocalarının cinsel organlarına dokunmamışlardı. Hepsi, zifaf geceleri seksi bir şekilde sırtüstü yatıp, boğulmaktan kurtulan yüzücüler gibi kocalarının boyunlarına sarılmayı kabul etmiş; kocalarıysa bu sırada, gergin kollarından destek alarak, daha önce ne görüp ne dokundukları, hiç keşfetmedikleri bir kanalda kör bir şekilde yollarını bulmaya çalışmışlardı.

En sonunda Michael yenilgiyi kabul ederek battaniyelerin altından pijamasının altını yukarı çekti ve sigara bulmak için yataktan çıktı. Miriam huzursuz bir şekilde onu seyretti. "Belki bende bir problem var" dedi. "Belki de bir engel var. Gidip bir doktora görüneceğim." Söyledikleri sadece yarı şakaydı. Giyindiler ve akşam yemeği için aşağıya indiler; sessiz ve üzgün, masanın iki tarafından birbirlerine bitik bir halde gülümsediler. Michael sekssiz bir evlilik ihtimali üzerinde düşündü. Bu kadar uzun süre bekledikten sonra, bu ağır yükü taşıyacak kadar Miriam'ı seviyor muydu? Masanın altından uzandı ve *Yıkılış*'taki popüler bir pasajda denildiği gibi, "Mutsuzluğa karşı hepimizin duyduğu bağlılık, gerçekten ait olduğumuz yerin orası olduğu hissidir" sözü gibi Greene'vari bir kedere bürünmüş şekilde elini sıktı. Odalarına döndüklerinde, Michael tekrar denemeyi teklif etti.

"Çok acıyor" dedi Miriam, tedirgin bir şekilde.

"Krem veya benzeri bir şeyin yok mu?"

Şans o ki Miriam'ın yanında dudaklarının çatlamasına karşı kullandığı vazelin vardı. Alt dudaklara uygulanması ise neredeyse mucizevi sonuçlar yarattı. Daha sonra, Michael kollarını başının arkasına koyup mesut bir şekilde tavana bakarak gülümsedi.

"Şu andan itibaren" dedi, "evlilik hediyesi olarak hep vazelin vereceğim."

Üniversitedeki gruplarından en geç evlenen ve en fazla bekleyen Angela ve Dennis oldu. Dennis, ICI'daki ilk işi teklif edildiğinden itibaren evlenmek istemişti. 1956'nın sonlarında başarılı iş görüşmesi haberini vermek üzere Angela'yı aradığında, "Hadi Noel'de evlenelim" dedi. Angela duyduğu paniğin etkisiyle kendisini boğuluyormuş gibi hissetti ve cevap vermekte çok zorlandı. Dennis, bu kesintiyi telefon hatlarının kötü oluşuna bağladı ve kayıtsız bir şekilde devam etti. "İstersen Paskalya'da" dedi, "Noel, aileler için fazla yakın bir zaman olabilir."

Ertesi gün buluştuklarında uykusuz bir geceden solgun düşmüş Angela evliliğe hazır olmadığını söyledi. Dennis sersemlemiş, "Ha-

zır, ne demek istiyorsun, hazırla?" diye sordu. "Zaten beş yıl bekledik, daha ne kadar beklemek istiyorsun?"

Angela için bunu açıklamak zordu. Dennis'i seviyor, onun sadakatini ve bağlılığını takdir ediyor ve kendini ona vermek istiyordu. Ama evliliğin ömür boyu sürecek bir söz olduğu düşüncesi onu korkutuyordu. Özellikle kendi anne ve babasının evliliklerinde gördükleri onun moralini bozuyordu. O evde yaşarken bunu idealize etmiş, aşırı duygusallaştırmıştı: büyük, sıcak, mutlu Katolik ailesi. Ev gürültülü telaş ve dini coşku ile doluydu. Erkek çocuklar sabah erkenden ayinde görev almak üzere kiliseye pedal çevirir, her dakika eve rahip ve rahibeler uğrar, Noel ve Paskalya'da aile eğlenceleri olurdu. Şimdi tüm olanları farklı görüyordu; tüm bunlardaki annesinin payı ömür boyu süren ağır işçilik, babasınınki ise ömür boyu endişeydi. Aile dükkân gibiydi: Sabahtan geceye kadar onlara kölelik yaptıran bir zalim; böylece hiçbir zaman kendilerine ayıracak bir anları bile olmamıştı. Seks hayatlarını hayal etmek mümkün değildi; düşünmek onu utandırdığından değil, çocuklarının yaygaracı taleplerinden dolayı birbirlerine ilgi gösteremeyecek kadar yorgun ve içleri boşalmış göründüklerinden. Şimdilerde hafta sonu için eve gittiğinde, annesinin tarafında kendisini ev işlerine veriyordu. Yıkıyor, ütülüyor, siliyor, süpürüyordu; ama hiçbir şey fark etmiyor gibiydi: Kirli bulaşıklar her zamanki kadar hızlı çoğalıyor, eve girip çıkan insanlar her yere kir ve çamur bırakıyor, arka odada ateş tütüyor ve dükkânın zili sürekli çalıyordu. Streatham'daki ufak, derli toplu ve sıcacık odasına geri dönmekten hep suçluluk hissiyle karışık bir mutluluk duyuyordu. Bir kız lisesinde talepkâr ama tatmin edici bulduğu bir öğretmenlik işi vardı ve kariyeri iyi görünüyordu. En büyük ağabeyi Tom papazlık eğitimi görüyordu, diğer çocuklar ise hâlâ okula gidiyorlardı. Birkaç yıl daha çalışıp maaşının dörtte birini eve göndermenin görevi olduğunu düşünüyordu. Derinlerdeki neden basitçe evlilikten korkması olmasına rağmen, nedenini Dennis'e böyle açıkladı.

"Evlendikten sonra da çalışmaya devam edebilirsin" dedi Dennis. "Kazandığının bir kısmını anne ve babana vermeye devam edebilirsin."

"Ne kadar süreyle? Çocuklarımız olacak, değil mi?"

"Hemen değil. İsmi neydi, ritim yöntemini kullanabiliriz."

"Ya işe yaramazsa?"

"Niye işe yaramasın? Bilimsel açıdan doğru."

"Ah *bilimsel*..."

Bilime olan güveniyle alay etti, kendini beğenmişliği, bencilliğiyle ilgili yaralayıcı sözler sarf etti. Olabildiğince memnuniyetsiz bir tavır takınarak nişanlarını bozmak için onu kışkırtmaya çalıştı; ama Dennis sadece orada oturdu, tüm zehirini emerek sonunda pes etmesini sağladı. Angela konuşmaktan yorulup kızarmış suratıyla, sessizce oturup, ağlamak isteyip ağlayamadığında, tamam dedi Dennis iç çekerek, tamam, ona baskı yapmayacaktı, o hazır olana kadar bekleyebilirlerdi. Angela'nın oturduğu divana gelip kollarını onun omuzlarına koydu. Niye ben diye düşündü Angela, niye ben olmak zorundayım? Niye beni rahat bırakıp, gerçekten evlenmek isteyen başka bir kız bulmuyor?

Dennis, Nurthemberland'a taşınmasını gerektirecek ICI'daki işinden vazgeçti ve orduda edindiği teknik bilgisine güvenerek Londra'da bir elektronik firmasının, üretim kısmında işe girdi. Bu işi geçici çare olarak görmüştü ama aslında bu iş Dennis için çok iyi olacaktı; altmışlarda yükselecek bir pazarda canlı bir firmaydı. Ancak o anda, Dennis'e kimya diplomasını boşuna harcıyormuş gibi göründü. Dennis'in ailesi, onları Hastings'de ziyaret ettiğinde Angela'ya karşı hafif sitemkârdı. Angela'nin iyi bir kız, "hoş bir kız" olduğunu düşünüyorlardı; ama oğullarıyla evlenme tereddütünü anlamıyorlardı ve Dennis'i isteği dışında beklettiği için affedemiyorlardı. Angela'nın kendi anne babasına gelince; kesinlikle, iyi bir Katolik, geleceği parlak istikrarlı bir genç olan Dennis'in tarafındaydılar ve Angela, hiçbir şekilde düğün için masraf yapmalarını istemeyeceğini belirttiğinden, düğünün bir an önce olmasını epey hevesle bekliyorlardı. Sonuçta Angela tüm bu kibar baskılara yenildi ve istemeden değil; onu tereddüt ettiren şeylere karşı –bağımsızlık, vicdan, gerçekçilik– oldukça iyi bir savaş verdiğini hissediyordu. En sonunda evlilik tarihini belirlediğinde tutamayacağım hiçbir söz vermedim, dedi kendi kendine (dengeyi evlilik lehine bozan, aynı zamanda nedimesi olan Ruth'tu), onu uyardım, hepsini uyardım. Her şeyden önce, gerçek-

ten Dennis'i seviyordu, yıllar boyunca yorucu Ne kadar İleri Gidebilirsin oyununu oynadıktan sonra onunla düzgün bir şekilde sevişmek istiyordu. Şimdi odasındaki divanda yatarken, vücudunda ve elbisesinin altından araştıran ellerinin ilerlemesine itiraz etmedi ve nefesinin hızlanan heyecanını ve kalçasına bastıran erkeklik organının sertliğini hissetti. Dennis okuması için seksin gerçekleri hakkında bir doktor tarafından yazılmış bir kitap verdi ve Angela daha önce bilmediği birçok şey öğrendi. Okudukça yanakları yanıyordu ve evlenmek için daha fazla sabırsızlanıyordu; çünkü bu tür bir bilgiye tecrübe olmadan sahip olmak ona yakışıksız gelmişti.

Kendi düğünlerini ayarlarlarken, aileleleri birbirlerine çok uzakta, kuzey ve güneyde yaşadığı için Angela ve Dennis düğünlerini Londra'da, üniversitenin kilisesinde yapmaya karar verdiler. Bu tabii ki Our Lady and St. Jude Kilisesi değil, şehrin çok daha saygıdeğer bir binasıydı. Ancak üniversitenin o anki papazını tanımadıklarından töreni yönetmesini Peder Brierley'den istediler ve Kuzey Hattı'ndaki kilisede papazın yardımcılığını yapan Peder Brierley, bu istekten duygulanarak memnuniyetle kabul etti. Bu, Angela ve Dennis'e perşembe ayinlerine katılan grubun tüm üyelerini davet etme fikrini verdi. Bunun mantıklı bir nedeni yoktu, gerçekten. Zaten davet edeceklerinin bazıları Michael ve Miriam gibi yakın arkadaşları olsa da diğerleri değildi ve arada bir gönderilen Noel kartları dışında temasları olmamıştı. Ancak her ikisi de Peder Brierley'nin tekrar bir araya gelmekten hoşlanacağı konusunda fikir birliğine vardılar ve anlaşılması güç, ifade edilemeyen bir şekilde her ikisi de erken ayin için evlerinden çıkıp geldikleri ilk aşklarının o karanlık, soğuk perşembe sabahları için duygusal bir özlem duydular. "Düşün" dedi Angela, "ilk önce bir fincan çay içmeden o kadar mesafe gitmek. Bir bardak su bile yok. Nasıl yaptık?" Çünkü o tarihte, 1958'in sonbaharında, komünyon orucu ciddi oranda esnemişti ve kişinin komünyondan bir saat öncesine kadar alkol içermeyen herhangi bir içkiyi içmesine izin veriliyordu. Bu özellikle düğün törenleri için hazırlanan gelinlerin takdir ettiği bir imtiyaz.

Herkes hoş bir düğün olduğunda hemfikirdi. Güzel bir ekim günüydü. Angela çok güzeldi, Dennis ise en sonunda ciğeri yiyeceğin-

den emin olan bir kedi gibi görünüyordu. Miriam ustaca org çaldı, Michael işbilir bir sağdıç oldu. Angela'nın bir yıl sonra papaz olacak ağabeyi Tom, Peder Brierley'e gönüllü yardımcı oldu ve İncil'den Mektubu temiz, güzel bir sesle okudu:

Kardeşler: Kadınlar, Tanrıya bağımlı olur gibi kocalarınıza bağımlı olun; çünkü İsa nasıl kilisenin başıysa erkek de kadının başıdır. İsa bedenin kurtarıcısıdır. Bu yüzden kilisenin İsa'ya bağımlı olduğu gibi kadınlar da kocalarına her konuda bağımlı olsunlar. Kocalar, İsa'nın kiliseyi sevdiği gibi karılarınızı sevin..."

Bazıları, Peder Brierley'in vaazının biraz ağır olduğunu düşündüyse de samimiydi ve özenli hazırlanmıştı. Bu çift, dedi (bu gerçeği hatırlatmanın pek de gerekmediği) toplanmış cemaate, bugünlerdeki diğer birçok genç insanın aksine kutsal evlilik için acele etmediler. Uzun bir süre birbirlerine karşı hislerini test ettiler, evliliğin büyük sorumluluklarına kendilerini basiretle hazırladılar ve şimdi bu evlilik ayiniyle birlikteliklerini Tanrının kutsamasını istiyorlar. Aziz Pavlus Mektubu'nun onlara hatırlattığı gibi, koca ile karının ilişkisi, İsa ile kilisenin ilişkisine paraleldir. ("Ne paralel?" diye fısıldadı Angela'nın annesi kocasına, o da kafasını salladı.) Her ikisi de inanç, umut ve sevgi üzerine kuruludur. Dennis ve Angela geleceğin onlara ne getireceğini tam bilmeden beraber yeni bir hayatın eşiğinde duruyorlar; büyük keyifler ve mutluluklar, kesinlikle, ama kederler ve dertler de; çünkü insan hayatı böyledir. (Dennis'in babası oturduğu yerde huzursuzca kıpırdandı; düğün için fazlasıyla kasvetli bir konuşma; daha çok cenazeye uygun diye düşündü.) Kilise de aynı anda yeni bir dönemin başlangıcında duruyordu. Peter'in* gemisini İkinci Dünya Savaşı'nın fırtınalı denizlerinde kullanmış, komünist rejimle karşı karşıya kalan Katoliklerin ibadet etme haklarını savunmuş, modern dünyanın her yerini sarmış materyalizme karşı Hıristiyan değerlerine arka çıkmak için hiçbir zaman tereddüt etmemiş büyük bir papa olan XII. Pius yeni ölmüştü. O anda peder onlara konuşurken dahi dünyanın tüm uluslarının kardinalleri gizli oturumdaki mecliste papayı seçmek üzere Roma'da toplanıyorlardı. Kim

* İsa'nın havarilerinin en büyüğü ve ilk papa kabul edilen Aziz Peter. Papalar onun vekili olarak seçilirler. (ç n)

olacağını ya da ne gibi problemlerle savaşacağını kimse bilmiyordu. İsa, dünyanın son gününe kadar her zaman kilisesiyle beraber olacağına söz verdiği için Kutsal Ruh'un meclise yön göstereceği, seçilecek kişinin önünde yatan tüm zorluklara denk olacağını biliyorlardı. Aynı şekilde, Dennis ve Angela da ölüm onları ayırana kadar İsa'nın onlarla olacağını, mutluluklarını paylaşacağını, üzüntülerinde kendilerine destek olacağını biliyorlardı.

Sonra, resepsiyonda birçoğu senelerce birbirlerini görmemiş eski arkadaşlar arasında heyecanlı karşılaşmalar oldu. Kutsal Soydan Rahibe Mary Joseph, Angela'ya yazıp kilisenin düğünlere katılmalarını yasakladığını ama her ikisine de mutluluk dilediğini ve dualarına onları da katacağını söyledi. Adrian, Dorothy'nin hamile olması ve doktorların dinlenmesini istemeleri yüzünden her ikisi adına da af dilediği bir mektup yazdı. Çok ikna edici gelmiyordu; ama Dennis zaten Adrian'ın gelmemesine üzülmek yerine rahatlamıştı. Diğerleri, onu şaşırtarak düğüne geldiler. RAMC onbaşı üniforması içindeki Edward, Dennis'in biraz midesini bulandırmıştı ve yeni bebeğini gururla taşıyan Tessa da oradaydı. Polly geldi ve düğün töreni boyunca, rimelinin yanaklarından siyah dereler gibi akmasına neden olacak ve sonrasında makyajını tazelemek için bir süre ayrılmak zorunda kalacak şekilde bol bol ağladı. Yirmi altı yaşındaydı ve kendisi de evlenmeyi, Tessa ve dört aylık hamile olup henüz pek de ihtiyacı olmayan yeşil hamile giysisi içinde güzelleşmiş Miriam gibi bebek sahibi olmayı istemeye başlamıştı. Polly şimdi BBC'de araştırma asistanı olarak çalışıyordu ve birçok genç erkekle beraber olmuştu; ama biraz hafifmeşrep olarak tanındığı için hiçbiri ona evlenme teklif etmemişti. Son iki yılda sadece iki ilişki yaşayan Polly bunu hak etmiyordu. Tüm bu iyi Katoliklerle tekrar birlikte olmak, asırlardır ilk defa ayin dinlemek, ışık saçan Angela ile gururlu Dennis'e bakmak ve ne kadar inanılmaz gözükse de zifaf yatağına gerçek bakire olarak gireceklerinden emin olmak kendisini bariz bir biçimde Magdelenamsı* hissettirdi ve tekrar ayinlere hatta belki de günah çıkarmaya gitmeye başlayıp başlamaması ve taze bir başlangıç yapmaya ça-

* Mecdelli Meryem Yeni Ahit'e göre İsa'nın takipçilerinden biri Luka İncili 7=37'de günahkâr icadının Mecdelli Meryem olduğu kabul edilir. (ç n.)

lışıp çalışmaması gerektiğini düşündü. Ancak resepsiyonda ikinci kadeh şaraptan sonra keyfi yerine geldi ve resepsiyondaki tüm erkeklerle hatta Peder Brierley'yle bile flört etmeye başladı.

"Beni hatırladığınızı sanmıyorum, öyle değil mi Peder? Katolik Topluluğun Salome'si*."

"Tabii ki hatırlıyorum Polly, evet kesinlikle, bu kadar yıl sonra nasılsın?" dedi Peder Brierley, sinirli bir şekilde.

"Çok güzel bir konuşmaydı, Peder"

Peder Brierley, "Teşekkür ederim, çok naziksin" diye mırıldandı, zevkle kızararak.

"Papalık seçimi çok heyecanlı değil mi? Kim yenecek sizce?"

"Yenmek belki de en uygun ifade değildir."

"Değişiklik olsun diye bu sefer bir Amerikalının olması eğlenceli olmaz mıydı ne dersiniz? Aman Tanrım, işte Miles! Özür dilerim, Peder."

Polly yana seyirtti ve arkasında havada asılı kalan ağır bir parfüm kokusu bırakarak kalabalığın arasından iterek yolunu bulmaya başladı. Peder Brierley onun gidişini görerek rahatlamıştı; çünkü varlığı utandırıcı hatıralar ve ipek çoraplı bacağının hâlâ canlı görüntüsünü gözünün önüne getirmişti.

Polly hafif bir çığlık atarak Miles'ı karşıladı. Miles ise ona şaşkınlık ve sevinç ifadeleri ile karşılık verdi. Polly makyajını tekrar tazelemek istemediğinden, Miles ise yüzüne ve yakasına Polly'nin rujunu bulaştırmak istemediğinden kucaklaşmaları, abartılı el kol hareketleriyle ama pek temas kurmadan gerçekleşti. Gelinin akrabalarından bir grup kendilerininkinden daha karmaşık ve sofistike bir ifade tarzını fark ederek bu performansı saygı içinde seyrettiler. Biraz ötedeki Michael ilk defa, masum üniversite yıllarında asla aklına gelmeyen bir şeyi, Miles'ın homoseksüel olduğunu anladı. Katolik bir homoseksüel ne yapar diye merak etti? Homoseksüelliğini daha yapıcı, kabul edilebilir şeylere yöneltmek oldukça zor görünüyordu. Diğer yandan homoseksüel olmayan biri olarak, homoseksüellerin birbirlerine yaptıkları şeyden vazgeçmenin güç olmasına inanmak da zordu. Diğer insanların seksle ilgili deneyimleri hep bir gizemdi.

* İncil'den bir figür. Baştan çıkarıcı dans etmesiyle tanınır. (ç.n.)

Seks yapmaktan zevk alıyorsa da Miriam bile ona nasıl bir şey olduğunu anlatamamıştı ve çok fazla ısrar ederse, kaçamak cevaplar vermeye başlıyor ve sonunda da seksten soğuyordu.

Biraz sonra Michael, Miles ile sohbet etti ve yakında basılacak olan doktora tezini bitirdiğini ve kısa bir süre önce Cambridge Üniversitesi'nin bölümlerinden birinde öğretim görevlisi pozisyonu için seçildiğini öğrendi. Miles, hoş sözcüklerle Cambridge'in güzellikleri hakkında konuştu, birkaç tane büyük isimden bahsetti ve kibar ama hafif büyüklük taslayan bir ifadeyle Michael'ın kariyerini sordu.

"Ordudan kaçmak için ilköğretim öğretmenliği yapıyorum" diye açıkladı Michael. "Sen nasıl kaçtın?"

"Askerlik muayenesini geçemedim" dedi Miles.

"Şanslı herif" dedi Michael düşünmeden. Tereddüt ederek ekledi, "Ben de üniversitede hocalık yapmak istiyorum ama askere çağrılmayı göze alamam, artık evliyim ve bebek bekliyoruz."

"Gerçekten? Tebrik ederim."

"Teşekkürler. Aslında hemen bebek sahibi olmayı düşünmemiştik ama işte bilirsin nasıl..."

"Tecrübeyle değil" dedi Miles, tatlı tatlı gülümseyerek.

"Katolikler için demek istemiştim. Doğum kontrolü ve benzer şeyler."

"Oh evet, şey, durumunuzu anlıyorum ama diğer yandan kilisenin bu konuda taviz vermeyi reddetmesiyle ilgili oldukça nazik bir durum var, ne dersin? Anglikanların aksine, zavallılar."

Senin için nasılsa fark etmez diye düşündü Michael ama bir şey söylemedi.

Düğün neredeyse bitmek üzereydi; telgraflar okunmuş, konuşmalar yapılmış, düğün pastası kesilmiş ve tüketilmişti. Violet eğlenceye çok geç ve oldukça rahatsız edici bir giriş yaptığında Angela yol giysilerini giymek üzere ayrılmayı düşünmeye başlamıştı. Violet çok hasta ve kaygılı görünüyordu; final senesindeki sinir krizinden hemen önce nasıl görünüyorsa onun gibi. Giysileri koyu renkli, ağır ve eğlencede giyilecek tipte hiç değildi ve büyük bir kâğıt torba taşıyordu. Doğrudan Angela'ya gidip metroda nasıl yolunu kaybettiğine dair karışık bazı açıklamalarla geç kaldığı için özür diledi. "Sana

bir hediye getirdim" dedi ve torbadan buruşuk kahverengi bir kâğıda sarılmış oldukça dağınık bir paket çıkardı. Angela'nın açmasını ister göründüğünden Angela açtı ve bebek çamaşırı ve elbiseleri bularak şaşırdı.

Violet, "Kaybettiğim bebek içindi" dedi, "onları bir gün kullanacağına eminim."

Hediyeyi görmek için toplanmış misafirler utançla uzaklaştılar.

Angela, "Ama Violet" dedi nazikçe, "bunu bana vermemelisin. Başka bir zaman senin ihtiyacın olabilir."

"Hayır, Robin ve ben ayrıyız. Zaten başka çocuğu olmaz. Bizim de çocuğumuz olsun istememişti, bir hataydı, kürtaj olmamı istedi, olamazdım. O Katolik değil, biliyorsun."

Violet'in, Angela'nın gününü mahvetmesine engel olmak gerektiğini gören Miriam, "Angela" dedi, "hemen gidip üstünü değiştirmezsen, treni kaçıracaksın. Ben Violet'e yiyecek bir şeyler bulurum." Angela hafif endişeli bir şekilde kaşlarını çatarak, üstünü değiştirmeye gitti.

Daha sonra Miriam'la yalnız, kol kola metro istasyonuna yürürken Michael, "Vay, vay, zavallı Violet" dedi.

"Öğrenciyken de öyle miydi?"

"Biraz eğilimliydi. En son senesinde bir çeşit sinir krizi geçirmiş, bir sene ara vermek zorunda kalmıştı."

Miriam, "Bebeğini kaybetmesine yazık" dedi, gizlice, sanki tahtaya dokunuyormuş gibi karnını hissederek.

"Mmmm. Kocası da biraz soğuk nevale. Bir kere karşılaşmıştık."

"Ayrıldıklarını söyledi."

"Tipik Violet abartması. Sanırım bir dönem için Amerika'ya gitti. Bir tür değişim programı."

"Ama Violet'i yanında götürmemiş."

"Ondan bir süre uzaklaşmak istediğini düşün. Onu ayıpladığımı söyleyemem. Peder Brierley'yi nasıl köşeye sıkıştırdığını gördün mü? Adamcağız durumdan birazcık bile hoşlanıyormuş gibi görünmüyordu."

Kendi düşünceleri içinde bir süre sessiz yürüdüler.

"Neyse" dedi Michael, "Violet'e rağmen her şey çok güzeldi. Org, o kilisede muhteşem ses verdi."

Miriam elini sıkarak, "Ve sen de süper bir sağdıçtın. Çok komik bir konuşmaydı."

"Gene de" dedi, "birkaç yıl içinde başka bir düğüne gitmek zorunda kalmazsam şikâyet etmeyeceğim. Yeterince gördüm."

"Şu andan itibaren" dedi Miriam, "vaftiz törenleri olacak."

Dennis ve Angela'nın balayıları tabii ki diğerlerinin yaşadığı garip durumlardan ve hayal kırıklığından muaf değildi; her ne kadar bu sefer bu tür hisler çoğunlukla Angela'ya ait olsa da. Dennis'in ona verdiği kitap, sevişmenin fiziksel pisliği ve dağınıklığına karşı onu hazırlamamıştı ve o sayfalarda okuduğu orgazmlar ona uğramadı. Balayılarında, Dennis ona karşı büyük açlık duyuyordu; gecede iki kere, üç kere sevişmeleri için yalvardı, kendinden geçerek inledi, yemin etti, defalarca seni seviyorum, seni seviyorum dedi; ama Angela'nın içine girer girmez orgazma ulaştı ve Angela bacaklarının arasında, yeni geceliklerini ve otelin çarşaflarını kirleten nahoş akıntının dışında çok az şey hissetti. İki odalı dairelerine geri döndüklerinde, çarşafları o kadar çok değiştirdi ki çamaşırhane faturaları astronomik bir rakama ulaşarak ilk kavgalarına neden oldu (çarşafları asacak yer yoktu) ve sonrasında durum gerektirdiğinde yatağın üzerine havlu yaydı. Birkaç ay sonra, âdeti gecikti, sabahları midesi bulanıyordu ve hamile olduğunu anladı. Okulun müdiresine bir sonraki Paskalya'da istifa edeceğini söyledi.

3
İşler nasıl değişmeye başladı?

Miriam oldukça haklıydı. Zavallı Violet hariç, bin dokuz yüz ellilerde evlenenler için bir sonraki on yıla bebekler hâkim oldu. Dennis ve Angela, Edward ve Tessa, Adrian ve Dorothy, Michael ve Miriam'ın kendisi 1966 sonuna kadar, aksi yönde tüm gayretli çabalarına rağmen, on dört çocuk yaptılar. Bir başka deyişle, bu çiftlerin hepsi çocuk istememelerine rağmen, çocuklar anne ve babalarının istediğinden veya niyetlendiğinden daha çabuk ve daha sık dünyaya geldiler. Bunun nedeni de tabii ki kilisenin öğretilerine sadık kalarak, aile planlamasında belirli dönemlerde seksten kaçınmaya güvenmeleriydi; Ritim veya Güvenli Yöntem olarak bilinen ancak pratikte ne ritmik ne de güvenli olan bir sistem. Güvenli Yöntem'i uygulama girişimleri üç çocuk üreten ve dördüncüsünden kaçınma

umutları olan, yumurtlama dönemini anlamak için riskli bir şekilde kadının günlük tutulan vücut ısısı grafiğine dayanan ve evli insanlar olarak seks zevkleri bu farz edilen dönemle, sabırsızca beklenen âdet başlangıcı arasındaki birkaç güne indirgenmiş fakir bir Katolik çiftle ilgili romanı daha önce yazmıştım. Komik bir roman olması düşünülmüştü ve Katolik okuyuculardan çoğu komik bulmuş gibiydi, özellikle de daha iyi bir amaç için feragat ettikleri seks hayatının o kadar da muhteşem olmadığını öğrenmekten mutlu olan rahipler tarafından Papazlardan bazıları bu kitabı ölümcül hastalıklardan ölmekte olan insanlara verdiklerinden ve kitabın onları nasıl neşelendirdiğinden bahsetmişlerdi ki bu benim için sorun değil; roman yazmak için daha iyi bir neden göremiyorum. Ama muhtemelen kaygıyla bu kadar bastırılmış olarak anlatıldıklarından bu okurlara da bedensel zevklere elveda demek daha kolay gelmiştir. Diğer yandan tanıdığım sağlıklı agnostikler ve ateistler, romanı oldukça üzücü buldular. Tüm o kendini tutmalar ve libidonun kurban edilmesi onları kederlendirdi. Ana karakterlerimin çok daha öncesinden doğum kontrol yöntemlerinden yararlanmak gibi mantıklı bir karar vermiş olacaklarını bilmeseydim şimdi sanırım beni de üzerdi.

Bu romanın niye Çek diline çevrilip diğer yabancı dillere çevrilmediğini açıklayamam; çünkü Çek Katoliklerinin doğum kontrolü ile ilgili vicdani sorunlarının dışında endişe edecekleri daha önemli şeyleri olduğunu düşünürüm ve Katolik olmayan Çeklerin de bu konuya büyük ilgi göstereceğini hayal edemem. Ancak bu, Prag'dan Mr. Cestimir Jerhotr'dan, hayatım boyunca aldığım ve muhtemelen alacağım en hoş, imzalı fotoğraf isteğine neden oldu. *"Sevgili Bayım,"* diye yazmış, *"Olağandışı istirhamım ve okuma isteklerimden dolayı özürlerinizi istirham eder ve onlarla size dönerim. Ben şöyle ki iyi bir okuyucu ve kitap severim. En iyi arkadaşlarım kitaplar arasında kütüphanemde sizin güzel kitabınızın Çekçe çevirisi "Den zkazy v Britskem museu" da var. Birçok kere okudum ve olağanüstü gülümseyen bir kitap olduğunu düşündüm. Güzel kitabınızın verdiği, en iyi okuma deneyimlerim, hoş vakitler için size çok teşekkür ederim ..."*

Güzel mektubunuz için tekrar teşekkür ederim Mr. Jerhot. Aslında bu komik bir kitap değil; ama olabildiği kadar fazla gülümseten bir kitap olmasına çalıştım.

Dorothy ve Adrian, Tessa ve Edward, Miriam ve Michael, Angela ve Dennis için altmışların ilk yılları hep bebekler, bebekler, bebeklerdi. Bebek bezleri, biberonlar, kolik, bölünen uykular, dışkı ve amonyak kokuları, salya ve kusmukla lekelenmiş giysiler ve mobilyalar. Bunlar sorun değildi. Hepsi, özellikle de bebeklere tapan Tessa ve babalıktan büyük heyecan duyan Dennis, bunlara katlanmaya hazırdı. Tessa ve Dennis'in dışında diğer hepsinin de küçük evlatlarıyla büyük keyif ve gurur duydukları anlar olmuştu. Kadınlar neredeyse evlenir evlenmez işlerini bırakmak zorunda kalsalar, artan genel refah zamanında yaşdaşlarına göre sıkışık, kötü döşenmiş evlerle yetinmek zorunda kalsalar ve Katolik olmayan arkadaşlarından çok sonra araba, televizyon ve beyaz eşya sahibi olsalar da, doğurganlıklarının ekonomik sonuçları çok öne çıkan bir sorun da değildi. Erotik açıdan tatmin oluyor olsalardı, tüm bunlar katlanılabilir olurdu. Ama tam önsevişme sanatını öğrenmek, çıplaklık ile ilgili çekincelerinden kurtulmak, birbirlerinin orgazm ritimleriyle uyumlu olmak gibi seksin inceliklerine hâkim olmaya başladıklarında hamilelik veya hamilelik korkusu araya giriyor, anı yaşamak takvim ve sıcaklık çizelgelerinin sıkıcı düzeniyle bozuluyordu. İzin verilen günlerde her zaman aşk dolu hissetmiyorlardı, izin verilen günlerin dışında aşk isteme hatasına düşerlerse, eski Ne Kadar İleri Gidebilirsin oyununa dönülüyordu. En inciten taraf da doğurganlıklarını kontrol etme çabalarının eninde sonunda zaten başarısız olmasıydı. Uzun vadede pek fark etmediği ve kişinin zekâsıyla başarısız olması neredeyse olayın gerçek sonuçları kadar kötü olduğu için –en azından grafikleri ve günlükleri üzerinde çok çalışarak nerede yanlış yaptıklarını saptamaya çalışan, bilimsel açıdan kendine güveni başarısızlıkla incinen Dennis için öyleymiş gibi görünüyordu– Angela'nın sadece şansa ve İlahi Takdir'e güvenmenin daha tercih edilebilir olduğunu düşündüğü zamanlar oluyordu. Bazı sözde dikkatsizlikler veya Angela tarafından kayıtların yanlış tutulması nedeniyle çok defa kavga etmişlerdi.

Hamilelik sırasında, ilk rahatsızlıklar ve sabah bulantıları bittikten sonra ve jinekolojik hiçbir komplikasyon olmaması şartıyla, çiftler birkaç ay boyunca serbest ve kolay seksten zevk alabilirlerdi; ama

bebek doğduktan sonra emzirme devam ettikçe güvenli bir şekilde yumurtlamanın tespit edilmesi mümkün olmadığından uzun süreli bir ara oluyordu. Bu durum özellikle Michael için acı vericiydi; çünkü emzirirken Miriam'ın muhteşem, elma gibi yuvarlak ve sıkı göğüsleri oluyordu ve çok hassas ve süt dolu olduklarından onlara dokunmasına bile izin yoktu. Tüm yapabildiği oturup bebeğinin, karısının kör edici güzellikteki ve tekrar sevişebilecekleri zaman kaybolan göğüslerini emip yoğurmasını kıskançlıkla seyretmekti.

Şu anda Michael belki de erkeklerin arasında en sıkıntılı olandı. Çünkü erotik imgelemi her zaman uyarıcılara karşı hassastı; gittikçe daha fazla dış dünyadan, özellikle romanlardan besleniyordu. *Lady Chatterley's Lover* [Lady Chatterley'in Sevgilisi]* davasını yoğun bir ilgiyle takip etti ve Penguin yayınlarınca yayımlandığında, İngiliz Edebiyatı Bölümü'nde eğitmen olarak çalıştığı Katolik Eğitim Üniversitesi'nden kimsenin onu görmeyeceğinden emin olmak için yakındaki bir kasabaya giderek ilk alanlardan biri oldu. Cesurca basılmış o yasaklı kelimelere şaşkın gözlerle bakarak ve anlatılan seks hareketlerine hayran kalarak sayfaları okudu. Lawrence'ın yazımını hiçbir zaman çok beğenmemişti ve aklının bir kısmı kitabın abartılı retoriğine ve meşum neo-paganizmine küçümseyerek bakarken, diğer tarafı erkek organına duyulan şefkat fikrine kıskançlıkla dolu derin bir çekim hissetti. Romanı bitirdiğinde Miriam'a verdi ama o yarısına geldiğinde okumayı bıraktı. Miriam, kitabın inandırıcı olmadığını; bu nedenle seksin kaba ve gereksizce açık saçık göründüğünü düşündü. Michael edebi açıdan romanı savunamadı; ama Miriam'ın romanı okuyor olması onu heyecanlandırdığından hayal kırıklığına uğradı. Tüm hayatı boyunca okuduğu en inanılmaz şey olan Conie Chatterley'nin Mellor'un penisini öptüğü bölümün Miriam'a bazı fikirler vereceğini umut etmişti; ama Miriam o bölüme kadar gelmedi. Michael, *Lady Chatterley'in Sevgilisi* romanı basıldıktan sonra yeni basılan romanlardaki cinsel birleşme sayısının ve çeşidinin önemli bir ölçüde arttığını gözlemledi. Bunun Lawrence'ın romanının daha fazla insanı daha sık ve daha değişik şekillerde seks yapmaya mı yoksa

* Lawrence, David Herbert; *Lady Chatterley'in Sevgilisi*, Çev.: Akşit Göktürk, Yapı Kredi Yayınları, 2. Basım, İst., 2008 (y.h.n.)

sadece yazarları tüm bu zaman boyunca olup biteni kabul etmeye mi cesaretlendirdiğine karar verebilecek durumda değildi. Sadece çok fazla şey kaçırdığını hissediyordu.

Diğerleri laik toplumun gittikçe artan serbestliğine bu kadar açık yüreklilikle gıpta etmediler. Örneğin Adrian 1963 baharındaki Profumo* olayına gösterdiği yoğun ilgi ve heyecanın, başkanlığa seçilen ilk Roman Katolik olan Başkan Kennedy'nin önderlik ettiği Amerikan hükümetinin tarzı ve idealizmiyle aleyhine olacak şekilde karşılaştırma eğiliminde olduğu İngiliz politik yapısının çürümüşlüğünü göstermesinden kaynaklandığını düşündü. Adrian, televizyonda ve basında seks hayatlarıyla ilgili röportaj yapılan telekızlar Christine Keeler ve Mandy Rice-Davies'in utanmaz vakarlarından derin bir şekilde etkilendiğini kendisine bile itiraf edemedi. Sanki dünyada günah denen bir şey yokmuşçasına konuşuyorlardı. O anda Adrian ve Dorothy arka arkaya gelen iki çocuk ve bir düşük yüzünden, Dorothy'nin rahmi kötü bir durumda olduğundan seksten tamamen ve süresiz uzak duruyorlardı. (Hemen hemen aynı zamanda, Başkan Kennedy daha sonra Washington Post'un editörü olacak arkadaşı Ben Bradlee'ye her üç günde bir, bir kadınla beraber olmazsa korkunç bir baş ağrısı çektiğini fısıldıyordu ve başkan kadın derken Bayan Kennedy'yi kastetmiyordu. Ama Adrian bunu çok yıllar sonra Bay Bradlee'nin anılarından alıntılar yapan bir gazeteden öğrenecekti.)

Dört çiftten belki de Güvenli Yöntem sisteminden birçok nedenden dolayı en az zarar gören Edward ve Tessa oldu. Göreceli olarak daha zengindiler, zaten büyük bir aile istiyorlardı ve fazla güçlük çekmeden ilk üç çocuklarını iki yıl ara ile yapmayı becerdiler. Tessa güçlü, sağlıklı bir kızdı ve âdet dönemleri harikulade düzenliydi (Tessa'nın grafiklerinin tam bir güzellik olduğunu söylerdi Edward.). Edward'ın problemi daha çok iş çevresindeydi. İngiltere'nin sanayi ağırlıklı Midlands Eyaleti'nde aile hekimi olarak, iş ortaklarıyla kenar mahallelerindeki Katolik hastalara aile planlaması hizmeti vermek üzere bir anlaşma yapmıştı ve haftada bir akşamını Katolik Evlilik

* 1963'te İngiltere siyasi tarihinin en büyük siyasi skandallarından birine yol açmış olan Eski Savaş Bakanı. (ç.n.)

Danışmanlık Konseyi'nde (CMAC) benzer bir hizmet vermeye adamıştı. CMAC tarafından düzenlenen seminerlere katıldı ve Güvenli Yöntem ile ilgili tıbbi literatürü dikkatle takip etti. Müşterilerine bazal sıcaklık yönteminin kullanılmasıyla ilgili bilgi verdi ve yorumlaması için verdikleri grafiklerin üzerinde görev saatleri dışında saatler harcadı. Başarısızlık oranı ise maalesef moral bozacak derecede yüksekti. İlk önce bunu çoğu termometre ve grafik kâğıtları kullanmada eğitimi olmayan çalışan kadınlar olan hastaların ilgi ve özen göstermemesine bağladı; ama birkaç yıl sonra yöntemin kendisinin güvenilirliği ile ilgili çok ciddi şüpheler duymaya ve beklenmedik bir şekilde hamilelik testi istemek için geri gelen aile planlaması müşterilerinin yüzlerindeki hafif sitem dolu ifadeden korkmaya başladı.

Tessa ve o bir gece, kapının çılgınca vurulmasıyla uyandılar. Acil bir durum için çağrıldığını düşünen Edward, çantasını alarak merdivenlerden aşağıya hızla indi. Darmadağınık giysili ve gözlerini dikmiş bakan bir yabancı, aniden içeriye dalarak Edward'ı yere yıktı. Her seferinde "Güvenli! Güvenli! Güvenli!" diye bağırarak Edward'ın kafasını birkaç defa yere vurdu. Şaşkınlığı geçen Edward dövüşerek adamı sakinleştirdi ve adam çözülerek gözyaşlarına boğuldu. Tessa gürültüden dolayı uyanmış korku içindeki çocukları sakinleştirirken, Edward adamı salona götürdü ve hafif bir sakinleştirici verdi. Olay, Edward'ın adamın karısına doğum kontrolü ile ilgili danışmanlık yapması ve o akşam altıncı çocuklarının, adamın bile tarif edemeyeceği düzeyde fiziksel kusurlarla dünyaya gelmesi olduğu anlaşıldı. Tessa sabahlığı içinde oturma odasına geldiğinde adam hikâyeyi anlatıyordu ve Edward'la ilgili hislerini bu şekilde boşalttığı için adamı azarladı. "Siz ve karınız, özellikle de karınız için çok üzgünüm" dedi, "ama bunun suçunu kocama atamazsınız. Bu tür şeyler herkese, her an olabilir."

Edward onaylarak baş salladı; ama içinden o kadar emin değildi. Çalışmaya katıldığından beri o mahallede kalıtımsal olmayan doğum anormallikleri olan dört çocuk dünyaya gelmişti ve bunlardan üçü onun aile planlaması müşterilerinindi. Tıbbi yayınlardan bir tanesinde yumurtanın kısa hayatının sonuna doğru döllenmesi durumunda genetik bozukluk olasılığının daha fazla olduğuna ve bunun daha

çok cinsel ilişkilerini sadece yumurtlama sonrasıyla sınırlayan çiftlerde olduğuna dair bir hipotez okumuştu. Teori, kontrollü deneylerle test edilmemişti ve onun yaşadıklarından hiçbir şekilde istatistiksel bir mana çıkarılamazdı ama gene de... rahatsız ediciydi. Edward bu huzursuz düşüncelerden Tessa'ya bahsetmedi ve kısa bir süre sonra Tessa istemeden, dördüncü defa hamile kalınca söylemediğine memnun oldu. Tessa hamileliği çok iyi karşıladı; Vatikan ruleti ile ilgili şakalar yaptı ve her zaman kazanılmadığını söyledi; ama Edward karısının gittikçe büyüyen karnını zar zor sakladığı bir endişe ve korkuyla seyretti. Katolik Evlilik Danışmanlık Konseyi'ndeki işinden ayrıldı ve muayenehanesine gelen Katolik hastalara bazal sıcaklık yöntemini öncesinden daha dikkatle tavsiye etti.

Hepsinin bu can sıkıcı, onursuz, etkisiz ve kaygı yaratan aile planlama sisteminde niye bu kadar ısrar ettiklerini merak edebilirsiniz. Yıllar sonra hepsi bundan vazgeçtiğinde kendi kendilerine merak ettiler. "Koşullandırma" dedi Adrian, "seksten vazgeçmiş rahip takımının kendi üzerlerindeki baskıları halka yansıtmalarıydı." "Suçluluk duygusuydu" dedi Dorothy, "seks ile ilgili duyulan suçluluk duygusu. Doğum kontrolüne girmeden de seks yeterince kirliydi; prezervatif, doğum kontrol hapı falan kullanılmaması seks tecrübesi olmayan insanlara cazip gelmişti; maalesef bir işe yaramadığını keşfetmek biraz zaman aldı." "Korkuydu, cehennem korkusu" dedi Michael. Şey, evet, temelinde bu vardı, hepsi kabul etti. (Hepsinin üyesi olduğu Açık Kilisenin Katolikleri adında bir baskı grubunun yıllık genel kurul toplantısı için 1969 yılında toplanmışlardı ve daha sonra barda sohbet ediyorlardı.)

İlk gençliklerinden bu yana onlara, papanın yaptığı birçok duyuruyla altı çizili olarak doğum kontrol yöntemleri kullanmanın affolunmaz bir günah olduğu fikri aşılanmıştı; dini yılanlar ve merdivenler oyununda benzersiz bir yeri olan bir günah. Bedenin diğer günahlarının aksine, bir işe yaraması için bu günah sürekli olarak ve önceden planlanarak işlenmeliydi. Bu nedenle sinirlenerek kontrolü kaybetmek, sarhoş olmak ve söz açılmışken zina gibi iyi niyetle tekrar

tekrar günah çıkarılıp yapılabilen bir şey değildi (Ahlak kurallarını yorumlayanlara güzel bir soru: Doğum kontrol yöntemi kullanılarak işlendiğinde zina daha mı az yoksa daha mı çok günahtır?). Seni sakramentlerden dışlardı, bu nedenle ve aynı dönemin Katolik öğretisine göre Paskalya Görevi'ni yapmazsan (Paskalya ya da civarında yılda en az bir kere günah çıkarma ve komünyon), kendini kesin bir şekilde aforoz etmiş olurdun. Böylece ya güvenilir bir doğum kontrol yöntemi olmadan idare etmeye çalışır ya da kiliseden çıkardın; bunlar mevcut tek mantıklı alternatiflerdi. Bazı insanlar tam da bu tür zararlı saçmalıklar öğreten bir kilisenin otoritesine artık inanamadıklarından kiliseden ayrılmışlardı. Daha sıklıkla, bu konuda fikir ayrılığına düşenler de Katolik doktrininin geri kalanına inanmayı sürdürdü ve bu nedenle bastırılmış bir suçluluk ve dini eksik yapma duygusu içinde rahatsız bir şekilde yaşadılar. Öyle veya böyle, doğum kontrol yöntemlerini kullanan Katolikler, Kutsal Ruh'a karşı günah işleme durumundaydılar, ya Bilinen Gerçeğe Direnmek ya da Günahta Israr Etmek yoluyla kendilerini son lanetleme riskine maruz bırakıyorlardı. Bu yüzden Michael bu açıdan haklıydı. Sonuçta her şey cehennem korkusuna bağlanıyordu.

"Hataya düştüğümüz yer tabii" dedi Adrian, "affolunmaz günah teorisini kabul etmekti."

"Hayır" dedi yorumlarını sessizce dinleyen Miriam, "yanlış olduğunuz yer kilisenin İnsanların Tanrısı yerine papaya veya rahiplere ait olduğunu düşünmenizdi."

Doğrular şekilde başlarını salladılar. "İnsanların Tanrısı", Açık Kilise Katolikleri için onaylanmış bir söyleyişti. Onları yenilmezmiş gibi gösteriyordu.

Ancak bin dokuz yüz altmışların başında tek umutları, resmi kilisenin doğum kontrolü hakkında fikrini değiştirmesi, bir sabah uyanıp gazetede papanın doğum kontrol yöntemleri kullanmalarında bir sakınca olmadığını söylemiş olduğunu görmeleriydi. Eczanelere, berber dükkânlarına* ve tabii ki Aile Planlaması Kliniklerine nasıl bir

* İngiltere'de o dönemde prezervatifler berber dükkânlarında da satılıyordu. (ç.n.)

hücum olurdu! Geçmişe dönüp bakıldığında bunun oldukça mantıksız bir beklenti olduğu açık çünkü geleneksel öğretide böylesine bir yön değiştirme papanın otoritesinin inanılırlığını öylesine darmadağın eden bir zarar verirdi ki hiçbir papa hatta Papa John'un bile buna kalkışması doğal olarak beklenemezdi. Miriam haklıydı; papanın kendisinden önce gelenlerle çelişmesini bekleyeceklerine, kendi kararlarını kendileri vermiş olmalıydılar. Aslında bunu zamanı gelince yaptılar ama onları başkaldırma noktasına getirmek için çok fazla acı ve stres gerekti. Bin dokuz yüz altmışlı yılların başında en üsttekilerin, en azından bazı ileri görüşlü din adamlarının yapay doğum kontrolüne karşı geleneksel doğanın kuralı savlarının geçerli olmadığını iddia ettikleri doğum kontrol hapı için fikir değiştirmesini hâlâ umuyorlardı.

Diğer açılardan kilise şüphe götürmez şekilde değişiyordu. Papa John, tüm beklentilerin aksine (Angela ve Dennis balaylarından döndüklerinde gazete ilanlarında "papa seçildi" diye okumuşlardı) yönetimin radikal tarzıyla Katolik dünyasını elektriklendirmişti. "Aziz Peter'in tahtında İmparator Konstantin'den beri biriken tozları silmeye ve içeriye biraz temiz hava girmesini sağlamaya gidiyoruz" diye beyanat veriyordu. Topladığı İkinci Vatikan Konseyi ilahiyat, ayinler ve ruhban sınıfının uygulamalarıyla ilgili, on yıllar boyunca korkaklık veya yanlış kişilere sadakat yüzünden derinlere gömülmüş, hiç düşünülmemiş binlerce yenilik ve deneyi gün ışığına çıkarmıştı. Aslında 1962 yılında Papa John aile, nüfus ve doğum kontrolü konularıyla ilgili problemleri incelemek üzere Papalık Komisyonu oluşturmuştu. Değişim olasılığını kabul eder gibi göründüğünden bir açıdan cesaret verici bir haberdi; ama aynı yıl müzakerelere başlayan Vatikan Konseyi'ndeki tartışmalardan konuyu fiilen çıkarması da hayal kırıklığı yaratmıştı. Papa John 1963'te öldü. Onu, Komisyonu genişletip üyelerine progesteron içeren doğum kontrol haplarının özellikle ismini vererek kilisenin geleneksel öğretisini inceleme emrini veren Papa IV. Paul takip etti. Katolikler, özellikle genç evliler, bu çalışmanın sonucunu sabırsızlıkla beklediler.

Bu arada diğer değişiklikler baş döndürücü bir hızla devam ediyordu. Ayin gözden geçirilerek günlük konuşma diline tercüme edil-

di. Rahip şimdi cemaate, Son Akşam Yemeği Ayini'nin kaynağını daha anlaşılabilir kılacak şekilde masaya benzer bir mihrabın diğer tarafından bakıyor ve bu da halkın ilk defa rahibin gerçekten ne yaptığını görebilmesini sağlıyordu. Tüm ayinler karşılıklı konuşma içeriyor, tüm cemaat cevap kısmına katılıyordu. Komünyon orucu süresi makul bir şekilde öncesinde, istenilen yemeğin ve içeceğin tüketilebileceği bir saate indirilmişti ve halkın her ayinde komünyon alması teşvik ediliyordu. Bu, daha önceleri çok kutsal ve sık sık günah çıkarması icap eden kişiler için uygun görülüyordu. Reform karşıtı Katolikliğin Bereketleme* ve Çarmıh Yolu Durakları** gibi tipik aşırı dindarlık davranışları, popülerliklerini kaybetmişti. Tespihler, dolapların arkalarında toz toplamıştı. Eskiden sadece en dindarların katlanabildiği uzunluktaki ve sıkıcılıktaki Kutsal Hafta ayini, modernleştirildi, tekrar yapılandırıldı, dili sadeleştirildi ve Kutsal Cuma'daki dualardan "hain Yahudiler"e hakaret içeren sözler kaldırıldı. Ekümenizm, diğer kiliselerle kurulacak "diyalogla" Hıristiyan Birliğinin aktif olarak aranışı, tavsiye edilen bir hareket oldu. Katolik Kilise'nin kendini diğer, yeni türeyen Hıristiyan mezhepleriyle rekabet içinde ve kendi otoritesine tamamen teslim olmalarını, birliğin bedeli olarak gördüğü günlere göre bu tavır değişikliği şaşırtıcı derecede hızlıydı. Adrian, Katolik Şahadet Loncası günlerinden kalan kavgacı yapıda Katolik dinini savunan kitaplarına, kilisenin ikinci el satış gününe göndermeden önce bakarken olayların ne kadar hızlı geliştiğine inanamadı. Ve Kıta Avrupa'sından, Latin Amerika'dan dini yayınlar aracılığıyla daha da şaşırtıcı yeniliklerin dedikoduları, evli rahipler hatta kadın rahipler, komünyonda şarabın ve ekmeğin aynı anda ve el değilerek yapılması***, diğer mezheplerle beraber komünyonlar, "Liberal ilahiyat" ve "Katolik Marksizm" tartışılıyordu. Son İtikat'a inanan Cambridge'de yerleşik bir grup genç entelektüel, Yeni Ahit'te haber verilen Tanrının Krallığını devrimle özdeşleştirdikleri ve Bereket duası ayinini, otantik komünyonun paylaşılan ekme-

* Komünyondan önce ilahi ve dua söylemeyi de içeren bir ibadet. (ç.n.)

** İsa'nın çarmıha gerilmeye giderken geçirdiği sembolik 14 aşamayı dualarla tekrarlamak. (ç.n.)

*** Komünyonda İsa'nın kan ve bedenini bütün olarak temsil eden hem ekmek hem de şarabı ancak çok kutsal kişiler alabiliyordu. (ç.n.)

ğini somut bir mala dönüştüren kapitalist ve emperyalist dini bir sapkınlık olarak niteledikleri *Slant* adında bir gazete çıkardılar.

Bu gelişmeler her yerde hoş karşılanmadı tabii. Örneğin Evelyn Waugh bunları hoş karşılamadı ve *Tablet'e* bu bağlamda hiddetli mektuplar döşendi. Malcolm Muggeridge bunları hoş karşılamadı ve 1965 yılında *New Statesman* gazetesinde, "Geriye, Hıristiyan Askerleri!" diye çağıran bir polemik yazısı yazdı. Yazıyı üniversitenin kütüphanesinde okurken Michael, ona ne ki zaten diye düşündü. Muggeridge'e göre insanların Katolik Kilise'den istedikleri onun "insan hayatı hakkında bilimin uzun, yanlış başlangıcından beri mucizevi bir şekilde korunan güçlü karamsarlığı"ydı. Bunu okuyan Michael bir zamanlar benimsediği Katoliklik çeşidini tanıdı. Artık benimsemiyordu. Roma tarafından uzun süre, kabul olunmuş doktrinlere karşı olduğu bahanesiyle engellendikten sonra 1959 yılında basılarak uluslararası büyük beğeni kazanan Teilhard Chardin'in *The Phenomenon of Man'in* ütopyacılığını yansıtan yeni romanı *A Burnt-out Case* ile Graham Greene'i de benimsemiyordu.

Diğer yandan Miles, Chardin'in işe yaramaz ve beceriksiz bir düşünür olduğu kanaatindeydi ve Cambridge'deki Combination Room'da Malcolm Muggeridge'in aynı yazısını okuduğunda neşeli bir şekilde onaylarak başını salladı. Papa John'un teşvik ettiği Katolik Kilise'nin *Aggiornamento* veya Yenilenmesi, Miles'a gittikçe daha fazla kilisenin Protestanlaştırılması gibi geliyordu ve üçüncü çocuklarının vaftiz edilmesi sırasında Michael ve Miriam'a (onu şaşırtan bir şekilde vaftiz babası olmasını istemişler o da onları şaşırtarak kabul etmişti) söylediği gibi bu tür şeylerden hoşlanıyorsan bunu Protestanlar çok daha iyi yapıyordu ve bu kendisinin Katolik Kilise'ye katılma nedeni değildi. O sıralarda *Slant* grubunun bir tür üyesi olan Michael, bu tepkisel açıklamadan dehşete düştü; ancak büyük akademi dünyasıyla en yakın bağlantısı olan Miles'la bir tartışmaya girmekten korktuğu ve bunu istemediği için kayınvalidesinin çayı hazırlamasına yardım etmek üzere mutfağa yöneldi.

Evanjelik Protestanlıktan döndüğü için yeni tarz Katolik Kilise'de kendini oldukça rahat hisseden biri olarak Miriam da Miles ile aynı düşüncede değildi ama görüşünü güçlü bir şekilde belirtecek

durumda da değildi; çünkü uykusuzluktan yorgun, üç haftalık bebeğinin ihtiyaçları ve iki büyük çocuğunun kıskanç talepleriyle zihni lazlasıyla dolu ve misafirleri için sapları hâlâ üzerinde olan yeterince fincan olup olmadığı konusunda endişeliydi. Böylece Miles Cambridge'de öğretim görevlisi olmanın verdiği alışkanlıkla konuşmasına aralıksız devam ederken Miriam bir kulağıyla onu dinledi, diğerini mutfakta çıkabilecek krizin seslerini duymak için havaya dikti, diğer yandan bezini kirletip kirletmediğinden emin olmak üzere gizlice bebeği kokladı ve kalabalık salonu başka bir sorun olup olmadığını anlamak üzere taradı.

"Katoliklerin sorunu, sevgili Miriam, en azından bu ülkede" dedi Miles, "kesinlikle bir zevke, herhangi bir estetik anlayışa sahip olmamaları; böylece Karşı Devrim'den miras aldıkları mimari ve ibadet tarzlarıyla uğraşmaya, deneyip 'modern'leşmeye başlar başlamaz, Tanrı yardımcımız olsun, en berbatından tam bir çorba, eski ve yeninin, beraber olamayacak tarzlar ve üslupların korkunç bir karmaşası çıkıyor. O küçük kiliseyi Our Lady and St. Jude'u hatırlar mısın? Hayır tabii ki hatırlayamazsın, o günlerde Michael'la tanışmamıştın... Her neyse, korkunç derecede soluk, bakımsız, ilginç en ufak bir nesnesi veya güzelliği olmayan neo-gotik bir yerdi ama en azından belirli bir karakteri, istikrarı vardı; kendine göre oldukça uhrevi bir tür kasvetli *ambiyans*. Bilirsin, sarkıtlar gibi akmış bir yığın adak mumu ve boyalı heykelciklerin üzerinde kıpırdaşan gölgeler... İsa'nın Göğe Yükselişi Günü'nde Londra'daydım, gece ayini için uğradım ve canım, o ne değişim! Yo, değişim değil, sorun bu işte, değiştirilmemiş, sadece rastgele oynanmış. Mumlar gitmiş ve heykellerin çoğu da ve Çarmıh Yolu Durakları yağlı resimleri de... Tamam kabul etmek gerekir ki oldukça çirkindiler; ama zaten o kadar ağır bir cila vardı ki üzerlerinde, zar zor görebiliyordun ve bütün bunların yerine, kutsal sanattan çok tencerelere uygun gelecek bir tür alüminyumdan iğrenç şekilde yarı modern kabartmalar konmuş ve mihrap parmaklıkları kaldırılmıştı. Basamakların en üstünde kendine göre oldukça hoş, sade ama arkasındaki mermer ve altın kakmalı, gotik

* Yükselen Protestanlığa karşı Katolik Kilise'nin doktrininin ve yapısının 16. yüzyılda güçlü bir şekilde tekrar teyit edilmesi. (ç.n.)

stilde kuleli ve mazgallı eski yüksek mihrapla mukayese edilemez bir tahta mihrap vardı... Doğrusunu söylemek gerekirse ayin bile bana aynı derecede karışık göründü; biraz eski ayin, biraz da yenisi, öylesine bir araya getirilmiş gibiydi ve kimse de ne yapması ya da ne beklemesi gerektiğini bilmiyordu."

"Bu tür şeyler zaman alır" dedi Miriam. "Katolikler ayine katılmaya alışmamışlar. Rahibi seyredip kendi dualarını kendi kendilerine söylemeye alışmışlar."

"Eh, bugünlerde ortalıkta söylemem gereken bazı şeyler, utanç içinde saklanmama neden oluyor. Örneğin İsa'nın Göğe Yükselişi Günü'ndeki mezmur, nasıldı? Tanrı neşe bağırışlarıyla yükselir, İsa borazan sesiyle yükselir' *Yani*! Cape Canaveral'dan havalanmış bir roket gibi geliyor kulağa veya çok daha bayağı başka bir şey."

Miles kıkırdadı ve belli etmeden portmantodaki saate bakarak uygun bir şekilde ne zaman ayrılabileceğini düşündü. Gece kalması teklif edilmişti; ama etrafta çaktırmadan yaptığı araştırmada misafirlerin yatabileceği tek yer olduğunu keşfettiği salondaki çek-yat kanepede uyumaya çalışmaya hiç niyeti yoktu. İnsanlarla ve ucuz mobilyayla tıka basa dolu olduğundan bir şeye veya birine çarpmadan adım atmanın zor olduğu bu küçük, yarı müstakil ev onu boğmuş ve Cambridge'in serin, sessiz boşluğuna dönmek için huzursuzlanmasına neden olmuştu. Gelmesi hataydı. Arada bir imtiyazlı varlığında bir şeylerin boş ve anlamsız olduğu hissine kapılıyor ve o zamanlar ev hayatının, çocukların, basit hayatın ve dürüst çalışmanın alışılmış dünyasına dalmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Ama bu, her seferinde bir yanılsamaydı. Michael'ın durumunda özenilecek hiçbir şey göremiyordu. Bu tür bir çevrede ruh nasıl gelişebilirdi? Bekâr rahipler konusunda ısrar etmekte kilise ne kadar haklıydı!

Bu, tabii ki, hayatını daha az bencil yapabileceği bariz bir yoldu ve sıklıkla birçok mezhebin iyi ve kötü yönlerini tartarak, aklının olasılıklar üzerinde oynamasına izin veriyordu: Dominikenler değil kesinlikle, çok fazla sol ve anarşik, Karmelitler de yeterince bilgili değil, Benediktenler ve Cizvitlerin belirgin çekici yönleri var, özellikle Benediktenlerin dini adam kıyafetleri çok daha güzel ... Şu anda rahipten ders almak, pek sempati duyulmayan ayinsel değişiklik-

leri uygulamak ve doğum kontrol münakaşalarının sefil entrikalarıyla uğraşmak zahmeti olacaktı... Ayrıca üniversite hayatının hoşluklarından, iyi yemek ve şaraptan, hizmetlilerden ve rahat odalardan ve en önemlisi aynı eğilime sahip genç erkeklerle yaşadığı hafif flörtümsü ilişkilerden vazgeçmek zorunda kalacaktı. O ana kadar fazlasıyla fiziksel birtakım şeyler yaşadığından değildi asla; ama bu tür şeylerin hazzının yaşandığı ortamlardan etkilenmiş ve fiziksel yakınlıktan heyecan duymuştu.

Aggiornamento Peder Brierley'nin, başrahibin II. Vatikan'ı ve tüm Katolik Yenileme hareketini, ciddi bir iş olan para toplamaya yönelik rahatsız edici bir engelleme olarak gördüğü Kuzey Hattı sonundaki papazlığına çok yavaş geldi. Kilisesinin borçlarını ödemek ve Katolik eğitim için gereken Piskoposluk parasını karşılamak amaçlı para toplama Peder Mc Gahern'in tüm zamanını alan bir tutkusuydu. Kilise hayatı uzun bir tombala oyunu, eşya piyangosu, iskambil oyunu, danslar, futbol bahisleri, topu bul yarışmaları, büyük ödüller, pazarlar, karışık eşya satışları, sokakta para toplama, bağışlar ve yardımlar demekti. Kürsüden yaptığı konuşmaların biri nasihat ise üçü muhasebeydi. Kilisenin sundurması rengârenk, özellikle de kilisenin borçlarını ödemiş duruma yavaş ilerleyişini belirten kırmızı grafikler ve şemalarla kaplanmıştı. İşin papazlığa ait kısmını neredeyse tamamen, tüm bu işlerle ancak başa çıkabilen Austin Brierley'e bırakmıştı. Başrahibin at gözlüğüyle akçe peşinde koşmasında kendi açısından materyalistlik hiçbir şey yoktu; tam aksine kilisenin fonlarını şişirmek için kendisini (ve doğal olarak kendi papazını) evin birçok konforundan mahrum bırakıyordu. Papazların bölümündeki ısıtma, kışın ancak donmayacak bir dereceye düşürülmüştü ve elektrik lambalarının gücü o kadar düşüktü ki Austin Brierley, bazı zamanlar dua kitabını bir bisiklet farının yardımıyla okumak zorunda kalıyordu.

Kilisenin cemaatinin para konusunu pederin diline dolamasına itiraz ediyor gibi görünmemeleri, Austin Brierley'i sürekli olarak şaşırtıyordu. Aksine, kayıtsız çoğunluk düzenli ve şikâyet etmeden öderken, daha fazla halktan insan inanılmaz bir şevkle kendilerini

çeşitli para toplama kampanyalarına atıp, daha fazla para getirmek için birbirleriyle rekabet ettikçe Austin Brierley, onların bu aktiviteyi Ruhun Kurtuluşu işiyle karıştırdıklarından ve ruhsal sağlıklarını Peder McGahern'in grafikleriyle ölçerek her hafta cennete biraz daha yaklaştıklarından emin olmalarından daha fazla korkuyordu.

Peder McGahern kilisedeki görevinde uzun zamandır bulunuyordu (kilise henüz inşaat halindeyken, kilisenin prefabrik barakasından beri) ve yıllık tatillerinde County Cork'taki evine gitmesinin haricinde kiliseden çok nadiren ayrılmıştı. Kilisesi, despot ve biraz da kendine has bir tarzla yönettiği küçük bir krallıktı. Örneğin, ayini yarıda kesip mihrabın parmaklıklarından aşağıya inerek tam zamanı olduğunu düşündüğü *irticalen* bir öğüt vermek veya serzenişte bulunmak arada bir yaptığı bir davranıştı. Nitekim, geç gelenlerin sayısı özellikle fazlaysa, cemaate Tanrının evinde dakikliğin önemini hatırlatmak için Mektup ile İncil okumaları arasında ara verir veya vaazında bir noktayı yeterince vurgulamamış gibi geldiyse, son not eklemek için Komünyon duasını keserdi. Ayini, yüzü insanlara dönük olarak yapmak onu bu tür dışarıdan gelen uyarılara karşı özellikle açık hale getirmişti. Yüzlerindeki ifadelerden çıkardığı anlamlar belki de aklına fikirler sokuyordu ve bu durum, kilisedeki ibadetin özel bir vasfı olmuştu. Ziyaretçiler bunu ruh hallerine göre garip ve yakışıksız ya da sevimli şekilde samimi buluyorlardı. Her zamanki cemaat ise buna zaman içinde alışmıştı; bu tür kesilmelerin içerik açısından dini konulardan gittikçe ayrılıp, papazın parayla fazla meşgul kafasını yansıtmasına ve televizyonda yayınlanan bir Shakespeare oyununun, reklam aralarıyla kesilmesine benzer herhangi bir şaşırma veya sabırsızlık göstermiyorlardı. "Fark etmiyor olabilirsiniz benim iyi insanlarım" derdi Kilise Bağışı'nın ortasında kadehi koyup yavaştan mihrap parmaklıklarına yürüyerek. "Ama bu kilisenin ısınmasına verilen para bugünlerde şok edici bir hal aldı. Daha yeni North Thames Gaz Şirketi'ne üç aylık fatura için yüz yirmi yedi pound ödedim. Üç ay için yüz yirmi yedi pound! Şimdi bunun bu kadar yüksek olmasının nedeni, benim sevgili insanlarım, oldukça basit. Ayin sırasında kaloriferler kilisenin içini ısıtıyor ama ayinden sonra kapılar açılır açılmaz, huuup, tüm sıcak hava dışarı kaçıyor ve

soğuk hava içeri giriyor. Bu nedenle ayinin sonunda olabildiği kadar akıllı bir şekilde kiliseden ayrılır ve girişte konuşmak yoluyla sallanıp herkesi tutmaz ve kapıları gerekenden uzun süre açık bırakmazsanız müteşekkir kalacağız." Ve ayine devam etmek üzere mihraba geri dönerdi.

Bir pazar günü, ilk önce cemaatin dikkatini yangın sigortası primlerindeki artışa çekmek, ikincisinde de dua kitaplarından bir tane daha kaybolursa bunlar için depozit istemeyi düşündüğünü söylemek için iki defa ayini yarıda kestiğinde, Austin Brierley daha fazla sessiz kalamayacağını hissetti. Öğle yemeğinden sonra tıpkı yıllar önce Aziz Valentinus partisindeki çıkışı gibi, önce heyecanlı ve hiddetli ama sonra giderek sesi kesilerek protestosunu yaptı. Yaşlı rahip sözünü kesmeden onu dinledi ve Austin Brierley bitirdiğinde, ona hedeflenen azarlarla donakalmış gibi birkaç dakika sessiz kaldı. En sonunda konuştu.

"Söyleyin peder" dedi dalgın bir şekilde, "Premium Bonolar hakkında ne düşünüyorsun?"

"Premium Bonolar?" diye anlamadan tekrarladı Austin Brierley.

"Evet. Piskoposluk Eğitim Fonu için ayırdığımız parayı ödeme tarihi gelene kadar niye Premium Bonolarda tutmayalım? Böylece her zaman parayı risksiz artırma şansımız olacaktır. Ne dersin?"

Birkaç gün sonra Peder Brierley başpiskoposun makamına gitti. Kardinali göremedi ama yönetimde oldukça üst seviyelerdeki bir monsenyörü gördü. Monsenyör anlayışlıydı ama şaşırmadı; Peder McGahern'in acayiplikleri üstleri tarafından iyi biliniyordu, anlaşılan. Ancak monsenyörün açıkladığı gibi Peder McGahern yaşlı bir adamdı ve başrahip olarak hizmet edecek çok senesi kalmamıştı. Onu yöntemlerini değiştirmesi konusunda ikna etmek artık zor olacaktı ve yerini değiştirmek de ağır bir çözümdü.

"O zaman benim yerimi değiştirin" dedi Peder Brierley gayri ihtiyarı. "O tımarhanede kalmaya bir gün daha dayanamam. Muhasebe ofisi demeliyim." Monsenyörün masasının önünde dizlerini birleştirmiş, iki elini bacaklarının arasına sokmuş, kamburunu çıkartarak oturuyordu. Monsenyörün keskin gözleriyle kendisini değerlendirdiğinin farkındaydı.

"Bir kursa gitmeye ne dersin?"

"Ne tür bir kurs?"

"Ne istersen. Ekümenik çalışmalar, ruhban sınıfı ile ilgili çalışmalar, İncil ile ilgili çalışmalar, sen söyle. Yeni açtığımız ilahiyat üniversitesini biliyorsun değil mi? Amaçlarından biri papaz kadrosu için bilgi tazelemeye yönelik kurslar sağlamak."

Bilgi tazeleyici kursa en acil ihtiyacı olanın Peder McGahern olduğunu önermek dilinin ucuna kadar geldi ama bu tür bir fırsatı harcayacak kadar aptal değildi. "Bir zamanlar bir Yeni Ahit Çalışma Grubu m vardı" dedi hatırlayarak. "Üniversite öğrencileri için. Bu tür bir şeyi yapmaktan hiç rahatsız olmazdım."

Monsenyör seçiminden hafif hayal kırıklığına uğramış görünüyordu. "Ruhban Sınıfı Çalışmaları gibi bir şeyin işinizle daha alakalı olacağını düşünmüyor musunuz Peder? Veya Katolik dininin eğitimi?"

"Hayır. İncil ile ilgili çalışmalar tam bana göre. Feci paslandım. İlahiyat Fakültesi'nden ayrıldığımdan beri konuyla ilgili kitap okuduğumu zannetmiyorum." Birden gözünün önüne, kendisinin sessiz bir odada, bitirmekten başka bir işi olmadığı kalın, ağır bir kitabın sayfalarını yavaşça çevirirkenki görüntüsü geldi. Hevesle, "Ne zaman başlayabilirim?" diye sordu.

Austin Brierley ilahiyat günlerinden bu yana özellikle İncil'in yorumlanması konusunda birçok şeyin değişmiş olduğunu gördü. Öğrenciyken, modern İncil'i mitolojik öğelerinden ayırarak tarihsel gerçekliğe oturtma yöntemleri sadece Eski Ahit'e uygulandığında hoş görülebilirdi. Yeni Ahit, doğrudan Tanrının yazdığı ve kilisenin yanılmaz otoritesini bu şekilde tasdiklediği tarihi açıdan güvenilir bir metin olarak öğretiliyordu. Eskiden ciddi şekilde pek de Hıristiyan sayılmayan Alman Protestanların ve Anglikan ilahiyatçıların sorumsuz spekülasyonları olarak dikkate alınmaması üzerine önceden bahsi geçen görüşlerin, bu konuyla ilgili birçok Katolik âlim tarafından olağan bir şey olarak kabul ediliyor olmasını keşfetmek bir tür şok etkisi yarattı. Örneğin, İsa'nın hayatıyla ilgili en eski ve en güvenilir kaynak olan Markus'a yapılan son eklemelerde, İsa'nın çocukluk hikâyeleri neredeyse kesin şekilde efsanevi olarak kabul ediliyor-

du. Beytüllahim'deki ahırdaki bebek, melekler ve çobanlar, gökyüzündeki yıldız ve üç kral, masumların Herod tarafından katledilmesi, Mısır'a uçuş... Bunların hepsi uydurma hikâyeydi. Hıristiyan dini hakkında çok doğru gerçekleri simgelediği için kitaplar, yazılar ve konuşmalarda bu hikâyelerin anlamsız olmadığı ekleniyordu, aceleyle; ama kesinlikle gazetede okuduğunuz olaylar gibi ya da söz açılmışken Livy ve Tacitus'takiler gibi gerçek değildi. Ya bakireden doğma olayına ne dersiniz, o da uydurma mıydı? Şöyle ki farklı fikirler vardı ama Meryem'in (Markus, Paul ve John'un hiçbir yerinde bahsi geçmeyen) gerçek, fiziksel bakireliğinin, İncil'in mesajının önemli bir kısmı olduğunu düşünmeyen kesinlikle birçok otorite vardı. Bu kabul edilirse, Lekesiz Doğum ve Göğe Yükselme doktrinleri de artık anlamı kalmaz, tartışmaya değmez ölü bilgiler olurlardı. Önemli olan İsa figürü, yetişkin İsa'nın kendisiydi. Ama burada da şüpheciler ürkütücü miktarda eleme yapmış gibi görünüyor. Vaftizci John tarafından vaftiz edilmesi, büyük olasılıkla tarihi bir gerçekti ama kesinlikle Yahudilerin Babil sürgününden alınmış folklorik karakterler içeren bir anlatım olan çöldeki günaha teşvik etme değil; tıpkı, daha gösterişli mucize hikâyeleri, suda yürümek ve balık avı gibiydi. Ve İsa'nın Dirilişi...? Eh, burada mitoloji öğelerini ayıranların en maceracıları bile tereddüt ediyordu (bu da Ne Kadar İleri Gidebilirsin'in bir başka türü) ama birkaçı, İsa'nın Dirilişi hikâyesinin havariler tarafından İsa'nın ölümü aracılığıyla bulunan inancın, ölümün kendisinden korkulmaması gerektiğinin, ölümün son olmadığının sembolleştirilmesidir demek için kesinlikle hazırdı. İsa'nın Dirilişinin *asıl* anlamı buydu; yirminci yüzyıldaki zeki bir Hıristiyan için, bilim öncesi çağlarda yaşayanlar kadar anlamlı gelmeyen bir fikir olan İsa'nın bedeninin gerçekten tekrar canlanması değil.

Austin Brierley zaman zaman inanmazlık içinde gözlerini oğuşturdu. Profesyonel ilahiyat dergilerini, Michael'ın *Lady Chatterley'in Sevgilisi*'ni ve bunu izleyen açık saçık romanları okuduğunda hissettiği şok ve özgürlük karışımı hislere benzer hislerle okudu. İlahiyatçılar ve tefsirciler genelde tabii ki romancılardan daha ihtiyatlıydı. Kendilerini, dağıtımı sınırlı olan nitelikli yayınlarda titizlikle ifade ediyor veya kendilerine yakın fikirler taşıyan bilimadamlarıyla fikir-

lerini özel ortamlarda paylaşıyorlardı. İnsanların, yeni fikirleriyle halka ve hatta çoğu kötü eğitim görmüş ve Yeni Ahit'in yorumlanmasında hâlâ gerçek anlamda köktendinci olan sıradan kilise görevlilerine gösteriş yapmadıkları anlaşılıyordu. Asıl olan şey, papazlık ve komünyonla ilgili işlerle meşgul olan Roma'nın onları kontrol edemeyecek olmasından faydalanarak sessizce Katolik İncil ilminin güncelleştirilmesi işine devam etmekti. Ancak Austin Brierley bu düşünce şeklini kavrayamıyordu. Ona, bilgili, ilerici ilahiyatçılar ve tesfircilerle, kiliseye giden sıradan Katolikler arasında tehlikeli bir uçurum açılıyor gibi geliyordu. Sıradan Katolikler, İsa'nın doğuşu hikâyesinin ve Tanrımızın mucizelerinin ve diğer hepsinin gerçek, tarihi olarak doğru olduklarına inanmaya devam ediyordu. Bir gün uyanıp da kendi "uzmanlarının" yıllardır bu şeylere inanmadıklarını keşfederlerse, ihanete uğramış hissedecekler ve bundan nefret ederek ibadet etmekten vazgeçeceklerdi. Bu nedenle kendisi gibi rahiplerin görevi açıkça halkı, İncil'i okumanın yeni, modern yoluyla eğitmeyi denemektir, diye karar verdi.

Kursu bittiğinde Peder Brierley bu görev hissiyle Kuzey Hatti'nın sonundaki kilisesine geri döndü. İlk vaazı İsa'nın Göğe Yükselmesi Günü'ne konmuştu. İncil okumalarını, İsa'nın çarmıhta öldükten sonra sonsuz hayatta Tanrıyla buluştuğu ve böylece inançlı tüm insanlara aynı birliği ve sonsuz hayatı söz verdiği fikrini ifade etmenin dramatik bir yolu olarak yorumladı. Havarilere, ilk Hıristiyanlara, Yeni Ahit'in yazarları için (özellikle İsa'nın Göğe Yükselmesi nin en detaylı tarif edildiği Luka'nın yazarına) bu fikri yukarıya boşluğa doğru bir hareket olarak belirtmek doğaldı; çünkü "cennet"in yukarıda, gökyüzüyle tanımlandığı düz bir dünyada yaşıyorlardı. Günümüzde, tabii ki dünyanın yuvarlak olduğunu, boşluğun kavisli olduğunu, uzayda ne yukarı ne de aşağı olduğunu ve Cennet'in bir uzay teleskobuyla asla keşfedilemeyecek bir yer olduğunu biliyorduk. İncil'deki hikâyesini anlamak için bunu metaforik olarak yorumlamamız gerekliydi.

Bu tür birkaç vaazdan sonra, kiliseye gelenler Peder McGahern'e, Peder McGahern ise Piskoposun Ofisi'ne şikâyet etti ve Austin Brierley sözde rahip açığı olan Orta İngiltere'deki başka bir piskopos-

luk bölgesine geçici olarak gönderildi. Ayrılmadan önce monsenyör onu anlayışla karşıladığını belirten bir görüşme yaptı, elini sıktı ve yeni işinde yeni İncil ilmi konusunda biraz daha yavaş gitmesini tavsiye etti.

Bir sene sonra Afrikalı misyonerler için toplanmış paranın tümünü St. Leger'deki bir ata yatırdığının ortaya çıkmasıyla Peder McGahern'in ani bir şekilde kiliseden emekli olmaya zorlanması Austin Brierley'i biraz da olsa tatmin etti. At kaybetseydi, olay sessizce örtbas edilebilirdi; ama 11-2 vererek kazandığından papaz kürsüde başarısı ile ilgili hava atmadan duramadı ve popüler basın da hikâyeyi yakaladı.

Kutsal Soyun Rahibe Mary Joseph'i son yeminlerini 1960 yılında etti. Bu ağırbaşlı törenden önce, bazı yönlerden sonraları daha canlı hatırladığı (Benediktenlerden alınmış) bir seremoni vardı. Bir araya gelmiş topluluğun önünde, fakirlik, iffet ve itaatkâr hayatı kucaklamak konusundaki kararlılığını ifade etmeliydi. Önüne iki masa kurulmuştu. Birinde manastıra rahibe adayı olarak girdiği gün giydiği giysiler katlanmış duruyordu; diğerinde ise rahibe giysisi ve ertesi gün onu İsa'nın Gelini olarak tasdik edecek gümüş bir yüzüğün bulunduğu küçük bir tabak vardı. Başrahibeyi selamlayıp elini değiştirilemez bir şekilde masalardan birine koymalıydı. Gündelik kıyafetlerini seçerse, kınanmadan manastırdan ayrılmakta serbestti. O kıyafetlerin o kadar derbeder ve zavallı görünmesi diğer masaya dönmesini kolaylaştırdı.

Bundan kısa bir süre sonra, biyoloji ve botanik öğretmek üzere İngiltere'nin kuzeyinde rahibelerin işlettiği bir kız okuluna gönderildi. Çok hassas, din ve ahlak açısından potansiyel olarak tehlikeli bu tür konuları genelde normal öğretmenlere devretmek zorunda kalan rahibeler tarafından vasıflarına çok değer veriliyordu. Rahibe Mary Joseph'in varışından kısa bir süre önce, genel bilim dersinde dördüncü sınıftakilere insanın üremesiyle ilgili bir ders verme görevini üstlenen genç, evli bir öğretmenin dâhil olduğu talihsiz bir olay olmuştu. Başrahibe ilk görüşmesinde Rahibe Mary Joseph'e söylediği gibi

okul politikası olarak bu tür konular altıncı sınıftan önce sınıfta konuşulmamalı, ondan sonra sadece dikkatli bir şekilde tanımlanmış sınırlar içinde konuşulmalıydı. "Âdet görme konusu peki?" diye sordu Rahibe Mary Joseph. "Bu konuyla annelerinin ilgileneceğini varsayıyoruz" diye cevap geldi. "Ama tabii ki bireysel olarak kızlarla görüşmeye her zaman müsaitiz, yardıma ihtiyaçları olduklarında sana gelecekler, göreceksin."

Ancak Rahibe Mary Joseph bu tür yardım için çok nadir kendisine geldiklerini gördü. Sınavlara hazırlık için yardım veya üniversite başvuruları için tavsiye, evet. Ancak seksüel gelişimleriyle ilgili her şeyi dikkatli bir şekilde rahibelerden gizli tutuyorlardı; onun dünyadan uzak perspektifinden bakıldığında bile toplumun genelde giderek artan şekilde daha serbest olduğu ve bunun ergenlik çağındaki kızlar için akut problemler yarattığı bariz olmasına rağmen. Arada sırada okulda büyük veya küçük seks skandalı olurdu. Hamile olduğu için bir kızın acele olarak okuldan ayrılması istenmişti; dördüncü sınıftan birinin çantasında *Lady Chatterley'in Sevgilisi* kitabı bulunmuştu: Dışarıdaki dünyaya ait günaha teşvik eden dehşet şeylerin kapı aralığından bir an görünmesi. Bazı öğrencileriyle, özellikle daha parlak ve hırslı olanlarla, Rahibe Mary Joseph bir süre için yakın arkadaşlıklar yaşadı. Ama kızların her zaman kendilerini geri çektiği bir an oluyordu; sessiz, açıklanmamış, kabul edilmemiş ama gene de güneşin bulutun arkasında aniden gözden kaybolması gibi hissedilebilir bir an ki bu da kızın erkekleri ya da muhtemelen bir erkeği keşfettiğini gösteriyordu. Bu başlangıçta fiziksel bir geri çekilme değildi. Kız, derslere yardım etmesi veya öğlen korulukta yürüyüş için eski sıklıkta ona geliyor olabilirdi; ama aynı olmuyordu. Kızın gittikçe büyüyen şekilde kendini geri çekmesi onları ayırıyordu: söylenemeyen deneyimler bölgesi. Bunun böyle olması gerektiği, yeni yetmeliğin önemli problemlerini ve kaygılarını onunla paylaşamayacaklarını düşünmeleri Rahibe Mary Joseph'e acı veriyordu (aynı şekilde diğer rahibelerle de paylaşamadıklarından emindi) ve kilisenin adanmışlığının bir işareti olarak benimsediği hayat kuralı ve rahibe giysisinin bir engel haline dönüştüğüne kanaat getirdi.

Bu nedenle 1965 yılında, Vatikan Konseyi'nden din görevlisi

kadınların hepsine kendi kanunlarını, kurallarını ve düzenlemelerini tekrar değerlendirmeleri, modern hayat koşulları içinde meslekleri daha etkin bir şekilde yapmak için ne tür değişikliklerin uygun olabileceğini düşünmeleri yönünde bir çağrı geldiğinde ve başrahibe bu ciddi soruları tartışmak üzere kendi topluluğundaki tüm rahibelerin katıldığı bir seri toplantı yaptığında, Rahibe Mary Joseph güçlü bir şekilde reformdan yana tavır koydu. Zekâsının gücü ve hitabetinin kuvveti sayesinde günün hâkimi oldu. Eğlence odasına bir televizyon kondu. *The Times* gazetesine abone olundu. Çaya ve kahveye şeker koymak sadece pazarlara ve bayram günlerine has olmaktan çıkarıldı. Banyo yapmak, telefon etmek veya ufak tefek işleri halletmek üzere şehre inmek için artık başrahibeden izin gerekmiyordu ve rahibelerin, iki kişi yerine tek başlarına gitmelerine izin geldi. Akşam altıda başlayan sokağa çıkma yasağı saat ona çekildi. Tam gün dersi olan rahibeler için, kilisede sabah beşte yapılan Meryem Ana meditasyonu ve okumaları isteğe bağlı oldu ve gün normal olarak altıdaki ayinle başlıyordu.

O günlerde manastırdaki hava 89'daki Fransız Ulusal Kongresi'ndekiyle karşılaştırılabilir. Daha yaşlı nesil değişim hızından korkup bazen de dehşete düşüyordu; genç ve daha ilerici rahibeler ise özgürlük, eşitlik ve kızlar birliğinden sarhoş olmuşlardı. Çıraklık dönemlerinde kilisenin kurallarının ve sınırlamalarının, kutsallığı aramak, gururu kontrol altında tutmak ve bedeni kurban etmek için şart olduğu öğretilmişti. Bu kuralların birçok durumda geçersiz davranış ve geleneklerin fosilleşmiş kalıntıları olabileceğine dair Roma'dan söylentiler gelince, yıllarca içlerinde tuttukları birikmiş her şey, sıkıştırılmış havanın aniden boşaltılması gibi patladı. Başrahibe, ofisinin kaldırılmasından ve her yıl seçilecek bir komitenin yerine geçmesinden çok az bir oy farkıyla kurtuldu. Sigara içilmesine izin verilmesiyle ilgili bir teklif sadece sağlık nedenlerinden dolayı reddedildi, tiyatro ve sinemaya gitme izniyle ilgili bir başkası kabul edildi. Ancak en büyük mücadele ve uzun tartışmaların konusu, giysi sorunuydu.

Ruth bile (kendini tekrar bu isimle düşündüğü için; çünkü birlikteki Jakoben rahibeler birbirlerini, kendilerinin seçmediği ve hiçbir

zaman çok sevmedikleri dindeki isimlerinin yerine vaftiz isimleriyle çağırmaya başlamışlardı) ne kadar ilerici olursa olsun o bile giysileri modernleştirmekteki problemleri ve gizli tehlikeleri kabul ediyordu. Rahibe giysisinin dezavantajları barizdi: Dikimi ve bakımı pahalıydı (dışarıdan iki bayan sürekli dikme, temizleme, kolalama ve ütüleme için görevlendirilmişti), pratik değildi (özellikle laboratuvarlarda), yazın aşırı derecede sıcak oluyordu ve (her ne kadar bu tartışma konusu olsa da) giyenin sıradan insanlarla normal, rahat bir ilişki kurmasına engel oluyordu. Ancak bu giysiyi nasıl modernleştirmek gerektiği ise zor ve hassas bir konuydu. Rahibe Teşkilatı kurulduğunda, rahibe giysisi o zamanın taşra Fransa'sındaki kadınların çoğunun giydiklerinden çok az farklılık gösteriyordu; ama bin dokuz yüz altmışların ortasında, mini etek çağında bunun bir gösterge olması çok zordu. Genelde liberal düşüncelere sahip orta yaşlı bir rahibenin belirttiği gibi: "Sonuçta, rahibe bekâret yemini eder ve oturduğunda çoraplarından üstünü görmeniz gerektiğini gerçekten sanmıyorum."

"Bildiğim kadarıyla, bugünlerde kadınların çoğu külotlu çorap giyiyor" dedi Ruth. Ama rahibenin demek istediğini anlamıştı.

Sonunda, bir kısım rahibenin değişik modern giysileri denemesi gerektiği ve deneme sürecinden sonra konunun tekrar tartışılacağı konusunda anlaşmaya varıldı. İlerici grubun lideri olarak her ne kadar bazı kuruntuları olsa da Ruth kendini, bu konuda ahlaken gönüllü olmak zorunda hissetti. Toplantıdan sonra hücresine gitti, başlığını ve rahibe giysisini çıkardı ve iç elbisesiyle dolap kapağının içindeki aynanın önünde durdu. Yıllardır yapmadığı bir şeydi; çırakken "gözlerin hapsi" öğretildiğinden beri (ayna sadece tamamen giyinikken, kişinin görünüşünü kontrol etmeye yaramalıydı) kendini uzun uzun incelemek neredeyse fiziksel bir acı veriyordu. Yıllardır başlığın altında saklanmaktan saçları ince ve cansızdı ve kaşlarının hemen üstünde, başlığın şeridinin geçtiği yerde derin, kırmızı bir çizgi vardı. Yıllar içinde göğüsleri dolgunlaşmıştı; ama rahibe adayı olduktan kısa bir süre sonra sutyenleri, yerine göğüslerini düzleştirip bir çeşit bütünleşik tümsek halinde yayan sert bir korsajla değiştirilmek üzere sessizce çamaşırları arasından alınmıştı. Kalçaları her za-

manki kadar geniş ve şekilsizdi ve (sandalyenin üzerine çıkarak giysisinin eteklerini kaldırdı) bacakları uyluklarından ayak bileklerine kadar neredeyse aynı kalınlıktaydı. Tişört ve mini etekle kapıdan geçerek kalabalığın arasından yürüsem herkes dehşet içinde bağırarak kaçışırdı diye acı bir şekilde aklından geçirdi.

Sonunda, yüksek yakalı bir bluz ve hemşirelerinkine benzer küçük bir kep, tül ceket ve baldırlarının yarısına gelen etekten oluşan denizci kesimi bir kıyafette karar kıldı. Saçlarını kestirmiş ve perma yaptırmıştı ve her gece, berberin yardımcısının emirlerine uyarak bigudiyle sarıyordu (Kız "inanarak yapmalısınız" demişti, bariz bir alay vurgusu olmadan). O ve diğer kobaylar yeni giysileriyle okulda ilk göründüklerinde, kızların üzerindeki etkisi tabii ki sansasyonel oldu. Başrahibe düzeni ve sessizliği sağlayana kadar toplantı salonunda kıkırdamalar ve hayret dolu iç çekmeler istilasına benzer, gittikçe artan fısıltı halinde yorumlar oldu. Gönüllüler buna hazırlıklıydı, bu durum eskiyene kadar meraklı bakışların hedefi olmaya kendilerini hazırlamışlardı. Gene de vestiyerde iki genç kızın Rahibe Mary Joseph'ın yeni giysileri içinde korkunç, parkmetre görevlisi ile hizmetçi karışımı göründüğü şeklindeki sözlerine kulak misafiri olmak büyük hayal kırıklığı yarattı. Hücresine koşarak tekrar rahibe giysilerini giymemek için Ruth tüm gücünü kullanarak kendine hâkim oldu. Yeni kostümün Ruth ile öğrencileri arasındaki duygusal çekinceyi kırma yolunda da gözlenebilir bir etkisi olmadı. Artık bunun nedeninin giysilerden çok daha temel bir şey olduğunu hissetmeye başlamıştı. Arasının iyi olduğu evli öğretmenlerden biri kiliseye katılımdaki korkunç düşüşü tartışırken bunu açık bir şekilde dile getirdi: "Doğruyu söylemek gerekirse, rahibe, bugünlerde kızlar ebedi bakirelik fikrine pek düşkün değiller."

Rahibe Mary Joseph iç çekerek doğru söylediğini düşündü.

"Popüler medya tarafından nelerle beslendiklerini gördüklerinde bu pek de sürpriz olmuyor" diye devam etti. "Şuna bir bak."

Çantasından popüler bir kadın dergisi çıkardı. "Bu sabah 5C'deki bir kızdan aldım, kütüphane saatinde okuyordu, küstah şeytan. Şu mektuplara ve cevaplarına bak."

Ruth bakması için kıvrılmış sayfaya göz attı. *Ann Field'a Sorun* ad-

lı bilindik bir dert köşesiydi. *"Sevgili Ann Field"* diye ilk mektup başlıyordu, *"On yedi yaşındayım ve çok sevdiğim bir çocukla altı aydır çıkıyoruz. "* Ve altında, koyu harflerle, Ann Field'ın cevabı vardı:

Günümüzde birçok insan, bir çiftin sevgi dolu ve istikrarlı bir ilişkisi varsa, evlilik öncesi seksin o kadar da yanlış olmadığına ve gelecekteki evliliği sağlam temellere oturtmaya yarayabileceğine inanıyor. Bunun gerçek sevginin bir ifadesi mi yoksa sadece bencilce bir istismar mı olup olmadığına sadece sen ve erkek arkadaşın karar verebilir. Ama bu tür bir ilişkiye gerçekten girmeye karar verirsen, Tanrı aşkına ilk önce doğum kontrol yöntemleri hakkında tavsiye al. Zamanı geldiğinde beyaz gelinlikle evlenmemen için hiçbir neden yok.

"Bu, genç insanları yatağa atmaya teşvik etmek değilse, nedir?" dedi öğretmen. "Ergenlik çağındaki bir çiftin bencil zevk ile gerçek aşk arasındaki farkı nasıl bilmesi beklenebilir, bilmek isterim?"

Ruth tekrar iç çekti. "Bu tür mektuplar almak büyük sorumluluk olmalı" dedi. "Sanırım bu, neydi adı, Ann Field, sanırım kendi görüşlerine göre yardım etmeye çalışıyor."

Bu yumuşak cevaba öğretmen şaşırmış bir şekilde baktı ve sanki el koyuyormuş gibi hafif kırılmış bir havada dergiyi geri istedi. "Eh, on yıl önce hatta beş, bunun gibi evlilik öncesi seksi onaylayan bir dergi asla bulamazdın" dedi. "Gidişat nereye, bilemiyorum."

Polly, Ruth'un sözlerini duysaydı memnun olurdu; çünkü o sıralarda Ann Field oydu. O da başarılı bir televizyon yapımcısıyla evliydi ve tam iki yıl arayla yakışıklı bir erkek çocukla güzel bir kız çocuğu dünyaya getirmişti. Canterbury yakınlarında eski bir tuğla fırınından çevrilmiş evde, çocuklara yardım eden bir *au pair* ile beraber yaşıyordu. İşlerini halletmek için ise kendine ait süt beyazı bir Mini'si vardı. Ara sıra Jeremy'nin sadakati ve sürekli kilo alma endişesiyle sadece hafifçe gölgelenen –ikisi birbiriyle ilişkili– dolu dolu keyifli bir hayatı vardı.

Onunla bir programda çalışmak üzere göreve atandığı 1960 yılında tanıştılar. Jeremy'nin çok tanınmış bir aktrisle olan ilk evliliği bitiyordu ve ekip İskoçya'ya çekim yapmak üzere gittiğinde (İskoç-

ya nın dağlık kuzeyinin nüfusunun azalması üzerine bir belgeseldi, Jeremy'nin o andaki ruh haliyle anlatılan biraz kasvetli bir konu) kaçınılmaz olarak bir ilişki yaşadılar. Polly açısından, erotizmden çok annelik gerektirmişti –üç yıldızlı İskoç otelinin kocaman, yüksek tavanlı odalarında Jeremy'nin kucağındaki başına masaj yaparken Jeremy'nin kendi kendine monologları– ama erotik anlar da tatmin ediciydi ve boşanma işlemleri tamamlanmadan Jeremy, Polly'ye evlenme teklif etti ve bu teklif büyük bir istekle kabul edildi.

İster istemez evlendirme dairesinde düğün yaptılar. Polly'nin anne ve babasına biraz acı veren bir durumdu bu. Yıllardır dinle alakasının olmadığını çok iyi bilmelerine rağmen, onun yaşam şeklinden haberleri yokmuş gibi davranmışlardı. Ve şimdi (İngilizce'si kabaymış gibi annesinin Fransız aksanıyla divorcé* olarak çağırdığı) Jeremy'yle olan evliliği bunu ayyuka çıkarmış ve geri döndürülemez yapmıştı.

Polly kaleminin ucunu dişleyerek istediği evlilik hediyelerinin bir listesini yaparken, süslü bir mendille burnunu silerek annesi, "Nerede hata yaptık bilmiyorum" dedi.

"Seninle bir ilgisi yok anneciğim" dedi Polly. "Bu işler böyle. Okulda beraber okuduğum kızların çoğu boşandı ve tekrar evlendi veya birileriyle beraber yaşıyorlar. Harrods'ta gördüğümüz paslanmaz çelik çatal bıçak takımının markasını hatırlıyor musun?"

"Şey, ben bunun şok edici olduğunu düşünüyorum. Babanın o manastıra ödediği paraların..."

Polly şakalaşarak annesinin ruh halini değiştirmeye çalıştı, "Niye onlara dava açmıyorsunuz?" Ancak annesi bunu eğlenceli bulmadı.

"Eşini terk etmiş, seni de terk etmeyeceğinden nasıl emin olabilirsin?"

Polly, "Jeremy karısını terk etmedi, karısı onu terk etti" diye parladı. Ama annesinin söylediği içine oturmuştu ve kolay kolay unutulmayacaktı.

Hemen çocuk yaptılar (Jeremy'nin ilk karısından çocuğu yoktu) ve bunun sonucunda Polly, BBC'deki işinden pek de pişmanlık duymadan ayrıldı. Ancak iki çocuktan fazlasına sahip olmanın toplum-

* Boşanmış, dul. (ç.n.)

sal açıdan sorumsuzluk olduğu konusunda anlaştılar ve Abigail'in artık çocuk bezi kullanmasına gerek kalmadığında ve Jason okula başladığında Polly, birikmiş bir enerjinin, hayatta sadece ev işleriyle ilgilenmekten fazlasına duyulan ihtiyacın geri döndüğünü hissetti. "Film çekmek için uzaklara gittiğinde beni meşgul edecek bir şey" diye açıkladı Jeremy'ye ve gülümsemeye önem vererek, "Güzel araştırma asistanlarıyla neler yapıyor olabileceğini merak etmekten beni alıkoymak için" dedi.

Jeremy suratını astı. "Son verdikleri asistan o kadar kötü kokuyordu ki yakınına bile çok zor gidiyordum... Ama cidden sevgilim, etrafa bakacağım. Evden yapabileceğin bir şey."

"Yani mektupların adreslerini yazmak gibi mi?"

"Evet, mektup çantaları dikmek, incik boncuk işlemek gibi şeyler."

Jeremy'nin bir arkadaşının bir kadın dergisinde editör olan ve bir partide tanışıp hafta sonu için evlerine davet ettikleri arkadaşı aracılığıyla bulduğu şey, Ann Field oldu. Yıllardır bu sütunu idare eden kişi emekli oluyordu ve yeni, daha güncel bir yaklaşımı denemek istiyorlardı. Polly birkaç örnek mektuba deneme cevapları yazdı ve üç aylık bir deneme süresi aldı. Haftada bir şehre gitmesi gerekiyordu; ama diğer zamanlarda bir diktafon ve Canterbury'den haftada iki kere gelen bir sekreterin yardımıyla evde çalışıyordu. Polly'nin yönetimindeki Ann Field'ın sütunundaki tarz değişimi, çok fazla sayıda okuyucu yorumunu körükledi; ama dergide avantajlar ve dezavantajlar hesaplandığında %72 Polly'den yana çıktı ve o da böylece işini korudu. İşini büyüleyici, talepkâr (sadece yayımlanan değil tüm mektuplara cevap veriyordu) ve tatmin edici buluyordu.

Arkadaşlarına, "Bunu bir tür sosyal görev olarak düşünüyorum" diyordu. "Bu konuda eğitim veya benzeri bir şey almadığımı biliyorum, ama yazan kadınların çoğu zaten ne yapmak istediklerini biliyorlar. Tabii ki bazen durumu tamamen trajik olanlar da çıkabiliyor, o zaman da kişinin durumuna anlayış göstermek ve sosyal hizmetlilere yönlendirmek dışında yapılabilecek pek fazla bir şey olmuyor."

Bazen mektupları, özellikle kocaları aldatan kadınlardan gelenlerin acıklı olanlarını yüksek sesle Jeremy'ye okur ve vicdanını bu şekil-

de sürekli ayarlı tutmayı umardı. En asap bozucu mektuplardan bazıları, problemleri, etkin doğum kontrol yöntemi olmamasından kaynaklanan Katolik kadınların yazdıklarıydı: hamilelik korkusuyla oluşan frijit, çok fazla hamilelik nedeniyle jinekolojik komplikasyonlar ve kendi beceriksiz düzüşmelerinin sonucu olan ev dolusu bebeğe ve bitkin eşlerine katlanamayıp kocaların evi terk etmesi (Dergi özel yazışmada bile okuyucuların dini inançlarını rahatsız etmesine izin vermeyeceğinden bu noktada dikkatli adım atmak zorundaydı.). "Tanrım, kilisenin cevap vermesi gereken çok şey var" diye kendi kendine mırıldanır ve bu zavallı kadınlara yanlış veya ikiyüzlü olmayan cevaplar bulmaya çalışırdı. Her şeye rağmen, en derinlerde, Polly hâlâ Tanrıya inanıyordu ve o Tanrı da ister istemez Katolik'ti.

O ve Jeremy çocukların din ile ilgili kararlarını o yaşa geldiklerinde kendilerinin vermesi konusunda anlaşmışlardı. Ama bir akşam fazlasıyla yüksek ateşle Jason hastayken ve Jeremy evde yokken (Başkan Kennedy'nin nasıl suikasta uğadığına dair en son teori üzerine program yapıyordu), çocuğun vaftiz olmadığı ve Katolik inancına göre ölürse cennete değil cehenneme gideceği bilgisinden son derece rahatsız oldu. Bütün bunların saçmalık olduğunu, inanmaya değer hiçbir Tanrının masum çocukların ruhunu cezalandırmayacağını kendi kendine anlatmaya çalıştı ama işe yaramadı. Endişelerinden dolayı uyuyamadı ve gecenin bir yarısı yatağından kalktı ve her Katolik'in acil durumlarda yapmasına izin olduğu şekilde ateşler içindeki oğlunun alnına plastik bir kaptan birkaç damla su damlatarak ve "Seni Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına vaftiz ediyorum" diye fısıldayarak uyuyan oğlunu vaftiz etti. Hazır başlamışken yarım kalmasın diye, Abigail'in odasına gitti ve onu da vaftiz etti. (Jeremy'ye veya çocuklara bu yaptığını hiçbir zaman söylemedi ve yıllar sonra Jason, Oxford'da öğrenciyken Katolikliğe dönünce, bilmeden tekrar vaftiz edildi.)

Bir akşam yemekten sonra açık (ve aslında süs amaçlı olan) şöminenin etrafında oturup, Jeremy haftalık programın üzerinden geçer, Polly de Ann Field postasını karıştırırken Polly, Jeremy'ye "İşte ilginç bir tane" dedi. "Acaba dergiye koymaya cesaret eder miyim. Dinle sevgilim:

Sevgili Ann Field,

Ben Katolik olmayan biriyle evlenmiş bir Katolik'im. Evliliğimiz boyunca aile planlaması olarak kocam prezervatif kullandı. Bu Katolik öğretiye aykırı da olsa, birçok rahip buna karşı çıkarak rıza göstermemin uygun olduğunu söyledi. Ama şimdi kocam doğum kontrol hapı kullanmamı istiyor; çünkü diyor ki prezervatifler ilkelmiş ve onun için seksten aldığı zevki bozuyormuş. Ayrıca hiçbir zaman tam bir vajinal orgazma ulaşmadım ve kocam bunun nedeninin de prezervatifler olduğunu söylüyor. Vajinal orgazm olmama büyük önem veriyor. Bazen bunun onun için kendi orgazmlarından daha önemli olduğunu düşünüyorum..."

Jeremy kahkaha attı.

Polly "Oldukça tuhaf biri, değil mi?" dedi ikinci sayfaya geçerken.

"İki rahibe doğum kontrol hapını sordum. İlki almamamı söyledi ve güvenli yöntemi önerdi. Ama âdetlerim çok düzensiz ve tekrar hamile kalmamam tavsiye edildi (Bir çocuğum var ve sayısız düşük yaptım.). Diğer rahip daha yüce bir amaç uğruna (yani evliliğimi korumak için) doğum kontrol hapını almamın kabul edilebilir olduğunu söyledi. Kararımı vermeden önce kocamın söylediğinin doğru olup olmadığını bilmek istiyorum yani..."

Polly bir başka sayfaya geçerken, "Korkunç uzun" dedi. Mektubun sonundaki imza gözüne iliştiğinde, elleri gevşek bir şekilde kucağına düştü. "Tanrım" dedi, "bu Violet."

"Violet?"

"Violet Casey, şimdi Meadows. Üniversiteden tanıdığım bir kız. Klasiklerdeki hocasıyla evlenmişti. Kuzeye taşınmışlar gibi görünüyor."

"Fazlasıyla kafası karışık birine benziyor."

"Öyleydi."

"Mektubu ne yapacaksın?"

"Cevap vereceğim tabii ki."

"Kendi adınla mı?"

"Kesinlikle hayır. Ann Field'a yazmış. Ann Field cevap verecek."

"Ann Field işiyle ilgili biraz şizofrence davranıyorsun. Jekyll ve Hyde gibi."

"Hangisi hangisi?" cevap beklemeden Polly çalışma odasına giderek Violet'e yazdığı mektubu okudu. Sonra teybi geriye alıp dinledi.

"Sevgili Violet virgül mektubun için teşekkür ederim nokta esas soruna gelince virgül bu alanda çalışan iki Amerikalı araştırmacı laboratuvar deneyleriyle vajinal orgazm diye bir şey olmadığını saptamışlardır virgül yani alt çizgi klitoral uyarıdan bağımsız parantez Masters ve Johnson virgül İnsan Seksüel Tepkisi alt çizgi Boston 1966 parantezi kapa nokta ancak eminim doğum kontrol hapı kullanırsanız siz ve kocanız çok daha rahat ve tatmin edici seks yaşayacaksınız nokta ikinci rahibiniz daha mantıklı bir adam gibi görünüyor nokta saygılarımla Ann Field"

Polly teybinin bir başka düğmesine basarak bir son not ekledi:

"Neden farklı pozisyonları denemiyorsunuz soru işareti örneğin arkadan girebilmesi için niye bacaklarınızı açarak kocanızın kucağına oturmuyorsunuz veya dizleriniz üzerine eğilmiyorsunuz soru işareti"

Polly her kadının sık orgazm olma hakkına hararetle inanıyordu ve Jeremy'nin seyahatlerinden getirdiği seksle ilgili öğretici kitaplarda ve dergilerde okuduğu birçok şeyi dikkatle deniyordu. Gençliğinde oldukça baskılı bir ortamda büyümüş olan Jeremy kayıp zamanını telafi ediyordu. Altmışların bütün hikâyesi seksin yeniden keşfidir demekten keyif alıyordu. Arada bir çocukları *au pair* ile beraber dışarı gönderip perdeleri çekerler ve evin içinde çıplak bir şekilde birbirlerini kovalarlar; en alışılmadık yerlerde, merdivenlerde, yemek masasının altında ve hatta Polly'nin göğüs uçlarına reçel veya çikolata şurubu sürerek Jeremy'nin bir damla kalmayana kadar yaladığı mutfakta bile seks yaparlardı. Seks için özel kelimeleri "araştırma"ydı.

Violet'in Angela ve Dennis'in düğününde ortaya çıkışından çok geçmeden Robin Amerika'dan döndüğünde, tekrar bir araya geldiler; çünkü Robin her ne kadar Violet'le yaşamak imkânsız da olsa orada değilken onu özlediğini anlamıştı. Violet'in sigara gibi bir bağımlılık olduğuna karar verdi: Çoğu zaman kendinizi berbat hissetmenizi sağlıyordu; ama onsuz da yapamıyordunuz. Birlikteliklerini perçinlemek için çocuk sahibi olmaya karar verdiler ama kaygılı bir hamilelik ve acı dolu zor bir doğumla bir kız çocuğu dünyaya getirene kadar Violet sayısız düşük yaptı (Daha önceleri doğum kontrol hapı kullandıkları için Violet bunun ilahi bir adalet olduğuna kana-

at getirmişti.). Robin, Felicity adını verdikleri kızıyla mutluydu ama bu kadar yeter bundan sonra hamilelik, düşük yok dedi ve bu kararı doktor tarafından da desteklendi. Böylece birkaç yıl sonra Violet'in Ann Field'a yazdığı mektup geldi, her ne kadar Violet'in yazmakta söylemediği başka bir nedeni olsa da. Evde seks açısından tatmin olmazsa Robin'in öğrencilerinden biriyle bir ilişki yaşamasından korkuyordu.

O zamana kadar Robin'in maaşındaki büyük bir artış hatırına İngiltere'nin kuzeyindeki bir üniversiteye taşınmışlardı. Müfredat ve öğretme yöntemleriyle ilgili yeni gelişmelerde öncü olmak üzere çalışan bir yerdi. Robin ilk yıllarındaki tüm beşeri bilim öğrencilerine klasikleri İngilizce öğreten özel bir programdan sorumluydu ve bu program, ahlaki değerleri orada yaşayanlar için dikkate değer bir skandal kaynağı olan hareketli, oldukça anarşik öğrencileri çekiyordu. Öğrenciler kızlı erkekli, Öğrenci Sağlığı Servisi'nin bedava prezervatif verdiği ve gözetmenin bulunmadığı yurtlarda yaşıyorlardı. Kararından oldukça pişman olan Robin bazen üniversiteyi "ülkede üniversite diploması da veren tek düzüşme dükkânı" olarak tanımlıyordu. Kampusun serbestliğine karşı bu alaycı duruş, Violet'in içini rahatlatıyordu; ama Robin'in bir öğrenciden hoşlanması durumunda onu yatağa atmak için şehir dışında bir hafta sonu ve evlenme teklifinin gerekmeyeceğinin de gayet farkındaydı.

Ann Field'ın cevabı geldiğinde, Violet Robin'e gösterdi ve kocasının yüzündeki ifadeden anında yanlış bir şey yaptığını anladı. Robin deli gibi kızgındı.

"Aklın başından gitmiş olmalı Violet!" diye bağırdı. "Ya dergide yayımlarlarsa? Kampusta herkesin gülme konusu olacağım."

"Yayımlamazlar. Zaten isimleri yazmıyorlar."

"Yüksek notlar almış akıllı bir kadınsın, bu tür bir konuda öğüt almak için aşağılık bir kadın gazetesine yazmana nasıl bir şey neden oldu?"

"Dışarıdan birinin fikrini almanın ilginç olacağını düşündüm. O kitabı okudun mu?"

"Sanırım bir yerde okudum" dedi Robin. (Açık olmak gerekirse kaynağı, sırasını beklerken berberde düzenli olarak okuduğu *Play-*

hoy du ama bunu belirtme gereği duymadı.) "Bir sürü insanı çiftleşmek üzere laboratuvara toplamışlar, hepsi makinelere, bilgisayarlara ve benzer şeylere bağlı."

"Tanrım, bu koşullarda herhangi bir orgazma ulaşmış olmaları bile mucize" dedi Violet.

Masters ve Johnson'ın seks araştırmalarını yayımladıkları yıl İngiltere, milyonların uluslarına özel bir ihsan olarak nitelendireceği şekilde futbolda dünya şampiyonu oldu; John Lennon övünerek, Beatles'ın İsa Mesih'ten daha popüler olduğunu söyledi ve birçoklarını hayal kırıklığına uğratarak yıldırım çarpmasıyla ölmedi; Evelyn Waugh eski bir Cizvit arkadaşının düzenlediği özel bir Latince ayine katıldıktan kısa bir süre sonra öldü; Cuma perhizi, Roma Katolik Kilisesi tarafından resmi bir şekilde kaldırıldı ve Haçın Ayağındaki Amerikan Loretto Rahibeleri rahibe giysisini tamamen bırakan ilk rahibe topluluğu oldu. Yazar Graham Greene'in yeni kitabında şöyle bir cümle yer aldı: "Küçük bir çocukken Hıristiyan Tanrısına inancım vardı. Onun gölgesi altındaki hayat çok ciddi bir olaydı... Hayatımın sonuna yaklaştığım bugünlerde ona arada sırada inanmamı sağlayan sadece mizah anlayışım." O yıl, 1966 yılının baharında Pensilvanya Duquesne Üniversitesi'nde, kısa bir süre sonra ise Indiana'daki Notre Dame Üniversitesi'nde küçük bir grup Katolik, "Pentekostal" dua toplantılarında deneme yapmaya, Yeni Ahit'te tarif edildiği gibi Allah lütfuyla –iman lütfu, yabancı dil lütfu, bilgelik, şifa, ruhları ayırt etme, yorumlama ve kötü ruhları kovma lütfu– dolabilirler düşüncesiyle birbirleri için dua etmeye başladılar. Sonuçlar katılımcılar için heyecanlıydı ama dünyanın geri kalanının dikkatini çekmeden geçti. Toplumun Katolik Kilisesi'ne ilgisi hâlâ en heyecanlı yerinde kesilen doğum kontrolü konusuna odaklanmıştı.

Nisan ayında Papalık Komisyonu'ndan dört muhafazakâr ilahiyatçının modern doğum kontrol yöntemlerinin asıl kötülüğünü sadece Doğa Kanunu argümanından dolayı gösteremediklerini kabul ettikleri haberi basına sızdı. Diğer bir deyişle, hâlâ yanlış olduğunu düşünüyorlardı ama sadece kilise bugüne kadar bunu böyle kabul etmiş ve yüzyıllardır yanlış öğretiyor olamaz diye inanıyorlardı. Ancak *Tablet* gazetesine gelen bir mektubun belirttiği gibi kilise bir za-

manlar köle sahibi olmanın serbest olduğunu ve faizle borç vermenin ölümcül bir günah olduğunu da öğretmişti.

Miriam yüksek sesle mektubu Michael'a okudu.

Michael, "Kimden geliyor?" diye sordu.

"Adrian Walsh diye biri."

"Aman Tanrım! Onunla aynı üniversitedeydik. Her şeyin nasıl değiştiğini gösteriyor. Eskiden son derece tutucuydu."

Katolik basın ve hatta laik basın bile Katolikler ve doğum kontrolü ile ilgili yazılar ve yazışmalarla doluydu. Bunlardan epey bir okuduktan sonra Miriam bir gün Michael'a: "Bu kadar yeter. Doğum kontrol hapına başlıyorum. Eninde sonunda bir değişim olacağı bariz. Tekrar hamile kalma riskine girmenin bir anlamını göremiyorum" dedi. Üçüncü çocukları o sıralar birkaç aylıktı.

Michael, kendisi bu inisiyatifi kullanacak cesarete muhtemelen sahip olmasa da memnuniyetle kabul etti. Komünyona gitmeye devam ettiler; ama günah çıkarmaya değil. İnsanlar günah çıkarmaya gittikçe daha az sıklıkta gidiyorlardı zaten; hatta Paskalya Görevi ni yerine getirme fikri bile sessizce gözden düşmüştü ve bu işi kolaylaştırdı. Seks hayatları çok ciddi şekilde iyileşti. Bazı zamanlar Michael suçluluk duygusu hissediyor muyum diye kendini bir yoklardı. Hiçbir şey yoktu.

O yaz Dennis ve Angela'yla, Devon'da kiralık bir evde beraber tatil yaptılar. Akşamları çocuklar doyurulup, banyo yaptırılıp, güneş yanığı kremi sürülüp, masal okunup, beraber dua edilip, yatağa yatırılıp, *tekrar* yatağa yatırılıp ve en sonunda uyuduklarında büyükler yorgun ancak tatmin olmuş bir halde küçük, ucuz salonda takılıp muhabbet ettiler. Evi bulup kiranın yarısından epey fazlasını veren Dennis ve Angela şöminenin her iki tarafındaki koltuklarda otururken, Michael ve Miriam aralarında küçük bir kanepede oturuyordu. Hepsi gittikçe daha fazla eşlerine benzemeye başlamıştı. Dennis ve Angela açık tenli, etine dolgun, güneş ve rüzgârdan yüzleri kırmızıydı. Michael ile Miriam ise ince ve güneşte yanmışlardı. Michael'ın saçları hâlâ çocukça alnına düşüyordu ama artık Brylcreem'e bulanmış değil, kuruydu. Öte yandan Dennis'in saçları dökülmeye başlamıştı. Ne kadar yorgun olursa olsun hiçbir şey yapmadan dur-

maya dayanamayan Miriam nakış işlerken, dördüncü çocuğuna altı aylık hamile Angela elleri karnında sızmıştı. Konuşmaların çoğunu yapan Michael ve Miriam, doğum kontrolü konusundaki kararlarını onlara açtılar.

Dennis, "Bundan sonra biz de aynı şeyi yapabiliriz" dedi, Angela'yı tartar bir bakış atarak. "Uyuyor."

"Bence yapmalısınız" dedi Miriam. "Bir dördüncüsü fikrine dayanamayacağımı biliyorum."

Michael tavana bakış atarak, "İlahi Takdiri kışkırtma sevgilim" dedi. "Paketin içine işe yaramaz bir hap koyuverir."

Miriam ona vurmaya niyetlenerek, "Kapa çeneni" dedi.

Dennis ensesinde güneşten soyulmakta olan derileri eliyle ovalarken, "Eh, bekleyip görmek durumundayız" dedi. "Bu gerçekten Ange'nin kararı." Son birkaç aydır güvenli dönemleri kollamak zorunda kalmadıkları için, soru onun için aciliyetini biraz kaybetmişti ve Michael'ın aksine, ailesinin hızla büyümesiyle ilgili olarak herhangi bir maddi kaygısı yoktu. Dennis, Midlands'de bir elektronik firmasında çok iyi bir işe yeni başlamıştı.

Michael, "Öğrencilerin vestiyerine bir prezervatif makinesi yerleştirme teklifi var" dedi.

Miriam hayretle, "Hiç bahsetmedin" diye bağırdı.

"Katolik Eğitim Üniversitesi'nde mi? İnanmam" dedi Dennis.

"Katolikler için tasarlanmış çok özel bir makine" dedi Michael. "Prezervatifleri koyuyorsun paranı geri alıyorsun."

Kahkahaları Angela'yı uyandırdı. "Ne diyorsunuz?" diyerek esnedi. Konuyu ona anlattıklarında, "Bilmiyorum. Yanlış olan bir şey olmadığını bilseydim bile kendimi suçlu hissederdim."

Miriam, tartışırken yaptığı gibi başını ileriye uzatarak, "Ama *neden*, Angela?" dedi.

"Bilmiyorum, yetiştiriliş sanırım. Bir şekilde aldatıyormuş gibi hissederdim kendimi. Anneme ve babama bakın. Tüm o çocuklar, o sayının yarısını bile istediklerini zannetmiyorum. Biz niye hem keyfimize bakıp hem de parasal olarak daha iyi durumda olmalıyız ki?

"Ama sizin dört çocuğunuz var Angela veya yakında olacak. Dört tane kesinlikle yeterlidir."

Angela, "Evet" diye kabul etti. "Sanırım dört yeterli olacak."

"Nüfus uzmanlarına göre" dedi Michael, "iki bile çok. Katolikler hemen üremekten vazgeçmezlerse, dip dibe durup geri dönüştürülmüş pislik yiyeceğiz."

"Her neyse" dedi Angela, "bunu evde doğurmaya kararlıyım; böylece Dennis tüm doğum boyunca yanımda kalabilir." Doğal doğum çalışmıştı ve (Dennis'i gizliden rahatlatacak şekilde) Dennis'i doğumhaneye almayarak yardımcı olmayan hemşirelere rağmen oldukça başarılı olmuştu.

Miriam, "O zamana kadar yeni ev bitmiş olacak mı?" diye sordu.

"Sanırım tam o zamana yetiştireceğiz" dedi Dennis. "Yerleştiğimizde gelip bizi görmelisiniz. Tekrar vaftiz ebeveyn olmak istemezsiniz sanırım?"

"Neden Edward ve Tessa'ya sormuyorsun?" diye önerdi. "Sizin gideceğiniz yere uzak değiller."

"Düşünülebilir."

Üst katta bir çocuk ağlamaya başladı. Angela ve Miriam birbirlerine bakarak dinlediler.

"Bizimkilerden biri" dedi Miriam ve bakmak üzere ayağa kalktı. "Tekrar aşağıya inmekle uğraşmam, o yüzden iyi geceler." Çaktırmadan Michael'a göz kırptı.

Michael, "Hemen geliyorum sevgilim" dedi.

O yılın ekim ayı, belki de dünyada gittikçe artan sayıda Katolik'in, Michael ve Miriam gibi, kilisenin doğum kontrolüne karşı tavrında bir değişiklik beklediğinin işaretlerinden rahatsız olan Papa Paul yakın bir gelecekte bu konuyla ilgili herhangi bir bildiri olmayacağını ve bu süre zarfında klasik öğretiye sıkı sıkıya bağlı kalınması gerektiğini beyan etti. Gazeteciler, Vatikan Basın Ofisi'nin başı Monsenyör Vallainc'e kendi komisyonu bunu araştırmak üzere atanmışken Papa'nın nasıl klasik öğretide hiçbir şüphe yok diyebildiğini sorduklarında, kilisenin kesinlik durumunda olduğu ancak Papa kararını verdiğinde, o karar neyse, kilisenin bir kesinlik durumundan diğerine geçeceği şeklinde cevap verdi. Austin Brierley'in hayran ol-

duğu önemli ilahiyatçı Peder Charles Davis'e göre bu bildiri, Katolikliğe inancının son kırıntısını da yok eden nihai darbe oldu ve bundan kısa bir süre sonra rahipliği ve kiliseyi bırakarak, toplumda büyük ses getirerek evlendi. Kiliseyi evlenebilmek *için* bırakmadığı yolundaki basına yaptığı beyanatlar oradaki çevresi ve özellikle de tutucular tarafından doğal olarak şüpheyle karşılandı. Peder Brierley bile Charles Davis'in Katolik inancın gerçekliği hakkında entelektüel şüphelerinden çok, bilinçaltındaki evlenme isteğiyle dürtülendiğine inanmayı tercih etti.

Papa'nın doğum kontrolüyle ilgili kararı erteleme duyurusuyla aynı zamanda birçok insanın inancına daha büyük bir darbe vuran başka bir olay daha oldu. Islak bir sonbahardı ve yağmur özellikle de Güney Galler'in vadilerine bardaktan boşanırcasına ve durmaksızın yağıyordu. Merthyr Tydfil yakınlarındaki küçük bir madenci kasabası olan Aberfan'da büyük bir kömür tepesi, maden atıklarıyla dolu insan eliyle yapılmış bir dağ, suyla doldu, delikli devasa bir sünger gibi tüm suyu çekti. Yanlarından dereler ve çaylar fışkırarak aşağıdaki vadi boyunca aktı. Kimse pek önem vermedi. 21 Ekim Cuma günü saat sabah 9:15'te, kasabanın ilkokulu ve ortaokulundaki sabah dualarından hemen sonra, tepe kritik bir şekilde hareketlendi ve sanki Sanayi Devrimi'nin kabız olmuş bağırsakları birden boşalıyormuş gibi gök gürültüsüne benzer, korkunç bir gürlemeyle devasa, tiksindirici, uğursuzca tüten bir çamur ve taş yığını vadiye doğru yayılarak, yolu üzerindeki her şeyi süpürdü ve yüz elli çocuk ve öğretmenleriyle beraber okulu içine gömdü.

Okul yarı dönem tatiline başlamak için o cuma öğlen, tatil olacaktı ve toprak kayması birkaç saat sonra olsa ve boş binayı mahvetseydi, popüler medyada mucize olarak bahsedilecekti; ama olmadığı için –varsa Tanrının rolünün ince düşünceli bir sessizlikle görmezden gelindiği– bir trajedi olarak adlandırıldı. Ondan sonraki pazar günü tüm ülkede geriye kalanlar, kurtarma çalışması yapanlar ve (Katolik Kiliselerinde) kurbanların aramızdan ayrılan ruhları için dualar edildi; ama çok az din adamı olayı dini yönden açıklamak gi-

bi zor bir görevi üstüne aldı. Bunlardan biri o hafta skandala yol açması neredeyse imkânsız gibi görünen düz bir doğada, sıkıcı bir kasabadaki yeni kilisesinde 9:30 ayininde vaaz veren Peder Brierley'di.

Hıristiyanların Aberfan gibi facialara geleneksel tepkileri, insanın günahkârlığının bir tür cezası olarak düşünmek veya soru sormadan Tanrının isteği olarak kabul etmektir, dedi. Her iki tepki de tatmin edici değildi. Eğer cezalandırılan insanın günahkârlığıysa, cezanın özellikle o çocuklara ve onların ailelerine gelmesi kesinlikle haksızlıktı. Ve eğer bu Tanrının isteğiyse, niye bunu sorgulamayalım? Eğer Tanrı, Hıristiyanların inandığı gibi, evrende her yerdeyse, o zaman orada olan her şeyin sorumluluğunu almaya hazır olmalıdır ve bu gibi zamanlarda insanların yüreğinde yarattığı kızgınlık ve kırgınlığı kabul etmelidir.

İncil'in bununla ilgili olan bölümü, aniden olabilecek en korkunç kederle karşılaşan dürüst bir adamın hikâyesi olan Eyüp'ün Kitabı-'dır; oğulları ve kızları öldürülmüş, tüm zenginliği çalınmış ve kendi vücudu da iğrenç yaralarla kaplanmıştır. Tanrı neden bunun olmasına izin verdi? Eyüp'ün kendisi anlayamaz ve onu tekrar inancına kavuşturmak isteyen dindar adamın söyledikleriyle de ikna olmaz. Sonsuz bir elem ve Tanrıya yabancılaşma içindedir ve Tanrının varlığını asla inkâr etmeden, Tanrıya kendisini kanıtlaması için başkaldırır:

O benim gibi bir insan değil ki; ona yanıt vereyim
Birlikte mahkemeye gideyim.
Keşke aramızda bir hakem olsa,
Elini ikimizin üstüne koysa,
Tanrı sopasını üzerimden kaldırsın
Veya dehşeti beni yıldırmasın.
O zaman konuşur, ondan korkmazdım,
Ama bu durumda bir şey yapamam
Yaşamımdan usandım,
Özgürce yakınacak
İçimdeki acıyla konuşacağım.
Tanrıya: Beni suçlama diyeceğim,

Ama söyle, niçin benimle çekişiyorsun?
Hoşuna mı gidiyor gaddarlık etmek,
Kendi ellerinin emeğini reddetmek?

Bölümü okumayı bitirdiğinde, Austin Brierley başını notlarından kaldırıp cemaate göz gezdirdi. Aynı boş bakışları, birkaçının gözleri kapalı, belki de gerçekten uyuyan sıkılmış yüzleri, kıpırdanıp duran büyük çocuklarını, endişeli bir şekilde seyreden kollarında bebekleriyle anneleri ve Kilise Bağışı için çaktırmadan ceplerini araştıran bir adam gördü. Tam olarak ne beklediğini bilmiyordu. Gözyaşları? Şok olmuş suratlar? Doğrular şekilde hararetle sallanan kafalar? Pek de değil; ama tepkinin herhangi bir pazar günü kadar duygusuz olması onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Aceleyle konuşmasını tamamladı.

Sonuç olarak Tanrı, Eyüp'e konuştu ve Eyüp onun üstün bilgeliğine ve gücüne boyun eğdi. Onu ikna eden sözler belki de modern bir Eyüp'ü ikna etmezdi. O sözler kesinlikle Aberfan ailelerini ikna etmezdi. Ama konu o değildi. Tabii ki bir masal, bir şiir olan hikâyenin ana fikri Tanrının sadece Eyüp'e konuştuğuydu; çünkü Eyüp ona şikâyet etti, şikâyetlerini dizginlemeden söyledi ve acılı ruhunun konuşmasına izin verdi. Bu karanlık hafta sonu Aberfan kurbanları adına bunu yapmazsak insan olamazdık.

Öğle yemeğinde, başrahip öylesine, akşam ayininde vaazını tekrarlamak isteyip istemediğini sordu.

"Evet, niye? Karşı çıkan mı oldu?"

"Şey, ayinden sonra bir iki yorum duydum. Birkaç kişiyi rahatsız etmiş gibi."

"İyi" dedi Austin Brierley. "Birisi dinliyormuş öyleyse."

Başrahip elma kırıntılarını didikleyerek, "Garip bir adamsın peder" dedi. "İnsanların Tanrının iyiliğinden şüphe etmelerini sağlamanın nesi iyi?"

Austin Brierley kızgınlıkla, "Biz neyiz o zaman, onun rahipleri mi yoksa onun halkla ilişkiler elemanları mı?" dedi ve hemen ardından özür diledi.

"Fazlasıyla yorgun gözüküyorsun Peder" dedi başrahip nazikçe. "Belki tatil sana iyi gelebilir."

"Birkaç ay önce tatil yaptım."

"Belki biraz uzaklaşmak o zaman. Veya belki de bir tür kursa gitmek isteyebilirsin."

O pazar hemen hemen aynı saatlerde, Edward ve Tessa, M1 otoyolu boyunca Dennis ve Angela'nın ekimin başında biraz erken olsa da güvenli bir şekilde doğan dördüncü çocuğunun vaftizine doğru yol alıyorlardı. Yağmur çok şiddetliydi ve onları geçen arabaların sıçrattığı sular camları dövüyor ve silecekleri ara sıra yetersiz bırakıyordu. Aberfan'da yağmurun durduğunu arabalarının radyosu haber verdi ki bu, hâlâ yorgun bir şekilde tonlarca çamuru kürekleyen kurtarma çalışmalarını yapanlar için küçük de olsa bir ödüldü. (Faciayla ilgili ilk haberleri duyduğunda arabasının bagajına el aletlerini atan ancak Abergavenny'de polis tarafından geri döndürülene kadar hiç durmadan Güney Galler'e süren Adrian aralarında değildi. Polis, olabilecek en kibar yolla ondan çok daha iyi donanımlı, civardaki madenci topluluklarından yeterince gönüllü kazıcı çıktığını ve felaket bölgesine sadece mecburi trafiğin kabul edilebildiğini söyledi.) Radyo o ana kadar yüz kırk cesedin çamur altından çıkarılabildiğini söyledi.

"Lütfen kapa şunu Teddy" dedi Tessa, "dinlemeye dayanamıyorum. Bir de yavaşla."

Edward radyoyu kapatarak, "Sadece seksenle gidiyorum" dedi.

"Biliyorum ama yollar çok tehlikeli." Tessa normalde arabada huzursuz olanlardan değildi; ama o günde bir kötülük olduğunu hissetmişti. Arka koltukta bağlı üç çocuğu ve karnındaki dördüncü, son derece korunmasız görünüyorlardı. Acımasız bir kazanın, arabanın kayması veya bir çarpışmanın hepsini Aberfan gibi boğacağından korktu. Altıncı defa, "Ne gün ama!" dedi, yüksek sesle. "Gelmeme kararı vermiş olmayı isterdim. Çocuklarla evde kalmalı ve tek başına seni göndermeliydim. Angela için çok olacak, bu kadar insan."

"Dennis, Angela'nın durumunun çok iyi olduğunu söyledi. Anla-

şilan doğum sorunsuz geçmiş. Tüm süreci seyretmekle acayip övünüyordu. Benim de bir iki doğum görmüş olabileceğimi unutmuş görünüyordu."

Dennis ve Angela'nın yeni evi, Warwickshire Kasabası'nın dışına doğru hâlâ inşaatı süren orta sınıf bir sitedeydi. Evler, tellerle ayrılmış, yeşillendirilmemiş, moloz dolu bahçelerin içinden çıplak yükselen müstakil veya yarı müstakil, dört temel tasarıma sahipti. Her yerde su birikintileri ve çamur vardı. Aberfan'ın fiziksel ortamından kaçmak mümkün görünmüyordu. Ve evin içinde, oturma odasındaki televizyonda çamur duvarı, yorgun, çamur içindeki çalışanların siluetleri, izleyen annelerin uyuşmuş, acıdan sertleşmiş yüzlerinin tek renkli görüntüleri kıpırdıyordu. Tessa'nın iki büyük çocuğu anında kendilerine Dennis'in anne ve babasının seyrettiği televizyonun önünde yer buldular.

"Bence" dedi Dennis'in annesi, "bugünlerde her şeyi televizyonda gösterme şekilleri çok korkunç. Çocuklarını daha yeni kaybetmiş insanları sorguya çekmeleri doğru değil."

"Bu konuda çok şikâyet olmuş" diye yorumladı kocası.

Ama hiçbiri televizyonu kapatmayı düşünüyormuş gibi görünmüyordu; korkunç görüntülerin yayınlanması, sanki sürdüğü sürece dayanılması gereken bir şey, toprak kaymasının kendisi gibi bir doğa gücüydü.

Dennis kiliseye gitmeden önce Tessa ve Edward'a çay ikram etti. "Ange yukarıda, bebeği hazırlıyor" dedi. "İsterseniz çıkın."

Tessa televizyondan ve korkunç görüntülerinden kızını uzaklaştırmakta sabırsız, "Becky hadi gel de yeni bebeği gör" dedi. Çayını yudumlayıp, bisküvisini dişleyen Edward ilgiyle ekrana dönerek kızının yerini aldı.

"Dehşet görüntüler değil mi?" dedi Dennis. Ama sesinde gerçek bir dehşet yoktu; olağanüstü etkileyici bulduğu doğum tecrübesinden ve ebenin yönlendirdiği olaydaki kendi rolünden hâlâ sarhoştu. Aberfan trajedisi bu ruh haline nüfuz edemezdi. Ayrıca yeni evinden dolayı çocuk gibi sevinçliydi ve Edward'a evi gezdirmeden rahat etmeyecekti: Modern, tam donanımlı mutfak, çamaşır makinesi ve derin dondurucu için ayrı bir malzeme odası, çalışma sehpası ve elekt-

rikli aletleri, şimdiden yerleştirilmiş büyük garaj, alt katta vestiyer ve ikinci tuvalet, üst katta banyolu tuvalet ve en büyüğünde Angela ve Tessa'yı bir divanın kenarında, yeni bebek aralarında temiz bir bezin üzerinde yatarken, muhabbete dalmış buldukları yeterince büyük dört oda.

Edward bebeğe doğru eğilerek, "Bizim vaftiz çocuğumuz demek bu" dedi.

"Tam bir melek" dedi Angela. "Hiç ağlamıyor. Beslemek için uyandırmak zorunda kalıyorum."

Edward'ın elleri bebeği başından ayaklarına kadar hafifçe sevdi. Küçücük ellerini ellerinin arasına alıp bir o yana bir bu yana döndürdü, ayak parmaklarını gıdıkladı ve emmesi için küçük parmağını uzattı. Tessa bir şeyin Edward'ı endişelendirdiğini, sevgiyle gülümseyen Angela'yla sohbeti uzatırken gözlerinin ve ellerinin araştırdığını görebiliyordu. Kiliseye gitmek üzere arabalarına geri döndüklerinde, arkadaki çocukların duyamayacağı şekilde alçak sesle, "Bir sorun yok, değil mi? dedi.

Edward radyonun sesini açtı. Araba müzikle doldu. Liverpool aksanlı tanıdık bir ses söylüyordu:

Peder Mc Kenzie, kimsenin duymayacağı bir vaaz yazıyor, kimse yakına gelmedi...

Henüz yedi yaşında pop müziğine tutkun Becky, "Ooh! Beatles!" diye bağırdı. Neşeyle ellerini çırptı.

Edward, "Down Sendromu" dedi.

"Aman Tanrım! Emin misin? Mongola benzemiyordu. Gözler..."

"Her zaman gözlerden anlamazsın. Yüzde doksan dokuz eminim. Daha güvenilir belirtiler vardır; örneğin, eldeki işaretler."

"Ve onlar farkında değil?"

"Anlaşılan değil. Ebe anlamadıysa bile doktor fark etmiş olmalı. Haberi vermekten çekindi sanırım. Bazen aileler aylarca anlamazlar. Hatta yıllarca."

"Aman Tanrım, Angela için ne korkunç." Tessa kendi şişmiş karnına sarıldı. "Bu neden oluyor?"

"Yumurtanın döllenmesi sırasında oluyor. Ekstra bir kromozom,

kimse neden olduğunu bilmiyor. Yaşı ilerlemiş kadınlarda risk daha fazla; ama bu Angela için geçerli değil." Elini alıp sıktı. "Veya senin için."

Edward'ın düşüncelerini okuduğunu anlayıp solgun bir şekilde gülümsedi. Edward, Güvenli Yöntem'in bu tür doğum sırasında ortaya çıkan bozukluklardan sorumlu olabileceğine dair teoriden bahsetmedi ve teyit edici yeni bir kanıtla ortaya çıkan kendi paniğini gizlemeyi becerdi. Aslında her ikisi de bu derdin Dennis ve Angela'ya gelmesiyle çok garip ve dehşet verici bir şekilde rahatlamışlardı; çünkü bu, bir şekilde kendilerine zarar gelmeden kurtulma ihtimallerini artırmış gibiydi. Bütün gün boyunca Tessa havada Aberfan'ın dolduramadığı bir kötülük hissetmişti. Şimdi vurup, kendini gösterdiğinden, daha az tehdit altında hissetti.

Ama vaftiz töreni tam bir dayanıklılık sınavıydı, bebeğin kafasını kurnanın üstünde tutar ve su dökerken ve bebek bir tek ses bile çıkarmadan Tessa'nın gözlerinin içine bakarken hıçkırıklarına engel olamadı. Bebeğe, Angela'nın çocukluktan beri görüştüğü Fransız mektup arkadaşının ismi Nicole konuldu. "Çok usluydu, değil mi?" dedi sonradan büyükanne. "Birazcık bile mızıldanmadı!"

Tessa eve geri dönerken Edward'a, "Bir şey söyleyecek misin?" diye sordu.

"Söylemek zorundayım. Bir çocuk doktorunun çocuğa bakmasını önereceğim. Ayrılmadan önce Dennis'le konuşacağım."

Tessa, "Dennis bunu Angela'dan daha kötü karşılayacak" dedi.

"Haklı olabilirsin ama ilk önce ona söylemeliyim."

Çay ve keklerden sonra, Tessa çocukları geri dönüş yolculuğu için hazırlarken, Edward, Dennis'den elektrikli aletindeki zımpara ucunun nasıl çalıştığını göstermesini istedi ve Dennis önde, garaja doğru gittiler. Edward, cebinde dolu bir silah olan bir suikastçı gibi onu takip etti.

Bunun komik bir roman olmadığını söylemiştim, kesinlikle.

4
Cehennem korkularını nasıl kaybettiler?

Bin dokuz yüz altmışlarda bir ara cehennem yok oldu. Kimse bunun ne zaman olduğundan emin olamadı. İlk önce oradaydı sonra yok oldu. Farklı insanlar cehennemin kaybolduğunu farklı zamanlarda fark ettiler. Bazıları senelerdir cehennem yokmuşçasına, yokluğunu bilinçli bir şekilde kaydetmeden yaşadıklarını anladılar. Diğerleri, aslında varlığına inanmayı çok uzun bir süre önce bırakmış olmalarına rağmen alışkanlıktan cehennem hâlâ oradaymışçasına davrandıklarını anladılar. Cehennem derken tabii ki Roma Katoliklerinin geleneksel cehenneminden bahsediyoruz; affolunmaz günahlarla ölecek kadar şanssızsan sonsuza kadar yanacağın bir yer.

Genelde, cehennemin ortadan kayboluşu, yeni problemler getirdiyse de insanlar için büyük bir rahatlamaydı.

1968'de dünyadaki kampuslar zincirleme bir reaksiyon göstererek ayağa kalktı, Rusya Çekoslavakya'yı işgal etti, Robert Kennedy suikasta uğradı ve Ulters'da insan hakları hareketi başladı. Roma Katolikleri içinse, Ulster'da bile, yılın olayı şüphesiz Papa'nın 29 Temmuzda uzun süredir beklenen doğum kontrolü hakkındaki genelge mektubunun, *Humanae Vitae*'nin yayımlanmasıydı. Mesajı şuydu: Değişiklik yok.

Yazarların her şeyi bilmelerinin de sınırları vardır ve sonuç olarak bu belgeyi üreten düşünme, tartma, entrika, korku, kaygılı dua sürecinin ve bilinçsiz motivasyonun izini takip etmeye kalkmayacağız. Papa nın aklına girmek zor olduğu kadar Papa nın da, diyelim iki kişilik bir yatakta yatarken kocasının okşayan dokunuşlarını hisseden ve ona dönme arzusuyla, istenmeyen bir hamileliğin korkusu arasında ikiye bölünen üç çocuk annesi genç bir kadının kafasına girmesi zordur. Papa Paul'ün tamiminin kilisede yol açtığı eleştiri ve muhalefet fırtınasının karşısında son derece şaşırmış ve hayal kırıklığına uğramış olduğu söyleniyordu. Kesinlikle, papaların kendi fetvalarına karşı beklemeye alıştıkları türden bir karşılama değildi. Ancak II. Vatikan tarafından yakın bir zaman önce yaratılan demokratik ortamda, modern doğum kontrol yöntemlerinin erdemine aklı yatmış Katolikler artık, sadece Papa o güce sahip diye ısıtılıp tekrar önlerine konan, inanırlılığını kaybetmiş bir doktrini ses etmeden yutacak kadar hevesli değildi. Tabii ki Papa tartışmanın karşı tarafının lehine açıklama yapsaydı, geleneksel öğretiyi sadakatle takip etmenin bedelini çok daha fazla çocuk sahibi olmakla ve isteyeceklerinden çok daha az seks yapmakla ödeyerek ve şimdi kurallardaki değişiklikten faydalanmak için çok yaşlı veya ebeveynlikten bitap düşmüş olan milyonlarca Katolik'ten, yapmamaları halinde sonsuza kadar cezalandırılacak olmalarıyla tehdit ederek onları ısrarla hizada tutan rahiplerden bahsetmesek bile, hiç şüphe yok ki aynı şekilde yüksek sesle ifade edilmiş protestolar ve şikâyetler olacaktı. Kısacası Papa'nın açıklamasının, kendisi dâhil, kimseye bir yararı olmamıştı. Şimdi bakıldığında, yapabileceği en iyi şeyin konuyu sonsuza kadar sürüncemede bırakmak ve kaçamak konuşmak olduğu açık. Böylece doğum kontrolü üzerindeki yasak, açık bir şekilde inkâr edilmez;

ama önceki papaların karma öğretim, gaz ışığı ve tren yolları gibi yasaklarında olduğu gibi sessizce kullanılmaz hale gelirdi. Ancak modern dünyanın gözleri önünde bu konuyu araştırıp rapor haline getirmek üzere bir komisyon atayarak ilk önce Papa John sonra Papa Paul, Papalığı kaçmanın mümkün olmadığı dogmatik bir çıkmaz sokağa sokmuştu. Bu durumda tek kurtarıcı lütuf (Kutsal Ruh'un sonuçta olaylarda bir parça rolü olabileceğini düşünürsek) yayımlandığı sırada fetvanın "mutlak" bir bildiri olmadığının kesin olarak söylenmesiydi. Bu, ne kadar dar tanımlansa da, sonuçlarından vicdani bir reddin ve konunun ileride tekrar gündeme getirilmesinin teorik ihtimalini açık bıraktı.

Böylece, II. Vatikan'dan sonra Katolik Kilisesi birliğinin; halkın ve din adamlarının, rahiplerin ve papazların, ulusal kiliselerin ve Papalığın, tutucular ve ilericilerin göreceli güç ve nüfuzunun ilk önemli sınavının, mesela İsa'nın doğası ve modern bilginin ışığında öğretisinin anlamı hakkında değil de bir adamın penisini tam olarak hangi koşullar altında resmi nikâhlı karısının vajinasına sokup boşalacağı ile ilgili büyük bir tartışma olduğu ortaya çıktı. İsa Mesih'in kendisinin kayıtlara geçmiş herhangi bir cevap bırakmadığı bir soruydu bu.

Ancak bu ilk düşünüldüğünde zannedildiği kadar saçma bir gelişme değildi; çünkü doğum kontrolü konusu, aslında beraberinde özellikle zevk ilkesini ve onun Hıristiyan Ruhun Selameti düzenindeki yeri hakkında daha ciddi soruları ve imaları getiren bir konuydu. Toplumun çoğunun monogominin değerini sorguladığı bir dönemde; hâlâ okul üniforması giyen kızların anneleri tarafından doğum kontrol hapına başlatıldıkları bir zamanda, genç çiftlerin bir zamanlar doğal olarak günah kabul edildiği şekilde beraber yaşadıkları, zinanın bir parti oyunu olarak kurumsallaştırıldığı ve sanatın ve popüler medyanın seksin tasviri ve kutlanmasıyla ilgili tüm kısıtlamaları bıraktığı bir zamanda Katoliklerin ciddi ciddi evli çiftlerin güvenilir doğum kontrol yöntemlerini kullanmalarının doğru olup olmadığını tartışmaları garip gelebilir. Ama aslında kilisenin içindeki ve dışındaki bu gelişmeler arasında sadece ironik olmaktan öte bir bağ vardı. Etkili doğum kontrol yöntemlerinin kolaylıkla ulaşabilinir

olması, Protestanlığı kendi kendisinin parodisine çeviren ve şimdi de Romalı Katolikleri, Katolik yapan özellikleri zorlayan modern hedonizmin başlangıcıdır. Evli çiftler için doğum kontrol yöntemlerinin onaylanmasının kaçınılmaz olarak geleneksel ahlak standartlarında bir gevşemeye yol açacağını ve dolaylı yoldan cinsel serbestliği, evlilikte sadakatsizliği, her çeşit seksüel denemeyi ve çeşitlendirmeyi teşvik edeceğini öngörmüş olan kilisedeki tutucular, esas itibariyle haklıydı ve liberal Katoliklerin bunu inkâr etmesi samimiyetsizlikti. Diğer yandan tutucu kesim bilmeden yenilgiyi çok önceden, Ritim ve Güvenli Yöntem'in kullanılmasını istemeyerek de olsa onayladıklarında, kabul etmişlerdi. İzin verin açıklayayım. (Sabırlı olun lütfen hikâyeye yakında geri dönülecek.)

Seks eyleminin hep iki özelliği veya işlevi olduğu farz edilmiştir: I, üreme ve II, tensel zevkin karşılıklı alışverişi. Geleneksel Katolik ilahiyatında, Seks II ancak Seks I için bir teşvik veya yan ürün olduğunda meşrudur ve bu tabii ki sadece evli çiftler ile sınırlıdır ve eskiden bazı pederler muhtemelen, evli çiftler için bile Seks II'nin affedilebilir bir günah olduğunu düşünmüştür. Dinde daha insancıl bir evlilik tanımının gelişimiyle Seks II, eşler arasında karşılıklı sevginin bir ifadesi olarak itibar görmüştür; ama yirminci yüzyıla kadar bunu Seks I'den ayırmak hâlâ yasaktı. Kilise yirminci yüzyılda, ilk başta son derece dikkatli, sonraları gittikçe daha açık şekilde, evli çiftlerin cinsel ilişkiyi, ailelerini düzene sokmak için kadının aylık döngüsünün doğurgan olmayan dönemiyle sınırlayabileceklerini öğretmeye başlamıştır. Bu iznin sınırları hâlâ bazı şartlarla belirlenmişti –yöntem sadece "ciddi nedenlerle" kullanılacaktı– ama en önemli ilke hakkı verilmişti: Seks II, kendi başına iyi bir şeydir. Katolik ruhban sınıfı ve ilahiyat yazın dünyası, evlilik üzerine olan konuyu büyük bir istekle ele aldı; baskılı kötü eski günler, insan seksüelliğinin utanç ve korku günleri suçlanıyordu. Hepsi Aziz Pavlus'un veya Augustinus veya Eflatun'un suçuydu. Her neyse, hepsi pişmanlık duyulacak bir hataydı; böylece evli çiftlerin mecazi anlamda aydınlıkta (isterlerse gerçek anlamda da) keyifle sevişmeleri istendi.

Bunların hepsi çok iyiydi; ama bazı sonuçları oldu. Eğer Seks II kendinde iyi bir şeyse, kimsenin incinmemesi, ondan nasıl keyif

alınacağı gibi genel, insancıl kurallar dışında, sınırlar koyması zordur. Örneğin, evlilikdışı seksin geleneksel Hıristiyanlıkta onaylanmamasının, sorumlu ebeveynlik sağlanması ve yakın akrabalar arasındaki bir ilişkiden kaçınılması şeklinde bariz bir toplumsal haklılık noktası vardı; ancak etkin doğum kontrol yöntemlerinin geliştirilmesiyle bu savlar, laik toplumun yirminci yüzyılın başında keşfettiği gibi, güçlerinin çoğunu kaybetti. Bu nedenle, niye sorumlu yetişkinler Kendi Başına İyi Bir Şeyi paylaşmak için evlenmek zorunda olsunlar? Veya daha uç bir örneğe bakmak gerekirse, homoseksüel veya heteroseksüel olsun anal ilişki; geleneksel Hıristiyan ahlakçıları tarafından olabilecek en derin şekilde lanetlenmiştir, ters ilişki İlmihal'de Cennete İntikam İçin Bağıran Dört Günah'tan biri olarak gösterilmiştir (Merak ederseniz, diğerleri Bilerek Cinayet, Zayıflara Zulmetme ve Çalışanların Ücretlerini Ödemeyerek Haklarını Yeme.). Ama tensel zevkin paylaşılması, üreme işlevinden bağımsız olarak kendinde iyi bir şeyse, hijyenik ve estetik itirazların dışında razı iki yetişkinin anal ilişkisine karşı herhangi bir itirazı anlamak zor. Sonuçta kim bundan zarar görüyor ki? Aynı şey, tek başına veya karşılıklı mastürbasyon ve oral-genital seks için de geçerli. Üreme amacı olmadan orgazm için izin olduğu sürece, onlara nasıl ulaşıldığının ne önemi var?

Bu nedenle yapay yollardan doğum kontrolü üzerindeki yasağın, her seks eyleminin, en azından teorik olarak, gebelik olasılığına açık olması konusunda ısrarın Katolik toplumu, yirminci yüzyılın altmışlı yıllarında diğer Batı toplumlarını gittikçe daha fazla etkisi altına alan büyük, toplu erotik tatmin arayışına katılmaktan alıkoyan son, kırılgan engel olarak görülebilir, ama yasak davası, evlilikiçi seksin bilerek gebelikten kaçınmak niyetiyle "güvenli dönemle" sınırlanmasının kabul edilmesiyle ölümcül şekilde zayıflamıştır. Pratikte, Güvenli Yöntem o kadar güvenilmezdi ki birçok çift, bu yöntemin sadece güvenli olmadığı için kabul edildiği, böylece Katoliklerin sonuçta aldıkları zevkin bedelini ödemek zorunda kalabilecekleri bilinci ile sınırlandırılmalarını sağladığından şüphe duymuşlardır. Ancak yöntemi savunan tıbbi ve ruhban çevre böyle olduğunu asla kabul etmemiştir; aksine bilimin, Güvenli Yöntem'i yakında yapay do-

ğum kontrol yöntemleri kadar güvenilir yapacağını temin ederek inançlı insanları teşvik etmiştir (Peder Brierley'in kilisesindeki başralıip heyecanlı bir tartışma sırasında, Amerikalıların güvenli dönemi saptamayı, saati öğrenmek kadar kolaylaştıracak kol saatine benzer bir alet üzerinde çalıştıkları konusunda ona güvence vermişti); ancak bu amaca ulaşmak için yapılan çabalar ne kadar büyükse, izin verilen ve yasaklı yöntemler arasında ayrım yapmak o kadar güç oluyordu. Örneğin, her sabah rektumuna bir derece sokmakta, her akşam vajinana bir diyafram yerleştirmekle karşılaştırıldığında belirgin "doğal" bir şey yok. Güvenli Yöntem'in doğum kontrol hapı kadar güvenilir olduğunun ilan edileceği o mutlu gün eğer gerçekten gelirse, tıbbi ve ekonomik tarafları bir yana, biri yerine diğerini seçmekte ne gibi bir neden olabilir? Bu durumda, karar vermek için niye o zamana kadar bekleyesin?

Mantıksal sonucuna doğru böylesine bir düşünce dizi takip ederek, Michael ve Miriam gibi birçok evli Katolik çift kiliseden ayrılmadan yapay doğum kontrol yöntemleri kullanmaya karar verdi. Bazı çiftler bu adımı atmak için özel bir zorluğun veya belirli bir krizin itici gücüne ihtiyaç duydu (Angela zihinsel özürlü çocuğu doğar doğmaz doğum kontrol hapına başladı; Tessa ise, her ne kadar yeni bebeği sağlıklı ve kusursuz doğduğu için mutluysa da, her ikisi de daha fazla risk alma taraftarı olmadığı için Edward'ın da tam desteğiyle takıma uydu); ama bir kere yaptıktan sonra bu, o kadar mantıklı bir adım olarak gözüktü ki bu kadar uzun süre niye tereddüt ettiklerini anlamakta güçlük çektiler. Cehennem korkularını yitirmiş olmaları tabii ki yardım etti. Bu kesinlikle, son derece önemliydi; alt tabakasında halk, en tepesinde papanın olduğu bir piramitte onları kiliseye bağlayan yetiştirildikleri dini otorite ve itaat sistemi, en son tedbir olarak cehennem korkusuna dayanıyordu. Katolik bir çift, kendi aralarında ve vicdanları rahat olarak doğum kontrol yöntemi kullanmaya karar verirse, rahibin, piskoposun veya Papa'nın onları durdurmak için yapabilecekleri hiçbir şey yoktu (bazı ülkelerde doğum kontrol yöntemlerinin edinilmesini zorlaştırmalarının dışında). Böylece, doğum kontrol yöntemleri birçok sıradan Katolik'in ilk otonomi kazandığı, batıl inançlardan kurtulduğu ve kendi dinleri,

ahlak kuralları ve ahlaki davranışlarıyla ilgili her soruya net bir cevabın bulunduğu ansiklopedik bir kurallar kitabı olarak görmekten vazgeçtikleri konuydu. *Humanae Vitae*'nin çok kullanılmış argümanlarıyla kararlarından vazgeçmeye ikna edilmeleri pek olası değildi ve önceleri sadakatini koruyan bazı ruhlar, bunun tarafından kışkırtılarak asilere katıldılar (Yıllardır doğum kontrolü konusunda kararsız duran Adrian, Papa'nın fetvasının ilk sayfalarıyla beraber o kadar çileden çıktı ki evden fırlayıp gitti ve tiz bir sesle talep ettiği "bir paket profilaktik koruyucu" –ordu faturalarından hayal meyal hatırladığı ama tezgâhın arkasındaki kızın kulaklarına çok garip gelen bir söz– ile eczacıyı şaşkınlığa uğrattı.). Papa'nın sözlerinin kanun olduğuna, az veya çok teslimiyetle, inanmaya devam eden tabii ki birçok Katolik vardı ve tamamen yok etmeyi başaramadıkları bir suçluluk duygusuyla Papa'nın sözlerine itaatsizlik eden de çoktu ve hatta ümitsizlik veya bıkkınlıkla en sonunda kiliseyi terk edenler de; ama genelde tüm bu olayın en dikkate değer yanı halkın yavaşça kendini belli eden yeni bulunmuş ahlaki bağımsızlığıydı. Gerçekten de *Humanae Vitae*'den en çok sıkıntı çeken evli halk değil, liberal ve ilerici din adamlarıydı.

Tutucu piskoposlar ve rahipler, inançlarının ve ruhban sınıfı uygulamalarının Papa tarafından onaylandığını görmek memnuniyetine eriştiler; ama *HV*'nin yayımlanmasından önceki belirsizlik döneminde kuralları esnek bir şekilde yorumlayanlar veya değiştirilmeleri gerektiğini savunanlar şimdi garip bir konumdaydılar. Sıradan insanlar için kendi vicdanlarının sesini dinleyerek özel olarak karar vermeleri gereken bir davranış sorunu olan şey, din adamı için topluma açık olması gereken bir doktrin ve itaat sorunuydu. Kutsal Peder konuşmuştu ve bu konuyla ilgili kendi düşünceleri ne olursa olsun piskoposlar ve rahiplerden kürsüde ve günah çıkarma sırasında onun mesajını duyurmaları ve tatbik etmeleri isteniyordu. Bazıları böyle yapmaktan çok mutlu oldu ama birçoğu olmadı. Kilise basitçe eski, katı öğretiye dönerse halk arasında çok büyük bir hayal kırıklığı yaşanmasından ve sevginin azalmasından korktular. Piskoposlar özellikle zor bir konumdaydı; çünkü hizipleşme riskine neden olmadan *Humanae Vitae*'yi reddedemezlerdi. Daha liberal olanların

yaptığı genelgenin minimalist bir yorumunu yaparak doğum kontrolünün Papa'nın da teyit ettiği gibi nesnel olarak yanlış ama endişelenmeyi pek gerektirmeyecek kadar affolunabilir bir günah olacağını ve kesinlikle komünyona ve ayine gitmekten vazgeçirecek bir neden olmadığını, öznel koşullar olabileceğini söylemekti. Bu yorumla, prensipte *HV*'yi kabul ederken, ruhban sınıfının uygulamasında daha hoşgörülü ve esnek bir yaklaşımı teşvik ediyorlardı. Bildiriyle hayal kırıklığına uğrayan rahiplerin çoğu bu uzlaşmayı kabul etti; ama bazıları bu konuda istekli veya uygulayabilir konumda değildi. Eğer piskoposları veya dini patronları tutucu ve otoriterse, sonuçları ciddi olabilirdi.

Bu tür rahipler kendi meslekleri dâhilinde iç çatışmalarının fazlasıyla farkında olma eğilimindeydiler. Kilise disiplininin tehditleri ve tartışmaların baskısıyla *HV*'den uzaklaşmalarının nedenlerini analiz etmek için daha fazla motive oldukça, tensel zevkin kendi başına iyi bir şey olduğunu tasdik etmeye daha yakınlaşıyorlardı. Ve o yöne ne kadar yakınlaşırlarsa, kendi bakirlik yeminleri o kadar problemli görünüyordu. Seksten alınan zevke Hıristiyan ilahları tarafından şüpheyle bakıldığı, maneviyat açısından bir tehdit addedildiği, Tanrının planı dâhilinde insanın üreme işlevinin bir parçası olarak meşru olduğu sürece ancak bakirlik yemininin açık bir anlamı vardı. Evlenmemiş ve bakir bir rahip, cemaatine hizmet etmek için bedensel olarak bağımsız ve dikkat dağıtan bedeni zevklerden ruhsal olarak bağımsızdı. Ama seksüel aşkın, geçmişin baskısı ve ketumluğundan kurtulduğu ve (Amerika Katolik İlahiyat Birliği'nin kelimeleriyle) "kişiyi özgürleştiren, karşısındakini zenginleştiren, dürüst, sadık, sosyal açıdan sorumlu, hayat veren ve eğlenceli" olarak ilan edildiği yeni evlilik teolojisi ortaya çıkmaya başladığında, bakirliğin değeri artık aşikâr görünmüyordu ve ileri görüşlü bir rahip kendini, artık inanmadığı nedenlerden dolayı kendisinin çok önce vazgeçtiği zevkleri halkın sahip olma hakkını savunmanın paradoksal konumunda bulabilirdi. Benzer bir güven çöküşü, bakirelik sözü veren rahibeleri de etkiledi.

Tabii ki ilgilenmeleri gereken kendi aileleri olmadan rahiplerin ve rahibelerin kendilerini başkalarının hizmetine adamakta özgür

oldukları gene de söylenebilir; ancak bu sav da ancak güvenilir doğum kontrol yöntemleri yasaklı olduğu sürece geçerli olacaktır. Aksi takdirde, rahipler ve rahibeler niye birbirleriyle evlenmesinler, neden toplumun geneline hizmet etmek için çocuk sahibi olmanın verdiği tatminden vazgeçerek ama modern zamanların kabul edilmiş irfanının beyinsel ve fiziksel sağlık için gerekli olduğu konusunda ısrar ettiği insanlararası genital komünyonun tesellisinden keyif bularak bakirlik yerine çocuk sahibi olmama yemini etmesinler? Konu açılmışken, kendi biyolojileri üzerinde yeni kontrol gücü verilen kadınların kendisi niye rahip olmasın? Kadınların papaz olmasına karşı önyargı bariz şekilde, dini veya mantıksal olmaktan ziyade geleneksel cinsiyet ayrımcılığına dayanmaktadır.

Bu nedenle, doğum kontrolü üzerine kilisede oluşan kriz, birçok gözlemcinin ilk anda düşündüğü gibi daha önemli konulardan boş yere sapmak değildi. Çünkü Katolikleri otorite ve vicdan, dini ve diğer işler, beden ve ruh arasındaki ilişkiyi, temel konulardaki görüşlerini gözden geçirerek, tekrar tanımlamaya zorlamaktaydı. *Humanae Vitae* sıradan insanların çoğu için bir mektup, din görevlilerinin çoğu için ise utanç verici bir sıkıntı olmasına rağmen tetiklediği sorgulama ve tekrar gözden geçirme süreci devam etmektedir. Özgürlükçü, hedonist ruhun kilisenin içinde olduğu kadar dışında da inanılmaz bir hıza ulaştığı açıktır; şöyle ki şu anda erişkin olan genç Katolikler cinsel doyumun ve doğum kontrolünün önemi konusunda Katolik olmayan yaşdaşları ile hemen hemen aynı görüşlere sahiptir ve rahiplerin evlenmelerine izin verilmesi ve kadınların papaz olabilmesi an meselesidir. Ancak ortada ilericilerin zaferle keyiflenmelerini veya tutucuların surat asmalarını sağlayacak bir neden yok. Cinsel birleşme, her açıdan gelişsin ama insan sadece orgazmlarla yaşayamaz ve kesinlikle onlarla ölemez; klinik bazı durumlar haricinde. Cinsel doyumla ilgili iyi bir haberin sakat, kronik hasta, deli, çirkin, iktidarsız veya henüz ölmemişsek, hepimizin sonunda olacağı gibi yaşlılara sunabileceği çok az şey var. Nihayetinde ölüm karşı konulmaz bir sorudur ve seksin bazen bir anlığına da olsa onu düşünmeyi ertelemekten başka verecek bir cevabı yoktur. Ancak konuyla ilgili bu kadar felsefe yeterli.

1969'un başlarında, eski günlerde Our Lady ve St. Jude'daki perşembe sabahı ayinlerine katılan neredeyse herkese Adrian'dan telefon geldi. Birçoğu onunla yıllardır görüşmemişti; ama Adrian onlarla sanki dün Tottenham Cour Road'daki Lyons'ta beraber kahvaltı etmişler gibi konuştu. Michael'ın telefonuna, Michael'ın arada bir kitap eleştirisi yazdığı bir Katolik dergiden ulaştı ve Michael'dan Dennis'in numarasını aldı ve bu böyle devam etti. Adrian çalıştığı belediye binasındaki masasında oturup vicdan azabı çekmeden, vergi mükelleflerini soymak uğruna, hepsini şehirlerarası direkt telefon sisteminden aradı, bunun iyi bir nedeni vardı ve o neden fonların yetersiz olmasıydı. Adrian'ın kelimeleriyle, "*HV*'yle savaşmak ve bunun sonucunda sıkıntıya giren rahiplere yardım etmek" amacıyla yakın bir süre önce kurulan, kendini Açık Kilise Katolikleri, kısaca AKK diye adlandıran din görevlisi olmayan insanların kurduğu bir grupta başkandı. Sıkıntıya giren rahiplerden biri Peder Brierley'di.

"Angela ve Dennis'i evlendiren o uysal, sessiz adam mı?" dedi Miriam. "Böyle bir şeyin içinde olduğu hiç aklıma gelmezdi."

"Piskoposunun *Humanae Vitae* hakkındaki ruhban sınıfına yazdığı oldukça sert mektubunu okumuş ve sonra cemaate bunun hâlâ bir vicdan meselesi olduğunu söylemiş."

"Hepsi bu mu?"

"Eh, sonra yerel gazeteden bir gazeteci onunla röportaj yapmış ve orada peder kişisel olarak Papa'nın zor durumda olduğunu veya bu anlama gelen sözler söylemiş ve kötü niyetli bir başrahip, piskoposa yazıyı gazeteden keserek göndermiş."

"Ve Adrian, soyadı her neyse, bizden ne yapmamızı istiyor?"

"Bizden şu Açık Kilise Katoliklerine katılmamızı ve Kardinal'e Peder Brierley ve diğer görevden uzaklaştırılmış rahiplerle ilgili açık bir mektup imzalamamızı istiyor."

"İyi bir fikir gibi geliyor" dedi Miriam.

Michael biraz süklüm püklüm, "Üniversitenin yöneticileri bundan hoşlanmayacak" dedi.

"Canları cehenneme" dedi.

"Biliyorsun kısa bir süre sonra terfi edeceğim."

"Canı cehenneme."

"Tamam" dedi Michael. "Adrian'a katılacağımızı söyleyeceğim."

Her zamanki gibi Miriam'ın ahlaki konulardaki kararlılığına hayran kaldı. Sanki Miriam ona bir oksijen maskesi vermiş gibi içine çekerek kendini aniden güçlü ve atak hissetti. Açık Kilise Katolikleriyle ilgili olasılıklar nedeniyle heyecanlanmıştı. Protest ruhu oradaydı ama Michael henüz kendini uygun bir şekilde yakın hissedeceği bir neden bulamamıştı. Öğrenci hareketi için çok yaşlıydı, Yeni Sol için çok apolitik (*Slant* sonunda onu sıkmıştı), uyuşturucuların, rock müziğin ve serbest cinsel ilişkinin Karşı Kültürü için fazla ahlaklıydı (veya fazla utangaç). Kendini altmışlarda kenara itelenmiş, tutuculuk ve geleneklere bağlılık duruşuna zorlanmış gibi hissediyordu; bu da gençliğinin, astronotun altındaki dünya gibi, sürekli hızlanarak yok olduğu hissini veriyordu. Evli çiftlerin cinsel doyumu, rahiplerin konuşma özgürlüğü davası için kilise otoritesine karşı çıkma fikri, *Zeitgeist*'in* peşinde samimiyetle koşma fırsatı gibi göründü. Michael kendi saiklerini bu kadar ayrıntılı bir şekilde incelemedi tabii ki ve Açık Kilise Katoliklerine başvurusunu gönderdikten kısa bir süre sonra kendine çan paçalı yeni tarz bir pantolonu ve hayatının ilk klasik olmayan plağı olan Beatles'ın "beyaz" çift albümünü neden aldığını anlamadı (sadece ani bir içgüdüyle hareket ettiğini düşündü). Altmışlara son anda katılmıştı.

Michael yeni pantolonunu Açık Kilise Katoliklerinin o yaz Londra'da yapılan ilk yıllık genel toplantısında giydi; ama bu, ne yazık ki modası geçmiş bir toplantı oldu. Başkan koltuğunda Adrian, giyilmekten parlamış ve göğüs ceketi içindeki kalemlerle şişmiş, mürekkep lekeleri koyu mavi yünün üzerinde Our Lady and St. Jude Kilisesi'nin karanlığındaki dua kitabının ipek ayraçları gibi duran takım elbisesiyle toplantının erkek giyim modasını ortaya koydu. Saçları dökülmeye başlamıştı ama onun dışında eski günlere göre çok farklıydı. Geçen sürede ideolojik yelpazenin sağından soluna

* Alm.: Zamanın ruhu. (ç.n.)

hareket ettiyse de hâlâ katı, sabırsız ve dogmatikti. O gün için Quaker'lardan kiralanan salona attığı gelişigüzel bir bakış, Michael'a Kaliforniya Çiçek Gücü veya Paris öğrenci komünlerine eşdeğer bir şeye katılmadığını anlattı. Bentwood* sandalyelerini işgal edenlerin çoğu kasvetli kıyafetleriyle, sıradan, özelliği olmayan, otuzlarının sonlarında, kırklarının başlarında orta sınıf çiftlerdi; onlarla beraber *HV* ile ilgili endişelerinin tamamen akademik olduğunu tahmin ettiği daha yaşlı insanlar vardı. Hatta daha genç üyelerden bazıları da benzer bir ilgisizlik göstermek için sabırsızlanıyor gibiydi. "Güvenli Yöntem'in bizim için mükemmel işlediğini gördük" dedi adamın biri, Michael ve Miriam'a kahve sırasında, ağzı bisküviyle dolu karısı hararetle onaylar şekilde kafasını sallarken "ama daha şanssız olanları da anlıyoruz" diye ekledi. Gür sakallı ve kocaman, kıvrık parmaklı ayaklarına sandalet giymiş bir diğer adam, "*Coitus reservatus*'u** hiç denediniz mi? Doğu mistisizmi tarafından hararetle tavsiye ediliyor. Tabii ki bununla beraber gelen meditasyon tekniklerini de öğrenmeniz gerekiyor" dedi. "Öğrenme aşamasında biraz riskli, değil mi?" diye sordu Michael. Arkasında bir kadın konuşuyordu, "Bizim evde olmadığı sürece nüfus patlamasına aldırmazdım."

Adrian bazı dokunaklı olaylar ve hatırlanmaya değer *cris de coeur* ("Aşk nedir? Evlilikte aşk nedir? Neden Tanrı onu bu kadar güzel yaratmış?", beş çocuğu olan ve karısı yüksek tansiyondan mustarip biri yazmıştı) içeren çoğu anonim birkaç tane destek mektubu okudu. Daha sonra hafif utanmış görünen Peder Brierley, basın toplantısındaki Demir Perde savunucusu gibi gösterişli bir şekilde vaaz verdi. Spor ceket, pantolon ve kıvrılmış dik yakalı kazağının renkleri birbirleriyle hiç uyuşmuyor ve ucuz sentetik kumaş parlıyordu. Grubun desteği için –ahlaki olduğu kadar finansal çünkü uzaklaştırıldığı sürece maaş almıyordu– yaptığı teşekkür konuşmasında kekeledi. Açık Kilise Katolikleri, Kardinal'e yazdıkları mektuba karşılık sadece ters bir alındı bilgisi almıştı ve Adrian ikinci bir takip mektubunu toplantının onayını almak üzere yüksek sesle okudu. Üyeler hemen iki bö-

* Bir mobilya markası. (ç.n)

** Erkeğin kadının içine boşalmaya çalışmak yerine kendini o konumda mümkün olduğu kadar uzun süre tutmaya çalışması. (ç.n)

lüme ayrıldı, biri saygılı ve arabulucu olmak için hevesliydi; diğeri ise cesur ve zorlayıcı olmaya kararlıydı. Metin üzerinde değişiklikler ve değişikliklere karşı değişiklikler havada uçuştu. Sandalet giyen adam metnin içine bir şekilde *coitus reservatus*'u katabilmek için dirençli bir şekilde savaştı. Tansiyon yükseldi. Konuşmacıların *HV*'ye mi yoksa birbirlerine mi daha düşman olduğunu söylemek zordu. Adrian'ın sesi sinirden boğuklaştı, üyelere, isyan eden bir mürettebatın kaptanı gibi hor görür bir şekilde baktı ve notları tutan Dorothy teatral bir dokunuşla kalemini bırakarak kollarını kavuşturup gözlerini tavana dikti. Sonra Michael ve Miriam fark etmeden salonun arka tarafına sessizce giren Edward ayağa kalktı ve kendisiyle dalga geçerek havadaki gerilimin bir kısmını aldı, Adrian ile Peder Brierley'in yapılan yorumlar ışığında mektubu gözden geçirmelerine izin verilmesini teklif etti. Michael bu hareketi destekledi ve bu destek çoğunluk tarafından da takip edildi. Toplantı bitti ve Adrian, Peder Brierley'in dağılmadan önce üyeler için ayin okuyacağını bildirdi. Kesin konuşmak gerekirse, uzaklaştırılmışken bunu yapmaması gerekiyordu ama neşeli bir Afrikalı destekçinin, biraz atasözlerini karıştırarak söylediği gibi, "Kuzumu asan koyunumu da assın"*.

Ayinde, gerçek ekmek takdis edildi, koparıldı ve sepetler içinde dolaştırıldı ve cemaat kutsal kadehi de paylaştı. "Birbirimize barış işareti yapalım" sözcükleriyle beraber birçok çift geleneksel bir şekilde birbirlerinin elini sıkmak yerine kucaklaştı. Michael ve Miriam düşünmeden topluluğa uydu ve bulundukları durumun değişikliğinden dolayı, Michael dudaklarının birbirine dokunmasıyla görünür bir ereksiyon yaşadı. Yıllar önceki Aziz Valentinus Günü'ndeki ayinde benzer olayda olduğu gibi utanmadı, sonuçta buraya bunun için, *eros* ve *agape'nin*** uyumluluğunu teyit etmek için; aşk nedir, evlilikte aşk nedir, neden Tanrı onu bu kadar güzel yaratmış sorularına olumlu cevap vermek için toplanmışlardı. Her ikisi de ayinin hayatları boyunca katıldıkları en anlamlı dini olay olduğu konusunda hem fikirdi.

* "Başın aynı derecede belaya girecekse, o zaman bari daha büyük bir suç işle" anlamına gelen bir İngiliz atasözünün bozulmuş hali. (ç.n.)

** Aşkın iki kutbu olarak kabul edilir. Eros arzu aşkıdır; bağlayıcı ve bencil. Agape ise kendini adayan daha iyilikçi biçimler ortaya koyar. (y.h.n.)

Sonraları, Edward'a bakındılar. "Merhaba, siz ikiniz" dedi Edward. "Bu arabozucu kalabalığa katılıp da ne elde ediyorsunuz?"

"Peki, sen?"

"Vatikan'ın, cezalarımın bir kısmının affolunmasını sağlayıp, buraya gönderdiği bir casusum ben. Ve sen yaşlı adam neden bu olağanüstü pantolonu giyiyorsun?"

Şakalarına rağmen Edward yorgun ve bitkin görünüyordu ve sırtındaki eski sakatlıktan dolayı acı çektiği belliydi. "İyileştirecek bir ameliyat var ama bu fikir hoşuma gitmiyor" dedi. "Cerrahlar hakkında çok fazla şey biliyorum, hastaneler hakkında da. Ameliyat olan hastalarımın yüzde kırkı hastanede ameliyat sonrası enfeksiyon kapıyor. Öğüdümü dinleyin, becerebiliyorsanız hastanelerden uzak durun."

Michael, "Benim de niyetim bu" dedi.

"O şeyi bırakman lazım o zaman" dedi Edward, Michael'ın sigarasına işaret ederek.

Michael, "Günde sadece on sigara içiyorum" dedi.

"On beş" dedi Miriam. "Bazı günler yirmi."

"Her biri" dedi Edward, "hayatından beş dakika alıyor."

Michael henüz bitmemiş sigarasını söndürdü. "İnsanı neşelendiren bir herif olduğunu söylemem lazım."

Aileleri ve ortak arkadaşları hakkında konuştular. Adrian ve Dorothy de onlara katıldı.

Adrian hafif şikâyetçi bir tonla, "Angela ve Dennis'in de gelebileceğini düşünmüştüm" dedi.

"Angela beni aradı, özürlerini gönderdi; ama bugün bir pazarın organizasyonuyla meşgulmüş ve Dennis de bugünlerde kiliseyle fazla ilgili değil. Şeyden beri, Anne..." Miriam açıklamasını tamamlayamadı.

"Evet" dedi Edward, kafasını sallarken ayakuçlarına bakarak. "Çok kötüydü."

Adrian ve Dorothy konuşulanları anlamamıştı ve onlara açıklanması gerekti, aynı şekilde size de nazik okuyucu. Nicole doğduktan iki yıl sonra, Dennis ve Angela'nın ikinci küçük çocuğu Anne evleri-

nin önünde bir kamyonun altında kaldı ve birkaç saat sonra hastanede öldü. Bu olayı doğrudan anlatmaktan kaçındım; çünkü doğruyu söylemek gerekirse düşünmesi çok acı veriyor. Tabii ki Dennis ve Angela ve Anne sadece roman karakterleri, bir yerleri kanayamaz veya ağlayamazlar ama burada, belirli bir nedeni veya adil bir yönü olmadan bu tür felaketler başlarına gelen gerçek insanları temsil ediyorlar. İnanın, insanları kolay öldüremezsiniz hatta sadece bunun için yaratılmış Anne gibileri bile.

"Tabii kaza için kendilerini suçluyorlar, her zaman bu yapılır" dedi Miriam. "Herkesin başına gelebilecek bir şey olsa da."

Kendilerinin başına gelseydi nasıl olacağını gözlerinde canlandırmaya çalışarak ve başaramayarak bir an sessiz kaldılar.

"Eh" diye içini çekti Adrian, "gelmemelerine şaşırmadım. Başlarında yeterince şey var." Angela'yla ilgili son duygusal kırıntı da bu haberle eriyip gitmişti. Toplantıdan önce onu tekrar görme ihtimali ile kendi mantığının dışında, beklenti dolu bir titreyişin, kendisinin toplantıyı yönetmesinin onun gözlerini parlatacağına dair aptalca bir dileğinin olduğunun bilincindeydi. Onları birbirine bağlayan anıların duygusal bağı en sonunda kırılmıştı ve onun kendisinden, kendi trajedisiyle dağılmış, ne paylaşabileceği ne de teskin edebileceği bir kederle yıkılmış bir şekilde ayrıldığını ve geri dönülemez olduğunu anladı.

"Eski gruptan başka birileriyle görüştünüz mü?" diye sordu Edward.

"Eh, oh evet. Epey bir kişiyle görüştüm. Miles'la konuştum; ama bu işe bulaşmak için pek istekli gözükmedi. Aslına bakarsanız, bariz bir şekilde düşmanca göründü. Bir bakayım, başka kim...? Polly'nin izini bulmaya çalışmadım, kiliseyi yıllar önce bırakmış diye biliyorum. Ruth ilgi gösterdi ama daha yeni Amerika'ya gitti."

"Tuhaf şey! Ne için?"

"Anladığım kadarıyla II. Vatikan'dan sonra neler yaptıklarını görmek için birkaç farklı manastırı ziyaret edecek."

"Hâlâ rahibe o zaman? Peki Violet?"

Adrian sırıttı ve Dorothy gözlerini yuvarladı. "Adie onu aradığından beri" dedi Dorothy, "saat başı Adrian'ı arıyor."

Adrian, "Kişisel problemlerini konuşmak için" dedi.

"Hâlâ Robin'le evli mi?"

"Gibi."

Edward'ın teklifi üzerine yakındaki bir barda buluşmak üzere ayrıldılar; orada da kaçınılmaz olarak *Humanae Vitae* ve Güvenli Yöntem ve neden o kadar uzun yıllar boyunca bu asap bozucu, rahatsız edici, etkisiz, sinir ve gerginlik yaratan düzende inat ettikleri sorusu hakkında büyük bir tartışmaya girdiler. Artık hastalarına vücut ısısı yöntemini kullanmalarını tavsiye etmeyen Edward, "Koşullandırmaydı" dedi. Adrian, "Din adamlarının günah çıkartma yoluyla kullanılan baskıcı gücüydü" dedi. Zifaf gecesindeki gülünç beceriksizliğinden dolayı hâlâ annesini affedememiş olan Dorothy, "Seks hakkında suçluluk duygusuydu, hiçbir şey bilmeden yetiştiriliş şeklimiz" dedi. "Korku" dedi Michael. "İtiraf edelim, nedeni cehennem korkusuydu."

Eh, evet, en temelinde bunun olduğunu kabul etmek zorundaydılar: cehennem korkusu. Ve hafif utangaç bir gülümsemeyle birbirlerine bakıp içkilerini yudumlarken, daha önce fark etmedilerse bile o an fark ettiler ki cehennem, çocukluklarındaki cehennem, sonsuza kadar kaybolmuştu.

5
Nasıl kaçtılar, kurtuldular, yıkıldılar, dağıldılar, başardılar vb?

Amerika'da Ruth ortaçağda hac yolundakiler gibi şehirden şehre, manastırdan manastıra, rahibelerin hayatlarında yer alan değişiklikleri not ederek dolaştı. Bu proje için altı aylık seyahat bursu ile ödüllendirilmişti; ama zamanı dolduğunda konunun ancak yüzeyini sıyırdığını hissetti ve daha uzun kalmak için izin istemek üzere eve yazdı. Yiyecek ve yatacak yer işini ziyaret ettiği dini mekânlarda hallediyor, misafirperverliklerinin karşılığını hangi iş uygun ise onunla ödüyordu. Okullarda yedek öğretmenlik, hastanelerde yardımcı hemşirelik yaptı, yaşlıların ve zihinsel özürlü çocukların bakımına yardım etti. Bazen rahibe giysisini kuşanıp kilise gruplarına İngiltere'deki kiliseyi anlatırdı. Daha sonra insanlar ona gelir, içten bir şekilde elini sıkar ve bazen de büyük rakamlı bir dolar banknotu

sıkıştırıp, "Masraflarına yardımcı olmak için, rahibe" derlerdi. Başlarda bu hediyelerden utanmıştı, ama bir süre sonra alıştı ve harçlık anlamında bu tür bonkörlüklere güvenir oldu.

Amerikalı rahibeler, kısa bir süre sonra keşfettiği üzere, kıyaslandığında İngiltere'yi oldukça sakin gösteren bir devrim içindeydi. Ohio Eyaleti'nde Cleveland'da rahiplerin yeleklerini işleyerek düzenli olmayan şekilde geçimlerini sağlarken aniden tüm üyelerini şiropodi* konusunda eğitmeye ve bir ayak kliniği olmaya karar veren, yakın zamana kadar kapalı bir toplulukla karşılaştı. Michigan Eyaleti'nde Detroit'te yüksek topuklu çizmeler ve mini etek giyen bir rahibe, çocuk suçlular için bedava bir okul işletiyor ve vurguncu ev sahiplerine karşı başarılı bir kira grevi yürütüyordu. St. Louis'de Ruth, kilisedeki erkek şovenizmine karşı çıkmaya kendini adamış bir organizasyonda genel yönetici sekreterliği yapan bir rahibe ile görüşme yaptı. Rahibe, pantolon ceket takım giyiyor ve konuşmasında "bok" ve "göt" gibi kelimeler kullanıyordu. Başının arkasındaki duvarda İsraillilere konuşan Musa'nın gösterildiği bir resim vardı: *"Ve kadın siyah..."* Teksas'ta Ruth rahibelerin kahvaltıya saçlarında bigudilerle indiği bir rahibe topluluğunu ziyaret etti. Çabucak söylenen duadan sonra ("iyi yemek, iyi et, iyi Tanrı, hadi yiyelim") sıcak keklere ve jambona çatallarını daldırıyorlar, sonra saçları mükemmel bir şekilde yapılmış ve şık giysilere bürünmüş olarak kocaman, parlak üstü açık arabalarla Houston'ın iş merkezindeki sekreter olarak çalıştıkları işlerine doğru gazlıyorlardı.

Ruth'un da maceraları oldu. Bir Greyhound otobüsünde gece, o anda artık alışkanlık edindiği gibi normal kıyafetler içinde seyahat ederken yanındaki koltuktaki adamın elini dizine koyduğunu fark etti. Ne yapacağına karar veremeyerek dondu kaldı. Çığlık mı atmalı? Kaçmalı mı? Otobüsü mü durdurmalı? Yarım saat sonra yan bir bakış atmaya cesaret etti. Adam gevşemiş, ağzı açık bir şekilde uyuyordu. Yavaş, dikkatli bir şekilde Ruth elini dizinden çekerek adamın kendi dizi üzerine koydu. En sonunda Ruth da uyudu ve uyandığında başının adamın omzuna düşmüş olduğunu gördü. "Seni uyandırmak istemedim" dedi adam gülümseyip, uyuşmuş kolunu

* Ayak bakımı, nasır gibi basit rahatsızlıkların tedavisine verilen isim. (ç.n.)

ovalayarak. Ruth kıpkırmızı oldu ve mırıldanarak özür diledi. "Rica ederim" dedi adam. Bir sonraki molada kahve ve çörek ısmarlamakta ve kendi hikâyesini anlatmakta ısrar etti. Adam yeni emekli olmuş, tatilini Denver'daki oğlu ve geliniyle geçirmeye giden bir ayakkabı satıcısıydı. "Onları gerçekten severdin" diye garanti verdi. "Birkaç yıl önce Londra'ya gittiler. Çok ortak noktanız olurdu. Neden Denver'da bir süre kalmayı düşün müyorsun?" Otobüse geri döndüklerinde, Ruth kucağında bebek olan siyahi bir kadının yanına oturdu ve koridorun diğer tarafından incinmiş, arzu dolu bakışlar gönderen ayakkabı satıcısının bakışlarını görmüyormuş gibi davrandı. O anda bu olay ona sıkıntı vermişti; ama sonraları ne kadar altüst olduğunu veya St. Louis'deki feminist rahibenin söyleyeceği gibi "tutucu" olduğunu düşünmek onu sinirlendirdi. Bir süre sonra çirkin ancak güler yüzlü bir adam Dallas havalimanında ona asıldığında, paniklemedi ve sabırla bir rahibe olduğunu söyleyebileceği bir fırsat bekledi. "Şaka yapıyorsun!" dedi adam şaşkınlıkla bakarak. "Bilseydim sana sarkmazdım. Tanrım-özür dilerim-vay! Biliyor musun ben de *dini* bir okula gitmiştim. Demek istediğim öğretmenlerim rahibelerdi." Rahibelerin geçmişten fırlayarak onu cezalandırmalarından neredeyse korkmuş gibiydi. Cüzdanını çıkarıp ona bir miktar bağış vermeye çalıştı. Teklif edilen dolar banknotlarını eliyle uzaklaştırırken Ruth yakındaki bir bankta oturan bir kadının onaylamayan bir şekilde onları izlediğini göz ucuyla fark etti. "Kaldır paranı ortalıktan, skandala neden oluyorsun" dedi kıkırdayarak. Bu hikâyeyi bir kereden fazla anlattı.

En sonunda gidebileceği en uzak nokta gibi görünen Kaliforniya sahillerine geldi. Başrahibesi iznini üç ay daha uzatmaya istemeden onay verdiğini yazmıştı. Mektup ters bir ifadeye sahipti ve teşvik edici değildi. O sene sadece iki aday kabul edilmişti. Aynı postadan Ruth, AKK'nin gazetesi olan *Crux*'u da aldı: Abonelik ücretini ödememesine rağmen Adrian onu postalanacak kişiler listesine koymuştu. Gazete çoğunluğu Adrian ve Dorothy tarafından yazılmış yazılar, haberler, kitap eleştirileri, Adrian'ın yaptığı editoryal yorumlarla okuyucu mektupları ve Kardinal'e gönderilen üçüncü açık mektubun metnini içeriyordu.

Rahipler sınıfının birçok üyesini içeren dini politika spektrumu içinde Torqueamada'nın* sağında nitelemeyi tercih ettiği, çalıştığı üniversitenin yöneticilerinin Açık Kilise Katolikliğine üyeliğini geri çevireceklerine dair tahmininde Michael haklı çıkmıştı. Kendi imzasını taşıyan Kardinal'e ikinci açık mektup *The Times*'da ve *Tablet*'te yayınlandığında, okulun müdürü Michael'ın gruptan istifa etmesinin kendi yararına olacağını söyledi. Meslek birliği bu davayı ele almayı önerdi; ama Michael zaten oradan sıkılmıştı, başka bir yerde daha üst bir göreve başvurdu ve başvurusu kabul edildi. Burası da bir başka Katolik Eğitim Üniversitesi'ydi; yeni kurulmuştu ve görünüşte ilerici olarak biliniyordu. II.Vatikan'ın ruhuna adanmıştı, müdürü ve çalışanların çoğu din görevlisi değildi. Orada sürdürmeyi bekledikleri yeni hayatın hazırlıkları sırasında Michael omuzlarına, Miriam ise beline kadar saçlarını uzattı. Miriam artık tartışmanın heyecanıyla kafasını ileriye uzattığında yeşil gözlerinin üzerine bakır renkli saçlardan oluşan parlak bir perde düşüyor, kafasının sabırsız bir hareketiyle saçlarını geriye atıyordu. Ayrıca Michael dikkati, uzun burnundan uzaklaştıracağı umuduyla bıyık bıraktı. Ardından sigarayı bıraktı. Miriam ise ekmeğini kendi pişirmeye başladı.

Yeni yerlerinde eski arkadaşlarından bazılarını görmeyi dört gözle bekliyorlardı; çünkü üniversite şehrin dışında, Edward'ın muayehanesinin olduğu yerdeydi ve böylece Dennis ve Angela'nın kaldığı *dormintory village*'a** da çok uzak değildi. Aynı şehre, çok kısa bir süre sonra, sanat okuluna devam etmek üzere Peder Brierley geldi. Piskoposla yaşadığı problem, en azından geçici olarak, rahiplik hayatındaki diğer krizler gibi kursa gönderilmesiyle –bu sefer psikoloji ve sosyoloji alanında– çözülmüştü.

Peder Brierley'in piskoposu aslında Adrian'ın iddia ettiği gibi canavar değildi. Özellikle de piskoposluk bölgesi sürekli güç kaybe-

* İspanyol Engizisyonu döneminde binlerce Yahudi'nin ve sözde cadının ölümünden sorumlu Engizisyon Mahkemesi Başkanı. (ç n)

** Genellikle sadece uyumak için kalınan mahalle tarzı yerleşim yeri. (y.h.n)

derken ne samimi, çalışkan bir rahip olarak tanıdığı Peder Brierley'i kaçırmak istiyor ne de doğum kontrol konusunda kendini çok güçlü hissediyordu. Piskopos kendi seksüel arzularını otuz yıl önce başarılı bir şekilde tasfiye etmişti ve bunu Katolik çiftlerin birkaç çocuktan sonra niye yapamadıklarını anlamıyordu. Gençken sadece nasıl bir şey olduğunu anlamak için birkaç defa sevişmiş olmayı isterdi; bu merakın giderilmemiş olması o zaman gerçek bir fedakârlıktı. Yeni olma özelliği kaybolduktan çok sonra insanların bunu tekrar tekrar yapmak istemesi onun anlayışını ve iyi niyetini zorluyordu. Ancak tohumları saçmaktan çok daha kötü birçok günah olduğunu kabul ediyordu ve bu tek konunun insanlarda takıntı haline gelmesinin çok üzücü bir durum olduğunu düşünüyordu.

Piskopos için tartışma tamamıyla bir idare problemiydi. Peder Brierley'in günah çıkarma sırasında insanlara söyledikleri Tanrı ile kendi vicdanı arasındaydı ama şurası çok açık ki *HV*'yi reddetmeyi devam etmesine izin verilirse, piskoposluktaki tüm genç, delikanlı adaylar kısa bir süre içinde aynı şeyi yapıyor olacak, daha yaşlılar ise sapkın avı koklayacak ve böylece kıyamet kopacaktı. Piskopos bunu piskoposların odasında rahat bir koltukta tam karşısına oturup, İrlanda viskisi ve sigara ikram ederken erkek erkeğe açık ve net bir şekilde Peder Brierley'e açtı. Austin Brierley başına bu kadar dert açtığı için özür diledi; ama duruşundan vazgeçmedi. Piskopos için çekip bir tane Senior Service sigarası yaktı ve Peder Brierley'e bir kız arkadaşı olup olmadığını sordu. Austin Brierley kızararak bu fikri kızgınlıkla reddetti.

"Dur bir dakika, Peder" dedi piskopos, "sadece tutar mı diye sallamıştım. Şu ana kadar geçmişte sorunum olan tüm pederlerin sonradan âşık olduğu anlaşıldı. Zavallı aptallar inançla ve doktrinle ilgili sorunları olduğunu düşünüyorlar; ama bilinçaltında Kutsal Emirlerden kaçmanın ve o veya bu kadının kollarına atılmanın yolunu arıyorlar."

Austin Brierley, "Benim durumum bu değil" dedi.

"Bunu duyduğuma memnun oldum" dedi piskopos. "Ama seninle ne yapacağız?"

"İzin verin üniversiteye gideyim" dedi Austin Brierley. "Psikoloji okumak isterim."

"Tanrı aşkına ne için?"

"İnsanları daha iyi anlamama yardımcı olacağını düşünüyorum. Tavsiye almak için bana geliyorlar; ama sıradan insanların problemleri hakkında ben ne biliyorum ki? Tüm bildiğim rahiplerin problemleri."

Piskopos kuşkulu bir şekilde homurdandı. "Psikoloji konusunda üniversite eğitimi almadan neredeyse iki bin yıldır idare ettik" dedi. Ama teklifin inkâr edilemez bir çekiciliği vardı. Peder Brierley'i üniversiteye göndermek onu kilisesinden ve dikkatlerden birkaç yıl uzaklaştıracaktı ve o arada da *HV* ile ilgili tartışmalar eriyip gidecekti. Ve kendi tarafında da bu muazzam bir jest olarak gözükecek, Bay Adrian Walsh ve onun burnunu her şeye sokan grubunu da canevinden vuracaktı. "Açık Kilise Katolikleri saçmalığından istifa etmen gerekecek" dedi. Austin Brierley istemeyerek bu şartı kabul etti; ancak okuyacağı yeri özellikle arkadaşlarının ve AKK destekçilerinin yakınında seçti, teoloji ve kilise politikaları konularında gayri resmi olarak onlara öğüt vermeye devam etti.

Michael ve Miriam, artık kendilerini neredeyse kilise içinde bir kilise olarak gören, çoğu üniversiteyle bağlantılı bir arkadaş grubundaydı. Pazar sabahları İlahiyat Bölümü'nde ders veren ve öğrenci birliğine rahiplik yapan liberal görüşlü Peder Bede Buchanan'ın bilseler, yerel kilise rahiplerinin tüylerini diken diken edecek deneysel, avangart bir ayine izin verdiği üniversitenin kilisesinde ayine gidiyorlardı.

Her hafta öğrenciler belirli bir konuda okumalarını seçiyorlardı. Bunlar bazen Kutsal Kitap'tan alınan bir konu değil de *Guardian* gazetesinden ırk ayrımıyla ilgili makaleler veya ergenlikte seks içerikli Liverpool şairlerinin şiirlerinden veya kafiyesiz içlerini döktükleri kendi yazılarından oluşuyordu. Ayinlerdeki müziklerin de benzer şekilde tarzları farklı farklıydı; gitar veya flüt, keman, Amerikan yerlisi zilleri, bongo davullar. Orada hangi enstrüman ve çalgıcı varsa o oluyordu. Zenci şarkıları ve gospeller, Sidney Carter'ın modern folk ilahileri, "Babamız"ın kalipso versiyonu, "Amazing Grace" ve "On-

ward Christian Soldiers" gibi Protestanların sevdiği şarkılar ve bazen de Simon ve Garfunkel'ın "Mrs. Robinson" (*İsa her geçen gün seni daha fazla seviyor, hey hey hey*) veya Beatles'ın "All You Need is Love" [İhtiyacın olan tek şey aşk] gibi pop klasikleri söyleniyordu. İbadete giriş dualarısırasında isteyen herkes bir dilekle duayı kesmekte serbestti. Böylece cemaat kendisini klasik niyetlerden çok Viet Kong'un başarısı veya birinin kayıp kaplumbağasının bulunması için dua eder bulabilirdi. Komünyona hazırlık sırasında, ekmek ve şarap, çoğunlukla el ele tutuşmuş ve birbirlerine sevgi dolu bakışlar atarak flört eden iki öğrenci tarafından mihraba getirilirdi ve Barış Öpücüğü'nde samimi bir şekilde kucaklaşanlar sadece evli çiftler değildi. Üniversite hocalarının küçük çocukları odada kontrolsüz bir şekilde koşuşturuyor, konuşuyor, kavga ediyor ve mihrap basamaklarından yukarı aşağı oyuncak arabalarını itiyorlardı. Komünyon sırasında cemaatin çoğu, ekmeği ve dini görevli olmayan biri tarafından dolaştırılan kadehi de dillerinin yerine elleriyle alıyorlardı; yani İngiltere'de halka açık ayinler sırasında hâlâ yasak olan tüm uygulamalar burada yapılıyordu. Ayinin sonunda cemaatin daha önce duydukları vaazdaki boşlukları bulmaları için teşvik edildikleri bir tartışma seansı oluyordu.

Bu ibadetin eskisine göre bir tane şüphe götürmez dini dezavantajı vardı: Ayin süresince özel, dinle ilgisi olmayan hayallere dalmak gerçekten imkânsızdı; çünkü bir an sonra ne olacağından asla emin olamazdınız. İronik yönlerini bastıran Michael ve Miriam olaydan yeterince pozitif enerji ve beraberlik hissi alırken, çocukları pazar sabahlarını dört gözle bekliyor ve tatilleri sırasında üniversite ayinleri iptal edilip cemaatteki diğerleriyle uyum halinde, iyi eğitimli bir bölük asker gibi dar sıralarda oturmak, ayağa kalkmak ve dizlerinin üzerinde durmak ve sittinsene öncesinin kasvetli ilahileri, "Soul of my Saviour" ve "Sweet Sacrament Divine" söylemek zorunda oldukları mahalle kilisesine gitmek zorunda kaldıklarında huysuzlanıyorlardı. İki ibadet yeri arasında gezinip bu ikisinin getirdiği birbirinden çok farklı hareket tarzlarını yaşarken Michael, kendini bazen iki tarafa da çalışan dini bir ajan gibi hissediyordu.

Onlarda yatıya kalan Katolik arkadaşlar ve akrabalar (artık düz-

gün bir misafir odası olan büyük, rahat, eski bir evleri vardı), sürpriz ya da en azından bir değişiklik olsun diye üniversite ayinine götürülüyordu. Bir hafta sonu AKK politikalarını (*Humanae Vitae*'nin yanılabilir olduğunu gösteren bir broşür yayımlama planı yürütülüyordu) tartışmak için Dorothy'yle beraber gelen Adrian, büyük bir zevkle üniversite ayinine katıldı ve Tanrının dini yenilenme ruhuna direnen din adamlarının gözlerini açmasını isteyen bir ibadet öncesi dua teklif etti. Bu açık bir şekilde uzun süreli bir sürtüşme savaşına girdiği kendi kilisesinin rahibine göndermeydi. "Bizim rahip, kadın okuyuculara bile izin vermiyor."

Miriam, "Neden?" diye sordu.

Çekingen gençliğinden bu yana kaydettiği mesafenin, çok açık sözlü olarak reklamını yapan Dorothy "Âdet görme" dedi. "Kadınların temiz olmadığını düşünüyor. Muhtemelen sürekli kanadığımızı zannediyordur."

"Ama sonunda onu yakalayacağız" dedi Adrian. "Mihrap temizlikçileri grevi ayarlamam gerekse de Dorothy o kürsüden okuyacak."

Miriam, "Bazen, üniversitedeki ayinde, kutsal kadehi bir kadın getiriyor" dedi.

"Vay, gerçekten!" diye bağırdılar. "Ne kadar olağanüstü!"

Ama üniversite ayini her zaman mutlu etmiyordu. Bir pazar Michael'ın ailesi onlarlayken komünyon alan bir çocuk, kadehi düşürdü ve kutsal şarap bütün yere yayıldı. Emekli bir devlet memuru olan Michael'ın babası bu olaydan son derece üzüldü ve yüksek sesle bunun piskoposa bildirilmesi gerektiğini homurdandı. Daha sonra öğle yemeğinde, "Doğru değil" dedi hâlâ sinirli ve şokun etkisiyle beyazlamış bir yüzle, "çocukların kadehi tutmasına izin vermek doğru değil. Yetişkinlerin bile tutması fikrinde değilim zaten; her zaman kaza riski vardır. Ama kilisede her önüne gelenin kadehi sırayla taşıdığı bu düzende böyle bir şeyin olması sürpriz değil. Ve o rahibin yaptığı tek şey de eski bir bezle şarabı silmek!"

Michael, "Ne yapmasını beklerdin baba, halıyı mı yeseydi?" Söylediği şey, söylendiği anda fazlasıyla kaba gelmişti; ama babasının olay hakkında herkesin duyacağı şekilde söylenmesi onu hem sinirlendirmiş hem de utandırmıştı.

"Benim zamanımda, halı kaldırılır ve yakılırdı."

"Yakılır mıydı?" Michael zorla kahkaha attı. "Bu ne işe yarar ki?"

"Hürmetsizlik olmasını engellemek için."

Michael içini çekti. "Komünyonun hâlâ sihirli bir olay olduğunu düşünüyorsun, değil mi baba?"

"Saygılı derdim ben. Hürmetkâr."

"Hâlâ Dönüşüm'e inandığın farz edilse bile..."

"Sen inanmıyorsun o zaman?"

"Okulda öğretilen anlamda değil. Madde ve araz ve diğer şeyler."

Michael'ın babası kafasını sağa sola salladı.

"Hâlâ inandığını düşünsek bile İsa'nın o şarabın içinde sıkıştığını düşünmüyorsun kesinlikle, değil mi? Yani Gerçek Varlık'ın döküldüğü anda, halıya değmeden önce şaraptan çıkabileceğini kabul ediyorsun."

Miriam, "Michael babanı rahat bırak" dedi.

"Evet, siz ikiniz kesin artık" dedi Miriam'ın kayınvalidesi. "Bir pazar günü din hakkında kavga etmek güzel değil."

Michael'ın babası bu müdahaleleri tahammülsüz bir el hareketiyle geçiştirdi. "Dönüşüm'e inanmıyorsan Kutsal Komünyon'la ilgili neye inanıyorsun o zaman söylesene oğlum. Ekmek ve şarabın Tanrımızın, İsa Mesih'in vücuduna ve kanına dönüşmesi değilse nedir?" Kutsal isimle beraber, kafasını refleks olarak salladı, karısı da aynı şeyi yaptı.

"Şey..." dedi Michael, tereddüt ederek, "bir hatırlama, anma."

"Peh!" diye tenkit etti babası. "Bu Protestanların söylediği şey."

Michael, *"Bunu beni hatırlamak için yapın"* diye alıntı yaptı.

Babası, *"Bu benim vücudum, bu benim kanım"* diye karşılık verdi.

"O bir metafor" dedi Michael.

"Gerçeğin basit bir ifadesi."

"Nasıl olabilir? Gerçeğin basit bir ifadesi, 'Bu ekmek ekmektir, bu şarap şaraptır' olurdu." Parmaklarının arasına bir dilim *Hovis** aldı ve şekil çizerek havada salladı. Şimdi tartışmayla coşmuş, kanı kaynar durumda, hızını almış bir öğretmendi. "'Bu benim vücudumdur' derken olmak fiili sadece 'gibi' veya 'olsaydı' veya 'benzer' olabilir; çün-

* İngiltere'de popüler bir dilimli ekmek markası. (ç.n.)

kü diğer anlamlar mantıksal açıdan çelişkili olacaktır. Tanrı insanla, sadece insanın anlayabileceği bir dille konuşabilir."

Babası kızgın bir şekilde burnunu çekti, bocalamış ama yenilmemişti. "Bana kilisenin yüzyıllardır öğrettiklerinin yanlış olduğunu mu söylüyorsun yani?"

"Evet. Hayır. Tam değil. Bilgi değiştikçe kavram değişir. Bir zamanlar herkes dünyanın düz olduğuna inanıyordu. Şimdi sadece kafadan çatlaklar inanıyor."

"Öyleyse ben de kafadan çatlağım, öyle mi?"

"Onu söylemedim, baba."

Galler'deki bir konferansa giderken onlarda bir hafta sonu geçiren Miles, Michael'ın babası kadar dehşete düşmüştü. Üniversiteden sanki migrenli gibi eli kaşlarının üzerinde çıkarken, "Azizim Michael" dedi. "Bu çılgınlık. Bu anarşi. Bu heves. Ronnie Knox mezarında dönüyor olmalı." Miles kilisede tanık olduklarıyla on yedinci yüzyılda ahlak kurallarına karşı gelen mezhepler arasında bir benzerlik kurdu. "Mihrabın önünde çıplak dans etmenize ve karılarınızı ve eşyalarınızı ortalıkta paylaşmanıza pek bir şey kalmamış" diye kehanette bulundu.

Michael sırıtarak, "Eğlenceli görünüyor" dedi. "Ama cidden Miles, bugünlerde herkes ahlak kurallarına karşı geliyor. Katolikler dünyanın geri kalanına yetişiyor. Yani günah fikri artık popüler değil. Katolik okullarında artık günahı öğretmiyorlar bile." Belki de akademik kariyerinde başlarda vaat ettiğine ulaşamadığı için eskisine göre daha az hayran olduğu Miles'ı kızdırmak için Michael biraz abartmıştı. Sonuçta, Miles'ın tezi hâlâ yayımlanmamışken Michael'ın genç kültür, yeni ayin bilimi ve popüler medya üzerine yazıları orada burada yayımlanmaya başlamıştı ve bunları kitap haline getirmeyi umut ediyordu. Miles'ı Cambridge Üniversitesi'nde ziyaret ettiğinde, ne kadar az şeye gıpta ettiğini görmek Michael'ı şaşırtmıştı; odaları soğuk ve nemliydi ve gaz kokuyordu, mobilyalar çirkindi, Yüksek Masadaki* konuşmalar sıkıcı ve yüzeyseldi. Binaların dışarı-

* Eski görüşleri savunan İngiliz din adamı. (ç.n.)

* Oxford, Cambridge gibi üniversitelerde akademisyenlere ve onların misafirlerine özel ayrılmış yemek masası. Bir gelenektir. (ç.n.)

dan mimari olarak güzelliği hariç, ortam ona hafiften babasının bin dokuz yüz ellilerdeki golf klubünü hatırlatmıştı. Muhteşem kesimli ama modası geçmiş üç parçalı takım elbise içinde ve her zaman sıkıca toplanmış şemsiyesi ile Miles'ın kendisi de psikolojik olarak o dönemde sıkışıp kalmış gibi görünüyordu.

Miles, o günlerde kendisini dini açıdan yetim hissediyordu. İnandığı Katolik Kilisesi hızla gözden kayboluyordu ve onun yerine, konser-parti benzeri ibadetleri, ayırımcılık yapmayan köktenciliği, evlilikiçi seksüel serbestliğin epey kendini beğenmiş havasıyla ortaya çıkmaya başlayandan, bu yeni halinden hoşlanmamıştı. En sonuncu maddeye karşı tepkisinde bir miktar kıskançlık olabileceğini kendi de kabul ediyordu; çünkü seks sorusuyla ilgili kafası hâlâ umutsuzca karışıktı. Cambridge'in homoseksüel altkültürü davranışlarında gittikçe daha aleni olmaya başlamıştı ve partiye katılması için sessiz bir çağrı vardı; ama Miles resmi ve ketum haliyle tam sınırda kaldı. Homoseksüel anlamında "gay"* kelimesi tam o zamanlarda İngiltere'de geniş çevrelerce kullanılmaya başlanmıştı ama Miles için bunun alay edercesine ironik bir çağrışımı vardı. Bir yaz benzer eğilimlere sahip olduğu belli olan genç bir iş arkadaşıyla Fas'ta bir tatil ayarladı ve bunun ilk ilişkisi olup olmayacağını, uzaklığın vicdan rahatsızlığını gevşetip en sonunda bakirliğini kaybetmesini sağlayıp sağlamayacağını merak etti; ancak genç arkadaşı pedofil çıktı ve tüm zamanını kaldıkları şehrin pazar yerindeki genç Arap çocuklarıyla randevulaşarak geçirdi. Bir akşam Miles'ın kendisi de takılabileceği birilerinin arayışıyla utangaç, dar sokaklarda gezindi; ama biri kendisine yaklaştığında her seferinde soyulmaktan, şantaja uğramaktan veya hastalık kapmaktan korkarak geri çekildi. Bir hafta öncesinden İngiltere'ye uçtu ve yayımlanmadan önce tezini son bir kez daha gözden geçirmek üzere turistlerin istila ettiği Cambridge'e yerleşti. Tatilin sonunda elinde acılarını gösteren tam tamına on üç sayfa dokunulmamış daktilo yazısı vardı. "Cinsel açıdan bastırıldığın için tıkandın" dedi Fas'tan yanık tenli ve doygun dönen arkadaşı. Miles, "Ne kadar da derin konuştun" dedi dalgasını geçerek ama gizliden arkadaşına hak verdi.

* Gay kelimesinin esas anlamı "neşeli, hayat dolu, zevk ve sefa düşkünü'dür. (ç.n.)

Fiziksel sıkıntısı dayanılmaz hâle geldiği zamanlar, yatak odasındaki kilitli dolapta duran küçük homoseksüel pornografi koleksiyonunu alır ve mastürbasyon yapardı. Bu yaptığıyla ilgili ilk fırsatta şimdi yaşlı bir Cizvit olan her zamanki pederine sakin bir şekilde günah çıkarttı. "Böyle yaşamak, biriyle sevgi dolu, düzgün bir ilişki yaşamaktan daha mı iyi?" diye sordu.

"Onu yapıyor olsaydın günahlarını affedemeyeceğimi çok iyi biliyorsun. Sana güç vermesi için Yüce Tanrıya dua et."

Miles, derin bir depresyona girdi. Uzun saatler banyo yapıyor, Valium ve uyku haplarıyla yani bilinçli olduğu saatleri minimuma indirecek herhangi bir şeyle kendini uyuşturarak mümkün olduğu kadar çok uyuyordu. Karşılarına çıkmaya dayanamayacağı için sık sık derslerini iptal ediyordu ve öğrenciler şikâyet etmeye başladı. İş arkadaşları ondan kaçtı. Her zaman dünyadaki en imtiyazlı yerlerden biri olduğunu düşündüğü Cambridge, onun için iğrenç, birbirlerine her kelime ve işaretle, *"Kıskan beni, kıskan beni, akıllıyım ve başarılıyım ve her gece sevişiyorum"* sinyalini veren gösterişçi, kendini beğenmiş, merhametsiz insanlarla dolu klostrofobik küçük bir yer olmuştu.

Günah çıkardığı rahip, "Belki de bir psikiyatriste görünmelisin" dedi.

"Bana tek söyleyeceği seks yapmam gerektiği olacak" dedi Miles. "Hepsinin söylediği bu değil mi?"

Rahip, "Ben Katolik bir tane biliyorum. Çok iyi bir adam."

Birçok defa görüştükten sonra psikiyatrist, "Senin için hiçbir şey yapamam. Doktor olarak konuştuğumda, tavsiyem: Kendine bir partner bul olacaktır. Katolik olarak konuşursam, tek söyleyeceğim: Bununla yaşa."

Miles, "Söylemesi kolay" diye düşüncesini belirtti.

Psikiyatrist omuzlarını silkti. "Katılıyorum. Birçok hastayla bir an gelir ve senin problemin, olduğun şeydir, demek zorunda kalırsın."

"Aşağılık kompleksi olan adamla ilgili eski fıkradaki gibi mi?"

"Aynen. Sen homoseksüelsin."

Miles ayağa kalkarken, "Bunu zaten biliyordum" dedi. "Ama onayladığınız için teşekkürler."

Violet de psikiyatriste gitti hem de birden fazlasına: Bir zamanlar günah çıkarmak için rahip aradığı gibi psikiyatrist aradı; büyüyü bozmaya yetecek sihirli güce sahip birini bulma umuduyla bıkmadan rastgele birinden diğerine gitti. Hepsine hikâyesini anlatıp tanılarını karşılaştırdı. Bazıları depresyon, bazıları şizofren dedi; bazıları ilaç yazdı, bazıları grup terapi uyguladı. Bir tanesi terapatik seks önerdi. Profesörüyle olan olayı anlattığında, doktor her şeyi kafasında yarattığı teorisini ileri sürdü. Açık bir şekilde, kendi özbabasıyla seks yapma isteğinin ortaya çıkmasıydı. Bu bastırılmış ensest isteğin yarattığı suçluluk duygusu, kendi masumiyetinin bozulması olarak bunu başka baba figürlerine yansıtmasına neden olmuştu. Yaşı ileri bir adamla suçluluk duymadan, mutlu bir ilişki kurmadığı sürece tedavi olamayacaktı. "Ben yaşlı bir adamım" diye belirtti. Violet seansları yarıda bırakınca, doktor, "Şikâyet edersen, tabii ki her şeyi reddeceğim" dedi

Ruth izninin bir kere daha uzatılması için eve yazı yazdı. Reddedildi. Eve dön, başrahibesi emretti, sana ihtiyaç var. Altıncı sınıfların fen derslerinde problem var. Ruth sürüncemede bıraktı, kaçamak cevap verdi. Eve gitmek istemiyordu. Ne zaman veya nerede biteceğini bilmese de, yarıda bırakamayacağı ruhsal bir arayışın tam ortasında olduğunu hissediyordu. Başrahibenin onu geri istemesinin asıl nedeni iki rahibenin daha manastırı terk etmesi ve morallerin bozuk olmasıydı. Terk eden kadınlardan biri Ruth'a mektup yazdı: *"Açık konuşacağım. Evlenmek için bıraktım, belirli biriyle de değil. Bir sabah uyandım ve hayatımın geri kalanını tek başıma; bir erkek, çocuklar olmadan geçirmeye dayanamayacağımı anladım. Şimdi iyi bir adamla çıkıyorum, iki oğlu olan boşanmış biri, bir çöpçatanlık şirketi aracılığıyla tanıştık. Yemek pişirme dersleri alıyorum. John ve çocuklar için akşam yemeği pişirmeye çalıştığımda, John onun hayatında yediği en kötü yemek olduğunu söyledi. Sanırım manastırda geçirilen o kadar yıldan sonra insanın tat alma duygusu uyuşuyor..."*

Ruth aşırı derecede bastırılmış cinsel veya annelik isteğinin sancılarını çekmiyordu; ama inançlı biri olarak hayatında eksik bir şey olduğunu hissediyordu ve eve dönmeden önce onu bulması gereki-

yordu. Başrahibesine yazdı: *"Mesleğimle ilgili bir kriz yaşıyorum. Bunu burada çözmeliyim."* Başrahibe telgraf gönderdi: *"Hemen dön."* Ruth bu çağrıyı görmezden geldi. Uzaklaştırılıp uzaklaştırılmadığını bilmiyordu. Çok da önem vermedi.

Amerika'da yoğun politik olayların olduğu bir zamandı, rahipler ve rahibeler kendilerini insan haklarıyla, Vietnam'da barışla, çevrenin korunmasıyla ilgili mücadelelerin ortasına atıyorlardı. Ruth, Berrigan Kardeşler* adına yürüdü ve gösteri yaptı; Cizvit rahipleri, askerlik celplerini yaktıkları için ve Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı güya komplo kurmaktan hapsedildiler. Ruth da yakalandı ve bir gece hapiste kaldı. İstismar edilen Chicano üzüm toplayıcıları grevine destek olmak için Güney Kaliforniya'ya otostopla gitti. Bulunduğu yerdeki grev hattı, işverenlerin kiraladığı eşkıyalar tarafından bozuldu. Ruth göğsünden darbe alarak yere itilirken saldırganına, "Seni aşağılık" diye bağırdı. Onu yerden kaldırıp üzerindeki tozu silkeleyen işçi, "Anasının gözü rahibe bunlar, değil mi?" dedi. Bu deneyimden sonra, gösteriler sırasında rahibe giysisini giydi ve yine de biraz risk vardıysa da saldırılara karşı dokunulmazlığın keyfini çıkardı. Bu şekilde giyinmiş olarak Kamboçya krizinin tepeye vurduğu zamanlarda iki bin kişilik bir kalabalıkla beraber, *"Domuzlar dışarı! Domuzlar dışarı!"* diye durmadan bağırdı ve uzay adamları gibi giyinmiş polislerin saldırısından, göz yaşartıcı bombadan gözlerinden yaşlar taşarak kaçtı. "Anasının gözü rahibe bunlar, değil mi?" dedi yanındaki göstericiye. Kendince, "Azize Meryem"in kısaltılmışı olarak yorumladığı bu sövgünün nereden geldiğini, Napalm Fabrikası'nda bir oturma eylemi sırasında saflığıyla eğlenen bir Fransisken rahibi aydınlatana kadar bol bol kullandı.

Ruth bu deneyimlerden gururlu ve özgüvenli çıktı. Amerika'dan önceki hayatı; sıkıcı ve düzenli, anılarındaki siyah beyaz fotoğraf albümü gibi geliyordu. Ancak hâlâ aradığını bulamamıştı. Kendini iyi hissetme hali, erkek ve kız kardeşlerle ilham verici dayanışma hissi, kısa bir süre sonra buharlaştı. En sonunda birlikler dağıldı, yürüyüş-

* Amerikan Katolik rahipleri. Her ikisi de insan hakları, dünya barışı ve sonunda Vietnam'a karşı gösterilerde bulunmuş, bu hareketlerde yer almışlar ve bu yüzden hapis yatmışlardır. (ç.n.)

çüler kendi yollarına gitti. Böyle bir olay sırasında, San Fransisco'daki büyük bir barış gösterisinden hemen sonra Iowa'dan gelen Paulist bir rahibe olan Josephine, "Bu en lanetli zaman" dedi. İkisi gecenin bir yarısı bir otobüs istasyonundaki lokantada kâğıt bardaklardan kahvelerini içiyor, ayrı yönlere gidecek otobüslerini bekliyorlardı. Mavi şerit ışıklar, formika masaları ve çöp dolu yeri kasvetli bir şekilde aydınlatıyordu. Josephine, "Gösteri devam ederken kendini çok iyi hissediyorsun, değil mi?" diye devam etti. "Yani insanlar gerçekten birbirlerini seviyorlar, engeller kalkmış ve herkes 'We Shall Overcome' veya 'They'll Know We are Christians By Our Love'ı söylerken onun gerçekten doğru olduğunu hissediyorsun. Kendi kendine düşünüyorsun, Tanrım, bu gerçekten harika, burası yeni Kudüs, olması gereken bu. Ama bu devam etmiyor. Kısa bir süre sonra berbat bir lokantada, kendinden geçmiş bir haldesin ve parti sona ermiş."

"Eşyanın doğası gereği devam edemez, sanıyorum" dedi Ruth felsefe yaparak. "O yoğun duygusal ruh haliyle uzun süre devam edemezsin."

"Sadece o değil. Gösterideki diğerlerinin, sıradan insanların geri dönmek için evleri, gerçek evleri var. Kocalar, karılar, aileler. Onları karşılamayı bekleyen, olanların hepsini duymak isteyen insanlar. Bu gerçekten güzel olmalı." Ruth, Josephine'in bulunduğu topluluğun onun radikal hareketlerini onaylamadığını ve o hafta sonu gösterisi hakkında hiçbir şey bilmek istemeyeceklerini bildiğinden anlayışlı bir şekilde kafasını salladı. "Öte yandan bizim için geriye dönüş, sadece bir düş kırıklığı. Düşüş ve yalnızlık. Tanrım bu gösterilerden sonra moralim çok bozuluyor... Ne yapıyorum biliyor musun Ruth?" Josephine etrafına bakındı, lokantada kendileri ve uzak bir köşede derin uykuya dalmış siyah asker dışında kimse olmamasına rağmen sesini alçalttı. "Kendime mini bir şişe Southern Comfort* alıyorum, sonra küvetimi sonuna kadar sıcak suyla doldurıyorum ve uzun uzun oturuyorum. Arada bir Southern Comfort'tan bir yudum alarak ve küvete sıcak su ekleyerek saatlerce yatıyorum orada. Ve genelde kendime başka türlü bir Southern Comfort vere-

* Bir viski markası. "Güney Rahatlığı" anlamına geliyor. (ç.n.)

ıek bitiriyorum, ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Ruth doğrucu bir şekilde "Hayır" dedi. Josephine ona garip bir ifadeyle baktı –soru sorar, kuşkucu, hafif muzip– ve aniden Ruth onun neden bahsettiğini tahmin etti ve gözle görünür bir şekilde kızardı, "Oh" dedi.

"Ne dersin deliriyor muyum Ruth?" dedi Josephine. "Bu hayattan, tamamen kafayı yemeden sence ayrılmalı mıyım?"

"Bilmiyorum" dedi Ruth. "Bana sorma. Ben kendimi bile bilmiyorum."

Üniversitedeki kilisede pazar ayinlerinin yanı sıra Michael ve Miriam ve arkadaşları, evlerinde hafta içi akşamları arada bir, ilk kilisedeki Son Akşam Yemeği kutlamasına eşlik eden sevgi-ziyafetinden ya da genel yemekten esinlenerek "agapes" dedikleri toplantılar düzenliyorlardı. Çevrelerindeki insanlar yanı başlarındaki dini hareketten habersiz ve ilgisiz, kendi gündelik hayatlarının peşinde koşar, televizyonlarının önünde çökmüş oturur veya barlarda bira içerken veya sokak lambaları altında köpeklerini dolaştırırken, bu toplantılar, banliyö evlerinin perdeleri çekilmiş pencerelerinin ardında bir kardeşlik bağıyla toplanmış Michael, Miriam ve arkadaşlarının gerçekten biraz ilk Hıristiyanlar gibi hissetmelerini sağlıyordu. Yaklaşık bir düzine insan davet edilir ve herkes geldiğinde ev yapımı ve hafifçe arkaik yiyeceklerle; ev yapımı ekmek ve tereyağıyla peynir, hurma, fıstık, kuru üzüm ve şarapla donatılmış bir masanın etrafında otururlardı. Ev sahipleri genelde Eski Ahit'teki "Tanrı" yerine "Yaweh" diyen yeni Kudüs İncili'nden okunacakları seçerdi ve sonra Son Akşam Yemeği'yle ilgili uydurulmuş birkaç duadan sonra ekmeği elleriyle bölerek şarabı, şarap kadehine boşaltırlardı. Bunlar, herkes bir parça ekmek ve bir yudum şarap alarak masa etrafında elden ele dolaştırılırdı. Sonra herkesin bardağı doldurulur ve çeşitli konularda bir muhabbet başlardı; başlangıçta ciddi ama şaraplar aktıkça daha hafif konulara kayarak devam ederdi.

Peder Brierley şehre geldiğinde, doğal olarak bu toplantılara katılması için onu davet ettiler ama sonra mumlar veya resmi giysiler

olmadan daha önceki gibi hepsi masanın etrafında oturarak, koparılmış kutsanmış, elden ele dolaştırılan ev yapımı ekmek ve *vin ordinaire** ile, tıpkı Son Akşam Yemeği'nde olduğu gibi bir komünyon töreni düzenlediler. Gerçek bir komünyon muydu yoksa değil mi? Dışarıdan bakıldığında kiliseye bağlı bir rahibin başkanlık etmesi, bu olayı doğaçlama agape'lerinden ayırıyordu. Bazıları için bu çok önemli bir farktı, diğerleri içinse vazgeçtikleri eski ayinlerin "sihirli" görünüşünün yadigârıydı. Kilisenin ilk zamanlarında İsa'nın Akşam Yemeği'nin hatırlanması, rahiplerle sınırlandırılmamıştı ve Austin'in (artık Peder Brierley'i çağırdıkları şekilde) kendisi de ayinleri yönetmek için özellikle yetki verilmiş özel bir kast fikrinin, hızla geçersiz hale geldiğini söyledi. Austin piskopos ve rahiplerin ve piskoposluk ve papazlığın yönettiği kiliselerin özel yapısının eriyip gideceği, ev-komünyonlarının kilisedeki pazar ayinlerinin büyük anonim izdihamının yerine geçeceği ve Günah Çıkarma ve Güçlendirme'nin** yerine karşılıklı danışma ve bilinç yükseltme gruplarının alacağı bir gelecek kehanetinde bulundu.

Böylece inancın kıyılarında durdular ve eski dogmaların ve kesinliklerin ayaklarının altından, parmaklarının arasından, üzerinde durdukları temelleri yıkarak hızla uzaklaştığını hissettiler; hem hoş bir şekilde teşvik edici hem de hafifçe cesaret kırıcı. Çünkü hepimiz hikâyelere inanmak isteriz değil mi? Eğer bir yazar yarattığı gerçeklik ilüzyonunu bozarsa dini inancı saçma bulan insanların çoğunlukla keyifleri kaçar. Arkadaşlarımız hayatlarına çok inançlı başladılar. Katolik yetiştirilmenin cezasıydı bu. İnançlarla, sorusu olmayan boş cevaplarla yüklendiler. Temel olanlara ulaşmak için ne bilebiliriz? Neden bir şey var? Neden hiçbir şey yok? Ne umut edebiliriz? Neden buradayız? Tüm bunların anlamı ne? Gereksiz inançlar makinesini açmaları ve parçalarına ayırmaları gerekiyordu. Ancak inanç konuları açısından (edebi gelenekler itibariyle) hayati önemde bir şeyi fırlatıp atmadan bu süreçte, ne kadar ileri gidebilirsin, sorusu güzel bir soru.

---

* Fr.: Sofra şarabı, alelade şarap. (ç n.)

** Yedi sakramentten biri. (ç n.)

Agape'lere arada bir Edward ve Tessa ile Angela ve Dennis gelirdi. Tessa dini kısmı, özellikle sessizlik içinde ekmek elden ele dolaşırken ve insanların çiğneyip yutma seslerini duyabiliyorken biraz utanç verici buluyordu; ama bu kısa bir süre sonra bitiyor ve sonrasında bol ucuz şarap ve yemeklerin kaldırılmasıyla belki biraz müzik hatta eğer ortam, grubu o yönde götürüyorsa folk rock plaklarıyla serbest, kendiliğinden oluşan, herkesin katılabildiği ve partnerlerle ilgili saçmalıkların olmadığı dans ile oldukça neşeli oluyordu. Edward'ın yorgunluk ve sırt ağrısını bahane ederek gitmekte istekli olmadığı bu toplantılar, neredeyse gerçek bir partiye gitmek kadar iyiydi. Bu nedenle Tessa her agape davetine atlıyordu. İnsanlar bu toplantı için resmi giyinmiyorlardı ama Miriam ve arkadaşları zaten evde uzun etek ve kaftan giymeyi tercih ettiklerinden, Tessa Shrewsbury'deki orijinal küçük dükkândan aldığı pamuklu Laura Ashley giysisi içinde kendini aşırı giyinmiş hissetmiyordu. Söz konusu Tessa olunca, baloya bugünlerde uzun elbiseyle gitmek zorunda olmamak veya dans tarzını partnerinizin dans kabiliyetine göre ayarlamak zorunda kalmamak bin dokuz yüz altmışların iki büyük sosyal başarısıydı. (O sıralar artık bin dokuz yüz yetmişlere gelinmişti; ama bu grup altmışlarını biraz geç yaşıyordu.)

Her ne kadar Tessa kendisini agape'lere sürükleyerek getiriyormuş gibi davransa da Edward, yeterince istekli gidiyordu. Açık Kilise Katoliklerine katıldığından beri tıp mesleğindeki Katolik iş arkadaşları, ortak bilinçlerinde Marie Stopes ile Doktor Halliday Sutherland arasındaki çatışmanın* hâlâ efsane gücünü sürdürdüğü aşırı tutucu bir grup, ona soğuk davranıyordu. Özelde *Humanae Vitae*'nin fikirleriyle uyuşmasalar bile, doğum kontrolü taraftarı lobiyi, kürtaj taraftarı ve ötanazi taraftarı lobilerden ayrılmaz görüyorlardı ve kendi dini liderlerine saldırmak için böylesine istenmeyen müttefiklere katılmak istemiyorlardı. Böylece Edward, her ne kadar doğal eğilimi radikal olmaktan çok uzaksa da, kendini neredeyse istemeden radikal yeraltı Katolikleriyle özdeşleşme içinde buldu ve Miriam'la Michael'ın

* Marie Stopes, yirminci yüzyılın ilk yarısında kadınlar için güvenli doğum kontrol yöntemleri yayma konusunda eylemci tavrıyla tanınan bilim kadını, yazar. Dr. Halliday Sutherland'a yazdığı bir kitap üzerine onur kırıcı yayın yapmak yüzünden dava açmış ve bu dava uzun yıllar sürmüş, çok ses getirmişti. (ç.n.)

çevresinin ayinsel toplantılarında, Austin'in takdis ettiği (veya etti mi?) ekmekten kalan kırıntılara ne olduğuyla ilgili atalarına ait bir batıl inanç spazmının eşlik ettiği bir endişe duyma eğiliminde oldu.

Angela da geldi –yıllar önce Our Lady and St. Jude Kilisesi'ndeki perşembe ayinlerine katıldığı gibi geldi– çünkü davetliydi, çünkü duada ve kardeşlikte Katolik arkadaşlara katılmak belli ki iyi bir şeydi. Hiçbir zaman fazla bir tarih hissi veya metafizik sorulara büyük bir ilgisi olmamıştı ve Nicole'ün doğumundan ve Anne'in ölümünden beri hiçbir zaman olmadığı kadar günü yaşıyor, hemen yakınındaki işlerle uğraşıyordu. Geriye bakmak çok acı vericiydi, bir tür zihinsel mide bulantısıyla dolduruyordu içini. Böylece Angela hayatı boyunca Katolik Kilise'de olan değişikliklerle ilgili çok nadir kafa yordu ve günümüzde kilisede serpilen ibadet ve doktrinel yorum çeşitliliğinden rahatsız olmadı. Dua edildiği sürece, kilisede mi yoksa evin oturma odasında mı olduğu ona önemsiz görünüyordu. Dennis'in artık duanın faydasına inanmıyor gibi görünmesi onu endişelendiriyordu; gerçekten de Dennis'de inanç adına çok az şey kalmış gibiydi. Bu konuyu Dennis'le konuşmadı. Bunun nedeni kısmen ciddi konuları, kuramsal sorunları tartışma alışkanlığını bırakmaları ve kısmen de ona baskı uygularsa ortaya çıkacak inançsızlığın seviyesinden korkmasıydı. Her ikisi de Nicole'ün doğumundan bu yana çok değişmişlerdi.

Nicole'ün durumu kendisine söylendiğinde, Angela'nın birbirinden çok ayrı ama aynı anda, sanki benliğinin farklı seviyesinden gelen iki tepkisi oldu. Bir yerde şoka girmiş ve dehşete düşmüştü, gerçekle savaşabildiği kadar savaştı ve artık daha fazla inkâr edilemediğinde, kendini kedere ve kendine acımaya terk etti; ama bir başka, daha derin bir yerde tüm evlilik hayatı boyunca bunun veya bunun gibi bir şeyin olmasını beklemiş gibi hissetti. O ana kadar, Dennis tüm sorumlulukları ve endişeleri kendi üzerine almışken –para, evler, tatiller hatta vücut sıcaklığı grafikleri– Angela değişmez bir şekilde kollarında veya ayaklarının altında süt kokulu bir bebek ile günlük ev işlerini yavaşça tamamlayıp akşamları televizyonun karşısında uyuyup kalarak, durgun bir sükûnete gömülmüştü. Flört ettikleri dönemde tahmin ettiğinden daha rahat ve korunaklı bir yaşam

olmuştu; ama Nicole şimdi ona kuruntularını teyit etmek için gelmişti ve cezasının ne olduğunu bilmek neredeyse içini rahatlatmıştı. Gözpınarları kuruduğunda kendini topladı ve Nicole'ü ülkedeki en becerikli mongol yapmaya karar verdi. Zekâ geriliği konusunda bulabildiği tüm kitapları okudu, uzmanlara danışmak için kilometrelerce yol gitti, evi eğitici oyuncak ve ekipman ile doldurdu, ilgili tüm derneklere katıldı, oyun grupları, oyuncak kütüphaneleri ve bağış günleri organize etti.

Nicole'ün doğumundan iki yıl sonra kaçan oyuncak bebek arabasının ardından yola fırlayan dört yaşındaki Anne'e kuru temizleyici kamyonu çarptığında, Angela krizle başa çıkmak için psikolojik olarak sertleşmiş ve güçlenmişti. Anne'in fırladığı hendekte hareket ettirilmesine engel olan, onu sıcak tutmak için battaniye isteyen ve ambülansla hastaneye giden Angela'yken, Dennis'in tek yapabildiği küçük kızının çarpık vücudunun üzerine kapanmak, korkutucu bir şekilde küfrederek parmaklarının arasından diken pamuğu gibi büyük öbekler halinde uçacak şekilde saçlarını yolmaktı. Anne o gece hastanede öldüğünde Dennis şokta, evde sakinleştirici verilmişken, Angela Anne'in yatağının başındaydı. Cenaze için gerekli düzenlemeleri yapan ve bu korkunç dönem boyunca aileyi bir arada tutan Angela'ydı. Evlilikte büyük bir ağırlık değişimi, güçlerin ve iradenin Dennis'den Angela'ya aktarımı olmuştu.

Nicole'ün durumunun teşhisi Dennis için sersemletici ve tamamen beklenmeyen bir darbe olmuştu. Böylesi bir şey olma olasılığının aklına niye hiç gelmediğini bulmaya çalıştı ve bir sürü neden buldu: Angela'nın hamilelikleri her zaman komplikasyonsuz geçerdi; hayatı boyunca anormal çocuğu olan hiç kimse tanımamış veya zihinsel özürlü olan biriyle bir teması olmamıştı. Ama daha temel bir neden bilinçaltında her zaman İlahi Kudret tarafında kayırıldığını veya daha dünyevi deyişle şanslı olduğunu farz etmiş olmasıydı. Hayatında aksilikler ve hayal kırıklıkları olmuştu; ama istisnasız bir şekilde, sabırlı ve çalışkan olursa engelin en sonunda yolundan çekildiğini görmüştü. Sekiz yıllık evlilikten sonra kendisinden ve güzel karısından ve gürbüz çocuklarından, dört yatak odalı müstakil evinden ve şirket arabasından, başarılı bir elektronik firmasındaki iyi ma-

aşlı üretim müdürü yardımcılığı işinden çok memnundu. Bildiği kadarıyla, üniversiteye aynı dönem giden erkeklerin arasında, belki Edward hariç, ondan fazla kazanan yoktu ve yakın bir zamanda onu da geçeceğinden oldukça emindi. Genel memnuniyetindeki tek problemli nokta, beraberinde gelen sıkıntı ve endişeleriyle doğum kontrol işiydi ama buna katlanmaya hazırlıklıydı, çünkü bu, sahip olduklarına karşılık ödenecek küçük bir bedel gibi görünüyordu. Görüyorsunuz yetiştirilişi nedeniyle Dennis iyi talihini, çok çalışmasına ve Katolik Kilise'nin kurallarına uymasını ödüllendiren Tanrıya bağlamaya engel olamıyordu.

Nicole'ün doğumu, bu basit güveni çirkin bir şekilde bozdu. Ödüllendirilmek yerine görünen o ki cezalandırılmıştı. O ıslak pazar öğleden sonrası garajda Edward, Black and Decker zımpara aleti ile oynayarak çocukla ilgili şüphelerini tereddütle söylediğinde, ama niçin, neden ben, bunu hak etmek için ne yaptım soruları (belki de herkesin talihsiz bir durumda ilk düşünceleri budur ama dini bir dünya görüşü olanlar özellikle daha eğilimlidir), ilk aklına gelen şeydi (O andan sonra her zaman talaş kokusu Dennis'in zihninde kötü haberle ilişkilendi ve iki yıl sonra arka bahçede çimleri biçerken en büyük çocuğu Jonathan koşarak hemen gelmesini çünkü Anne'e sokakta araba çarptığını çığlıklar içinde söylediğinde burnuna çim değil talaş kokusu geldi ve midesi bulandı). Dennis için Nicole'ün durumu hayatındaki diğer aksilikler gibi geçip gidebilecek veya üstesinden gelinecek bir şey değildi; sabitti ve geri döndürülemez, kimya kadar değiştirilemezdi. Mongolluk, Angela'nın söylemekte ısrar ettiği şekilde Down Sendromu, hakkında konuştuğu insanlar ümit verici olmaya çalıştılar: Bu çocuklar mutlu, sevilecek insanlardı; çoğunlukla müzikte iyiydiler, bazıları okumayı bile öğrenmişti. Ama bunların hiçbiri Dennis'i rahatlatmadı. Kızı ana rahmine düştüğü andan itibaren kusurluydu, hiçbir şey sperm ve yumurtanın ilk çarpıştığı andaki ekstra kromozomun etkisini geri çeviremezdi. Ölüm dışında hiçbir şey. İlk günlerde Dennis çocuğun ölmesini çok diledi, bu da doğal olarak suçluluk hissini artırdı ve niye cezalandırıldığını açıkladı; çünkü bu tür cinai hislere sahip herkes açık bir şekilde cezalandırılmayı hak ederdi.

Dışarıdan Dennis, Angela'nın en iyisini yapma konusundaki kararlılığını paylaşıyor görünüyordu. Nicole'ün eğitim programına katıldı; çocukla oynadı, egzersiz yaptırdı, Nicole hakkında diğer çocuklarla konuştu, Angela'nın eve getirdiği kitapları okudu ve Angela'nın dâhil olduğu zihinsel özürlülerle ilgili toplantılara, komitelere, bağış organizasyonlarına katıldı. Ancak tüm bunlar ona sanki trajedi olmamış, hayat, önceki vaadine geri dönebilirmiş gibi davranmak için boş ve nafile çabalar gibi geliyordu. Nicole'ün birinci yaş gününde işten gelip onu bebek iskemlesine oturtulmuş, kafasında bir tarafa kaykılmış şekilde, üzerinde "Down Bebekleri En İyi" yazan kâğıttan bir şapkayla –belli ki ağabeyleri yapmış– bulduğunda bu Dennis'e, Angela'nın düşündüğü şekilde çocuğu kabul etmelerinin bir ifadesi değil de bilinçsiz bir kızgınlık ifadesi, hastalıklı bir şaka gibi geldi ve gülümsemek için kendini zorlamak durumunda kaldı.

Nicole'ün doğum günleri hep kötü günlerdi ama birinci doğum gününden sonra işler biraz kolaylaştı. Çünkü kız kendine has ayrı bir kişiliği olduğunu göstermeye başladı ve babasına fazlasıyla düşkündü; Dennis görünür görünmez heyecan ve mutluluk hareketleri gösteriyordu. Böylesine son derece masum bir sevgiye direnmek imkânsızdı. Sonraları Dennis ne kadar fazla özürlü insan olduğunu fark etmeye başladı, birçoğu Nicole'den çok daha zavallıydı. Kişisel temas, insanların anlattıkları, okullara ve kliniklere yapılan ziyaretler, daha önce kaçındığı televizyon programlarını seyretmek yoluyla Dennis daha önce hiç tahmin etmediği kadar acılı bir dünyanın varlığından haberdar oldu: beyin hasarı, spina bifida, hidrosefali, kızamık, epilepsi, kas distrofisi, beyin felci, otizm ve Tanrı bilir başka nelerden dolayı fiziksel ve zihinsel olarak korkunç derecede bozuk çocuklar, birden fazla özürü olan çocuklar, çiş ve kakasını tutamayan çocuklar, onulmaz felç olup yatağa mahkûm çocuklar, yarık damaklı, deforme vücutlu ve insana benzemeyen yüzlü çocuklar. Dennis her şeye rağmen belki de şanslı olduğunu hissetmeye başladı. Artık Nicole'ü otomatik olarak normal çocuklarla değil, sakat ve geri zekâlı çocuklarla kıyaslıyordu. Çocuğu, insan hayatının gerçek kırılganlığını daha net görebildiği bir lens ve bundan sonraki can acılarına karşı bir nazar boncuğu olmuştu onun için. Normal çocukları olan

arkadaşlarının acımasına ve sempatisine ihtiyacı olmadığını hissetmeye başladı; çünkü acınmayı hak eden onlardı, insan gözünün hayatın gerçeklerini görmesini sağlayan kaderin darbesini henüz hissetmemişlerdi. Korkması gereken hiçbir şey yoktu. Amerikalıların dediği gibi borcunu ödemişti.

Ve sonra Anne'e kamyon çarptı ve öldü ve Dennis pes etti. Artık düzeninde bir anlam göremiyordu. Onun, Dennis'in kişisel geleceğiyle ilgilenen kişisel bir Tanrı fikrini korumak imkânsızlaşmıştı; insanlara işkence etmeye özel ilgisi olan bir Tanrı değilse. Bir süre için Dennis, Nicole'e sahip olma tecrübesinde bir tür anlam, bazı pozitif ahlaki kazançlar görebilmişti; Anne'i kaybetmenin, saf bir ıstırap ve nafile bir kendine kızma dışında herhangi bir anlamını göremiyordu. Tüm bu korkunç durumun belki de en acı, en kalp burkucu noktası Nicole'e, Anne'e ne olduğunu açıklamanın imkânsız olmasıydı ("Anne nerede?" diye yıllar geçtiğinde bile soracaktı Nicole, gecenin yarısı yataklarının yanında bitip, hafif bir şekilde Dennis'in pijama kolundan çekerek, "Anne nerede?") Kesin olan bir şey varsa o da Nicole'ün, Anne'in kendisinden alınmasını hak edecek hiçbir şey yapmadığı ve bu tecrübeden hiçbir şey kazanmadığıydı.

Dennis, ailenin hatırına, sessiz bir hayat hatırına ayinlere gitmeye devam etti; ama ona hiçbir şey ifade etmiyordu. Hiçbir şeyin anlamı yoktu; mahalle barında bir bardak bira, televizyonda futbol maçı gibi bir saatten diğerine, bir günden ertesine ilerlemesini sağlayan küçük, basit zevkler dışında. Kafasını meşgul etmek için herkes çıktıktan çok sonra bile ofiste kalarak ve çoğunlukla cumartesi sabahları sessiz, boş fabrikaya giderek, işinde aşırı derecede sıkı çalışarak kendini yorgunluktan bitirirdi. Pazar günü haftanın en kötü günüydü; çünkü kiliseden döndükten sonra doldurması gereken çok fazla saat vardı.

Michael ve Miriam onları agape'ye davet ettiklerinde, Dennis gitmemek için bir bahane buldu ve Angela tek başına gitti; ama Angela'nın orada olanları anlatışından merakı uyanarak sonraki seferlerde ona eşlik etti ve bu kalabalık, yoğun toplantılardan ruhsal yenilenme olmasa da bir çeşit eğlence çıkardı. Konuşulanları dinlemek, sera atmosferinde fazlasıyla ütopik fikirlerin pervasızca çiçeklenme-

sini ve filizlenmesini izlemek ve ayağını bir fabrikadan içeri hiç sokmamış ve eğitimi ve maaşı nihai olarak endüstriyel kapitalizmden elde edilen genç bir üniversite hocasının kendinden emin bir şekilde, diyelim eğitim felsefesindeki endüstriyel kapitalizmi reddetmesini bir iki keskin soruyla kesmek onu eğlendiriyordu. Dennis, sorularını yumuşak bir şekilde ve kötü niyet olmadan soruyordu çünkü endüstriyel kapitalizme de herhangi bir ideolojik bağlılığı yoktu; sadece, daha iyi bir alternatif göremiyordu. Alternatif, orada yaşamak şanssızlığına uğramış olsalardı bu masum Hıristiyan radikallerin çalışma kamplarına gönderilecekleri halihazırda sunulan Rusya ve Çin modelleri kesinlikle değildi. Bu da din sorularıyla aynıydı: Kilisenin otoriter yapısı olarak isimlendirdikleri hakkında neden bu kadar laf ettiklerini, bu veya şu piskoposun veya kilise rahibinin tutuculuğu, paternalizmi, dogmatizmi konusunda kendilerini neden şiddetli bir kızgınlığa kışkırttıklarını anlayamıyordu. Bunun Austin Brierley için önemli olduğunu görebiliyordu. Sonuçta bu onun işiydi ve Austin'i anlıyordu; ama diğerlerinin madem kiliseyi bu kadar bıktırıcı buluyorlarsa neden ayrılmadıklarını anlayamıyordu.

"Ama niye ayrılmalıyız Dennis?" diye bağırdılar. "Onların olduğu kadar bizim de kilisemiz."

"Ama sizin olduğu kadar onların da" diye belirtti. "Neden yaşamayalım ve yaşamalarına izin vermeyelim? Herkes kendi bildiğini yapsın. Latin ayinleri, dokuz gün oruç tutmalar ve bunun gibi şeyler eski kafalılar için" masaya doğru, ekmek kırıntılarına, boş şarap bardaklarına, büyük Kudüs İncili ne işaret ederek, "bunlar da avangardlar için."

Kafalarını sallayıp gülerken, "Oh Dennis!" dediler. "Nasıl da alaycısın. Kilise kendisini tamamen yenilemezse, bundan sonraki elli yıl içinde dağılıp gidecek."

"Bana şu anda da dağılıyormuş gibi geliyor" dedi.

Böylece Dennis grup için bir çeşit saray soytarısı, lisanslı bir kinik oldu. Onun sağduyusunun, radikallikleri için yararlı bir test edici veya en azından bir tür engel olduğunu fark ettiler ve özellikle aşırı bir yorumda bulunurken onun tarafına muzip, neredeyse flörtçü bir bakış atma alışkanlığını edindiler. Yaşıtlarına kıyasla daha yaşlı gö-

rünmesi bu rolü oynamasında yardımcı oldu. Saçları azalmış ve kırlaşmıştı, yüzünde çizgiler vardı, gerdanı çıkmış ve göbek yapmıştı. Günde otuz sigara içiyordu ve insanlar bu konuda yorum yaptığında omzunu silkerek, kim sonsuza kadar yaşamak ister, diye cevap veriyordu.

Angela, görünüşüne nadiren özen gösterdiği zamanlarda hâlâ bakışları üzerine çekebiliyordu; ama vücudu kalınlaşmıştı, bacaklarında varisler oluşmuştu ve kaşları sürekli bir kaş çatmayla birleşmişti. Nicole dört yaşına geldiğinde, Angela onu anaokuluna verdi ve kendisi de iş bulmak gibi ciddi bir amacı olmadan, sadece Nicole'ün gelişimine en iyi yardımı nasıl verebileceğini öğrenmek için zihinsel özürlü çocuklara öğretmenlik eğitimi almaya başladı. Okul, evlerine yirmi mil uzaktaydı ve ev hayatları, iki arabanın kullanılması ve türlü bebek bakıcılarının, dadıların ve temizliğe gelen kadınların işbirliğini içerecek şekilde büyük bir lojistik karmaşaya büründü. Sakin köylerinin çevresindeki otoyollarda hızlı ve oldukça kaygısızca araba kullanıyor, sıklıkla arabalarını çiziyor veya ufak darbeler alıyorlardı. Angela, gönüllü aktivitelerine devam etti ve Dennis işten eve geç geldiğinde de yine sık sık dışarı çıkıyordu. Haftada bir veya iki kere, belki, aynı anda yatağa girmiş olurlarsa ve Angela çok yorgun hissetmiyorsa, sevişirlerdi.

Bir romanda, evli sıradan insanların seksine adil davranmak zor. Hepsini anlatmak için çok fazla sevişme var ve birini değil de diğerini anlatmak için genelde özel bir neden yok; böylece yazarlar özetlemeye başvuruyorlar, bu da biraz saygısızlık gibi geliyor. Çağdaş bir Fransız eleştirmeninin yazım konusundaki incelemesinde belirttiği gibi bir roman yazarı, (a) bir kere olan şeyi bir kere anlatır veya (b) bir kere olan şeyi n kere anlatır veya (c) n kere olan şeyi n kere anlatır veya (d) n kere olan şeyi bir kere anlatır. Baştan çıkarmalar, tecavüzler, yeni sevgililer edinmek veya eski tabuların kırılması, bunlar genelde (a), (b) veya (c)'ye uygun anlatılır. Romandaki evlilik aşkları ise (d) yöntemine göre anlatılma eğilimindedir. *Haftada bir veya iki kere, belki, aynı anda yatağa gitmiş olurlarsa ve Angela çok yorgun hissetmiyorsa, sevişirlerdi.* Ki bu seksin, evlilik hayatlarının önemsiz bir kısmı olduğu anlamına gelmez. Bunun sıkıntıları hafifletici gücü olma-

dan evlilikleri, arka arkaya gelen Nicole ve Anne krizinden sonra muhtemelen dağılırdı. Ama kendileri bile anılarında bir sevişmeyi diğerinden zorlukla ayırabiliyorlardı. Yıllar içinde her ikisinin de ezberden bildiği neredeyse değişmez bir heyecanlandırma ve rahatlama ritüeli yaratmışlardı. Önsevişmeleri, flört dönemlerinin kısaltılmış bir versiyonuydu: İlk önce Dennis Angela'yı öpüyor, sonra dilini dişlerinin arasından sokuyor, sonra göğüslerini okşuyor, sonra elini bacaklarının arasına kaydırıyordu. Genelde oldukça tatminkâr bir orgazma ulaşıyorlar ve sonrasında her ikisine de iyi gelen derin bir uykuya dalıyorlardı. Ertesi sabah olduğunda ise bir gece öncesinin zevklerini sadece belli belirsiz hatırlıyorlardı.

Diğer çiftler için de durum aşağı yukarı aynıydı. Artık doğum kontrol yöntemleri kullandıkları için seks daha sık ve kaçınılmaz olarak da daha rutin bir eyleme dönüşmüştü. Çünkü sevgilileri yoktu veya partilerde, otellerde veya uçaklarda tanıştıkları yabancılarla rastgele cinsel ilişkiye girmiyorlardı; yani romanlarda (Katoliklerin yazdığı romanlarda bile) okudukları, filmlerde veya televizyonda seyrettikleri türden şeyler yapmıyorlardı. Seks hayatları daha az dramatik ve daha fazla alışkanlığa dayalıydı ve çoğunu, özellikle erkekleri bu sıradanlık endişelendiriyordu. Hayatlarında, daha öncekinden çok daha fazla seks olduğu doğruydu; ama olması gerektiği kadar çok muydu? Cehennem korkusundan kurtulmuşlardı ve erotik doyuma ulaştıklarını düşünüyorlardı ama çok mu geç kalmışlardı? Hepsi kırk yaşına yaklaşıyordu; üniversiteye kadar geçen süreye kıyasla üniversiteyi bitirdikten sonra dünyada daha çok yıl geçirmişlerdi. İnsan ömründe, sonrasında sürekli yokuş aşağı gidecekleri o tepeye yaklaşıyorlardı; belki de varmışlardı bile. Ne kadar uzaktan da olsa ölüm sesini duyurmuştu. Vücutları küçük ama yanlış anlaşılamayacak çürüme ve bozulma işaretleri göstermeye başlamıştı! Genişleyen mideler, varislenen bacaklar, gözlerin bozulması, azalan saçlar, çekilen diş etleri, düşen dişler. Erkekler seksüel kudretlerinin azalma eğiliminde olduğunun farkındaydılar. Gerçekten de yetmişlerin başında herkesin alabileceği yayınlarda konuyla ilgili yayımlanan çok sayıda yazının bazılarına göre seksüel kudretleri, onu kullanmaya başlamalarından çok önce aşağıya doğru gitmeye başlamış

gibi görünüyordu; erkeğin cinsel iktidarı en fazla on altı ile yirmi üç yaşları arasındaydı. İlk evlilik yıllarında çoğunu etkileyen erken boşalma artık problem değildi; aksine, birkaç kadeh içkiden veya art arda birçok akşam seviştikten sonra boşalıp boşalamayacakları endişe konusu oluyordu. Kadınlara gelince, şöyle ki aynı bilgi kaynağına göre, seksten zevk alma kapasiteleri en tepe noktasına geliyordu; ama hepsi de vücutlarının seksüel istek uyandırma kapasitesinin hızla azaldığının gayet farkındaydı. Dikkatli bir şekilde düştüğü yer ayarlanmadıkça, ışıklar açıkken seks yapmak hesapta olmayan bir riskti. Bu arada, büyük çocukları ergenliğe giriyor ve mayolarını giydiklerinde her yıl daha fazla şekilde anne ve babalarına, kendilerinin kaybettiği (veya hiçbir zaman sahip olmadıkları) fiziksel ihtişamı daha kuvvetli hatırlatıyorlardı.

Seksin permütasyonları romanınki kadar sınırlıydı: (a) Bir partnerle bir şey veya (b) bir partnerle n şey veya (c) n partnerle bir şey veya (d) n partnerle n şey yapabilirsin. Katolik inancını evlilik bağına uygulamak için daha zengin bir seks hayatı arayışında sadece (a) dan (b) ye ilerleme olanağı vardı.

Michael, yetmişlerin başında sağanak halinde gelen ve çoğunluğu Almanya ve İskandinavya'da yapılmış, seksle ilgili eğitici filmlerin tutkunu olmuştu. Görünürde bunun nedeni bu tür filmler konusunda bir yazı yazacak olmasıydı. Asıl nedeni ise en beceriksizce canlandırılmış cinsel birleşme görüntülerini bile izlemenin hoşuna gitmesiydi ve yeterli derecede hoş çıplak bir çiftin renkli filmde birkaç dakikalık pratik gösterisini görebilme adına beyaz önlüklü doktorlar ile sıkılgan hastalar arasındaki uzun, sıkıcı konuşmalar ve motor bakımı konusunda akşam derslerini hatırlatan, arkadan gelen bir sesin anlattığı renkli diyagramlarla gösterilen dersler boyunca sabırla oturmaya hazırdı. Aldığı edebiyat eğitimiyle Michael, seksin sadece rahat bir alışkanlık haline gelebileceğini kabul eden bütün erkek karakterlerimize neredeyse hiç katılmıyordu. Her bir seks eyleminin lirik bir yoğunlukla yanmasını istiyordu ve ekrandakileri çalışarak, keyfini çıkarıp takdir ederek, dünyadan kopup hatırlayarak aynı anda hem orgazmı yaşayıp hem dışında kalma hünerini öğrenebilecekmiş gibiydi. Bu filmler aracılığıyla, kişinin partneri iş-

birliğine istekliyse, beyaz gömleklilerin garanti verdiği gibi evlilikiçi sekse yeni bir tat verecek pozisyon çeşitliliğini yaratma fırsatı da vardı. Yazık ki Miriam istekli değildi; ama bir akşam bu tür filmler konusunda uzmanlaşmış şehir merkezindeki kılıksız sinemalardan birine giderken kendine eşlik etmesi için tatlı sözlerle Michael onu kandırana kadar. Daha sonra otobüs durağına yürürlerken Miriam düşünceli bir şekilde, "O şeylerden bir veya iki tanesini denemenin bir zararını görmüyorum" dedi ve Michael, "Taksi! Taksi!" diye bağırarak zevkten kendinden geçerek yola fırladı. Şurası kesin ki o gece unutulmayacak bir gece oldu ve sonraki birkaç hafta ikinci bir balayı gibiydi ve ilkinden çok daha tatmin ediciydi. Michael erotik trans halinde, fazla seksten boş gözlerle bakarak, seminerlerde ve komitelerde aklı başka yerde, o akşam hangi varyasyonları deneyeceklerini planlayarak işine gitti. Ancak aralarına eski, ne kadar ileri gidebilirsin sorusu girmek zorunda kalana kadar çok uzun bir zaman geçmedi. Kısa bir süre içinde, daha incelikli bir dokunuşa sahip olsa da erotik hayatları önceki gibi bir alışkanlık haline geldi. Michael'a seksin temel gizemini kavramaya, en büyük zevki tattığını kesin bilmeye, yirmi yıl öncesinde Charing Cross Caddesi'nde çıplak resimlere baktığı zamandan daha yakın değilmiş gibi geliyordu. Sonra makatından kan gelmeye başladı ve sekse olan tüm ilgisini hızla yitirdi.

Adrian basit bir kapağın içinde kırk yedi pozisyon gösteren resimli bir cinsel ilişki kitabı aldı. Hepsini bir gecede yapmaya çalıştı; ama Dorothy on üçüncü numarada uyuyakaldı. Onu uyandırıp hangi pozisyondan en çok zevk aldığını sorduğunda, Doroth esneyerek, "Sanırım birincisi Adie" dedi.

Adrian hayal kırıklığına uğramış bir şekilde, "Misyoner pozisyonu mu demek istiyorsun?" dedi.

"Şey, benim için fark etmez. Sen en çok hangisini sevdin, Adie?"

"Oh, ben de en çok misyoner pozisyonunu sevdim" dedi Adrian. "Sadece aynı şeyi her gece tekrarlamak pek girişimci bir hareket gibi değil."

"Niye o ismi takmışlar?"

Açıklaması Dorothy'i eğlendirdi ve daha sonraları Adrian kendisini üzerine bıraktığında, bazen kıkırdayarak, "Ne yapıyorsun bakayım seni yaşlı misyoner seni?" derdi.

Edward ve Tessa'nın farklı pozisyonlar deneme nedenleri, erotik çeşitlilikten çok Edward'ın belindeki yükü azaltmak amacı taşıyordu. Edward için en tatmin edici düzenlemenin onun sırtüstü yatması ve Tessa'nın onun üzerinde çöküp, her ikisi de orgazma ulaşana kadar aşağı yukarı hoplamasıydı. Başlarda Edward bunu çok heyecan verici bulmuştu; ama eylemdeki kendi rolünün pasifliği onu endişelendiriyordu ve kendini bir gün bu cinsel birleşme tarzını bile yapamayacak olması düşüncesiyle korkutuyordu.

Tessa ise tarif etmeye cesaret edemediği belirsiz bir cinsel isteğin sürekli ateşi içindeydi. Vücudu, aklının kabul etmeyi reddettiği mesajlar gönderiyordu. Vücudu, seksin bu acayip şeklinden sıkıldın, sırtüstü yatıp gözlerini kapamak ve güçlü bir erkeklik tarafından sahip olunmak istiyorsun, vücudun uyanamamış arzuların yuvası ve zamanın ilerliyor, derken; aklı ise sen dört güzel, sağlıklı çocuğa ve iyi, nazik, sadık bir kocaya sahip evli bir kadınsın. Sahip oldukların için şükret ve artık çocuklar büyüdüğüne göre kendini meşgul edecek bir şey bul, diyordu. Böylece Tessa fitness sınıflarına ve bir tenis kulübüne katıldı. Ama fiziksel olarak iyileşmesi sadece libidosunu ateşlemeye yaradı. Tenis kortunda veya jimnastik salonunda hareketlerinin zarafeti ve gücüyle övünüyordu. Daha sonra soyunma odasında daha yaşlı ve şekilsiz olanlar utangaç, perdeli bölmelerin boşalmasını beklerken, dolaplarından ortak duşlara kayıtsız bir şekilde çıplak yürüyen genç kadınları örnek aldı. Duvarlardaki tam boy aynaları vücudunun bu tür bir çıplaklığa dayanabileceğine dair güvenini tazeliyordu. Bu egzersizden zindelik hissiyle parlayarak isteksiz ve yorgun bir kocaya, eve dönüyordu. Vücudu, düzüşmek iyi olur, diyordu. Aklı ise bu kabalığa kulaklarını tıkayarak; yorgun, dün akşam hastaya çağrıldı, sırtı ona acı veriyor, diyordu.

Kısaca Tessa klasik bir şekilde bir ilişki için tam olgunlaşmıştı ve başka bir çevrede, romanda ilişkisi olabilirdi de. Bunun yerine, bir sürü giysi aldı ve bir günde kesinlikle gerekli olandan daha fazla kez üstünü değiştirdi, yemek kitapları topladı ve karmaşık tarifler dene-

di. Kütüphaneden aldığı evlilikdışı ilişkisi olan olgun, duyarlı kadınlar hakkındaki kitapları okudu ve Açık Üniversite'ye kaydoldu.

Kampusun serbestliği hakkında alaycı yorumlarına rağmen Robin, seksin çok şekilliliğine berberde okuduğu *Playboy* ve *Penthouse* dergilerinden dolayı tamamen aşinaydı ve kendisi de birkaç şey denemek için sabırsızlanıyordu. Bu açıdan Violet'i şaşırtıcı derecede yumuşak başlı ama heyecansız buldu. Huysuz bir ruh hali içinde Violet, doğum kontrol hapı alarak zaten günah işlediğini, cinsel herhangi bir şeyin önemsiz olacağını düşünmüştü. Yaptığı en iyi eylem Robin'in arzusunu söndürmesine izin vermek ve sonra tek bir günah çıkarmada hepsini itiraf etmekti. Robin'e gelince, Violet'in onun arzularını karşılarkenki kayıtsız, fahişelerinkine benzer pasifliği onu sinirlendiriyordu ve ne tür bir yaklaşım benimserlerse benimsesinler içine girmek yoluyla Violet'i orgazma ulaştırmak her zamanki kadar zordu. Robin, seks akrobasisinden çabuk sıkıldı. Dürüst olmak gerekirse, en çok keyif aldığı sırtüstü, gözleri kapalı kulaklıktan barok müzik dinlerken Violet'in onu elle tatmin etmesiydi. Violet'in de en sevdiği dil ile uyarılmaktı ve zaman içinde bu düzenleme alışkanlık haline geldi; sırasıyla birbirlerine hizmet ediyorlardı. Bir gece Robin, "Eğer sadece bunu yapacaksak" diye belirtti, "senin doğum kontrol hapı almana gerek yok." Violet, "Doğum kontrol hapı alıyor olmasaydım, bunu yapıyor olmazdım" diye cevap verdi. Robin, "Delisin sen" dedi. Violet'in cevabı ise, "Bilmediğim bir şey söyle" oldu.

Felicity okula başladığında, Violet kendine öğretmenlik işi bulmaya çalıştı ama başaramadı. Lisansüstü derecesi yoktu ve klasik öğretide eğitim veren kadın öğretmenlere çok talep yoktu. Böylece kendini meşgul etmek için heykel çalışmak üzere bulundukları şehrin sanat okuluna yazıldı. Robin, sanat okulu kalabalığından (veya onların sanatlarından) hoşlanmasa da bu, onların arkadaş çevrelerini genişletti. Neredeyse her hafta sonu ya üniversiteden ya da okuldan gelen bir parti daveti oluyordu. Çünkü Violet sosyal ortamlarında aranan kişi olmuştu. Uçarı davranışlarıyla Robin'i büyülemiş olduğu gibi insanları da büyülüyordu. Parti sahipleri onu davet ediyordu;

çünkü partilere, eksikliğinde, en azından o zamanın ve o yerin partilerinin, başarılı olamayacağı tehlikeli bir sorumsuzluğun esintisini getiriyordu. Violet nadiren onları hayal kırıklığına uğratıyordu. Neredeyse sürekli Librium ve Valium aldığı için alkol almaması gerekiyordu; ama tavanından bodrumuna kadar rock müziğinin bas notalarıyla dolu, konuşan ve loşça aydınlatılmış odalarda birbirlerini kesen insanların üşüştüğü partinin olduğu eve geldiğinde, o evde neredeyse heyecandan ve sosyal korkudan titrediğini hissediyor ve bir bardak şarap ikramını reddedemiyordu. Fazla zaman geçmeden sarhoş oluyor, o veya bu adama yanaşıp onu ya çılgın bir jive dansıyla kendini parçalayacağı veya kollarını aşkla boynuna dolayarak herhangi bir yavaş aşk şarkısının ritmiyle umursamaz bir şekilde dans edeceği piste sürüklüyordu. Arada sırada evin ya da bahçenin karanlık köşelerinde partneriyle birlikte gözden yok olur ve açık ağızlarıyla öpüşürken adamın ellerini üzerinde dolaştırmasına izin verirdi. Bazen kendini yalnız hissederse o da aynı şeyi adama yapardı; ama hiçbir zaman tam anlamıyla seks yapmazdı. Bu şekilde götürdüğü adamlar bazen çirkinleşirdi; ama kendini sıkıştığı köşeden kurtaracak hazır bir yalanı genelde olurdu: Âdet görüyordu, hamileydi ve düşükten korkuyordu, sistiti vardı, doğum kontrol hapını almayı unutmuştu... Sonra adam, nazik veya kabaca geri çekilir ve her ikisi de elbiselerini düzelterek becerebildikleri kadar soğukkanlı partiye geri döner ve gecenin kalanında özel bir gayretle birbirlerini görmezlikten gelir, anında yeni flörtlere başlarlardı. Sabaha karşı saat iki civarı Violet içkiden veya yorgunluktan neredeyse veya tam anlamıyla kendinden geçer ve Robin, salonda ve muhtemelen ön bahçede yerde hareketsiz yatan vücutların üzerinden sendeleyerek geçip onu eve götürür, yatağına yatırırdı. Ertesi gün Violet, Felicity'yle beraber kendini sürükleyerek, akşamdan kalmışlık ve suçluluk hissiyle dili tutulmuş, pazar ayinine giderdi; ama bir sonraki sefer bu tür bir partiye davet geldiğinde ve Robin reddetmeye çalıştığında, onu züppe olmakla ve kendisini normal bir sosyal hayattan esirgemekle suçlardı. Robin ne yapacağını bilmiyordu. Arada sırada Ann Field'a yazmayı bile düşündü.

Polly artık Ann Field değildi. Kaliteli bir gazetenin kadın sayfasında kendi ismiyle haftada bir yazdığı bir köşesi vardı; radikal ve ilerici fikirlerin yer aldığı, söylendiği anda bile onların altını kazıyan incelikli ironik tarzda, çoğunluğu sola yatkın görüşlere sahip ve zengin hayat tarzlarıyla ilgili vicdan azabı çeken, orta sınıf çalışanlar ve karılarından oluşan gazetenin okuyucularına mükemmel şekilde uyan bir köşe.

Seks devriminin ilk havarilerinden Polly'nin kendisi ise işlerin çok ileri gitmiş olup olmadığını merak etmeye başlamıştı. Tabii ki yıllardır Jeremy yle n tane şey yapıyordu ama Jeremy bunları n tane partnerle yapma isteğinin işaretlerini göstermeye başladığında ayak diretti. Jeremy'nin tanıdığı bir film yapımcısının kır evindeki bir eş değiştirme partisine davet edildiklerinde, Jeremy gitmek için ısrar etti ve Polly reddettiğinde yüzünü astı. Her ne kadar kendisi biraz sıkıcı bulsa da bağlamayı ve acayip kıyafetler giymeyi ve küçük senaryolar oynamayı –Masaj Evi, Telekız ve Mavi Göl– Jeremy'nin hoşlandığını bildiği oyunları ve değişiklikleri teklif ederek, sevişmelerine daha fazla lezzet katmak için hararetle çabaladı. Bu çabalar Jeremy'yi bir süre oyaladı ama sonuçta yine eş değiştirme partilerine gitme konusunda ona baskı uygulamaya başladı.

"Neden gitmek istiyorsun?" diye sordu Polly.

"Sadece merak ediyorum."

"Başka bir kadını istiyorsun."

Omuzlarını silkti. "Tamam belki de istiyorum. Ama bunu senin arkandan yapmak istemiyorum."

"Neden istiyorsun? Yatakta eğlenmiyor muyuz?"

"Tabii ki eğleniyoruz sevgilim. Ama kabul et, A'dan Z'ye her şeyi yaptık, sadece ikimizin yapabileceği yeni bir şey kalmadı. Yani bir öğe eklemenin zamanı geldi. Biliyorsun bazen biz düzüşürken, kafam konudan tamamen uzaklaşıyor, kendimi çekim programlarını veya seyirci ratinglerini düşünürken buluyorum. Bu beni endişelendiriyor. Bana öyle bakmana da gerek yok. Kişisel değil. Canavarın doğası."

"Kelime, canavar olmalı." Polly kalbinde soğuk bir dehşet duygusu hissetti. Seksin alevinin yanmaya devam etmesi sadece daha faz-

la tabunun yıkılmasıyla mı mümkündü? Grup seksten sonra ne gelecekti? Plastik fetişizmi mi? Mazoşizm mi? Çocuk pornosu mu? İnsanların gerçekten öldürüldüğü filmler mi? "Nerede son buluyor?" dedi.

"Yaşlılıkla bitiyor" dedi Jeremy. "İktidarsızlık. Ölüm. Ama kesinlikle mecbur kalmadıkça pes etmeyeceğim."

"Ölümden sonra bir şeyler olduğunu düşünmüyor musun?"

"Düşünmediğimi biliyorsun."

"Ben düşünüyorum."

"Sadece Katolik yetiştirilişin yüzünden."

"Hangisinin daha korkutucu olduğunu bilmiyorum, ölümden sonra yaşamın olduğu mu yoksa olmadığı fikri mi?" dedi Polly. O günlerde ölüm hakkında çok düşünüyordu; geçen kış babası öldüğünden beri böyleydi. Ani bir ölümdü, kar küremenin tetiklediği bir kalp krizi. O sırada Jeremy ile birlikte, Avusturya'ya kayak yapmaya gitmişlerdi ve kar fırtınası yüzünden İngiltere'ye dönmesi gecikti, cenazeye ancak yetişti. Böylece hiç babasının ölüsünü görmedi ve bunun sonucunda onun öldüğüne pek de inanamadı; ardında gülüşünün, pipo tütününün kokusunun, kendisinin hatırasını bırakarak Cheshire Kedisi* gibi gözden kaybolmuş gibiydi ve beklentisinin kaybolmaya yüz tuttuğu anlardan birinde bir anda tekrar vücut bulabilirdi. Polly, ölümü bir sonraki yazısının konusu yapmaya karar verdi ve hemen keyfi yerine geldi. Bu 1973 yazıydı.

* "Alice Harikalar Diyarında" kitabındaki kedi. (ç.n.)

6
Aşk ve ölümle nasıl başa çıktılar?

Michael, Polly'nin yazısını, bağırsak hastalıkları konusunda uzman bir doktorla randevusu için Londra'ya giderken trende okudu. Tuvaletteki kanıt üzerine kara kara düşündüğü haftalarca süren sessiz dehşetten sonra Edward'a açılmış, Edward da bağırsaktan en iyi anlayan adamla üniversitede birlikte okuduğunu iddia ederek ona bir muayene ayarlamıştı. Michael, yazının üniversitede beraber olduğu biri tarafından yazıldığını bilmiyordu; çünkü Polly evlilik soyadını kullanmıştı ve yazının yanındaki minicik, belirsiz fotoğraftaki karmakarışık, kabarık saçlı, gözlüklü hali hatırladığı Polly'e benzemiyordu. Çünkü hatırladığı Polly'nin böylesine bir üne kavuşabileceği asla aklına gelmemişti.

Michael genelde Polly Elton'ın çarşamba günleri çıkan yazılarını

dört gözle beklerdi ama özellikle o sabah, faniliğini hatırlatıcı şeyle yeterince doluyken, seçtiği konu hoş değildi. O sabaha, Edward'ın verdiği plastik bir kapta analiz için beraberinde getirmesi söylenen kendi kaka örneğini toplamakla başlamıştı. Daha çok sinemada dondurmanızı aldığınıza benzer ve hatta beraberinde küçük, tahta bir spatula ile verilen bu kap (tüm bu egzersizin bariz Dadaist bir kalitesi vardı), şimdi plastik bir torbayla sarılmış şekilde yanındaki koltukta duran çantasının içinde yatıyordu.

Michael arada sırada yaptığı Londra gezilerine genelde küçük bir tatil, zincirlerden uzak bir gün, kuralsızlığın kısa süreli cümbüşü olarak bakar ve dört gözle beklerdi. Yapılacak en iyi iş editörüyle buluşmak (Michael'ın yazılarını topladığı kitabı, *Zamanı İlerletmek: Global Köyde Din ve Kültür*, yoğun olmasa da saygın eleştiriler almıştı ve yayıncılar, genişleyen "liberal çalışmalar" pazarının popüler medyası ile ilgili bir kitap yazması için onunla anlaşmışlardı), onu takip eden bir Soho restoranında uzun, bol içkili ve masrafları editöre ait bir yemek. Sonra tıka basa doymuş ve çakırkeyif sendeleyerek öğleden sonra restorandan çıkmak ve ikramcısına hoşça kal demek, Londra'nın kaldırım hayatının akıntısına kaymak, boşta gezen, işsiz, etrafa bakınan, vitrin seyreden kalabalıkla beraber isimsiz dolaşmak, satılanları ve kızları kesmek, plakçılarda plaklara göz atmak, Charing Cross Caddesi'nden ucuzlamış kitap almak ve sonra Midlands'e giden erken akşam trenini yakalamadan önce en son seks eğitimi filmini izleyerek ayaklarını dinlendirmek hoştu. Ama metropolise çantanda kendi bokundan bir topakla seyahat etmek, bu gezintinin tüm tadını bozuyordu; kendi pisliğinin kokusunu içine çekerken, sorumsuz felekten bir günü dört gözle beklemek zor oluyordu ki çok yanılmıyorsa, kap sözde hava geçirmez kapağına rağmen bariz bir kötü koku yayıyordu. Hem biraz bu nedenle hem de hastanede acılı ve pek de asil olmayan rektal bir muayene düşüncesi ve kendisine bağırsak kanseri olduğu söylenmesiyle ilgili sabit, takıntılı korku ile bu sabah ihtiyaç duyduğu son şey Polly Elton tarafından ölüm konusu üzerine bir vaazdı. Yazının başlığı, *"Ölüm Serbest Toplumun Kirli, Küçük Sırrı mı?"* Huzursuz bir şekilde gazeteyi bıraktı ve trene bindiğinde neredeyse tıka basa dolu olan koltukların şimdi boş olduğunu biraz

şaşkınlıkla gördü. Çantasını denemek için açtı ve anında geri kapattı. Serbest toplumun kirli, küçük sırrı tam oradaydı.

Sıcak bir gündü ve yolculuğu ilerledikçe koku gittikçe daha kötüleşti. Londra boyunca kendini cüzzamlı hissederek ilerledi. Kalabalık metroda yanındaki yolcular çevresinde hemen bir *cordon sanitaire* açtılar. Tren değiştirdiği platformdaki insanlar kaşlarını çatarak pabuçlarının tabanlarını incelemeye başladılar. Randevudan önce hâlâ vakti olduğu için, bir süre Bloomsbury'deki bir meydanda, çantasını sıranın yanına koyarak oturdu; güvercinler bile gezindikleri yolda zehirli ambiyanstan kaçacak şekilde yön değiştiriyor gibiydi. Eski püskü paltosunun içinde, saçları keçeleşmiş, gözleri vahşi bakan bir deli veya sarhoş yanına oturarak bacakları açık çıplak kızların renkli fotoğrafları görülecek şekilde açık bir dergiyi burnuna uzattı. "İğrenç, diyorum!" diye bağırdı. "Pis amcıklar, amlarını böylesine göstermeleri, bir kanun olmalı!" Sakallı suratını Michael'ınkine yaklaştırdı ve birkaç sarı diş göstererek öfkeli bir bakış attı. Nefesi aslan ini gibi kokuyordu. "Bu amcıklara bir ders vermek için ne yapmak isterdim biliyor musun?" dedi. "Ben..." Sonra Michael'ın çantasından gelen koku onu çarptı ve kafası geri savruldu. Paltosunun koluna burnunu sildi, inanamayarak burnunu çekti ve kendi kendine mırıldanıp ayaklarını sürüyerek uzaklaştı.

Adam dergiyi orada bırakmıştı ve Michael sayfalarını çevirerek göz attı. Profesyonel gözleri fotoğraflarda mastürbasyon pozlarına ve hikâyelerde ise uydurma-belgesele doğru eğilim olduğuna dikkat etti. Kaliforniya'daki porno film endüstrisi ile ilgili bir yazıya göz gezdirdi. "Cinsel ilişki sahneleri için genelde hazır dublörler kullanılıyor" diye okudu. Londra'da neredeyse sürekli ereksiyon halinde nasıl dolaştığını hatırlayarak, bir zamanlar tam benim işimdi diye hazin bir alaycılıkla düşündü. Şimdi ise yatakta Miriam'a bir âşıktan ziyade bir çocuk gibi yapışıyor, penisi gevşek ve hevesi kırılmış, tekrar rahmine emekleyerek girmek isteyen bir bebek gibi onu okşuyor ve ona sokuluyordu. Miriam, "Sorun ne?" diye sorardı. "Sevişmek mi istiyorsun?" "Hayır. Havamda değilim. Bağırsaklarım beni endişelendiriyor." "Doktora git o zaman." "Belki. Giderim. Sadece sana sarıl-

* Karantina hattı. (ç.n.)

mama izin ver. Uyumama yardım ediyor." Ama Miriam oyuncak bebek gibi davranılmaktan sıkıldı ve Edward'dan tavsiye almazsa onu başka odaya gitmekle tehdit etti ki bu da onu Bloomsbury'deki meydana getirdi.

Ayağa kalkıp dergiyi çöp kutusuna attı, içinden çok kuvvetli bir şekilde aynı şeyi çantasının içindekilere de yapmak geliyordu. Ölümcül bir hastalığı olduğunun söylenmesinin nasıl bir his olduğunu merak etti. Bu öğleden sonra kesin bir teşhis beklediğinden değil ama onu bekleyen hastanedeki randevusu, aklının harika bir şekilde bu tür sorulara konsantre olmasına neden oluyordu. Ölüm fikrini daha gerçekçi mi yapardı? Her ne kadar sonuçta öleceğini bilse de insanın ona hiçbir zaman *pek de* inanmaması çok garipti. O açıdan bakarsak, meydandaki tüm bu insanların (öğle saatinin sonlarıydı ve yollar kalabalıktı) eninde sonunda öleceklerine inanmak imkânsızdı. Londra'da hepsi er ya da geç ölecek on milyon insan varsa, neden onları ölürken çok zor fark ediyordunuz, neden ölerek caddelere yığılmıyorlardı, cenazeler yolları sıkıştırmıyor, yakılan ölülerin dumanları gökyüzünü karartmıyordu? Çantayı kendinden epey uzakta tutarak, hastaneye doğru yola koyuldu.

Devasa binanın labirent gibi koridorlarında yön sorduğu insanlar detaylı açıklama yapmak için zaman harcamadılar ve Michael'ın patoloji laboratuvarını bulabilmesi ve nazik gülümsemesi kontrol edemediği bir iğrenme ifadesine dönüşen sarışın güzel bir laboratuvar asistanının zarif manikürlü baş ve işaretparmağı arasına pis kokulu paketini sıkıştırması için epey bir zaman geçti. Özür dilerim, demek istedi, bokum bu kadar korkunç koktuğu için özür dilerim, onunla işiniz olduğu için özür dilerim ama uzun bir yoldan geldim ve saatlerdir çantamın içinde mayalanıyor. Kaçarcasına uzaklaşırken, tüm bu işin belki Edward'ın düzenlediği bir eşek şakası olduğu aklına geldi; aklı başında hiç kimse İngiltere boyunca iki yüz on kilometre tren ve metroyla bir kap taze dışkıyı, kap hava geçirmez şekilde sımsıkı kapalı olmadığı sürece taşımazdı. Belki de her şey bir eşek şakasıydı. Belki de bir doktor bile yoktu.

Ancak Michael uzun bir süre görmek için beklediyse de vardı; tombul, neşeli, özenle tıraş olmuş, güven veren bir adam kolit teş-

hisi koydu, kortizon ve diyetle temizleyeceğinden de emindi. Michael hayatın ve umudun kendine geri aktığını hissetti; hastaneden gamsız, neşeli bir ruh haliyle ayrılarak dışarıda kaldırımda durup güneşte gözlerini kırpıştırarak yaşama tekrar kavuştu.

Eski üniversitesine yakındı. Binalar çok az değişmişti ama içeri girip çıkan öğrenciler saçlı, kot pantolonlu ve daha tecrübeli görünen yüzleriyle çok değişik görünüyordu. Michael'ın yanından "BEN BİR BAKİREYİM (Bu çok eski bir tişört)" yazılı bir kız geçti. Birçok kız gibi o da sutyen giymemişti; büyük şehirlerin dışında hâlâ çok nadir görülen yeni bir modaydı bu. Dar, pamuklu bir giysinin altında serbestçe aşağı yukarı sallanan bir çift güzel memeden daha güzel bir şey yok diye düşündü Michael. Büyük bir keyifle tekrar sekse ilgi duyduğunu fark etti ve o gece Miriam'la beraber kutlama yapmak için planlar yapmaya başladı.

Metroya giderken, *Zamanı İlerletmek*'in olup olmadığını kontrol etmek için öğrenciyken müşterisi olduğu kitapçıya uğradı. Dükkân iyice büyümüştü ve kendi kitabını almak zorunda kalabileceğinden veya kitaba karşı ilgisinin narsisist doğasını açığa çıkarabileceğinden, yardım istemek konusunda isteksiz davrandığı için doğru bölümü saptamada biraz zorluk çekti. Sosyoloji kitaplarının bulunduğu üst raflarda iki kopya buldu ve bir tanesini çekip aldığında arkasından tanıdık bir ses: "Michael! Kesinlikle o!" dedi.

Suçlu bir şekilde irkilerek döndüğünde büyük çerçeveli gözlükleriyle kendisine gülümseyen Polly'yi buldu.

"Polly!" dedi. "Tanrım, sen Polly Elton'sın!"

"Doğru. Beni okuyor musun? Ne hoş! Kendi kitabının keyfini çıkartırken mi yakaladım seni? Aslında müthiş iyi bir kitap olduğunu düşünüyorum, Jeremy'i de öyle, yani kocam, onunla tanışmalısın, televizyonda."

"Jeremy Elton. Evet, yaptıklarını biliyorum. Çok iyi." (Bu tam olarak doğru değildi. Michael, Jeremy Elton'ın programlarının özellikle iyi olduğunu düşünmüyordu. Ama ona bakılırsa, Jeremy'i de Michael'ın kitabından çok hoşlanmamıştı. Polly okuduktan sonra ona verdiğinde kitap hakkındaki kararı, "akademik yağcılık" olmuştu.)

Polly, "O kadar seneden sonra seni görmek güzel" dedi. "Bekle şunları ödeyeyim sonra da bir içki veya bir şeyler içeriz." Kate Millett, Germaine Greer ve diğer feminist yazarların kitaplarından oluşan büyük bir kitap yığını taşıyordu. "Kadın hareketiyle gerçekten tanışmamın zamanı geldiğine karar verdim" dedi, sonunda gittikleri şarap barında kitapları masaya yığarken. "Eskiden kadınların özgürlüğüne ihtiyacım olmadığını söylerdim hep; çünkü ben zaten özgürdüm ama şimdi o kadar emin değilim. Şey, karının ismini unuttum, o...?"

"Miriam mı? O da bu konularla ilgilidir; ama kürtaj yanlısı şeyler onu soğuttu."

"Ah, evet" dedi Polly. "O zaman hâlâ Katolik'siniz, öyle mi?"

"Sanırım" dedi Michael. "Senden n'aber?"

"Din konusunu aştım. En azından, Jeremy boşanmış."

"Eh, bugünlerde bunun fazla bir fark yaratması gerekmiyor."

"Gerçekten mi? Kilisenin boşanmış çiftleri kabul ettiğini mi söylüyorsun?"

"Şey, resmi olarak değil. Ama bu konuyu sorun etmiyorsan, kilisenin rahibinin etmeyeceği de muhtemeldir."

"Tanrım, Tek, Kutsal Katolik ve Apostolik Kilise'de epey şey değişmiş olmalı."

"Değişti."

"Bu konuda bir yazı yazmalıyım" dedi Polly, düşünceli bir şekilde.

Birbirlerini yanaklarından öpüp görüşmeye söz vererek ayrılana kadar bir şişe Liebfreumilch'i paylaştılar. "Sen ve Miriam gelip bir hafta sonu bizde kalmalısınız" dedi Polly. Michael çocuklara bakacak birini bulabilirlerse bunun çok hoşlarına gideceğini söyledi. "Onları da getirin, onları da getirin" diye bağırdı Polly. "Onları eğlendirecek midillilerimiz ve başka şeylerimiz var." Bunu hava atmadan söylemeyi başarmıştı; ama Michael kesinlikle sadece zenginliğin değil, şıklığın, ince zevklerin, kültürel zarafetin de olduğu bir dünyayı işaret etti diye düşündü. Ayrıca şaşırtıcı derecede iyi gözüküyordu: Hâlâ toplu ama biçimli, cildi kremsi, saçının dalgaları parlak, kıyafetleri şık ve yeniydi ama kesinlikle "en iyisi" değildi. Bluzunun

ön tarafında gerekli olandan tam bir düğme fazla açılmıştı, Miriam'ın açık bırakacağından bir düğme fazla.

Eve dönüş yolculuğunda Liebfraumilch'in etkisi buharlaşırken Michael'ın keyfi kaçtı. Polly kendisini bayat ve taşralı hissettirmiş, öylesine uzun bir süre ve derinlere bastırdığı için sancılarının keskinliği karşısında şaşırdığı iştahını uyandırmıştı: şöhret, başarı, dünyevi mallar arzusu. Onun ve Miriam'ın kendileri için yarattığı dünya aniden renksiz ve önemsiz görünmüştü: samimi tartışma grupları, sıcak ayinler, yemek kooperatifleri ve Oxfam* ve onun Katolik benzeri CAFOD için sponsorlu yürüyüşler. Sonuçta nereye varmıştı tüm bunlar? Toplum vicdanında ne gibi izler bırakmıştı?

Gökyüzü doğuda kararırken tren penceresinden yansıyan, bulanık ve şekli bozulmuş, hayal kırıklığına uğramış bir domuz gibi gözüken yüzü gözüne iliştiğinde suratsız düşüncelerin akışını kısa keserek kendi kendini azarladı: Ne döneksin sen! Bu sabah tek istediğin sağlığının iyi olmasıydı ama onu alır almaz tekrar tatminsiz olmaya başladın. Kurtuluşunu kutlaman lazım, kısmetine yakınman değil.

Michael, şaka yapmak ve ayrıca kendisini heyecanlandırmak için istasyondan Miriam'ı arayıp eve geldiğinde külotunu çıkarmış olmasını söyledi. Miriam eğleniyor gözükmedi. Arka plandan merdivenlerden aşağı yukarı birbirlerini kovalayan çocukların gürültülü sesleri geliyordu. "Bu akşam Angela'nın çocukları bizde" diye açıkladı. "Babası hastalanmış ve şu anda Liverpool'a gidiyor. Dennis de iş seyahatinde." Michael eve geldiğinde Miriam'ı yorgun ve hırpalanmış buldu. Angela'nın Nicole'ü annesinin aniden ortadan kaybolmasından huzursuz olmuş ve Miriam'a yapışmıştı. Kendi yatak odalarına götürene kadar uyumadı ve sonuçta o akşam sevişme olmadı.

Yatağa gitmeden önce Michael doktorun ne söylediğini anlatmak üzere Edward'a telefon etti.

"Çok iyi" dedi Edward. "Örnek götürmeyi unutmadın değil mi?"

"Evet" dedi Michael. "O da beni trende pek popüler yapmadı değil."

* Dünya çapında yoksulluğa ve acılara çare bulmaya çalışan bir sivil toplum örgütü. (ç.n.)

"Neden, ne kadar aldın ki?"

"Şey, kabı aşağı yukarı doldurdum." Hattın diğer ucunda Edward anlaşılmaz bir şeyler mırıldanarak kahkahalarla güldü. "Neden, ne kadar götürmeliydim ki?"

"Spatulanın ucunu kaplayacak kadar ancak."

"Kahretsin" dedi Michael. "Bunu şimdi söylüyorsun bana."

Angela'nın babası sırtta ve göğüste ağrılar nedeniyle hastaneye yatırıldı. Doktorlar birçok test yaptı, röntgenler çekti ve ona bronşit olduğunu söylediler. Karısına ise ileri aşamada ve ameliyat edilemez durumda akciğer kanseri olduğunu söylediler. Böylece Angela'yı aceleyle yollara düşüren rahatsız edici telefon geldi. Dükkânın arkasındaki küçük salonda toplanmış melankolik bir aile konseyi onu karşıladı: annesi, iki kız kardeşi, şehrin diğer tarafındaki kilisede papaz yardımcısı olan Tom da dâhil iki erkek kardeşi. Babaları ertesi gün eve gelecekti ve hastanede yatacak kadar kötüleşene dek ona bakmak zorunda kalacaklardı. Soru: Babalarına söylemeliler miydi?

"Ne zamana kadar...?" diye merak etti biri. Doktor kesin konuşmamıştı. Haftalar değil aylar söz konusuydu. İnsan emin olamıyordu. "Kim ona söyleyecek?" "Ben yapamam, ben yapamam işte" dedi anneleri, ağlayarak. "Ben söylerim" dedi Angela, "Eğer bunun yapılacak doğru şey olduğuna karar verirsek." "Neden söyleyelim ki" dedi en küçük kız kardeşi. "Bu sadece zalimce bir şey olur." "Ama sorarsa..." dedi diğeri. "Kendi babana yalan mı söyleyeceksin?"

Angela'ya bir yere varamıyorlarmış gibi geldi. Bu koşullarda mesleği onu doğal karar verici konumuna getirmiş gibi görünen Tom'a soru soran gözlerle baktı; orada fitilli kadife pantolonu ve süveteri ile otururken rahip olduğunu tahmin bile edemezsiniz diye düşündüyse de. O günlerdeki birçok rahip gibi yakalığını ve siyah elbisesini nadiren giyiyordu ve bunun yarattığı değişiklik şaşırtıcıydı. İşten eve gelmiş, yorgun, morali bozuk, krizlerde ne yapacağını bilemeyen, sıradan bir adam da olabilirdi. "Ne düşünüyorsun Tom?" diye sordu.

Tom bir sigara yakarak dumanını burnundan üfledi. Daha önce-

ki sigaralardan kalan gri bir duman asılıydı havada. Ailedeki tüm erkekler çok sigara içiyordu; nedeni belki de dükkânda sigaraların her zaman el altında olmasıydı. Babalarının hastalığının muhtemel nedeninin bu olabileceğinden kimse bahsetmedi.

Uzun bir sessizlikten sonra Tom, "Babama şimdi söylemek için bir neden göremiyorum" dedi. "Onun mümkün olduğu kadar neşeli olmasını sağlamalıyız."

Anneleri Tom'a müteşekkir ama korku dolu gözlerle baktı. "Ama... son... günah çıkarması ve diğer şeyler için... Zamanı olmalı" diye kekeledi.

"Tabii ki anne ama işleri aceleye getirmeye gerek yok. Hayatının kalan günlerinde onu olabildiği kadar mutlu etmeye çalışalım."

Köpeği son iş olarak sokak boyunca dolaştırmak babalarının alışkanlığıydı. Tom bu görevi yapmayı teklif etti ve Angela da ona eşlik edeceğini söyledi. Önlerinde Spot, şehrin kirliliğine kendi küçük katkısını ekleyerek bir sokak lambasından diğerine istekle koşarken ikisi çok yürünmüş, tanıdık kaldırımları adımladılar. Angela her eve gelişinde, bölge ona daha çirkin, iç karartıcı ve kederli geliyordu.

"Annem cevabından mutlu oldu Tom" dedi. "Ama ben biraz şaşırdım. Senin, babamın bilmeye hakkı var diyeceğini düşünmüştüm."

"Elbette, en nihayetinde, var" dedi Tom. "Ama aceleye gerek yok."

"Çok geçe bırakmadığımız sürece" dedi Angela, "ta ki çok zayıf veya ilaçlarla uyuşturulmuş olmasın..."

Tom ona keskin bir bakış attı. "Ona gerçekten söylemek istediğine inanıyorum."

"Tabii ki istemiyorum. Demek istediğim keşke söylenecek hiçbir şey olmasaydı, korkunç olduğunu düşünüyorum, tam emekli olmayı düşünüyordu... ama, şey, Hıristiyanız, değil mi?"

"Kesinlikle" dedi hissiz bir şekilde.

"Ee, bu, şey, ölümden korkmamamız gerektiği anlamına gelmiyor mu?"

"Söylemesi kolay."

"Hiç kolay olmadığını biliyorum ama Miriam'ın bazı arkadaşları... Düğünümüzden Miriam ve Michael'ı hatırlar mısın? Onun arka-

daşları, Katolikler, Miriam'larda karşılaştık, şey, adamın annesi kısa bir süre önce ölmüş, bir tür kanser, annesinin kanser olduğundan haberi varmış, ailenin de, torunlar dâhil, bu konuyu büyükler ve çocuklar oldukça açık konuşmuşlar. Yaşlı bayan hastanede ölmek istememiş; bu yüzden sonuna kadar onu evde tutmuşlar. Öldüğü gün, hepsiyle vedalaşmış gideceğini biliyormuş. 'Gittiğim için memnunum' demiş, 'İyi bir hayatım oldu ama artık yaşlıyım ve yorgunum. Şimdi üzülmeyin sakın.' Ve öldükten sonra, aile aşağı kata inmiş, birkaç şişe şarap çıkarmış ve bir tür parti yapmışlar. Bunun kesinlikle harika olduğunu düşünmüyor musun?" Angela gözyaşlarının yanaklarından aşağı seller gibi aktığını fark etti.

"Hayır, korkarım düşünmüyorum" dedi Tom. "Bence oldukça yapmacık, eğer gerçekten bilmek istersen." Sonra Angela'nın kırıldığını görerek ekledi, "Özür dilerim Angela. Babamla ilgili haber beni çok üzdü."

Angela burnunu boşalttı ve özürü burnunu çekerek kabul etti. Biraz ileride, Tom sigara yakmak için grafiti ile kaplanmış bir duvarın altında durdu. Angela'ya bakmadan: "Sanırım sana bir şey söylesem iyi olur. Rahiplikten azledilmek için başvurdum."

"Ne? Neden?" Angela donakalmıştı.

"Evlenmek istiyorum."

"Evlenmek? Kiminle?"

"Rosemary adında bir kız. Ona Katolikliğe geçme dersleri veriyordum ve birbirimize âşık olduk."

"Âşık?" diye aptalca tekrarladı.

"Evet, oluyor, biliyorsun. Sana da olmuştu, değil mi?"

"Çok uzun zaman önce" dedi Angela. "Çok gençken."

"Evet, şey, o günlerde ben manastıra kapalı kalmıştım ve fırsatım olmamıştı." Sesinin sinirli bir tonu vardı.

"Anneme söyledin mi? Babama peki?"

"Hayır. Şimdi söyleyemem, anlıyor musun? Dayanmalı ve durumu idare etmeliyim ta..."

Spot sessizce onlara doğru geri geldi ve bacakları dışa doğru eğik, kulakları soru sorarcasına havaya dikilmiş önlerinde durdu. Angela aptal ve düşünmeyen bir hayvan olmak ne hoş diye düşündü.

"Peki" dedi, "rahiplikle beraber kiliseyi de bırakıyor musun?"

"Niye bırakayım ki?"

"Hâlâ inanıyorsun o zaman."

"Oh, evet inanıyorum. Eskiden inandığım kadar değil doğruyu söylemek gerekirse ve bu kadar da ateşli değil." Gülümseyerek grafitiyi işaret etti. Angela yarı anlayarak okudu: *"İsa korur –ve Keegan dönen topa vurur, gol olur– Steve Heigway Suyun Üzerinde Yürür."* Tom, "Buralarda futbola 'tek din' diyorlar biliyorsun. Hıristiyanlıktan daha popüler, bu kesin" dedi.

Angela, "Yeminlerin ne olacak?" diye sordu.

Tom kızgın bir şekilde baktı. "Onların bağlayıcı olduğunu düşünmüyorum. Ne yaptığımı bilemeyecek kadar genç ve saftım."

Angela elleri yağmurluğunun içine sokulmuş halde homurdanarak yürümeye devam etti.

"Seni temin ederim Angela, hem evli bir adam hem de rahip olmaya devam edebilseydim ederdim."

"Rosemary'yle yattın mı?"

Dönerek sert bir bakış attı. "Sen beni ne zannediyorsun?"

"Sorduğun için söyleyeyim kocaman bir budala olduğunu düşünüyorum. Seksin harika bir şey olduğu kanaatine nasıl vardın?"

Tom, acıtacak kadar sert şekilde kolundan tuttu. "Seks için evlenmiyorum, Angela. Sen ve başkaları buna inanmayı şüphesiz zor bulsanız da aşk için evleniyorum, başka bir insana kendimi tam olarak adamak için. Bir rahibin hayatının dayanılmaz yalnızlığı ile ilgili hiç fikrin var mı?"

"Ya senin evlilik hayatında olabilecek dayanılmaz şeylerle ilgili bir fikrin var mı?"

Tom ellerini gevşetti. "Dayanmak zorunda kaldığın çok şey yaşadığını biliyorum."

Sessizce yürüyerek, mahalle barını, ucuz balık lokantasını geçtiler. Evleri uzakta göründü.

"Annemin kalbini kıracak" dedi Angela.

"Sağ ol" dedi Tom. "Çok yardımcı oluyorsun."

Michael ve Miriam'dan çocukları almak üzere döndüğünde, onlara bir sır olarak Tom'un planlarını anlattı. "Anneme zor gelecek"

dedi. "Bunun utanç verici olduğunu düşünecek." Hayır diye ona güvence verdiler, bugünlerde o kadar sık rastlanıyor ki insanlar çok nadir tepki gösteriyorlar. "Bana Katoliklik dersleri veren Peder Conway'i hatırlıyor musun?" diye sordu Miriam. "O sonuncusu." "Yakında rahip kalmayacak" dedi Angela. Alnındaki çatık kaşlarının izi her zamankinden derin, arabayla uzaklaştı.

O gece, yatağa gittiklerinde Michael, "Her zaman otuz beş ile kırk beş yaşları arasında oluyor gibi" dedi. "Sanki seks söz konusu olduğunda aniden dönülemez noktaya yaklaştıklarını fark ediyorlarmış gibi." Yatak odasının kapısını kapayarak kilitledi, aralarında kodlanmış bir hareketti.

Miriam yeni giydiği geceliğini çıkardı ve yatağa çıplak girdi. "Austin kaç yaşında acaba?" diye yüksek sesle düşündü.

"Kırk beşe yaklaşıyor olmalı, sence? Diğerleri gibi aynı yoldan gidecek mi dersin?"

"Şaşırmazdım. Doğru kadın karşısına çıkarsa. Kendini korkunç derece yalnız hissediyor olmalı."

Michael yorganın altına girdi. Artık pijamalarını giymiyordu. Miriam kollarının arasına kaydı. "Ah!" diye içini çekti. "Güzel. Onları suçlayamazsın değil mi, evlenmek istedikleri için? Eski günlerde, en azından diğer insanlardan daha çabuk cennete gideceklerine, arafta daha kısa kalacaklarına inanıyorlardı. Bu dünyadaki zevklerden vazgeç ve diğer dünyada ödüllendiril. Tanrı göğsüne madalya takacak. Bu mesleği okullarda böyle pazarlıyorlardı. Şimdi bunların hepsine efsane gözüyle bakılıyor, rahipler seksten neye karşılık vazgeçtiklerini merak ediyor olmalılar."

Böylece Austin Brierley'nin arkadaşları rahipliğini, eriyip giden bir mum gibi, ne zaman tamamen sona ereceğini merak ederek izlediler. Piskopos, Brierley'nin hâlâ Açık Kilise Katolikleri ile yoldaşlık ettiğini anladı ve maaşını dondurarak ayin idare etmesini veya diğer rahiplik görevlerini yapmasını yasakladı. Giderek daha az hatırladıkları rahibe benziyordu. Parayı idareli kullanmak için (öğrenci bursu almıştı ama hâlâ sıkışıktı) ordu fazlası giysiler satan dükkânlardan

alınmış giysiler giyiyordu; kalın, hâki renkli pantolonlar, kamuflaj desenli parkalar ve II. Dünya Savaşı'ndaki Alman mahkûmlarını uzaktan hatırlatan bir çeşit şapka giyiyordu. Zayıf ve şaşırtıcı şekilde kızıl bir sakal bırakmıştı ve başının tepesinde seyrekleşen saçları düz bir şekilde yüzünün iki yanına düşüyor, ona Shakespeare'i hafifften hatırlatır bir hava veriyordu. Her zaman beraberinde kitaplar, kâğıtlar, dergi ve gazetelerden kestikleri ve kendi sigaralarını sarmak için gerekli malzeme bulunuyordu.

Dergi ve gazetelerden kestikleri çoğunlukla *Humanae Vitae* ve yankıları ile ilgiliydi. Konuyla ilgili bir kitap yazma fikri zaman zaman Austin'in aklından geçiyordu. *"Yankılarıyla, Humanae Vitae"* Bu arada Adrian'la beraber, genç bir rahipken günah çıkarmalar sırasında tam tersi yönde verdiği öğütleri telafi edeceğini hissederek, Katoliklerin doğum kontrolü hakkında kendi vicdani kararlarını kendilerinin vermesini isteyen bir broşür metni üzerinde çalıştı. Sırt çantasındaki kitaplar sosyoloji, psikoloji, felsefe, seks ve karşılaştırmalı din hakkındaydı. Austin yetişebilmesi için okuması gereken çok şey –çok fazla şey– olduğunu hissediyordu. Zihni uyanık ama serseri fikirler kovanı şeklinde vızıldıyordu. Bir yanda bastırılmış arzularımızı kabul etmeliyiz diyen Freud vardı, diğer yanda orijinal şablonumuzu kabul etmeliyiz diyen Jung ve sınıf savaşına katılmalıyız diyen Marx ve daha fazla televizyon seyretmeliyiz diyen Marshall McLuhan. İnsan özgür ama saçmadır diyen Sartre vardı ve insanın koşullandırılmış refleksler demeti olduğunu söyleyen Skinner ve cümle yaratan organizmalar olduğunu söyleyen Chomsky ve orgazm olan organizmalar olduğunu söyleyen Wilhelm Reich. Austin'in okuduğu her kitap o anda ona tam olarak ikna edici geliyordu; ama hepsi doğru olamazdı. Hangisi Tanrı inancıyla en kolay uzlaştırılabilirdi? Konu açılmışken, Tanrı neydi? Kant onun ahlaki hareketlerin temel önkoşulu olduğunu söylüyordu, Piskopos Robinson varlığımızın temeli olduğunu ve Teilhard de Chardin de Omega Noktası olduğunu söylüyordu. Wittgenstein konuşamadığımız yerde sessiz kalmalıyız diyordu. Bu Austin Brierley'i rahatlatan bir aforizmaydı.

Ayinsel partiler için Michael ve Miriam'ın evine gidip gelirken, sık sık çok meraklı amatör bir astronom olan ve karanlık bahçede te-

leskobun üzerine eğilerek, bazen donmuş çimlerin üzerine gerçekten diz çöküp, hareketsiz, ortaçağdaki yün başlıklı bir münzevi gibi, babasının kenara attığı uzun, bol pardesüsü içinde en büyük oğulları Martin'i görüyordu. Austin genelde durup çocukla sohbet ederdi ve bu konuşmalar sayesinde ciddi bir şekilde evrenle ilgilenmeye başladı. Sırt çantasının taşıdıkları arasına astronomi ile ilgili popüler kitaplar ekledi ve bu kitaplardan şaşırarak ve biraz da dehşete düşerek galaksimizde Güneş gibi yaklaşık elli milyon yıldız olduğunu ve evrende kabaca her biri eş sayıda yıldız veya güneş içeren en az iki yüz bin galaksi olduğunu öğrendi. Tüm bunlar çok uzun bir süredir devam ediyordu ve çok geniş bir alana yayılmıştı. Şu anda ilk defa gözlemlenen galaksiler, Dünya daha oluşmadan binlerce milyon yıl önce saniyede 300.000 kilometrelik bir hızla şu anda bizim teleskoplarımız tarafından alınan ışığı göndermeye başlamışlardı. Evrenin tarihi tek bir takvim yılından oluşsa ve Büyük Patlama 1 Ocakta olsaydı, Dünya eylülün sonuna doğru oluşmuş olacak, homo sapienler ilk defa 31 Aralıkta akşam 10:30'da kendilerini göstermiş olacaklardı. İsa ise gece yarısından dört saniye önce doğmuş olacaktı.

Austin bu gerçekleri, hepsinin birbirleriyle uzlaşmaları kolay olmasa da Freud, Marx, McLuhan ve diğerlerinin ve Tanrı hakkındaki çeşitli ilahiyatçıların düşüncelerini kafasında bir yerlere yerleştirdi. Aslında, astronomik rakamlar tüm insani düşüncenin hem gereksiz hem de önemsiz görünmesine neden oluyor gibiydi.

Bir akşam Martin'in teleskobundan, oğlanın Samanyolu ndan defalarca büyük bir galaksi olduğu konusunda garanti verdiği uçuk bir ışık lekesine bakarken gözlerini kısarak, "Sonsuz boşluğun sessizliği beni korkutuyor" diye mırıldandı.

"Neden?"

Austin dikeldi ve belini ovdu. "Pascal'dan alıntı yapıyordum, on yedinci yüzyılda yaşamış ünlü bir Fransız filozof."

"Uzayın sessiz olduğunu bilmesi ilginç" diye belirtti Martin. "O kadar yıl önce."

"Yani yukarıda hiç ses olmadığını mı söylüyorsun? Tüm o yıldızlar hiç ses çıkarmadan mı patlayıp çarpışıyor?"

"Direnç olmadan, atmosfer olmadan ses çıkaramazsın."

"Öyleyse Büyük Patlama pek de sesli bir patlama değilmiş?"

"Doğrudur."

"Seni evrenin o korkunç büyüklüğü korkutmuyor mu Martin?"

"Yo."

Austin yukarıya gökyüzüne baktı. Açık, soğuk, gözlem yapmak için ideal bir geceydi. Ne kadar uzun süre bakarsa, o kadar çok yıldız görebiliyordu ve onların ötesinde insanın çıplak gözle asla göremeyeceği milyarlarcası daha vardı. Kitaplara göre, bazılarının yaşamı destekleyecek şekilde gezegen sistemlerine sahip olması gerektiği istatistiksel verilere göre kesindi. Düşündüğünde tüm evrendeki tek hayatın Samanyolu'nun kenarındaki önemsiz bir yıldızın küçük uydusunda konumlanmış olması kesinlikle pek mümkün gözükmüyordu. Ancak eğer orada hayat varsa ölüm de olmalıydı. O yaratıkların, bizim gibi, yaratılma, düşüş ve kurtuluş efsaneleri var mıydı? Bu son yirmi milyar yılda farklı zamanlarda diğer galaksilerdeki Golgotha'larda başka İsa'lar ölmüş müydü? Gece gökyüzünün altında, felsefecilerin ve ilahiyatçıların zihnini meşgul eden sorular sadece en basit iki tanesine indirgenmiş gibi görünüyordu: Nasıl başladı, nereye gidiyor? Sonsuz cennetindeki tahtında otururken bir gün evreni yaratmaya karar veren ve onun küçücük bir parçasında insan ırkını başlatan ve her bir insanın nasıl davrandığını izleyen bir Tanrı fikri ve son gün geldiğinde Tanrının yıldızları ve galaksileri, fişleri toparlayan bir krupiyer gibi toplayarak evreni kapayacağı, erdemli olanların kendisiyle beraber sonsuza kadar cennette yaşamasına izin vereceği fikri, modern ilahiyatçıların kabul ettiği ve göstermekten de keyif aldıkları gibi açıkça bu, pek olacak şey değildi. Diğer yandan eski hikâyeleri atıp kurtulmak, daha inandırıcı herhangi bir şeyle ortaya çıkmaktan çok daha kolaydı. Ölümden sonra ne olduğunu söylemeleri konusunda zorlandıklarında, İncil'deki mitolojik öğeleri ayıranlardan en acımasızları bile birden kararsız kalıp, Gizem ve Ruh ve Nihai Kişisel Sevgi üstüne zırvalamaya başlardı. Şimdi Tanrıyı evrenin tarihiyle beraber tanımlayan Süreç İlahiyatı adlı bir şey vardı; ama Austin'in anlayabildiği kadarıyla, sunduğu tek ölümsüzlük bir tür kozmik hatıra bankasında saklanmaktı.

* İsa'nın çarmıha gerildiği tepe. (ç.n.)

Austin, Martin'e, "İçeri giriyorum. Üşümeye başladım" dedi.

Aynı akşam Michael onu kenara çekti. "Austin" dedi. "Tavsiyene ihtiyacım var. Martin pazar günleri ayine gelmek konusunda biraz kaytarmaya başladı. Bu konuda ne yapmalıyız dersin?"

Austin, "Yerinizde olsam, onu rahat bırakırdım" dedi.

"Onunla bir ara sen biraz konuşmak istemez miydin? Yani genel olarak din hakkında. Katolik okullar bile bugünlerde dinbiliminden vazgeçmiş görünüyorlar. Din eğitimi dersleri tamamen göçmenlere iyi davranmak ve Rahibe Teresa için ince çorap toplamaktan ibaretmiş gibi görünüyor."

"Rahibe Teresa için çorap mı? O çorapları giydiği hiç aklıma gelmezdi."

"Anlaşılan Rahibe Teresa'nın rahibeleri, eski naylon çorapları ölmekte olan insanlar için yatak yapıyorlarmış. Martin'in okulunda çorap toplamak için büyük bir kampanya var. Şey, eminim çok iyi bir amaç bu; ama dersin içeriği daha geniş kapsamda inanç konusundan kaçınıyormuş gibi görünüyor."

Austin cevap vermedi. Çoraplar ve naylonlar bahsinin geçmesi, iç etekliğin dantelli kabarığından dikey olarak yükselerek havada sallanan, dizlerinin üstünde biten çoraplarıyla biçimli bir bacağın çok eski bir anısını tetiklemişti; artık ışık yılı kadar uzakta gibi gelse de Michael'ın söylediği diğer şeyleri dinleyememişti.

"Düşündüm de" dedi sabırla Michael, "Martin'le konuşmak için bir fırsat bulabilirsin."

"Buldum bile" dedi Austin, göz kırparak. "Ve çok şey öğreniyorum."

Miles problemlerini etraflıca düşünmek için Cambridge'den uzaklaşması gerektiğine karar verdi. 1973 yılının Paskalya tatilinde Nottinghamshire'daki bir manastıra kapandı. Çok sade bir hücrede yatıyor, keşişlerle beraber saat ikide ve altıda sabah duası etmek için kalkıyor, bir rahip adayı Newman'ın Apologia'sından okurken o da onlarla beraber manastırın yemekhanesinde yemek yiyordu. Diğer zamanlarda Douai versiyonundan İncil ve farklı bir şey olsun diye Trollope okuyor ve manastırın topraklarında yürüyüşe çıkıyordu. Manzara tahmin ettiğinden daha az pastoraldi. Madencilik yapılan

bir bölgeydi ve yollarda her köşe başında görüntüye bir maden kuyusu girişini veya kasvetli bir cüruf yığınını getiriyordu. Çimlerin ve ağaçların üstü ince, kara bir tozla kaplıydı ve çimlerin ve otların üzerindeki sabah çiyi hafif siyahcaydı. Ancak bu hazin manzara onun ruh haline uyuyordu. Kiliseye kabul edilmek üzere kendini bir rahip adayı olarak sunmayı ciddi olarak düşündü. Günlük rutinin düzenliliği – ayin – uyku – uyanma – uyku – uyanma – ayin – yemek yeme – iş – ayin – iş ve yirmi dört saat boyunca böyle giden bir düzen insanın omuzlarından mutlu ve başarılı olmanın korkunç sorumluluğunu alır gibi geliyordu: Kendi başına bırakılsa spastik veya tamamıyla hareketsiz kalacak bir gövdeyi düzenli olarak hareket halinde tutan bir tür mekanizma gibiydi. Bu düşünceyi akşamları cana yakın bir yürüyüş arkadaşı olarak gördüğü toplu, neşeli bir keşiş olan Bernard'a açtı (Manastır sessizlik kuralını uyguluyorsa da akşam yemeğinden sonra iki saatlik bir serbest zaman vardı.).

"Hayır, üzgünüm, pek de doğru değil" dedi Bernard. "Kendinle barışık değilsen o hayata dayanamazsın."

Miles, "O zaman benim için hiçbir yerde umut yok" dedi.

"Hadi ama neşelen!" dedi Bernard, kolunu Miles'ın omzuna koyarak. "Asla vazgeçme. Sen gay'sin değil mi Miles?"

Miles hem söylenen şey hem de söyleniş tarzından dolayı şaşkınlığa uğramış halde Bernard'a baktı. "Zavallı, bastırılmış bir şekilde, bu nedenle hiçbir zaman o kelimeyi kullanmıyorum, evet, gay'im."

"Eh, üzülünecek bir şey değil bu. Utanç duyulacak bir şey yok. Tanrı seni böyle yaratmış, değil mi?"

"Sanırım."

"Öyleyse kabul et. Bununla gurur duy. Heteroseksüel insanların sahip olmadığı özelliklere sahipsin."

Bernard kolunu Miles'ın omzundan aşağı düşürüp neredeyse sarılırcasına beline koydu. Miles ilk anda şaşırma ve panik sonra da rahatlatıcı bir güven hissetti. "Hepsi çok güzel de" diye geveledi, "ama şeye ne dersin..."

"Fiziksel sekse ne derim? Kendini olduğun gibi kabul ettikten sonra onsuz yaşamayı daha kolay bulacaksın."

"Buna inanabilmeyi isterdim."

"Her neyse, daha kötü günahlar var. Aşk olduğu sürece. Mükemmel olmayabilir ama gerçek aşk varsa gerçekten kötü olamaz."

Miles, "Bernard" dedi gözlerini kırpıp ucuna kadar gelen gözyaşlarını tutarak, "bana umut veren ilk insansın."

Bernard keyifle güldü. "Umudun, dini meziyetler içinde en fazla ihmal edilen olduğunu düşünmüşümdür hep. Umutla ilgili bir kitaba karşılık, kader ve hayır ile ilgili bin kitap olmalı."

Bu arada manastır binalarının görüşüne girmişlerdi. Bernard kolunu Miles'ın belinden çözdü. Göz kırparak, "İyi olacaksın" dedi. Ve hafifçe ama yanlış anlaşılması imkânsız şekilde Miles'ın poposuna vurdu.

Ruth hâlâ Kaliforniya'da takılıyordu. *"Kilise ile bağlarını zorladığını düşünüyorum"* diye yazdı başrahibesi. *"Hayır, hâlâ bir cevap arıyorum"* diye Ruth cevap verdi. Herhangi bir cevap almadı.

Bir gün, ne zaman söz konusu olan bir marka burbon viski reklamı görse zihninde beliren Paulist rahibe Josephine'den bir mektup aldı. Ruth, yazarın muhtemelen onun evlenmek üzere kiliseyi bıraktığını bildireceği beklentisiyle açtı mektubu. Ama onu şaşırtacak şekilde Josephine şunları yazmıştı: "San Fransisco'dan döndükten sonra, aynı işlerin içine balıklama daldım. Sonra bir dua grubuna gitmeye başladım ve hayatım değişti. Kutsal Ruh'ta vaftiz edildim ve hayatımda kendimi hiç bu kadar sakin, mutlu ve mesleğimden emin hissetmemiştim."

Bu, Ruth'un bazen Karizmatik Yenilenme olarak da adlandırılan gittikçe büyüyen dua grubu hareketiyle ilgili duyduğu ilk olumlu şey değildi; ama kesinlikle en etkileyici olanıydı.

O sıralarda, 1973 yazının başlarında Ruth, Los Angeles yakınlarındaki veya Los Angeles'ın içindeki –hiç bir zaman bu dağınık şehrin nerede başlayıp nerede bitttiğini pek öğrenememişti– zihinsel özürlü yetişkinler için yatılı bir kurumda yardımcı olarak hayatını kazanıyordu. Tesis, özürlü yakınlarını oraya terk eden ailelerin vicdan paralarıyla zengin bir şekilde dayanıp döşenmişti ama iş talepkârdı ve bazen üzücüydü. Kurum Charlotte adında, genelde lastik

pabuçlar ve eşofman giyen ufak tefek, kızıl saçlı bir rahibe tarafından yönetiliyordu. Judoda siyah kuşak sahibiydi ve bazen böyle olması da gerekiyordu.

Ruth ona mektubu gösterdi. "Bu Karizmatik işiyle ilgili ne düşünüyorsun Charlotte?"

"Ben mi? Onsuz var olamazdım."

"Yani bu dua gruplarından birine gerçekten gidiyor musun?"

"Tabii. Sen denemedin mi?"

"Korkarım pek bana göre değil. Utanırdım işte."

"Başta herkes utanıyor. Kısa bir süre sonra kurtulursun ondan. Bir akşam benimle gelmek ister miydin?"

"Bunu düşüneceğim."

Daha sonra Charlotte, "Hey, Ruth haftaya Anaheim'da bir Karizmatik Dua Günü var. Büyük bir olay, her taraftan insanlar gelecek. Sabah herkesin katılacağı bir seans var, öğleden sonra ise küçük gruplar olacak, komünyonla da kapanıyor. Ne dersin?"

Katılımcıdan çok gözlemci olabileceği büyük bir toplantı beklentisinden cesaret alarak, Ruth gitmeyi kabul etti. Ertesi pazar, Charlotte'un kullandığı arabayla aslen Disneyland'in evi olarak tanınan Los Angeles'ın sıkıcı bir uydusu olan Anaheim'a gittiler. Katolik bir ortaokulun toplantı salonunda iki yüz ya da üç yüz kişi toplanmıştı. Ruth ve Charlotte geldiğinde az sayıda boş koltuk kaldığı için ayrı oturmak zorunda kaldılar. "İSA YAŞIYOR" ve "TANRIYA ŞÜKRET" yazan afişlerle süslenmiş sahnede, kot pantolon ve ekose gömlek giymiş gitar ve akordiyon çalanlardan oluşan küçük bir grup ve kalabalığı ilahi ve dualarla yöneten mikrofonlu rahip bir şef vardı. Ruth'a hafiften yıllar önce katıldığı Kız İzciler toplantısındaki bir konseri hatırlattı: Aynı kararlı neşe ve davayla ilgili iyi bir kardeşlik havası vardı. Şef herkese, Ruh'un hepsinin üzerine yaklaşması için dua ederken yanındakinin elini tutmasını söylediğinde, Ruth irkilerek kasıldı ve isteksiz bir şekilde elini yanında oturan şişman kadının kocaman eline teslim etti. Beraberlik hissi yaratmak için apaçık bir numara gibi görünüyordu. Şef oradaki herkesi kendi evindeymiş gibi yüksek sesle dua etmeye ve düşüncesini başkalarıyla paylaşmaya davet etti. Birçok insan buna uydu. Benimsenmiş dua şekli fazlasıyla

gayri resmi, kişisel, samimiydi; odadaki biriymiş gibi Tanrıyla konuşuluyordu. "Sana şükrediyoruz Tanrım, sadece canlı ve bizimle olduğun için ve bu her şeyi değiştiriyor." "Tanrım, muhteşem olduğunu düşündüğümü sana söylemem gerek sadece." "Tanrım, sen güneşin parlamasını sağlıyor, çiçekleri büyütüyorsun, sen her şeyi yarattın. Sen çok harikasın Tanrım, düştüğümüzde sen bizi kaldırırsın, hasta olduğumuzda sen bizi rahatlatırsın, mutlu olduğumuzda sen de bizimle sevinirsin. Seni gerçekten seviyoruz Tanrım. Sana gerçekten şükrediyoruz." Bu budalaca sözleri dinleyen Ruth, utançtan kıpkırmızı kesilerek yandığını hissetti.

Şef, canu gönülden alkışlayan seyirciler tarafından iyi bilindiği belli olan bir konuşmacıyı sundu. Adam uzun boylu, orta yaşlı, düz saçlarını, yanık, kırışık yüzünden geriye taramış biriydi. Tarımla ilgili bir şey satan bir satıcıya benzetilebilirdi. İlk önce birkaç şakayla seyircileri rahatlattı. "Piskopos Fulton Sheen ile Kardinal McIntyre, Karizmatik kongresi nedeniyle kutsal topraklara seyahat ediyorlarmış ve Kardinal, Piskopos'a demiş ki 'Sen bilmediğin bir dilde konuşacaksan, ben de suyun üzerinde yürüyeceğim.'" Seyirciler güldüler ve alkışladılar. Sonra konuşmacı aralarında İngiliz olup olmadığını sordu. Ruth'un birkaç sıra önünde oturan Charlotte, beklentili bir ifadeyle dönüp Ruth'a baktı ama Ruth ellerini, sıkı sıkıya kucağında kenetlemiş halde kımıldamadı. Seyirciler arasından birkaç el kalktı. Öyleyse, dedi konuşmacı, İngiltere'nin İngiliz Avrupa Havayolları, kısaca BEA isimli bir havayolu olduğunu bilirlerdi ve o, Avrupa'da tatildeyken ve Amsterdam'dan Londra'ya BEA ile uçarken bu harflerin ayrıca gerçek Hıristiyan inancına da karşılık geldiğini fark etmişti: "İnan, Um, Kabul Et*. Tanrıya inan. Sana gelmesini um. Geldiğinde kabul et..." Duanın gücüyle ve hayatında yaptığı değişiklikle ilgili bir süre konuştuktan sonra, cemaati en sevdiği ilahiye yönlendirdi, "Tanrı Aşkı Özümdür". Son kıtanın sözlerini söylediklerinde, konuşmacı mikrofona melodiyi mırıldanmaya devam etti ve cemaat de çeşitli garip sesler, ağıtlar, tatlı sözler ve mırıltılar çıkararak, mırıldayan bir topaç gibi armoni içinde, arada bir çıkışlarla kesilerek –"Amen!", "Halleluya", "İsa'ya şükret!"– ona uydu. Ruth etrafına ba-

* İngilizce'si Believe, Expect, Accept (BEA). (ç.n.)

kındı. Yanındakilerin çoğunun gözleri kapalı, oturdukları yerde sallanıyorlardı. Şişman kadın bileğine sıkı sıkı yapışmış hiç durmadan mırıldanıyordu, "İsa'ya şükret, İsa'ya şükret, İsa'ya şükret." Aniden salonun arka taraflarından, garip, barbar bir dile benzeyen, vahşi bir şarkı gibi uluma sesleriyle dolu yabancı bir dilde bir ses yükseldi. Öyleyse doğruydu: Bu toplantılarda insanlar bilmedikleri, farklı dillerde konuşuyorlardı. İnsanların konuşuyormuş gibi davranabilmeleri abrakadabra gibi ne kadar çocukçaydı. Ama düşüncelerinin aksine Ruth sesin garipliğinden, söylenen yüksek, kendine güvenli, akıcı tonundan dolayı etkilendiğini hissetti. Aniden durdu. Konuşmacı normal bir şekilde mikrofona, "Teşekkürler İsa" dedi. Cemaat "Teşekkürler İsa" diye tekrar etti. Konuşmacı, "Yorum için dua edebilir miyiz?" dedi. Bir an sessizlik oldu, sonra Ruth'un yanındaki şişman kadın ayağa kalkarak, "Tanrı diyor ki, 'Eğer biri İsa'nın içindeyse, o biri yeni bir yaratılıştır; eskisi ölmüştür; sakının, yenisi gelmiştir.' Karizmatik Yenilenme yeni yaratılıştır. Yeniden doğmak için herkesin şansı vardır. Ruh'ta yeni doğmuş bebekler gibi olabiliriz" dedi ve oturdu. Konuşmacı, "Teşekkür ederim İsa" dedi. Diğerleri de, "Teşekkür ederim İsa" diye mırıldandı. Birisi, "Şifa için dua edebilir miyiz?" dedi. "Beyin tümöründen şüphelenilen, ciddi derecede hasta olan kız kardeşimin oğlu için dua edebilir miyiz?" Konuşmacı, kendisi onlarla beraber dua ederken herkesin el ele tutuşmasını istedi. Bu noktada Ruth ayağa kalkarak salondan ayrıldı.

Charlotte arkasından lobiye fırladı. "Sorun ne Ruth?" diye endişeli sordu. "İyi misin?"

"Daha fazla dayanamadım" dedi Ruth. "Bayılacak gibi oldum. Ortamla ilgili bir şey."

"Evet, biraz havasız."

"Duygusal ortamı kastetmiştim."

"Dışarıda biraz yürü, kendini daha iyi hissedeceksin. Bu öğleden sonra daha küçük gruplar olacak. Daha sessiz. Belki daha rahat olursun."

"Bugün hakikaten daha fazla dayanabileceğimi zannetmiyorum Charlotte."

Charlotte soru sorar şekilde ona baktı. "Bir şeyle savaşmadığından emin misin Ruth?"

"Sadece mide bulantısı. Bak, gününü mahvetmek istemiyorum. Seninle burada saat dörtte buluşuruz gene, tamam mı?"

"O zamana kadar ne yapacaksın? Bu öğleden sonra neden küçük bir gruba katılmıyorsun, ha? Kutsal Ruh'a bir şans ver."

Ruth kafasını sallayarak binayı terk etti. Bir süre her birinin kendine özel, üzerinde fıskiyenin durmadan çalıştığı küçük, kesilmemiş çimenliği olan tek katlı evlerin oluşturduğu dik sokakların, sonra dükkânların, benzin istasyonlarının, motellerin ve cenaze evlerinin olduğu ticari bölge boyunca amaçsızca yürüdü. Pazar olduğu için dükkânların çoğu kapalıydı. Ruth acıktığını ve susadığını hissetti; ama yürüyerek gitmeye utandığı arabalı hamburger yerleri veya üstsüz dansçıları pazarlayan loş aydınlatılmış yerler dışında gidebileceği uygun bir yer yok gibiydi. En sonunda kendini Disneyland'e doğru yürüyen kalabalığın arasında buldu ve oranın da vakit öldürmek için herhangi bir yer kadar iyi olacağını düşünerek turnikelerden geçti. İçeride yiyecek içecek açısından kesinlikle bir sıkıntı yoktu. Tek sorun hangi mimari kopyanın içinde bunu tüketmek istediğine karar vermekti: Vahşi Batı salonunda mı veya yerli çadırında mı yoksa bir uzay gemisinde mi ya da Missisippi Nehri teknesinde mi? Gösteriş, taklit, parodi ve sahtelik dünyasıydı. Küçük bilet kitapçıklarını, parmaklarıyla karıştırarak geniş bulvarlarda gezen, Casey Jr. Sirk Treni, Peter Pan Uçusu, Vahşi Orman Gezisi, Tek Raylı Tren için sıraya giren insanların dışında hiçbir şey gerçek değildi. Müzik ağaçlarda gizlenmiş hoparlörlerden süzülüyor, çeşmeler oynuyor ve yüz direkten Amerika Bayrakları gevşekçe sarkıyordu. Disney karakterlerinin kocaman gülümseyen plastik heykelleri, yolların her kesiştiği yerde çöp kutuları taşıyorlardı. Çocuklar ebeveynlerinin memnun bakışları altında ellerinde balonlar, dondurma, pamuk helva ve patlamış mısırla etrafta koşturuyordu.

Aşırı kilolu, parlak giyimli, fotoğraf makineleriyle donanmış böyle bir çift, ayaklarını dinlendirmek için Ruth'un oturduğu sıraya yerleşti ve kadın olan, South Dakota'dan bu yana onca yolu geldikleri bilgisini vererek istekle konuşmaya girişti. Ruth gülümseyerek,

"Sadece Disneyland'i görmek için değil herhalde?" dedi ama çift bu fikirde eğlenceli bir şey varmış gibi görünmüyordu. "Eh, diğer birçok yeri de görüyoruz" dedi kadın, "ama bu tatilimizin en önemli yeri, değil mi Al?" Al, doğru dedi. "Her zaman Disneyland'i görmek için çıldırmıştır" dedi kadın, sevgiyle. "Onunla çıkmaya başladığımdan beri."

Ruth'un kafasına birden Disneyland'in gerçekten de bir hac yeri olduğu dank etti. Müşterilerde nihayet Mekke'ye, Kutsal Topraklara gelebilmiş inananların havası vardı. Kendi yaratılış ve kurtuluş efsanelerini kutsamak –tarım, yeni yerler, teknolojik ütopya– ve kahramanlarına, tanrılarına ve perilerine yeminlerini sunmak üzere gelmişlerdi: Buffalo Bill, Davey Crockett, Mickey Fare ve Donald Ördek. Bu yorum onu ilk önce sevindirdi sonra canını sıktı. Dumanlı sisin gölgelediği güneşin altında bir sahte gösteriden diğerine, çiğneyerek, içine çekerek, içerek, yalayarak avare dolaşan kalabalığa baktı ve garip bir mide bulantısı ve korku hissine yakalandı. Tüm o yüzeysel sevilebilirliklerine ve düzgünlüklerine rağmen karanlıkta kalmışlar, gerçekdışılıkla içleri tıka basa dolmuştu. Ruth kendi kendine Yesaya'nın sözlerini tekrarlamaya başladı: *Bu ulusun kalpleri kalınlaştığı için kulakları duymaz olmuş ve gözleriyle görecekleri, kulaklarıyla duyacakları, kalpleriyle anlayacakları için ve inançlarını değiştirerek benim tarafımdan şifa bulurlar korkusuyla gözlerini kapadılar.*" Ama yüksek sesle söylemiş olmalıydı; çünkü South Dakota'dan gelen kadın cevap beklercesine ona döndü. "Düşünüyordum sadece" dedi Ruth. "İsa gerçekten yaşasa, bunu burada anlayamazdınız." Kadın uzun uzun baktı.

"Şey, benim pek dinle ilgim yok" dedi rahatsızca. "Kocam eskiden Christian Science* kilisesine inanıyordu, değil mi Al?" Al keyifsizce sırıttı ve gitmeleri gerektiğini söyledi. Ruth'u sırada yalnız bırakıp, güvenli bir uzaklıktan, omuzlarının üzerinden ona bakarak oradan ayrıldılar.

Ruth ayağa kalkarak aksi yönde hızla çıkış turnikelerine doğru yürüdü. Aceleyle okula döndü. Her bir sınıfta küçük bir dua grubu dualarına başlamıştı. Kapılardaki küçük pencerelerden bakıp Charlotte'u arayarak odadan odaya dolaştı. Kapının bir tanesinde pen-

* İsa'nın yaptığı gibi ilahi şifaya inanan bir grup / mezhep. (ç.n.)

cere olmadığından kapıyı açtı. Yarım düzine yüz ona doğru döndü. Charlotte içlerinden biri değildi. Büyük salonda yanında oturan şişman kadın, ona gülümsedi. "Gel, katıl bize. Nerelerdeydin?"

Ruth arkasından kapıyı kapatıp, sandalyelerden oluşan halkaya katılarak, "Disneyland'e gittim" dedi. Diğerleri tereddütlü güldüler.

"Ne düşündün peki orası hakkında?"

"İsa gelmeden önceki dünyanın böyle olması gerektiğini düşündüm."

Şaşkınlık dolu bir sessizlik oldu.

Birisi hafif sitem kokan bir tonda, "Walt Disney iyi bir adamdı, Tanrı korkusu olan bir adam" dedi.

Şişman kadın, "Ruth'un gerçekten Disneyland'i anlattığını sanmıyorum. Kendi hakkında bir şey anlatıyor sanırım. Doğru değil mi tatlım?"

Şaşkınlık ve keskin bir utanç duygusuyla, gözyaşları Ruth'un yanaklarından yuvarlanmaya başladı. Başını salladı ve el yordamıyla çantasında kâğıt mendil arayarak burnunu çekti. "Rahibeliğim boyunca bir şey eksikti, ona herhangi bir amaç ya da anlam veren şey ve işte o da gerçek bir Tanrı inancıydı. Saçma geliyor ama buna daha önce hiç sahip olduğumu düşünmüyorum. Demek istediğim, aklımla ona inandım ve kalbimle de iyi işler yapmaya; ama bu ikisi hiç bir araya gelmedi. Tanrıya hiçbir zaman kalbimle inanmadım. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

Şişman kadın istekli bir şekilde başını salladı. "Senin için dua etmemizi ister misin tatlım?"

Ruth diz çöktü ve diğer insanlar etrafında toplanarak ellerini onun başının üzerine koydular. Kadın konuşmaya başlamadan önce bile Ruth kendisine engin bir saadet hissinin geldiğini hissetti.

O gece eve dönüş yolculuğu için eşyalarını toplamaya başladı. Başrahibeye telgraf çekti: "DİSNEYLAND'İN SULARININ KENARINDA OTURDUM VE AĞLADIM STOP ARADIĞIM ŞEYİ BULDUM STOP HEMEN DÖNÜYORUM."

On dokuzuncu yüzyıl romanı üzerine Açık Üniversite'deki dersinin bir parçası olarak Tessa, Kuzey İngiltere'deki yeni üniversitelerden birinde düzenlenen yatılı bir yaz okuluna gitmek zorundaydı. Edward, "Sanırım Robin, ismi her neyse, orada hocalık yapıyordu" dedi. "Hatırlarsın, Angela ve Dennis'in düğünündeki budala kız Violet'le evli olan adam. Onları aramalısın."

"Oh, fazlasıyla meşgul olacağım" dedi Tessa. Önündeki haftanın, evlendiğinden beri tek başına evden uzak yaptığı ilk seyahatin düşüncesiyle heyecanlanmıştı ve çok değerli vaktini nezaketen yapacağı ziyaretlerle, özellikle kötü şöhretli Violet'le harcamak istemiyordu.

Yaz okulundaki öğrenci topluluklarının çoğunluğunu oluşturan Tessa gibi yetişkin kadın ve erkekler, tam altı gün boyunca hem de konuşmak, okumak ve eğlenmenin dışında hiçbir şey yapmamak için eşlerini ve çocuklarını terk etmelerini sağlayacak sağlam bir nedene sahip olma şanslarına pek inanamıyorlardı. Sabahları ve öğleden sonraları dersler, seminerler ve daha hızlı gruplar için ise her akşam içki ve disko vardı. Tessa ilk iki gece sorumlu bir şekilde akşam yemekten hemen sonra okumak için odasına çekildi; ama üçüncüsünde hoparlörlerden gelen ritmik baslar ve insanların mırıltı halinde ulaşan sesleri onu aşağıdaki bara çekti. Girişinde bir süre tereddüt ederek içeri göz attı. Kalçayı ve kasıkları sıkıca saran mavi kot pantolon, boş bira bardakları ve taşmış küllükler, flörtler ve takiplerin oluşturduğu genel bir hava vardı.

Arkasından bir ses, "Olağanüstü bir manzara, değil mi?" dedi. Sesin sahibi George'du; seminer grubundaki zarif, eğlenceli, o haftanın yazımı olan *Anna Karenina*'dan* bahsederken başını eğip gözlüklerinin üzerinden bakma alışkanlığı olan orta yaşlı bir öğretmen. Şimdi gözlüklerinin üzerinden bakarak gürültülü kalabalıkla ilgili fikirlerini dile getiriyordu. "Bütün gün zina konuşup akşam da bunu pratiğe döküyorlar."

Tessa güldü, "Bunu nerden biliyorsun?"

"Güvenilir kaynaklardan bana gelen bilgiye göre erkekler tuvale-

* Tolstoy, Lev Nikolayeviç; *Anna Karenina*, Çev.: Ergin Altay, İletişim Yayınları, 2. Basım, İst., 2003. (y.h.n.)

tindeki Durex makinelerinin hepsi boşalmış" dedi. "Üstelik daha salı günündeyiz."

Tessa kızararak kafasını çevirdi.

"Seni şok ettiğim için, üzgünüm. Özür dilerim" dedi George.

Tessa kendini aptal hissederek, "Hayır, hayır" dedi ve tekrar olgun, sofistike kadın tarzını oturtmak için içki ısmarlama teklifini kabul etti. Bir masa bulduklarında, "Evli misin, George?" diye konu olsun diye sordu.

"Hayır" dedi George gülümseyerek, "bekârım. Ama benimle oldukça güvendesin. Kızlar hakkında o tür hisler duymuyorum. Gene seni şok ettim."

Tessa samimi bir şekilde, "Oh, yo, son derece ilginç" dedi. Bu kesinlikle canlıydı.

"Aynısı mı gene, her ikiniz de?"

Bu da seminerlerinin bir başka üyesi olan Roy'du. Tessa'nın çoktan notunu verdiği, sarı dalgalı saçlarının ve çekik mavi gözlerinin fazlasıyla farkında olan, oldukça kendini beğenmiş genç bir adam. Yavaşça, bir sıra güçlü beyaz dişi ortaya çıkaran tembel bir film yıldızı gülüşünün üzerinde epey çalışmıştı ve pantolonundan ve içini gösteren gömleğinden onları patlatarak çıkacakmış izlenimi veriyordu. Seminer liderinin kusurlarını ve kitap eleştirilerini, orijinal metni okumadan önce mi sonra mı okumanın daha iyi olacağını tartıştılar. Tessa, Roy'a roman dili üzerine özellikle yararlı bulduğu bir kitabı ödünç vermeyi teklif etti. Tessa bir tur daha içki alma konusunda ısrar etti ve sonunda içkileri George almaya gitti. Sonra Roy dans etmek isteyip istemediğini sordu.

Tessa, George'a "İzin verir misin?" diye sordu.

"Lütfen! Keyfinize bakın." Onlar uzaklaşırken el salladı.

Tessa ayağa kalktığında, yuvarladığı üç votka toniğin etkisini hissetti. Hoş bir etkiydi. Kalabalık bardan, müziğin titreşip gürlediği daha karanlık bir köşeye doğru yüzdü. Hareketli renkli ışıklar altında solgun lekelere dönüşen gölge şekiller eğilip bükülerek zikzak çiziyordu. Arada bir ışık huzmesi yüzlerini aydınlatıyordu ve Tessa şaşkınlık içinde bazı utangaç öğrencilerin ve heybetli hocaların müziğin görünmez kamçı darbesi altında aniden çekilerek

ve titreyerek, büyülenmiş gibi akıldışı bir bedensel teslimiyete kapıldıklarını fark etti. Kendisini de o çekime ve titreşime bıraktı. Votkanın etkisiyle sarhoş olmuş bedeni gevşiyor, başı geriye gidiyor, kolları yükseliyor, bedeni müziğin ritmiyle esnek bir şekilde dalgalanıyordu.

Şarkılardan biri bitip diğeri başlarken Roy, "Hey, müthişsin!" dedi.

Tessa rüyada gibi gülümsedi. Roy'un orada olduğunu unutmuştu. "Fitness'a devam ediyorum" dedi. "Bazen modern dans yapıyoruz."

Bir süre sonra müzik yavaş, ağır bir tempoya döndü ve odadaki şekiller çiftler halinde birbirlerine yapışmaya başladılar. Tessa, Roy'un ellerinin kalçasının altında durduğunu ve kemer tokasının diyaframına dayandığını hissetti. Daha doğrusu gerçekten kemer tokası mıydı o?

"Sanırım George'un yanına gitmemiz lazım" dedi. Ama bara döndüklerinde George oradan ayrılmıştı.

Roy, "Bir içki daha?" diye teklif etti.

"Hayır, teşekkürler" dedi Tessa. "Yatmam lazım. Dans için teşekkür ederim."

Roy, "Kitabı almak için seninle geleyim" dedi.

Tessa, Roy'un önünden merdivenleri çıkıp koridor boyunca yürürken içinde bir paniğin yükseldiğini hissetti. Roy ona asılıyor muydu yoksa neredeyse annesi yaşında biri olarak böyle bir şeyi düşünmekle bile aptallık mı ediyordu? Kapının kilidini açarken, "Hemen girip kitabı getireyim" dedi.

Roy, "Bu kattaki mutfaklarda hazır kahve var mı?" diye sordu.

"Evet, ister misin?"

"Sağ ol" dedi. "Sütsüz, şekerli."

Kesinlikle o anlamda sormamış olan Tessa, "Oh" dedi. "Tamam, bir saniye."

Koridorun sonundaki mutfağa giderken aptal kafa diye düşündü. Gene de kahve ayıltıcı bir içecekti. Acayip bir şey yapmaya kalkarsa, üzerine kahveyi boşaltırdı. Kahve içildikten sonra kesin ama kibar gönderme sözcüklerini prova ederek her iki elinde de dumanı tüten birer kahve fincanıyla odaya döndü. Kapının tokmağını döndüreme-

diğinden, içeri girmek için ayağıyla kapıya hafifçe vurdu. Kapı açıldı ve içeri girmesinin ardından kapandı. Tessa döndü. Roy haylazca gülümsedi. Tamamen çıplaktı. Tessa çığlık atarak kahveyi fırlattı. Roy küfredip kendini tutarak odanın etrafında zıpladı. Tessa odadan koşarak çıkıp kadınlar tuvaletine saklandı. Yarım saat sonra, sessizce döndüğünde odasını boş ve Roy'dan kalan tek iz olarak koridorun ortasında kahve lekeli bir yatak örtüsü buldu.

Ertesi akşam dans etmedi, onun yerine George'la beraber barda içti. Roy, boyalı sarı saçlı bir kızı kalabalık içinde kot pantolonlu kıçından iterek götürürken özel bir çabayla Tessa'yı görmezden geldi. Tessa ve George, *Anna Karenina*'yı tartıştılar, Tolstoy'un tekniğini George Eliot'ınkiyle karşılaştırdılar, *Mansfield Park*'ın [Umut Parkı]* kadın kahramanıyla ilgili farklı düşünmekte anlaştılar. Ilık bir geceydi ve dans edenler diskodan parlayarak ve ter içinde çıkıyordu. George yapay göl etrafında yürüyüş yapmayı teklif etti. Gölün en uzak ve en karanlık noktasında kollarını Tessa'ya dolayarak boynundan öpmeye başladı. "Kes şunu George!" dedi. "Ne yapıyorsun? Kadınlar hakkında o şekilde hissetmediğini zannediyordum?"

George nefes nefese, "Beni iyileştirebilirsin Tessa" dedi. "Beni iyileştirebileceğini hissediyorum. Buraya ağaçların oraya gel."

Tessa onu itti ve George arkaya doğru sendeleyerek bir ayağını yapay göle soktu. Tessa hem gülüp hem ağlayarak hızla okul salonunun ışıklarına doğru koştu.

Ertesi akşam, Tessa barda kendi yaşındaki bir grup kadına katıldı. Shandy veya limonlu gazoz içtiler ve çocuklarının ve kocalarının resimlerini elden ele dolaştırdılar. Sahte bir ilgisizlikle kursta aldıkları notları karşılaştırdılar ve not verme sisteminin tutarsızlığından şikâyet ettiler. Tessa'ya, fitness dersinden sonra perdeli bölmeler için bekleyen kadınları hatırlattılar. Edward'la her günkü telefon konuşmasını yapmak üzere yanlarından ayrıldı.

Jetonlu telefonlarda akşamları hep sıra oluyordu ve Tessa beklerken George ve Roy'un kolları birbirlerinin omuzlarında, sallanarak kendisine doğru geldiklerini gördü. "Merhaba Tessa sevgilim" dedi

* Austen, Jane; *Umut Parkı*, Çev.: Nihal Yeğinobalı, Engin Yayıncılık, İst., 1998. (y.h.n.)

George. "Gölün çevresinde dolaşacağız. Gelir misin?" Gözlüklerinin üstünden Tessa'yı süzdü. Roy haylazca gülümsedi.

Tessa, tehdit gibi görünmesine çalışarak, "Kocamı arıyorum" dedi. Kontrol edemedikleri kıkırdamalarla uzaklaştılar.

Tessa'nın önündeki telefonları kullanan adam ve kadın, ahizeleri aynı anda yerine koyup, muzip bir gülümsemeyle el ele uzaklaştılar. Tessa en yakınındaki telefonu kaptı.

"Merhaba" dedi Edward. "Nasılsın sevgilim? Eğleniyor musun?"

"Evet."

"İlginç insanlar mı?"

"Oh, evet. Gerçek bir karışım. Ev kadınları, öğretmenler, seks manyakları."

Edward kahkaha attı. "Seni özledim" dedi.

"Ben de seni özledim. Akşamları tek başına ne yapıyorsun?"

"Pek bir şey yok. Birkaç defa mahalledeki bara gittim. Michael yarın gece için beni evlerine davet etti. Sanırım giderim. Ruth onlarla kalıyor."

"Ruth?"

"Oh, onunla hiç karşılaşmadın değil mi? Michael ve benle aynı üniversitedeydi. Sonra rahibe oldu."

"Oh, evet. Amerika'ya gitmemiş miydi?"

"Doğru. Anlaşılan Pentekostal-Karizmatik acayiplikleriyle dolu olarak geri dönmüş. Dua grupları, bilmedikleri dilde konuşan insanlar ve benzeri şeyler."

"Pek Katoliklikle alakalı gelmiyor."

"Bana fazlasıyla saçmalık gibi geldi. Şaşırdım. Ruth mantıklı bir kızdı. Ama onu çok uzun zamandır görmedim. Yarın Göğe Yükseliş Yortusu bu arada. Ayine gidebilecek misin?"

"Bilmiyorum. Umuyorum."

Edward, çocukluğunda "kaçırmanın" ölümcül bir günah olarak öğretilmesinin mirasıyla pazar ayinlerine ve mecburi kutsal günlerdeki ayinlere katılmak konusunda her zaman titiz olmuştu. Anglikan çocukluğunda kiliseye rastgele gitmeye alışmış Tessa, Katoliklerin bu alışkanlıklarını anlaşılmaz ve arada bir de rahatsız edici buluyordu. Herhangi bir ayinde öksürerek mikroplarını herkese saçmak ye-

rine bariz olarak evde kalmaları gereken soğuk almış birçok insan ve muhtemelen olaydan ruhsal hiçbir şey kazanamayan, sürekli ağlayan bebekleriyle anneler olurdu. Yakındaki kiliseye pazar günü pazar ayinine gitmiş olsalar bile komünyona da gitmek zorundaydılar; çünkü bu sözde ekümenik günler bile pazar ayini sayılmıyordu. Özellikle de kampusta ayin olmadığı için Edward'ın hatırlatmasını boş verme isteğine kapıldı ama ertesi akşam bar ve diskodan sıkıldığını hissetti; böylece şehre giden otobüse binip yorgun ve sıkıcı ofis çalışanlarının doldurduğu küçük, çirkin bir kilisede ayine katıldı. Sonra, şehrin muhteşem, huzurlu ve boş ortaçağ katedrali çevresinde yürüyüş yaptı.

Otobüs terminaline geri dönerken gözüne bir cadde ismi çarptı. Bu Edward'ın Violet için verdiği adresti. Sıra sıra Kral George dönemi şehir evlerinin sonunda 83 nolu evi buldu ve zili çaldı. İnce, esmer, seyrekleşen saçlarını kulaklarının üzerinden geriye doğru taramış bir adam kapıyı açtı.

"Bay Meadowes?"

"Evet."

Tessa kendisini tanıtma tekerlemesine girdi. Adam çok misafirperver gözükmüyordu ve Tessa, bu ani kararından pişmanlık duymaya başladı. "Belki de uygunsuz bir zamanda uğradım" dedi.

"Üzgünüm, Violet hastanede."

"Üzüldüm. Önemli bir şey değildir umarım."

"Psikiyatri kliniğinde."

"Oh, Tanrım."

Dokuz yaşlarında küçük bir kız kapıda göründü. "Bu Felicity" dedi. "İçeri girmez miydiniz?"

"Hayır, teşekkür ederim ama..."

Genç bir kadın sesi, evin arka tarafından seslendi. "Robin! Kahve!"

"Lütfen, içeri girin bir fincan kahve için." Robin aniden Tessa'nın kalması için hevesli olmuştu. Karanlık bir hol ve hoş döşenmiş ama bakımsız bir dağınıklık içindeki büyük bir bodrum mutfağına inen kısa merdivenler boyunca adamı takip etti. Uzun pamuklu bir elbise giymiş, yirmi yaşlarında, toplu bir kız ocaktan başını kaldırarak yü-

züne düşen saçlarını geriye savurdu. Tessa'yı gördüğüne sevinmişe benzemiyordu.

"Bu Caroline" dedi Robin. "Üniversitede öğrenci ve ben dışarıdayken Felicity'e bakıcılık yapıyor. Ben de yeni geldim dışarıdan" dedi dikkatli bir şekilde, "Violet'i ziyaret etmeye gitmiştim."

Tessa, "Merhaba" dedi.

Caroline duyulamayacak şekilde bir şeyler mırıldandı ve saçlarını tekrar yüzüne düşürdü.

"Ne kadar güzel bir akşam, niye kahvelerimizi bahçede içmiyoruz" dedi Robin. "Sanırım hâlâ kırılmamış birkaç bahçe sandalyemiz var."

Uğrayarak kötü bir hata yaptığına gittikçe daha fazla ikna olan Tessa, "Gerçekten çok uzun kalamam" dedi. Bahçe, otlar ve uzamış çimen ile oraya buraya dağılmış garip şekillere sahip taşların olduğu bakımsız bir dikdörtgendi. Robin ayaklarını birinin üzerine koyup yükselterek, "Violet'in heykelleri" diye açıkladı. Felicity bahçenin dibindeki salıncağa kaçtı. Caroline mutfakta kalmıştı. "Violet'i ne kadar tanırdın?" diye sordu.

"Pek değil. Onunla sadece bir kere karşılaştık. Onu gerçekten tanıyan Edward'dı. Tam olarak ee... sorunu ne?"

Robin'in boğazından keskin, kısa bir kahkaha çıktı. "Birçok teori var. Bana sorarsan, onun dini yetiştirilişini suçlarım. Sen Katolik değilsin, değil mi?"

"Katolik'im aslında. Din değiştirdim."

"A, şey, o farklı. Zarar veren çocukluktaki o şartlandırılma."

"Ama doğuştan Katolik olanların hepsi, nasıl derler, öyle değil..."

"Nörotik mi? Hayır ama nörotikliği teşvik ediyor. En azından Violet'in yetiştiği türden bir Katoliklik. İrlanda'da bir manastır yatılı okulu. Cehennem korkusuyla dolu ayinler, günahla ilgili saplantı, saflık, bütün bu tip şeyler."

"Artık öyle değil."

"Değil mi? Bunu duyduğuma sevindim ama değişim zavallı Violet için çok geç gelmiş." Heykeli ayağıyla öne arkaya salladı. "Kendinden nefret ediyor. Yani çoğumuz zaman zaman kendimizden memnun olmayız; ama o gerçekten kendinden, vücudundan, aklından

nefret ediyor. Hiçbir işe yaramadığını düşünüyor, bu nedenle bunu kendine kanıtlamak için korkunç şeyler yapıyor. Suçlu hissetmediği sürece mutlu olmuyor. Ama sonra da suçluluk duyduğu için mutsuz oluyor. Çünkü cehenneme gitmekten dehşetle korkuyor."

Caroline mutfak penceresinden, "Telefon" diye seslendi.

Robin, "Özür dilerim" dedi. Tessa kahvenin kalanını içti ve nasıl kaçacağını düşündü. Felicity bir atlama ipini kıvırarak yanına geldi.

"Annemin eve ne zaman döneceğini biliyor musun?" dedi.

Tessa şefkatle, "Hayır, üzgünüm, bilmiyorum tatlım."

"Tımarhanede mi?"

"Hayır, hastanede, doktorlar ve hemşireler ona bakıyor."

Felicity, "Annem tımarhane olduğunu söylemişti" dedi.

Tessa şaşırarak, "Oh" dedi. "Şey, sanırım bu sadece bir şakaydı."

Yapmacık bir tebessümle Felicity konuyu değiştirdi. "Caroline'in bacaklarının arasında kıl olduğunu biliyor musun?"

Tessa telaşla, "Tüm kadınların var" dedi. "Büyüdüğünde senin de olacak Felicity."

"Senin var o zaman?"

"Tabii ki. Hadi bana gittiğin okuldan bahset tatlım."

Robin evden dışarı çıktı. Felicity bir şarkı mırıldanarak bahçenin aşağısına sıçrayarak gitti. Tessa ayağa kalktı. "Gitmem gerek" dedi.

Robin kızının arkasından düşünceli bir şekilde bakarak, "Oh, gerçekten?" dedi. "Seni üniversiteye götüreyim."

"Lütfen zahmet etmeyin."

En sonunda, kendisini otobüs terminaline bırakmasına izin verdi. Arabada, "Umarım Violet bir an önce iyileşir" dedi.

"Evet, umarım. Tüm bu olayların Felicity üzerinde kötü bir etkisinin olmasından korkuyorum. Seks ve benzeri şeyler konusunda meraklı olacağı bir döneme yaklaşıyor ve ben bununla gerçekten başa çıkamam. Diğer yandan, Violet ona neler anlatır, Tanrı bilir."

"Son derece iyi bir kitap biliyorum" dedi Tessa. "İsmi *Ben Nereden Geliyorum O Zaman?* veya öyle bir şey. Ayrıntıları sana gönderirim, istersen."

"Çok naziksin" dedi Robin. "Eh, işte geldik, otobüsün burada. Şehre bir daha gelirsen beni ara. Katoliklikle ilgili o ilginç konuşma-

mıza devam edebiliriz. Müzik setimden biraz müzik dinleyebiliriz eğer bu tür şeylerle ilgiliysen."

Tessa geçerli bir mazerete sahip olduğu için memnun, "Korkarım yarın eve dönüyorum" dedi.

Üniversitede, bar ve disko, kursun son akşamında çılgın hedonizmin yeni zirvelerine veya diplerine ulaşmıştı. Kısa süre önceki ziyaretten içi sıkılmış ve kafası ona takılı kalmış olan Tessa, bir tür rahatlamayla kalabalığın içine atladı. Biri eline votka-tonik tutuşturdu ve kısa bir süre sonra çakırkeyif oldu. Ev kadınları grubu bile shandy ve limonlu gazozdan cine geçmişlerdi ve onlar da çakırkeyifti. Diskonun girişinin yanında parıldayan gözleri ve kırmızı suratlarıyla oturmuş, istekle ayaklarını müziğin ritmine göre yere vuruyorlardı. Tessa "Niye dans etmiyorsunuz?" diye sordu. "Kimse bize teklif etmedi" dediler. Tessa, "Bu tür bir dans için partnere ihtiyacınız yok" dedi ve çığlıklarla onları disko salonuna götürdü, orada kendilerini neşeyle ortaya attılar. Bar kapandı ve daha fazla insan diskoya aktı. Sesin sonuna kadar açıldığı bir şarkının şiddetli vokali, zevkten kendinden geçmiş "Stones!" çığlıkları ve sallanan kollar ve bacaklarla karşılandı. Tessa, George ve Roy'u kot giymiş boyalı sarışınla bir köşede dans ederken gördüğünü sandı; ama müziğin vahşi gücüyle kendinden geçtiği için artık pek ilgilenmiyordu. Vücudu, bu en az seks kadar iyi ve komplikasyonları yok, diyordu.

Öğrenciler akşamdan kalma hallerini iyileştirmeye çalışıp, kısa aşk ilişkilerini bitirmeye hazırlanıp, ailelerinin kucağına dönmek için toparlanmaya başlarken kampustaki ertesi günkü ruh hali melankolikti. Tessa eve, çocuklarına götürecek bir şey bulmak üzere kampusun kitapçısına bakarken, Robin'e bahsettiği hayatın gerçekleri kitabına rastgeldi ve içinden gelen ani bir dürtüyle kitabı aldı. O öğleden sonra kendisini istasyona götüren taksi şoförüne Robin'in evinde durup beklemesini söyledi. Cevap alamadan zili çaldı. Paket kâğıdına birkaç açıklayıcı not yazdı ve kitabı mektup aralığından içeri sokmaya çalıştı; ama kitap çok büyüktü. Yan boşluktan geçip evin arkasına geçti ama bahçede kimse yoktu. Mutfağın içine göz attı ama o da boştu, kapılar ve pencereler kapanmıştı. Bahçeden o anda perdeleri çekilmiş olsa da aralık gibi gözüken yüksek pencerelere

sahip küçük bir verandaya çıkan birkaç basamak vardı. Perdeleri kenara çekip tam *Ben Buraya Nasıl Geldim Öyleyse?*'yi içeri sokmuştu ki pembemsi bir ışıkta halıların üzerinde sere serpe uzanmış iki çıplak bedene bakarken buldu kendini. Taksiye kaçmadan önce Caroline'in kulaklık taktığını ve Robin'in kafasının kızın tombul uyluklarının arasına sıkışmış olduğunu görecek kadar zamanı oldu. İstasyona giderken, kitabın paket kâğıdını sıyırdı. "İşte" dedi şoföre, "çocuğun var mı veya bu kitaptan faydalanabilecek birini tanıyor musun?"

Adam yüksek sesle kitabın adını okudu. "İyi soru" dedi, "ben de hep merak etmişimdir."

Tüm dünya seks manyağı mı olmuştu? Tessa tren kompartmanının köşe koltuğuna yerleşirken sessizce kendisine bu soruyu sordu. Bir tehlike bölgesinden yara almadan kaçmış olmanın coşkulu ama rahatlatıcı hissi vardı üstünde. Bu haftanın deneyimleri vücudunun seks macerasına duyduğu açlığı epey yatıştırmıştı ve iffetli, lekesiz olarak evlilik hayatına dönmekten dolayı kendini mutlu hissediyordu. Ancak Edward'a, sonraki yıl bir başkasına gitmesine engel olmaması için yaz okuluyla ilgili olanların dikkatli bir şekilde düzeltilmiş bir versiyonunu anlatmaya karar verdi.

O akşam eve döndüğünde Edward onun tecrübelerini merak etmedi, kafasında başka şeyler varmış gibiydi. Onu sıcacık öptü ve "Yatağa" diye mırıldandı.

Tessa gülerek ama tatlı bir heyecanla, "Tanrım, izin ver bir saniye nefes alayım" dedi. Evin çeşitli yerlerinde çocukları gördü ve sonra bir şeyler atıştırmak için mutfağa geri döndü. Edward, uzun bacakları çekirge gibi kıvrılmış bir şekilde mutfak taburesine tünemiş, Tessa yemek yerken viskisini yudumluyordu. "Geçen akşam Michael ve Miriam'a gittim" dedi. "Ruth oradaydı."

"Ah, evet. Nasıldı?"

"Şey, bir tür Karizmatik toplantıya dönüştü" dedi. "Ruth benim için dua etmeleri konusunda ısrar etti."

"Yüce Tanrım! Ne için?"

"Belim. Biliyorsun tedavi işine giriyorlar."

"Ve sen de ona izin verdin?"

"Eh, onu durdurmadım işte."

"Nasıl da utanç verici."

"Garip olan şey ise" dedi Edward, "o andan beri sancı hissetmedim. Ve bu sabah iki saat bahçede çalıştım."

Tessa bakakaldı. "Ciddi olamazsın!"

"Şey, bilirsin, bu tür bel problemlerinin sıklıkla psikosomatik bir tarafı vardır. Dilimi ısırıyorum."

"Yani, belin iyileşti mi *demek istiyorsun?*"

Edward, "Bilmiyorum" dedi. "Ama yatağa gelirsen, belimi bir çalıştıracağım." Arzuyla Tessa'ya gülümsedi, koca kulakları parlıyordu.

Edward'ın sevişmesi uzun bir süredir olmadığı kadar şehvetliydi. Tessa, "Daha sık uzağa gitmeliyim" diye kedi gibi mırıldandı. Rahat bir şekilde sırtüstü uzandı ve Edward'ın güçlü erkekliği tarafından sahip olunmayı bekledi. Ama ertesi gün, Edward uyandığında, beli gene acı veriyordu.

"Ah, her neyse" dedi. "Doğru olamayacak kadar iyi olduğunu düşünmüştüm zaten."

Tessa kucağına sokularak, "Zavallı sevgilim" dedi. Suçluluk hissiyle, üzüldüğü kadar rahatladığını fark etti. Ruth'un, Edward'ın belini iyileştirmiş olması fikri dünyanın nasıl bir yer olduğu hakkındaki sağduyusuna zarar vermişti. Hiçbir zaman gerçek bir Katolik olamayacağım diye düşündü. Duanın gücüne gerçekten inanmıyorum.

Tessa, Violet'in psikiyatri kliniğinde olduğunu anlattığında, Edward üzüldü; ama pek de şaşırmadı. Bugünlerde gördüğü hastaların yarısı akli veya psikomatik rahatsızlıklardan mustarip görünüyordu ve yazdığı reçetelerden büyük bir bölümü sakinleştiricilerdi. R.D. Laing ve Ivan Illich okumuş olan Michael ve Miriam, bazen onunla bu konuda uğraşırlardı. "Mutluluğu reçeteyle veremem ki çoğu hastamın istediği bu" dedi, "bu yüzden onun yerine Valium yazıyorum."

Miriam, "Valium keşfedilmeden önce insanlığın nasıl yaşadığını düşünüyorsun?" diye sorguladı.

"Bu iyi bir soru" diye kabul etti. "Tabii ki her zaman alkol, laudanum* ve diğerleri vardı. Ama bazen yakın bir zamanda insanların mut-

* Özellikle Viktorya döneminde yaygın olarak kullanılan afyon bazlı ağrı kesici. (y.h.n.)

luluk beklentilerinde bir kuantum sıçraması olup olmadığını merak ediyorum. Demek istediğim, geçmiş zamanlarda, ortalama bir insan midesini günde bir defa doldurup hastalıklardan kaçındığında mutlu olurdu. Ama şimdi herkes sağlıklı olduğu kadar mutlu olmayı bekliyor. Her zaman başarılı olmak ve hayran olunmak ve sevilmek istiyorlar. Doğal olarak hayal kırıklığına uğruyorlar ve kafayı sıyırıyorlar."

Edward teorisini kısmen şahsi müdafaa olarak geliştirmişti. Zavallı Violet'in daha çok kalıtımsal bir lanet veya doğuştan gelen bir sorun olan ve arkasında hiçbir neden veya adalet olmayan psikolojik durumu için geçerli olacağını ciddi olarak inanmamıştı. Lyons Kafeterya'da etrafa çatal bıçak atmaya başladıktan sonra onu hastaneye götürdüğü günü çok net hatırladığından Violet'e karşı hâlâ o günlerden kalan bir ilgi, sorumluluk hissediyordu. O 1973 Noel'inde ailesinin yanında kalmak üzere kuzeye doğru arabayla giderken Edward'ın aklına Robin ve Violet'e uğramak için yolculuklarına ara verebilecekleri geldi. Tessa çok istekli değildi. "Zamanımız olmayacak" dedi. "Zaten hâlâ hastanede olmadığını nereden biliyorsun?" Böylece Edward öğrenmek için Robin'i üniversiteden aradı.

"Violet hastaneden çıktı" dedi Robin. "Çıkalı bir süre oldu."

"Ah, iyi" dedi Edward. "O zaman daha iyidir değil mi?"

"Şey, bir açıdan öyle" dedi Robin. "Ama bana sorarsan dini manyaklıktan diğerine geçti. Yehova Şahitlerine katıldı."

"Aman Tanrım! Ciddi olamazsın?

"Hastanede tanıştığı biri onun din değiştirmesini sağlamış."

"Ama bu saçmalık, değil mi?"

"Tamamen saçmalık. Sonuçta bana sorarsan Katoliklik de öyle. Ona mesajını ileteyim mi?"

Edward kararsızca, "Şey, birazdan sizin yakınlarınızdan geçiyor olacağız" dedi.

"Eh, o zaman uğrayın kesinlikle" dedi Robin. "Violet her ikinizi de göreceği için mutlu olacak."

Ama Tessa ziyarete gitmeyi reddetti. "Sen git" dedi, "ben de çocukları katedrale götürürüm. Akıl hastaları koğuşundan yeni çıkmış birinin üstüne çöreklenmek için fazlasıyla kalabalığız." Böylece Edward tek başına gitti.

Birbirlerini görmeyeli neredeyse on beş yıl geçmişti; ama Violet onun tahmin ettiği kadar değişmemişti. Kapıyı açıp onu rahat döşenmiş ama garip şekilde boş görünen oturma odasına alırken utangaç bir şekilde Edward'a gülümsedi. Robin dışarıdaydı. Edward, Violet'in öğrenci kiracıları olarak tanıştırdığı ama daha çok aileden biri gibi davranan oldukça asık suratlı genç bir kadınla, Caroline'le ve Felicity ile tanıştı. Edward, Felicity'e Noel Baba'nın ona ne getireceğini sorduğunda Noel Baba'nın Hıristiyan olmadığı şeklinde oldukça rahatsız edici bir cevap aldı. Felicity bu ters cevabı söylerken onay için annesine baktı ve bir gülümsemeyle ödüllendirildi. Edward aniden odanın niye o kadar boş göründüğünü anladı: Görünürde hiç kart veya süs yoktu.

Caroline, Felicity'i götürerek Edward ve Violet'i yalnız bıraktı. Bir süre şundan bundan konuştular; ama kısa bir süre sonra Violet konuyu dine getirdi. "İncil okuyor musun, Edward?"

Edward, "Çok değil" diye itiraf etti.

"Ah, okumalısın, çok rahatlatıcı" dedi samimi bir şekilde. "Biliyorsun İncil'i okuyarak iyileştim. Gitmeden sana bir tane vereyim."

"Şey, aslında evde bir tane var."

"Ama bu değişik. Üzerinde notlar var."

Edward gülümseyerek, "Şey benimkinde de notlar var" dedi.

"Ah, evet ama onlar Katolik notlar olmalı" dedi Violet. "Biliyorsun Katolik Kilisesi, Babil'in orospusu."

Edward, "Violet" dedi. "Buna gerçekten inanmıyorsun."

"Ah, evet" dedi Violet. "Hepsi İncil'de. Bu yüzden Katolik Kilisesi insanları okumaktan alıkoymaya çalıştı. Katolik dini gerçek İncil dini değil, biliyorsun."

"Değil mi?"

"Hayır. Örneğin, okulda anlattıkları gibi cehennem yok sadece ölülük var."

"Ölülük?"

"Bu İbranice *Sheol* kelimesinin anlamı. Ruh diye bir şey yok. Öldüğünde, ölüyorsun, sadece toz oluyorsun, bir hiç. Hiçbir şey hissedemezsin o yüzden, acı çekmiyorsun. Cezalandırılamazsın. Krallığın gelişine kadar, ruhun onu yaratan Tanrıya gidiyor."

Edward, "Sonra ne oluyor?" diye sordu.

"Sonra Tanrı ölüleri diriltiyor ve bin yıl boyunca yaşıyorlar."

"Sonra?"

"Sonra Yargılama oluyor."

"Ah" dedi Edward.

"Ama hayatta yaptıklarınla yargılanmıyorsun" dedi Violet. "Sadece testi geçmelisin."

"Ne testi?"

"Tanrıya olan sadakatini kanıtlamak için" dedi Violet. "Ama dünyevi bir cennette ölüm, hastalık, acı çekme veya şiddet olmadan bin yıl, tüm dünya için mutluluk ve huzurla dolu bin yıl geçirdikten sonra *kim* Tanrıyı seçmez ki?"

"Peki, bu bin yıl ne zaman başlayacakmış?" dedi Edward.

Violet, kitaplıktan bir kitap almak için kalkarak, "Oldukça yakında" dedi. "İncil büyük depremlerin, hastalıkların ve yiyecek kıtlıklarının olacağını söylüyor. Ulus ulusa, krallık krallığa karşı isyan edecek. Sadece gazeteleri okuman yeter. İşte."

Edward'ın eline Tarihte Olaylar, Geçmiş ve Günümüz başlıklı tarihi bir çizelgenin açık olduğu ince bir kitap koydu. Şöyle başlıyordu:

İÖ 4026 - Adem yaratıldı

Ve şu şekilde sona eriyordu:

İS 1975 - İnsanoğlu dünyada 6000 yıllık bir tarihi tamamlar
UN "boynuzları" Babil'i yıkar.
İsa Armageddon'da ulusları mahveder
1000 yıllık saltanat başlar

Edward, "1974'e kadar ne yaparsak kârdır gibi gözüküyor" dedi.

Angela'nın babası 1974 ilkbaharında öldü. En sonunda tekrar hastaneye gitmek zorunda kalmıştı ve onu ölmeden önce öksüren

yaşlı adamlarla dolu bir koğuşta ziyaret eden Dennis, derin bir şoka girdi. O günkü gazeteler korkunç bir uçak kazasıyla doluydu: Bir jumbo jet, Paris yakınlarında düşerek yüzlerce insanı anında öldürmüştü. Ama Angela'yla beraber hastaneden çıkarken kanser Dennis'e bir uçak kazasında ölmek için mükemmel bir neden gibi gelmişti. Angela son birkaç ayda babasını ziyaret etmek için otoyolda sürekli olarak gidip gelmişti; bu yüzden babasının erimiş görüntüsüne, yavaş, gölgemsi hareketlerine, yorgun sesine, bir mağarada kıstırılmış küçük bir hayvanın gözleri gibi kafatasının gerisine kadar çökmüş gibi görünen gözlerine hazırlıklıydı. Babası ölmekte olduğunu biliyor gibiydi ve Son Sakrament'i müteşekkir bir şekilde kabul etmişti; ama hastalığı boyunca akciğer kanseri olmadığı konusunda çok ısrarlı davranmış, bu durumu ziyaretçilere özellikle belirtmişti. Buna inanmak ona bir tür rahatlık veriyor gibi göründüğünden ziyaretçiler de ona ayak uydurmuşlardı. Belki onları da teselli ediyordu; çünkü cenazede yas tutanların çoğu gayri ihtiyari bir sigara yakıp sonra da saygısız gözükmek korkusuyla aceleyle söndürüyorlardı. Arabaların birinin küllüğü sigara izmaritleriyle dolup için için yanmaya başladı. Bu nedenle mezarlığa geldiğinde arabanın içi nikotin sisiyle kaplıydı ve içerdekiler arabadan mezarlık yoluna düşercesine çıkarken öksürüyor, ağlıyor, boğazlarına sımsıkı sarılıyorlardı. Dennis bu konuda gaddarca, komik tarafı gören tek kişinin kendisi olduğuna dair garip bir hisse kapıldı. Görmezden gelinen kara farsın işareti sürüp gidiyordu. Angela'nın evli kız kardeşlerinin birinin evinde yapılan cenaze sonrası toplantıda açık kapıda bir tıkırtı oldu ve insanın içine işleyen, orta sınıftan titrek bir kadın sesi, "Kanser burada!" dedi ama salondaki konuşmanın mırıltısı, temposundan bir şey kaybetmedi. Dennis kapıya giderek kadının para kutusuna bozuk para sıkıştırdı. "Çok teşekkür ederim" dedi kadın. "Parti yapıyorsunuz ha? Güzel." Onun bahçe yolunda zıplayarak gidişini seyrederken Dennis, dudaklarının arasına bir sigara yerleştirdi; sonra fikrini değiştirerek sigarayı paketine geri koydu. O akşam eve dönerken arabada Angela'ya sigarayı bırakacağını söyledi. Angela kuşkulu bir şekilde homurdandı.

Angela, "Tom'un kızını gördün mü?" dedi. "O, Rosemary deneni."

Aile toplantısı, sesine, çalışan sınıf tınısını geri getirmişti. Kapı önlerinde dedikodu yapan, başlarında eşarplarıyla ağzı sıkı ev kadınlarını hatırlatmıştı. "Oldukça hoş görünüyor" dedi. "Anaokulu öğretmeni, değil mi? Annen anlamış mıdır?"

"Hayır. Bilmiyorum. Sanmıyorum. Tom'un onu tanıtma şekli çok zekiceydi. Aile dostu gibi oluverdi. Bunun, onunla evlenmek istediğini söylediğinde yaşanacak şoku biraz hafifleteceğini düşünüyor sanırım."

Eve vardıklarında saat geç olmuş ve Dennis araba kullanmaktan yorulmuştu; huzursuz ve gergin hissediyordu. Yatağa giderlerken Angela'ya, "Sevişecek durumun var mı?" diye sordu çekinerek; çünkü babasının hastalığı süresince sekse karşı çok az istek göstermişti. Dennis'i oldukça şaşırtarak, kabul etti. Önsevişmenin ritüeline devam ederken Dennis neden, diye merak etti. Bastırdığı, Tom'un kızına karşı duyduğu gizli bir kıskançlık mıydı? Yoksa Hıristiyanların ebeveynleri öldüğünde neşeli olup partiler vermesi gerektiğini savunan o çılgın fikri mi uyguluyordu? Zevkten çok, kesinlikle prensiple ilgili gibiydi; çünkü orgazm olmuş gibi görünmedi. Ama Dennis oldu ve müteşekkir bir şekilde uyuyakaldı.

Ertesi gün cumartesiydi ama Dennis önceki gün önemli bir şey olup olmadığına bakmak için ofise gitti. Güvenlik görevlisine el sallayarak giriş kapısından geçti ve asfaltta plaka numarası yeni boyanmış yerine park etti (Artık üretim müdürüydü.). Kapıların hepsini açan anahtarıyla boş binaya girdi. İçerideki hava, hafifçe hissedilen kimyasal kokularla beraber bayatlamış gibi kokuyordu ve atölyedeki sıraların, ofislerdeki üstü örtülü daktiloların ölü, terk edilmiş bir görüntüsü vardı. Ama Dennis her zaman huzurlu, sessiz ve tuhaf bir özgürlük hissi taşıyan boş fabrikada yalnız olmaktan hoşlanmıştı.

Masasının üzerinde, titizlikle düzenlenmiş, her biri uygun bir dosyaya ataşlanmış şekilde cuma gününün postası, alınan telefonların listesi, yeni daktilo edilmiş mektuplardan oluşan bir demet ve perşembe akşamı teybe kaydettiği notlar vardı. Dennis onaylar şekilde gülümsedi. Lynn mükemmel bir sekreterdi; o güne kadar sahip olduklarının en iyisi. İlk başta onunla iletişim kurmak zor olmuştu.

En ufak ters konuşmada hemen başı önüne düşen ve çıkardığı iş övüldüğünde sanki tersinin söylenmiş olmasından şüpheleniyor gibi dudaklarını kuşkucu bir gülümsemeyle büken utangaç, alçak sesle konuşan Galli bir kızdı. Dennis hiçbir zaman işini övdüğünde tersini kastetmeye çalışmamıştı: Kız onunla çalıştığı bir buçuk yılı aşkın süre boyunca etkin, dikkatli ve aşırı sadık biri olmuştu. Dennis sürekli bir gün evlenmek üzere ayrılacağını söyleyeceği korkusuyla yaşıyordu.

Kâğıtlarla ilgilenirken, Dennis otomatik olarak ceplerinde sigara aradı sonra pişmanlıkla sigarayı bıraktığını hatırladı. Nikotin ihtiyacını damarlarında hissediyordu ama bunu kontrol etti ve imzasını bekleyen ilk mektubu aldı. Bir rakamın düzeltilmesi gerekiyordu, altındaki karbon kopyayı düzeltmek için üst sayfayı kaldırdı. Ama kopya başka bir mektubundu. Belli ki bir aşk mektubu veya aşk mektubunun bir kısmıydı. Dennis sayfayı ayırdı, şaşkınlık içinde inceledi ve arkasını çevirdi. Başlangıçta bir hitap veya sonunda imza yoktu. O yokken Lynn bazı özel yazışmalar yapmış ve bunu firmanınkilerle karıştırmış gibi görünüyordu. Bu keşfin verdiği eğlence çabucak Lynn'in hatasından dolayı hayal kırıklığına ve daha da şaşırtıcı şekilde kıskançlığa dönüştü. Sonra, Dennis mektubu daha dikkatli okudu ve aniden bu mektubun kendisine yazıldığını anladı. Titremeye başladı. Elleri öylesine şiddetli titriyordu ki mektubu okuyabilmek için masasının üzerine koymak zorunda kaldı. Mektubu tekrar tekrar okudu. Özel hiçbir şey yoktu, isim ya da anlamında şüphe bırakmayacak referanslar yoktu; tüm mektup popüler bir şarkının sözleri gibi belli belirsiz özlem, protesto, kendini aşağı görme içeriyordu; ama Lynn ve kendisinin durumuna uyan problemlerle ilgili ipuçları, yaş ve statü zorlukları vardı.

Sigara içme ihtiyacı dayanılmaz bir hale geldi. Anahtarıyla şirketin konuk odasına girdi ve dolapta birkaç tane Rothman's sigarası buldu. Ofisindeki elektrikli ısıtıcıya bir tahta parçasını dokundurarak yaktığı sigarayı açlıkla içine çekti ve ne yapacağını tartmaya başladı. En önemli şey, açık ki, mektubun gerçekten kendisine yazılıp yazılmadığını bulmaktı. Bu arada yanılmış olma ihtimali yüzünden Angela'ya söylememeye karar verdi; ama ya yanılmıyorsa...? Eh, o

zaman yapılması gerekeni yapacaktı. Mektubu kıvırarak cüzdanına koydu ve eve götürdü.

O hafta sonu boyunca birçok kere gizlice mektubu inceledi. Mektubun kimliksizliği pazartesi sabahı dokuzu beş geçeye kadar çözülememiş olarak kaldı. O anda, sadece odasına o günün postasıyla beraber giren Lynn'e bir bakış atması yetti. Lynn'in yüzü, şimdiye dek bir kimsenin kızardığını görmediği kadar koyu kırmızı oldu. Sonra yüzünün rengi soldu. Ve sonra koşarak odadan çıktı. Her ikisi de konuşmamıştı. Birkaç dakika sonra ofis kıyafetlerini çıkarmış olarak geri geldi.

Dennis, "Nereye gidiyorsun Lynn?" diye sordu.

"İstifamı vermeye" dedi. "Sizi zahmetten kurtarmak için."

"Niye böyle aptalca bir şey yapmak isteyesin ki? Biliyorsun sensiz idare edemem."

Lynn başını eğerek hiçbir şey söylemedi.

"Paltonu çıkar, geri gel ve birkaç kâğıt al" dedi. "Ah, bu arada, cuma günü yazdığın bu mektubun karbon kopyası yok gibi gözüküyor. Bana bir iyilik yapıp bulabilir misin bir bak, olur mu?"

Her ikisi de aşk mektubuyla ilgili başka bir atıfta bulunmadı. Ofis hayatı neredeyse önceki gibi devam etti. Bazen Dennis, Lynn'i kendisine aşkla bakarken gafil avlardı, bazen de Lynn, Dennis'in gözlerinin üzerinde gerekenden daha uzun kaldığını yakalayabilirdi. Çarpıcı güzelliği olan bir kız değildi; ama zarif yüz hatları, ince beli ve omuzlarına düz düşen kahverengi, ince saçlarıyla değişik, hoş bir kızdı. Bu zarif, genç yaratığın duygularını kendisinin zayıf ruhuna ve tohuma kaçmış vücuduna odaklaması Dennis'i şaşırtıyor ve duygulandırıyordu. Ayaklarının ucunda hızla nefes alan yavru bir kuşun üzerine basabileceğinden daha fazla onu azarlamak içinden gelmiyordu. Kendisine âşık olmasını istememişti, bu şekilde davranmasını dilememiş veya bu konuda bir niyeti olmamıştı ama belli ki kız ona âşık olmuştu. Dennis uysal bir şekilde kafasını eğdi, onun kendisini adama hediyesini, nerdeyse Nicole'ün doğumu ya da Anne'nin ölümü gibi kaderin bir başka sillesi olarak kabul etti. Tabii ki bu çok daha hoştu. Gerçekten de bazı açılardan o olayların yarasını iyileştirdi. Onun kendisini sevdiğini gizlice bilmek, Dennis'e yaşama isteği-

ni geri verdi. Sabahları traş olurken ıslık çalıyordu. Yönetici seviyesindeki arkadaşlarını derin kederlere boğan ekonomik gerileme, giderleri kısma konusunda onu daha fazla çabalamak için teşvik etti sadece. Sigarayı bırakmakta başarılı oldu ve belinin kalınlığını kontrol altına almak için golfe başladı. Onu bu sporla tanıştıran arkadaşları pazar sabahları oynadıklarından, Dennis ayinlere gitmeyi bıraktı. En büyük çocuğu Jonathan, ayinlere gitmek konusunda isyan bayrağını zaten kaldırdığı için, Dennis artık kendini örnek teşkil etmek zorunda hissetmiyordu ve Angela sadece sembolik bir itirazla buna razı oldu. Angela tarafından bakıldığında ise bazen öğrenci ayini için Michael'ın okuluna kadar olan uzun yolu gidiyordu; çünkü Nicole gitarları ve folk ilahilerini seviyordu.

(Michael'ın artık İngilizce Bölümü'nün başkanı olduğu) Üniversitede seks ahlakı büyüleyici bir değişim içindeydi. İyi, itaatkâr Katolikler olarak gelen öğrencilerin çoğu öğrencilik hayatları sırasında ya dini inançlarını tamamen kaybediyorlar ya da radikal ve fazlasıyla serbest bir yorumunu benimsiyorlardı ve birçok öğrenci çiftin üniversite çatısı altında tam anlamıyla evlilik hayatı yaşadıkları, öğrenciler ve bazı çalışanlar tarafından iyi bilinen bir gerçekti. Kız ve erkek yatakhaneleri sadece katlarla ayrılıyordu ve gözetim sıkı değildi. Kişinin odasına yatıya kız ya da erkek arkadaşını sokması için çok az yaratıcılık gerekiyordu. Öğretim kadrosu bu gece trafiğini en az bu trafiği gerçekleştiren öğrenciler kadar heyecanlı buluyordu. Huzursuz bir şekilde bu konuyla ilgili etik sorumluluklarını tartışıyorlardı. Tüm yetkilileri dâhil etmeden, müdür ve idare heyetini bilgilendirmeden buna bir dur demek imkânsız görünüyordu ve din adamları, özellikle de piskopos, buna bir bulaşırsa neler olabileceğini kimse tahmin bile edemezdi; tüm okul kapatılabilir veya çok püriten bir yönetim zorla başa gelebilir ve bu da en parlak ve en zeki öğrencilerin hepsini korkutup kaçırabilirdi. Ayrıca kadronun bu elemanları, kendi kafalarında da evlilik öncesi cinsel ilişkinin artık çok da yanlış olup olmadığı konusunda o kadar emin değildiler. Michael'ın üniversite içinde bir dairesi olan ve kendi katındaki kızlarla il-

gili dini gözetmenlik yapan iyi huylu, elli yaşında, evde kalmış iş arkadaşı Fiona Farrell, "Demek istediğim" diyordu, "İlahiyat Bölümü'nde Bede'nin durum etiği öğrettiği bir yerde genç insanların birbirleriyle yatmanın problem olmadığına karar vermeleri pek de şaşırtıcı değil; ama tabii ki her zaman gerçek güvene dayalı ve kişinin kendisini başkasına, kullanılmak amacıyla teslim etmediği ciddi bir ilişki olması şartıyla. Jargon bu değil miydi? Yerlerinde olsaydım ben de aynı şeyi yapardım, zannederim. Tanrım, kendi öğrencilik günlerimi düşünüyorum da! Üniversitedeki rahibeler yazın çimenlerde yatmamıza bile izin vermezlerdi."

"Yani erkek arkadaşlarınızla?"

"Şaka mı yapıyorsun? Erkekler üniversitenin kilometrelerce yakınına bile gelemezdi. Hayır, yazın kitabını alıp dışarıya çıktığında okumak için sopa yutmuş gibi dik oturmalıydın. Çimenlere uzanmak edepsiz bir hareket sayılıyordu. Bizim arılar tarafından polenleneceğimizden falan mı korkuyorlardı bilmiyorum..."

Kendisinin seks konusunda gördüğü baskıyla sürekli bu konuyla dalga geçerek başa çıkan Fiona, Michael ve Miriam'ın Dennis ve Angela da dâhil birkaç arkadaşları için verdikleri akşam yemeğinde konuşuyordu. Fiona, onları bu her zaman ilgi çeken konuya, kendi katındaki kızlar tuvaletinde daha o sabah prezervatif bulan ve bunu müdüre rapor etmesi zorlukla engellenen temizlikçi hakkında heyecanlı bir anektot anlatarak getirdi. "Düşünün sadece" diye iç çekti. "Otuz beş yaşına gelene kadar bunların ne işe yaradığını bilmezdim. İnsanların parkta balonlarla oynadığını düşünürdüm."

"Aslında, biliyorsun" dedi Michael, "ciddi ilişkiler falan, konu o kadar da uydurma değil. Buradayken yatan öğrencilerin çoğunun sonunda evlendiklerini düşünüyorum."

Miriam müstehzi bir tavırla, "Michael bir kızla seks yapmayı becerebilen birinin, sonrasında o kızla evlenmek isteyebileceği fikrini hayret verici buluyor."

"Tamam, kabul ediyorum. O bizim nesildi, değil mi? Evlilikdışında seks yapamazdın, bu nedenle seks yapmak, evlenmenin asıl anlamı gibi oldu." Üçüncü şişe Sainsbury's Catalonian kırmızı şarabı açtı. "Ve bunun tek taraflı bir yaklaşım olduğunu sanmayın. O günler-

de kızlar bekâretlerine aynı prensiple tutunurlardı."

Fiona, "Ben benimkine fazla uzun tutundum" diye homurdandı. "Şimdi olsa memnuniyetle verirdim. Veya CAFOD için açık artırmaya çıkarırdım."

Michael, "O uzun nişanlılıklar" dedi. "Onlar cinsel ilişkinin kurumsallaşmış ertelemesi değil de neydi? Uzatılmış önsevişme seansları. Sen ne dersin Dennis?"

"Bizimkinin seks tarihindeki en uzun önsevişme seansı olması gerektiğini düşünüyorum."

Angela kışkırtılmış ve az sarhoş, "İsteseydin benimle yatabilirdin" dedi.

Dennis, "Ah evet, çok muhtemel bir hikâye" diyerek cevabı yapıştırdı.

Angela, "Yapabilirdin, bir keresinde" diye onu zorladı ve çadırın içindeki turuncu ışığın, bikinisiyle uzanmış, kollarıyla, dudaklarıyla onu davet eden Angela'nın uzun süredir unutulmuş hatırası yüzeye çıkana kadar gözlerini onun gözlerine dikti.

"Ah o" diye kızararak mırıldandı. "Sadece bir kereydi."

Diğerleri hepsi birden "Ah! Anlat, anlat!" dese de, Dennis konuyu değiştirdi. Açık Kilise Katoliklerinin bir sonraki Paskalya için planladıkları Paskalya Festivali'ni sordu. Michael'ın üniversitesinde yapılacaktı ve tüm ülkeden üyelerin ve yandaşların ilgisini çekmesi bekleniyordu.

Michael, "Adrian hareketi ateşleyecek bir şeye ihtiyaç olduğunu düşünüyor" dedi. "Artık *HV* pek gündemde olmadığına göre, Katolik yenilenme için daha geniş bir yelpaze içindeki konulara açılmamız lazım. Tam bir olay olacak. Dan Figuera'yı davet ettik, biliyorsunuz, Güney Amerikalı özgürlük ilahiyatçısı adam. Ruth kendi karizmatik işini yapacak. Miles da seks konulu bir panelde olmayı kabul etti. Bu arada, artık açık oynadığını biliyor musunuz?"

Angela boş boş, "Açık oynamak?" dedi.

"Gay olduğunu kabul etmiş. Eskiden keşiş olan Bernard diye biriyle yaşıyormuş."

"Katoliklerin homoseksüelliklerini yaşayabileceklerini düşünmezdim" dedi Angela.

"Eh, resmi olarak yapamazlar tabii ki" dedi Michael. "Ama sanırım sadece kendi vicdanlarını dinlemeye karar verebilirler, aynı bizim doğum kontrolünde yaptığımız gibi. Veya evlenmeden birbirleriyle yatan öğrenciler gibi."

Eve giderken arabada Dennis dalgın bir şekilde, "O gün Britanny'de *sevişsek* ne olurdu, merak ediyorum" dedi.

Angela, "Bu şansla, muhtemelen hamile kalırdım" dedi. "Sonra sen orduda asker maaşı alırken evlenmek zorunda kalırdık. İşler tam bir çorbaya dönerdi." Esnedi. "Hafta içi dışarı çıkmaktan nefret ediyorum" dedi. "Ertesi gün çok dağılıyorum." Angela'nın artık yarı zamanlı bir işi vardı, Nicole'ün gittiği ESN okulunda öğretmenlik yapıyordu. Paraya hiç de ihtiyaçları yoktu; ama iş onu tatmin ediyordu ve Nicole'ün gelişimini yakından takip edebiliyordu.

"Hayır ama hamile kalmadığını düşünelim... Sonuçta evlenir miydik merak ediyorum."

"Yani beni bir kere yatağa attıktan sonra, evliliğe olan ilgin kaybolurdu. Michael'ın dediği gibi, öyle mi?"

"Hayır, *sen benimle* evlenir miydin onu merak ediyorum. Gerçekten hoşlanmadın değil mi, uzun bir süre, yani seksten?"

Angela, "Uzun bir süre o konuda pek iyi değildik" dedi.

"Demek istediğim de bu. O öğleden sonra sevişseydik, bu seni bu işten sonsuza kadar soğutabilirdi."

Angela, "Ah, spekülasyon yapmanın anlamı ne" dedi. "Birçok şey farklı olabilirdi. Hiç karşılaşmamış da olabilirdik. Londra yerine neredeyse Liverpool Üniversitesi ne gidiyordum. Rahmetli babam evden ayrılmamı istememişti." İç geçirip tekrar esnedi.

Akşam yemeğinde içtiği şarabın etkisiyle halsiz kalan Dennis, arabayı yavaş ve temkinli sürdü. Kendi kendine, eve gittiklerinde seks teklif edip etmemeyi tartıştı ve sonra Brittany'de çadırın içindeki genç adam için bir gün Angela'ya sahip olmakta serbest olacağının ve bununla uğraşıp uğraşmayacağını merak edeceğinin ne kadar düşünülemez bir şey olduğu aklından geçti. Bu düşüncenin baskısını yok etmek için, yatağa gitmek üzere hazırlanırken onunla sevişmesini istedi. Angela, "İstersen" dedi. Ama banyodan çıktığında, Angela ışıklar açık halde ve yatağın yanındaki komodinde bir havlu ha-

zırlamış şekilde uyuyakalmıştı. Yaşadığının yersiz bir hayal kırıklığı olduğuna kendini inandıramazdı.

Akşam yemeğinden sonra ortalığı temizlerken, Michael ve Miriam tartıştılar. Miriam, onu Dennis ve Angela arasında utanç verici bir sahne yaratmaya çalışmakla suçladı. Michael saçma dedi, hepsi eğlenmek içindi. Senin dışında herkesin kafası iyiydi. O başka bir şey, dedi Miriam, çok fazla şarap çıkardın. Bir partinin ancak herkes kafayı bulduğunda iyi olduğunu düşünüyorsun, bu şart değil. Miriam kızgın bir şekilde tabakları çöpe sıyırırken, zaten akşam yemekli partilerden nefret ediyorum dedi, bana her zaman çok yemek pişirmemi söylüyorsun ve sonra bak şu atılanlara. Michael, müstehzi bir tarzla, evet dedi, bizim artıklarımızla Kalküta'da tüm bir caddeyi bir hafta boyunca doyurabilirsin. Miriam, evet doğru dedi ve madem konu geldi, gelirimizin onda birini CAFOD'a bağışlamak istiyorum. Michael, delisin, dedi, bu yılda beş yüz pounddan fazla yapar. Miriam, eğer gelişmiş ülkeler Üçüncü Dünya Ülkelerine yardım edecekse dedi, yaşam standartlarında bir düşüşü kabul etmek zorundalar. Mesela arabasız da idare edebiliriz, örneğin. Michael, herkes arabasından vazgeçerse ben de arabamdan vazgeçerim dedi, ama başka türlü yaparsam ne olayım. Miriam, Hıristiyan liderlik dediğin şey bu mu, dedi. Michael, ben buna sağduyu derim dedi, Üçüncü Dünya Ülkelerine benim beş yüz poundumun faydası ne olacak ki, bunun çoğu zaten bürokratların ve aracıların ceplerinde kaybolacak. Miriam, tamam o zaman, evi idare etmem için bana düzgün bir maaş ver, ben kendi düzenlememi yaparım, dedi. Michael, saçmalama dedi. Miriam kızgınlıktan bembeyaz kesilerek saçma değil, dedi. Her neyse, ev işleri bana yetti, kendime iş bulacağım. Michael müzik öğretmenliği işi hiç yok dedi, hepsi bütçelerin dondurulması sırasında askıya alındı. Miriam, zaten müzik öğretmek istemiyorum dedi, sosyal hizmetlerde çalışmak istiyorum. Sosyal hizmetli! diye Michael hayretle bağırdı, ama sen bu konuda eğitim almadın. Miriam, alırım o zaman dedi, Meslek Yüksek Okulu'nda bu konuda kurs var. Michael, sosyal hizmetli olarak eğitilecek-

sin, devlete epey yük olacaksın ve bizim bütçemize de; çünkü burs alamayacaksın. Sadece maaşının yarısını Üçüncü Dünya Ülkelerine verebilesin diye mi bunu yapacaksın, dedi. Miriam, doğru dedi, bir itirazın mı var? Michael, ya çocuklar diye sordu, her zaman onların anne ve babaları çalışan çocuklar olmasını istemediğini söylerdin. Miriam, idare edecek kadar büyüdüler, dedi ve bu konuda endişe duyuyorsan kendi öğretmenlik işini onlar eve geldiğinde evde olacak şekilde ayarlayabilirsin.

Michael, çöp kovasını hırsla kavrayıp arka bahçeye götürdü ve orada çöp kapaklarını çarparak içini boşalttı. Öğretim programını neden tekrar düzenleyemeyeceğine dair tam bir açıklama ile mutfağa döndüğünde, Miriam yatağa girmiş ve bulaşıkların kalanını ona bırakmıştı. Dalgın bir şekilde kendine bir fincan hazır kahve yaptı. Şarap ve seks konuşmalarıyla gece boyunca beslenen hafif şehvet açlığı hissi uçup gitmişti ve Miriam'ın yukarıda yatakta nasıl da soğuk bir pozisyon aldığını adı gibi biliyordu: yüzünü duvara dönmüş, sırtını kamburlaştırmış, geceliği aşağıya kadar çekilip ayak bileklerinin arasına sıkıştırılmış. Son zamanlarda daha sıklaşan bu kavgalar, Miriam'ın içinde açığa çıkan saldırganlıktan dolayı değil, hiç evlenmemeleri gerekip gerekmediğini merak etmesine neden olduğu için onu korkutuyordu. Miriam bir püritendi, nefesini dinleyip sade bir hayat yaşayabilirdi, kendinden feragat etmek onun için zor değildi. O tek bu şekilde mutlu olabiliyorken, Michael gittikçe daha fazla kendine ve keyfine düşkün olduğunu hissediyordu. Ama evlendikten sonra mı her ikisinin de değiştiği yoksa gençliklerinde evlilik kültü ile beyinlerinin mi yıkanıp sözsüz bir şekilde anlaşarak gerçek kişiliklerini gizleyip, görmezden geldikleri konusunda kafası net değildi. Bazı zamanlar Miriam tam bir yabancı gibi, evlilik hayatları ise tam uyanmaya başladığı bir rüya gibi geliyordu. Ama neye uyanıyordu?

Dennis, Lynn'in seks tecrübesi olup olmadığını merak etmeden duramıyordu. Bugünlerde Katolik öğrenciler bile birbirleriyle yatıyorlarsa, tecrübeli olması gerektiğini düşünüyordu; ama onun özel

hayatıyla ilgili, yirmi beş yaşında olduğu, Güney Galler'den geldiği ve fabrikaya yakın bir apartman dairesinde oturduğu dışında neredeyse hiçbir şey bilmiyordu. Arada bir akşam seramik kursuna katıldığından bahsetmişti ama bunun dışında başka bir sosyal hayatı yok gibiydi. Bir gün bu gizemden bir iş arkadaşına bahsetti; onun cevabı ise: "Bilmiyor muydun? Sağır sultan bile duymuş olmalı. Bir çocuğu var."

"Çocuk?"

"Bugünlerde tek ebeveynli aile dedikleri şey değil mi? Başka bir deyişle, herifin biri onunla karı kocalık oynamış ve sonra da tüymüş."

Dennis, "Belki kız onunla evlenmek istemedi" dedi.

"Belki de. Aptal kız, çocuğu evlatlık verseydi bari. Onun gibi hoş bir kız kolayca evlenirdi. Ama başka bir herifin küçük hediyesini kim almak ister ki?"

Bu keşif Dennis'in gözlerinde Lynn'e karşı yeni bir ilgi ve sempati yarattı. Aynı zamanda kendisine duyduğu aşkı daha endişe verici bir sorumluluk haline getirdi. Bazen Lynn'in başka bir işe ve hatta başka bir fabrikaya transfer olmasını sağlamanın daha düşünceli bir hareket olup olmayacağını düşünüyordu. Böylece bu deli sevdasından silkinebilir ve belki de onunla memnuniyetle evlenecek ve çocuğuna babalık yapacak düzgün bir adamla tanışırdı. Ama tereddüt etti ve ağırdan aldı; çünkü düşünceli olmak adına zalim görünmek istemiyordu ve çünkü, gerçekte, ondan ayrılma fikrine dayanamıyordu. Sonra, Noel'de, ilişkileri kesin olarak değişti.

Noel günü, satış katında ve dükkânlarda ve ofislerde iş, öğlen durdu ve kâğıttan zincir gibi fabrika boyunca yayılmış, yönetim ile işçiler arasında ciddi miktarda içkinin ve Noel'in getirdiği samimiyetin olduğu küçük partilerden oluşan bir tür seri parti başladı. Dennis bu konuda kendine düşeni, farklı bölümleri bir cep dolusu puro ile dolaşıp eğlenen gruplarla birer içki içerek yaptı. Çakırkeyif bir sevimlilik ve zevksiz bir kuralları boş verme, binalar boyunca yayıldı. Koridorlarda patates cipsi ve ayaklar altında kırılmış bardak camlarına bastı, yana uzattıkları ellerinde hâlâ yarım içkilerini ve için için yanan sigaralarını tutarak dudaktan ateşli bir şekilde öpüşen çiftleri

sıyırdı, kadınlar tuvaletinin kapılarının ardından içkiye alışık olmayan genç kızların inleyerek kusma seslerini dinledi. Dükkânların birinin köşesinde yüzü kıpkırmızı, pudra ve rujdan oluşan bir maske halindeki bir kadın paketleyici, ritmik bir şekilde alkışlayan kalabalığın teşvikiyle masanın üzerine çıkmış kankan dansı yapıyordu. Her sene Noel döneminde aynısı oluyordu; geri kalan yılda birikmiş sıkıntıların ve bunaltıların sefil bir eğlenceyle boşaltıldığı ve aşırılık anılarının evdeki Noel'in baygınlığıyla gömüldüğü tek bir öğleden sonra. Genelde Dennis bu geleneği yüzeysel bir parti ruhuyla geçiştirirdi ama bugün kendisini gerçekten heyecanlı hissediyordu. Kafasında bir proje oluşuyordu ve bundan vazgeçmeyecekti: Bu karmaşa şöleninde güvenli bir şekilde Lynn'i öpebilirdi, bunun bir süredir yapmayı istediği bir şey olduğunu fark etmişti. Bu tür bir harekette acayip veya yakışıksız hiçbir şey yoktu; aksine, tüm fabrikada patronlar sekreterlerini öpüyorlardı. Lynn, bununla sevginin arkadaşça ifade edilmesinin dışında Dennis'in başka bir şey kastettiğini düşünemez veya görülseler bile bu bir skandal olmazdı. Bu fikri ne kadar düşünürse, fabrika gezisi sırasında viskisinden o kadar fazla yudum aldı, o kadar fazla heyecanlandı ve tekrar kendi bölümüne yaklaşırken uzun yıllar boyunca hissettiği her şeyden daha yoğun şekilde erotik bir beklentinin nefessiz bırakan, aldatıcı hissi onu sımsıkı kavradı.

"Hadi bize bir öpücük ver Dennis!"

Personel bölümünden, normalde zorlu bir iş kadınının cisimleşmiş hali olan Doreen Wills, bir elinde bardak ve başında topuzunun üzerinde yan yatmış kâğıttan bir şapkayla konuk odasının kapısından göz süzüyordu. Yukarıya, kapı pervazına takılmış bir tutam ökseotuna işaret etti. Dennis onu yanağından baştan savma şekilde kısacık öptü ama kadın kendi dudaklarını onunkine yapıştırmak için kafasını çevirdi. Yüzüne cin ve tatlı vermut kokulu nefesini vererek, "Mutlu Noeller Dennis, sevgilim" dedi. Kadının omzunun üzerinden, irticalen bir diskonun yaratıldığı odaya bakarak dalgınca karşılık verdi. Doreen, "Biliyorsun, senden gerçekten hoşlanabilirim Dennis" dedi. "Gel, dans edelim."

"Özür dilerim Doreen, o tarz danslarla aram pek yok" dedi. "Lynn'i gördün mü hiç?"

"Ah! Ökseotunun altına getirmek istiyorsun ha?"

Tahminin doğruluğuna sinirlenerek, "Hayır, sadece bitirmemiz gereken iş var" diye yalan söyledi.

"Tanrı aşkına Dennis, bugün Noel! Zaten eve gitti sanırım."

"Eve mi?" Ümitsizliğe kapılan Dennis aceleyle Lynn'in ofisine gitti. Boştu ve kapının arkasındaki askıda duran paltosu yoktu. Dennis kızgın bir şekilde kapıyı tekmeleyip, içerideki âlemin seslerine kapatarak ara kapıdan kendi ofisine sert adımlarla yürüdü. Ofis dışında giydiği kıyafetler içinde Lynn masasının arkasından kafasını kaldırıp baktı.

"Ah" dedi. "Size bir kart bırakıyordum sadece." Ona suçsuzluğunun kanıtı gibi bir Noel kartı uzattı. Dennis, rollerinin garip bir yer değişimi içinde ona yaklaşarak masanın üzerinden kartı aldı. "Çok güzel" dedi karta göz atarak. "Teşekkür ederim."

"Dini bir kart bulmak için epey uğraştım" dedi. Sonra ona yakından bakmak için öne eğilerek, "Tüm yüzüne ruj bulaşmış."

"Doreen Wills beni ökseotunun altında yakaladı."

Lynn duygusuz bir şekilde, "Seni şanslı" dedi. Aralık öğleden sonrasının azalan gün ışığına sırtını dönmüştü ve konuşurken Dennis yüzündeki ifadeyi seçemedi.

Elinin tersiyle dudağını şiddetli bir şekilde silerken, "Şanssız demek istiyorsun" dedi.

"Yapma öyle, daha kötü yapıyorsun. İşte al, bir peçete." Çantasının içinde el yordamıyla aradı.

"Yazık, burada ökseotumuz yok." Öylesine söylenmiş bir tonda çıkmasına çalışırken sesi boğazı sıkılan bir kurbağa gibi çıktı.

Lynn kafasını kaldırıp bir an bakarak peçeteyi uzatırken, "Önümüzdeki sene bir tane koymayı unutmayayım o zaman" dedi.

Dennis, elleri onunkilerin üzerine kapanarak onu nazikçe masanın üzerinden öne doğru çekti. "Sana mutlu Noeller dilemek için o kadar bekleyemem" dedi. Lynn boşta kalan eliyle kendisini destekleyerek öpmesi için yanağını çevirdi. Dennis genç bir kızın yanağının ne kadar yumuşak olabileceğini unutmuştu. Elini tutmaya devam ederek, "Bu pek öpücüğe benzemedi" dedi. "Buraya gel."

Lynn hayır anlamında kafasını salladı.

"Lütfen."

Lynn, "İstiyorsan sen gel" diye fısıldadı.

Resmi bir dans yaparcasına elini bırakmadan masanın sonundan dolanarak onu kollarının arasına çekti.

Bundan sonra olan şey Dennis'i tamamıyla gafil avladı. Aklında Lynn'i takdir edişini ve ona karşı sevgisini anlatan ama aynı zamanda daha derin bir ilişkiyi imkânsız yapan koşulların her ikisinin de farkında olduğunu teyit eden tek, arzulu bir öpücük, nazik ama terbiye sınırları içinde bir kucaklama vardı. Ancak Lynn hiçbir zaman ayrılmayacak gibi yapıştı, uçurum kenarına tutunmuş dağcı gibi kendini ona yapıştırdı, kolları arasında tüyleri diken diken oldu. İç çekti, inledi ve parmaklarını saçlarının arasında dolaştırdı. Ağzının içine tırmanıp boğazından aşağıya kıvrılarak inmek ister gibi dilini dişlerinin arasından soktu. Dennis'in zayıf arzusu bu gösteriyle kısa sürede boğuldu. Uyandırdığı tutkunun şiddeti karşısında dehşete düştü ve beraberinde geleceklerden gözü korktu. En sonunda Lynn dudaklarını onun dudaklarından kopardı, içini çekerek omzuna kendini bıraktı. Dennis bir çocuğu sakinleştirir gibi sırtını sıvazlarken Lynn'in başının ötesinde şirket araba parkının üzerinde toplanan günbatımına baktı. Şimdi ne, diye düşündü, şimdi ne? Bir sonraki hareket ne olur? Ne söyler insan? Kafasında birkaç cümle denedikten sonra soğuk bir şekilde uzaklaştırıcı veya umarsız bir şekilde umut verici olmayıp da söyleyebileceği hiçbir şey olmadığını fark etti. Dennis'e korkak bir ahlak sembolü ile aldatan bir koca arasında katı bir seçimle karşı karşıya kalmış gibi geldi; ne kadar inanılmaz gözükse de tek bir öpücük, onu geri çevrilemez bir şekilde trajik bir ihtiras ve çözülemez ahlak ikilemleri girdabının içine yuvarlamıştı.

En sonunda, "Seni eve bırakayım mı?" dedi. Düşünebildiği en zararsız şeydi; ama Lynn'in başını sallayarak evet demesi, anında Dennis'i, istemeden, bu tür konularda kullanılan özel bir şifreyle Lynn'le bir seks anlaşması imzaladığına inandırdı.

Arabada, Lynn'in ona yolu tarif ederken yaptıkları konuşmalar dışında ikisi de konuşmadı. Dennis arabayı robot gibi kullandı. Arabasının tekerlekleri kilitlenmiş, onu karşı konulmaz şekilde zinaya doğru taşıyormuşçasına özgür iradesinden yoksunmuş gibi hissetti.

Herhangi bir heyecan veya şehvet duygusu taşımıyordu, tek hissettiği sonunun kötü olacağı hissi ve sekste başarısız olarak her ikisini de küçük düşüreceği korkusuydu.

Yarı müstakil Viktorya dönemi bir evin önünde arabayı durdurdu. Lynn, "İçeri girer misin?" dedi. Dennis'e bu gerçek bir soru veya gerçekten bir seçeneği varmış gibi gelmedi. Zemin katındaki daireye onun arkasından girdi. Girişte bir bebek arabası vardı. "Sanırım küçük bir oğlum olduğunu biliyorsun?" dedi.

"Konuşulanları duymuştum" dedi. "Burnumu işine sokmak istemedim." Bebek arabasının varlığı ona ertelemek için bir umut verdi. "Şimdi nerede?"

"Onu anaokulundan alan bir arkadaşım var. Ben arayana kadar ona bakıyor."

Evdeki büyük oda hem yatak odası hem oturma odası olarak döşenmişti. Lynn gazlı sobayı yaktı, paltosunu çıkardı ve yataktaki divanın üzerine zıplayarak oturdu. Gözlerini kapayarak, "Kıbrıs şerisini* fazla kaçırdım" dedi.

Dennis tekrar umutlanarak ayakta dikildi. "İyi misin?"

Lynn, kollarını onun boynuna dolayarak kendine doğru çekti. Dennis yünlü elbisesinin üstünden göğüslerini okşadı, ellerini eteğinin altına sokarak naylon çorapların altında parıldayan uylukları gözükene kadar eteğini yukarı sıyırdı. Artık seksten kaçınmanın bir yolunu göremediğinden, bir an önce bitmesi için sabırsızdı. Giysisini çekiştirerek, "Niye şunu kendin çıkartmıyorsun?" dedi ve ceketini, kravatını, ayakkabılarını çıkarmak için oturdu.

Bu oluyor olamaz diye düşündü. Arkasında Lynn, "Yanında var mı?" diye sordu.

"Ne?"

"Bilirsin..."

Dennis kemerini açmayı keserek ona döndü. Hâlâ tam giyinik, giysinin etekleri yukarı uyluklarına kadar sıyrıktı. "Doğum kontrol hapı kullanmıyor musun peki?"

"Hayır, niye kullanayım ki?"

"Bilmiyorum... Sadece düşündüm ki..."

* Cyprus Sheiry: 1937'de Kıbrıs'ta üretilmeye başlayan tatlı bir şarap çeşidi. (y.h.n.)

"Biliyorsun erkek arkadaşım yok. Bir gecelik ilişkilere de girmiyorum."

"Özür dilerim Lynn." Utançla kızararak kemerini takmaya, ayakkabılarını, kravatını, ceketini giymeye başladı. Giyindiğinde ona döndü. Lynn kıpırdamamıştı. Elbisesinin eteğini aşağı çekti. "Bunun olduğunu unutmaya çalışabilir miyiz?"

"Hayır" dedi.

Çaresiz omuz silkme hareketi yaptı. "O zaman bir fincan çay içebilir miyiz?"

Lynn güldü, içini çekerek oturdu. Çaylarını içerken Dennis kısaca hayat hikâyesini dinledi. Küçük bir şehirde, kiliseye giden bir toplumda büyümüş, sekreterlik eğitimi almış ve şehirdeki bir hukuk firmasında çalışmaya başlamıştı. Evli patronu tarafından baştan çıkarılmış ve uzun süreli bir ilişkiden sonra hamile kalmıştı. Kürtaj olmayı reddettiğinden ailesinin onurunu lekelememek için evi terk etmişti. Tüm bu olanları tekrar yaşama noktasına ne kadar yaklaştıklarını düşünmeden edemedi. Düşüncelerini okumuş gibi Lynn: "Seni durdurmak zorundaydım. Tekrar olmasını istemedim."

"Çok yakındı" dedi Dennis. "Sanırım ikimiz de biraz sarhoştuk."

Lynn çarpık bir gülümsemeyle, "Bunu artık asla yapmazsın, değil mi?" dedi. "Şansımı kaçırdım."

"Hangi şans Lynn? Ben kimsenin şansı değilim; seninki kesinlikle değil." Lynn hiçbir şey demedi. "Hiç başlatmamalıydım" dedi Dennis. "Hepsi benim hatam, özür dilerim." Lynn anlaşılmaz bir şekilde gülümseyerek çayını karıştırdı. Dennis saatine baktı. "Gitsem iyi olacak."

Ayrılırken namuslu ve ıslah edici olmasına çalışarak onu tekrar öptü. Lynn ona saatler sürmüşçesine uzun bir süre yapıştı ama başka bir ihtiras belirtisi göstermeye çabalamadı. Dennis kendini evden dışarı attı.

Dennis eve vardığında, Angela mutfakta Noel tartı yapıyordu. "Suratına ne oldu öyle?" dedi.

"Ruj olmalı" dedi. "Doreen Wills beni ökseotunun altında sıkıştırdı."

Angela yüksek sesle kahkaha attı. "Seni zavallı!" Keyfinin yerin-

de olduğuna dikkat etti. Angela, Noelleri, tüm o telaşı, hazırlık ve hediyelerin paketlenmesini, o harcama düşkünlüğünü severdi.

"Nicole nerede?"

"Salonda. Birkaç dakika sonra Blue Peter Özel Programı var, seyredebileceğini söyledim."

Nicole televizyonun önünde bir minderde bağdaş kurmuş oturuyordu. Televizyona bağımlıydı ve seyrettiği şeyler çok dikkatli bir şekilde ayarlanmalıydı. Alelacele ayağa kalkarak Dennis'e sarılmaya geldi. Sanki haftalardır uzaktaymışçasına iç geçirerek, "Babam" dedi.

"Nasılsın aşkım?"

"İyiyim." Nazik bir şekilde onu televizyona bakan bir koltuğa sürükledi ve bakışlarını ekrana çevirerek dizlerine oturdu.

Sekiz yaşındaki Nicole, durumuna göre çok iyiydi. Balık gibi yüzebiliyor, oldukça ileri okuma kitaplarını okuyabiliyor ve Noel kartlarına okunur şekilde adını yazabiliyordu. Neşeli ve dost canlısıydı, insanlarla ilişkisi iyiydi. Dennis, onu bütün kalbiyle seviyordu ama gene de içinde bir acı hissetmeden ona bakamıyordu. Tüm mongollar ebeveynlerinden çok birbirlerine benziyorlardı ama o karakteristik büyük, kıvrımlı çenenin, basık burnun ve kısa bitmemiş kulakların, kalın kısa boynun ve fıçı göğsün altında, ilk tanıştıkları zamanki Angela'yla bir benzerlik ayırt edebiliyordu. Nicole'ün röntgenle çekilmiş bir portresi, o serseri kromozom olmasa olabilecek güzel, yetenekli kızın hayalet görüntüsünü ortaya çıkarabilirdi sanki. Nicole! Fransız şıklığını ve kadınsı çekiciliği çağrıştıran bu egzotik isim seçiminden kaç defa pişmanlık duymuştu!

Siyah beyaz, romantik melodrama benzeyen bir film bitmek üzereydi. Kadın ve erkek kahramanlar, resim olduğu bariz göl ve dağ manzarası önünde boğuk sesle birbirlerine aşk sözcükleri söylüyorlardı. Arka planda keman sesi yükseldi. Dennis konuşma olsun diye, "Blue Peter'ı mı bekliyorsun?" dedi.

Nicole başını salladı sonra televizyona işaret etti. "İlk önce öpüşürler" diye açıkladı, "sonra biter." Oldukça eski olan filmin sonunu seyretmişti.

Belki de diye düşündü Dennis, her şey yine de iyi olacaktı. Lynn

ayıldığında, öğleden sonra olanları mektubu gibi gömebilecekleri anlık bir delilik olarak görecek ve eskisi gibi devam edecekti. Allahtan bir şey olmamıştı. Belki de aralarındaki gerilim boşaldığından daha iyi olacaktı. Gerilimin boşalması; bu tür elektrikli görüntülerle Dennis her şeyin iyi olduğu, bu perdenin bittiği konusunda kendisini rahatlatmaya çalıştı. Ama ertesi sabah, ailenin çoğunluğu geç edilen bir kahvaltı ve hediyelerin açılmasından sonra hâlâ yatak kıyafetleri içindeyken, kapının zili çaldı ve Lynn, elinde hediye kâğıdına sarılmış küçük bir paketle kapıda belirdi. Yüzü beyaz ve sinirliydi.

"Bunu küçük kızınız Nicole için aldım" dedi. "Dün vermeyi unuttum."

Dennis, içi kıpır kıpır, "İçeri gel Lynn" dedi. "İçeri gel."

O Noel Roma'da, başkardinalin yardım ettiği Papa Paul, St. Peter Katedrali'nin cephesindeki tuğladan Kutsal Kapı'ya süs aletiyle bir çentik attı ve böylece 1975 Kutsal Yılı'nı resmen başlattı. Kutsal Yıl, merak ederseniz, Papa'nın Roma'yı ziyaret eden ve gerekli koşulları tamamlayan herkese özel bir endüljans bahşettiği yıldı. Bu geleneğin başlangıcı ortaçağa kadar uzanıyordu. Vatikan'ın koridorlarında, 1975 Kutsal Yılı'nın Kutsal Deniz'e yapılacak dünya çapında bir haç gösterisi aracılığıyla kilisenin yıpranmış örgüsünü yamayarak bir araya getireceği umudu vardı. Bu beklenti mamafih hayal kırıklığına uğradı. İtalyan turizmi için bile Kutsal Yıl bir başarı olmadı. Katolikler genel endüljans toplamayla eskiden olduğu kadar ilgili gözükmediler.

Dünyanın her yerinde kilise, çatışmalar ve çekişmelerle kaynamaya devam etti. Konseyden beri bu çoğunlukla, kiliseyi sosyalizmle özdeşleştirmek, rahiplik müessesesini kaldırmak, kadınların rahip olmasını sağlamak, İncil'i mitolojik öğelerinden ayırmak, *Humanae Vitae*'yi feshetmek ve benzeri şeyler isteyen kilise solu tarafından kışkırtılıyordu. Ama şimdi birliğe yeni bir tehdit sağdan, Papa Paul'ün gizli komünist olduğunu ve Vatikan Konseyi'nin Katolik inancına modernizmle ihanet ettiğini düşünecek kadar sağ kanattan, Fransız Başpiskopos Lefebvre'nin kimliğinde beliriyordu. Bu görüş açısını

zekice, eski Latince ayini geri getirme kampanyasıyla birleştirdi. Bu, dinsel konularda kendi gençliklerindeki kesinliklerin özlemini çeken ve yakın zamanlarda yaşanan değişimlerden sükûtu hayale uğrayan yaşı ileri Katoliklerin gönüllerindeki hazır desteği uyandıran bir amaçtı. Lefebvre taraftarı rahiplerin dini otoriteye itaatsizliklerini ilan eden Tridentine ayinleri, kalabalık cemaatleri çekti ve çok ses getirdi. Hizipleşme tehdidinin gölgesi belirmişti. Roma, çılgıncasına sallanan gemiyi düz tutmaya çalıştı: Lefebvre –aynı şekilde modernist ilahiyatçı Hans Küng de– papanın yanılmazlık doktrinini sorguladığı için ihtar aldı.

Michael ve Miriam'ın eski tuğla fırını olan eve uzun süredir gündemde olan ziyaretinin en sonunda gerçekleştiği şubat ayının o hafta sonu, Michael'ın aperatiflerini içerken Polly ve Jeremy'ye açıkladığı gibi Açık Kilise Katolikleri Paskalya Festivali, Başpiskopos Lefebvre'nin hareketine bir tür karşı-gösteri ve çoğulcu, ilerici, II. Vatikan sonrası kilisenin bir gövde gösterisi olacaktı. Festival programı kaba hatlarıyla belirlenmişti: Katılımcılar, Kutsal Cumartesi sabahı toplanacaklar ve gün boyunca sürekli dinbilimi, ayin ve dualar, etik ve ruhban sınıfı uygulamaları hakkında konuşmalar, atölye çalışmaları ve paneller olacak ve sırasıyla (Austin hâlâ uzaklaştırmada olduğu için) üniversitenin rahibi Peder Bede'nin yönettiği Paskalya Arifesi ve Gece Yarısı Ayini ve agape bütün gece sürecek, bir parti bunu takip edecek ve henüz tasarlanmamış ama muhtemelen rahibelerin yapacağı kutsal dansı içeren özel Paskalya Şafak Ayini ile neticelenecekti.

Jeremy, "Harika" dedi. "Bunu filme çekmek istiyorum. Olan biten her şeyi."

Michael, "Gerçekten mi?" dedi.

"Elton Special için mükemmel bir konu. 'Yeni Katolikler' ismini vereceğiz." Jeremy şimdi özel bir televizyon şirketi için çalışıyordu ve her on beş günde bir Elton Special adında kendi belgesel kuşağı vardı.

"Adrian zevkten havalara uçacak" dedi Michael.

Jeremy'yi kibarlığından sıkıştıramadığından Michael'ı sıkıştırarak, "Sen de, kabul et" dedi Miriam. Yakışıklı bir yüze ve masaldaki

tilki gibi yaramaz, hafif uyanık bir gülümsemeye sahip, ufak tefek ama biçimli bir adam olan Jeremy konusunda kafası karışıktı. Ondan kesinlikle hoşlanmadığından emin olamıyordu ama ona güvenmediği mutlaktı. Keza hoş ve becerikli bir ev sahibi olan ama sanki bir sonraki yazısına senden ne tür bir şey çıkarabileceğini araştırırmış gibi kafası dalgın görünen Polly'e karşı da aynı şeyleri hissediyordu. Elton malikânesinin refahı da Miriam'ı savunmada olmaya zorluyordu. Kendi dekorasyon tarzları Habitat ve Handed-down* ise bu Heals ve Harrods'dı** : Katalogtan fırlamış bir mutfak, masif meşe ve çelik boru İtalyan yemek odası takımı, oturma odasında İskandinav gerçek deriden modüler mobilya, mağaza vitrini gibi bir duvara dayalı, üst üste konmuş Japon müzik seti ve video donanımı, elle dokunmuş perdeler, her yerde duvardan duvara Wilton, en son haftalık ve aylık dergilerle kaplı mozaik kaplama bir sehpa ve son birkaç günde epey bir karıştırılmış uçuk sarı ciltli bir roman. Miriam, Michael'ın zorlukla kontrol edebildiği bir kıskançlık nöbetiyle çaktırmadan her şeyi elleğini ve marka isimlerini incelediğini görebiliyordu. Elton'ların ahırda iki Connemara midillisi, bir yüzme havuzu ve saunası ve çoban köpeği, dağ bisikleti, kürek aleti, masa tenisi masası, Viktorya dönemi sallanan atı ve sadece bakarak Martin'in kulaklarının kıpkırmızı parlamasını sağlayan olağanüstü güzel bir İsveçli *au pair*'leri vardı. Martin ve diğer iki çocukları bu zevk sarayından Michael kadar büyülenmişti. Öğle vakti yoğun şekilde kar yağmaya başlayıp, Miriam endişeli bir sesle ertesi gün gidip gidemeyeceklerini merak ettiğini söylediğinde, en küçük çocuğu Elizabeth, Elton çocuklarının çok eğlenmesine neden olacak şekilde, "Anne, umarım gidemeyiz" diye haykırdı. Bu çocuklar diye Miriam itiraf etti, kendi evlatlarından son kertede daha erken gelişmiş ve sofistike olmalarına rağmen insanın bekleyebileceğinden daha az şımarıktı. On üç yaşındaki Abigail'in şimdiden bir giyim zevki ve içgüdüsel olarak kendi kadınlığını hissettiğini gösteren saçlarını her iki eliyle havalandırma ve koltukta ayaklarını altına alarak oturma tarzı varken, Miriam'ın neredeyse iki yaş büyük Helen'i hâlâ erkek Fatmaydı ve on beş

* İngiltere'de orta halli insanların alışveriş yaptığı mağazalar. (ç.n.)
** İngiltere'de zenginlerin alışveriş yaptığı iki mağaza. (ç.n.)

yaşındaki Jason, on yedi yaşındaki Martin kadar uzun ve olgun görünüyordu. Miriam bu çocukların birbirleriyle ilişkilerini, Martin ve Helen'den sahip olduklarını bildiği özellikleri göstermek için araya girmekten kendisini zorlukla alıkoyarak acı dolu bir ilgiyle izledi. Kısa bir süre, bir şekilde çocuklarını ihmal edip etmediğini merak etti, Elton'ların yanında çok çekingen ve beceriksiz görünüyorlardı; ama Michael'ın gerçekte pek de kendi gerçek tarzları olmayan bir maddeciliği kıskandığını, gıpta ettiğini, ona yaltaklandığını, ondan etkilendiğini gördüğünde, ailenin bilincini korumak ve servetin baştan çıkarıcılığına direnmek için kendini topladı.

Dışarıda yağan kara karşı perdeler kapatılarak sıcak bir ortamda, şöminenin etrafında akşam yemeği öncesi içkilerini yudumlarlarken Miriam, Michael'a, "Her yerde kameraların olmasının insanları kısıtlayacağını düşünmüyor musun?" dedi.

"Hiç de değil" dedi Jeremy. "Birkaç saat sonra, orada olduğumuzu unutacaklar, inan bana. Bazen ben bile insanların kamera önünde yaptıkları şeylere inanamıyorum. Geçenlerde bir düğün hakkında program yapıyorduk, tipik bir banliyö düğününün bir çeşit portresi..." hatırladıkça gülüyordu ve hikâyeye Polly devam etti.

"Evet, işte, Jeremy kızın sabah uyanıp da o günün onun düğün günü olduğunu anladığı andaki yüz ifadesini yakalamak istemiş ve inanır mısınız, yatak odasının önünde bütün gün bir kameramanın durmasına izin vermişler."

"Kameraman uyuyakaldı ve gelinin her şeyi tekrar oynamasını sağladık" dedi Jeremy. "Samimiyetle inanıyorum ki isteseydik onları balayları boyunca da takip etmemize ve ilk düzüşmelerini filme almamıza da izin verirlerdi."

Miriam soğuk bir şekilde, "Karşılığında para aldıklarını düşünüyorum" dedi. Jeremy bu tür durumlarda genelde bir ödeme yapıldığını kabul etti. "Peki, bizim festivalimizi filme çekersen bize de ödeme yapılacak mı?"

Michael, "Ah, AKK'nin bu konuda bir talebinin olacağını zannetmiyorum sevgilim" dedi.

"Niye olmasın? Televizyoncuların bizi neden bir karşılığı olmadan filme almaları gerektiğini anlamıyorum."

"Miriam tamamen haklı tabii ki" dedi Jeremy. "Kesinlikle organizasyonunuz için bir miktar para olacak." Miriam'ın ısrarından en ufak bir şekilde rahatsız olmuş gözükmüyordu, aksine bu konuda ona saygı duyarak, "Başkanınıza yazacağım. Adını tekrar alabilir miyim?"

"Adrian. Adrian Walsh."

Polly hafif bir çığlık attı. "Katolik Topluluğu'ndaki kocaman gözlüklü ve devasa dua kitabı olan o uzun boylu, zayıf oğlan değil herhalde?"

"Polly, neden sen de Jeremy'yle beraber festivale gelmiyorsun?" dedi Michael. "Adrian dışında daha birçok arkadaş olacak orada."

Polly, "Dayanabilir miyim bilmiyorum" dedi. "Tam da insanı inanılmaz derecede yaşlı hissettiren türden bir şey. Belki de gelirim. Ama ya tekrar Katolik Kilisesi'ne dönersem? Seni terk etmek zorunda kalırdım sevgilim" dedi, Jeremy'ye şakacıktan acıklı bir bakış atarak, "ve seni de o korkunç cadı ilk karına döndürürdüm."

"Yo, yo" dedi Michael. "Bizim tarzdaki Katolikliğe dönersen, bu tür şeyler hakkında endişelenmene gerek yok. Neyi doğru görüyorsan onu yapabilirsin."

Jeremy kulaklarını karıştırarak, "Sahiden mi?" diye sordu.

Michael, "Şey, mantık çerçevesinde" dedi.

Akşam yemeğinden sonra (ev yapımı kuşkonmaz çorbası, mis gibi kokan tavuk güveç, çikolatalı sufle, Wine Society Beaujolais şarabı), çocuklarla bir tur elektronik tenis oyunu oynadılar, sonra çocuklar yataklarına veya Jason'ın odasında plaklarını dinlemeye veya Abigail'in odasında televizyon seyretmeye çıktıklarında, Jeremy viski ile likör ikramı yaptı ve videodan birkaç yeni Elton Special programı gösterdi. Programlar teknik açıdan birbirine eşti. Açıklayıcı bir dış ses yoktu; sadece görüntülerin ve kaydedilmiş seslerin montajıydı. Jeremy, yönteminin oradaki her şeyi kaydetmek, insanlara soru sormak ve sonra sonuçları montajlamak olduğunu anlattı. Miriam genel etkinin belgesele konu olanları oldukça aptal göstermek olduğunu hissetti. Bu gösteri sırasında, Gertrude odaya gelerek saunayı kullanıp kullanamayacağını sordu.

Jeremy, "Tabii, açmayı biliyorsun" dedi.

Kız gittikten sonra Polly, "Bu biraz müsrifçe değil mi sevgilim?" diye mırıldandı. Bu, müsriflik mefhumunun bu ev içinde bilindiğinin o hafta sonu ilk kanıtıydı. Belki de diye düşündü Miriam, Gertrude'un genç ve güzel olmasının bununla bir ilgisi vardı. Jeremy bu itirazı dikkate almadı. Sonra bir başkası da saunayı kullanabilirdi.

Michael, "Hiç saunaya gitmedim" dedi. "Nasıl bir şey?"

Jeremy, "Tamam işte!" diye bağırdı. "Hep beraber saunaya gireriz. Dört kişi alabiliyor."

Miriam şüpheli bir şekilde, "Hep beraber mi?" dedi.

Jeremy göz kırptı, "Sorun yok Miriam, rahatla" dedi. "Misafirlerimize her zaman seçenek sunarız: havlulu veya havlusuz."

Miriam kesin bir ifadeyle, "Havlulu o zaman" dedi.

Michael gözleri parlayarak, "Ne yapmamız lazım?" diye sordu. "Dallarla kendimizi dövmemiz de var işin içinde, değil mi?"

"Dövme işi isteğe bağlı" dedi Jeremy. "Zaten elimizde düzgün ağaç dalı yok. O tür şeyler seni heyecanlandırıyorsa, sana birkaç tane domates sürgünü ayarlayabiliriz."

Polly, "Kısaca" diye açıklamaya başladı. "Ortasında ocak olan, aşırı ısınan ama hava çok kuru olduğu için rahatsız etmeyen tahta bir kulübe. On dakika falan oturuyorsun ve çok terliyorsun sonra çıkıp soğuk bir duş alıyorsun ve sonra biraz daha bekliyorsun ve geri saunaya giriyorsun ve sonra tekrar duş, ne kadar istersen."

Jeremy, "Gertrude'un altı tur yaptığını biliyorum" dedi. "O tam bir tutkun."

Miriam, "Anlamı ne?" dedi.

"Şey, güneşte yatıp sonra yüzme havuzuna atlamaya ve sonra tekrar güneşte yatmaya benziyor."

"Peki *bunun* anlamı ne?"

Jeremy güldü. "Hoş bir şey."

Miriam, "Kendini susatmak için tuzlu fıstık yemek gibi geldi bana."

Jeremy, "İyi fikir" dedi. "Hadi içelim."

Polly, "Saunaya gideceksek olmaz."

Miriam, "Ben zaten yeterince içtim" dedi ve Michael bardağını uzatırken, "sen de Michael" diye ekledi.

Jeremy, "Bakın ne diyeceğim. Daha sonra ateşte biraz şarap ısıtırım." Sivri uçlu dişlerini göstererek güldü. "Ve size benim özel yatak odası kasetlerimden gösteririm."

Polly, "*Derin Gırtlak* olmaz, Tanrı aşkına sevgilim" dedi.

Michael istekle, "*Derin Gırtlak*? Sizde var mı?" diye sordu.

Jeremy, "Bir arkadaşım Amerika'dan korsan bir kaset getirdi" dedi. "Çok komik."

Polly, "İğrendirecek kadar kaba."

Michael, "Kabul etmem gerekir ki fazlasıyla ilgimi çekerdi" dedi.

Miriam, "Konusu ne?" diye sordu.

"Ah, okumuş olman lazım Miriam" dedi Polly. "Sadece oral seks yaptığında boşalabilen şu kız, Linda Lovelace hakkında. Tipik bir erkek şovenizmi filmi."

Miriam, "Ama bunu filmde gösteremezler kesinlikle" dedi.

Polly, "Ah, evet gösterebilirler" dedi.

Jeremy, "Neyse, şimdi bu konuda tartışmayalım" dedi. "Hadi saunaya gidelim."

Michael ve Miriam kendilerine söylendiği gibi soyunup bornoz giymek için odalarına gittiler. Polly, "Dolapta birkaç tane yedek bulacaksınız" demişti ve bunlar kaçınılmaz olarak kendilerininkinden çok daha lükstü. Miriam soyunurken, Michael arkasından yaklaşıp ellerini vücudunda dolaştırdı. Kulağını hafif hafif ısırarak, "Ne eğlence, ha?" diye mırıldandı.

Miriam, "O filmi seyretmeyeceğim" dedi.

Michael yalvarırcasına, "Oyunbozanlık yapma Miriam" dedi.

"O filmi koyarsa" dedi, "doğruca yatağa gideceğim. Uyumaya."

Michael ellerini çekerek, "Bu şantaj" dedi. "Bu isteğine zorla rıza göstermem için vücudunu kullanmak."

Miriam, "Eh, ya ben ya da Linda Lovelace" dedi. "Seçimini yap."

"Niye benim müstehcen film seyretmeme engel oluyorsun? Demek istediğim, niye kendini tehdit edilmiş hissediyorsun?"

"Bu Jeremy'den kaptığın bir deyiş değil mi, müstehcen film? Porno filmden daha hoş geliyor kulağa."

"Ne dersen."

"Günah olduğunu düşünüyorum" dedi. "Madem sordun."

Michael inanmaz gözlerle baktı. Miriam'ın kendisine bile "günah", hafif antika bir çağrışım yapmıştı. "Yetişkinlere nasıl bir zararı olabilir bilmiyorum" diye mırıldandı, "evli insanlara." Sonra yaramaz bir sırıtışla ekledi, "Hatta birkaç şey öğrenebilirsin bile."

"Aha!" Demek istediğinin üzerine atladı. "Bak, nasıl yapıldığını biliyorum, sadece yapmak istemiyorum." Konuşmalarının şakalaşma ile ciddi bir kavga arasındaki tehlikeli sınırda gidip geldiğinin bilincinde bakışlarını yakaladı ve orada tuttu. Michael takılmayı yeğledi.

"Sadece zararsız bir protein" dedi. Aralarında eski bir şakaydı, uzun zaman önce beraber seyrettikleri bir cinsel eğitim kasetinden bir cümleydi.

Miriam, "Yeterince protein alıyorum, teşekkür ederim" dedi. "Hiç yolu yok."

Michael, "Jeremy'den kaptığın bir laf bu" dedi.

Miriam, "Tarzının bulaşıcı olduğunu inkâr etmiyorum, sadece herhangi bir ilkesinin olduğuna inanmıyorum " dedi.

Jeremy ve Polly birbirinin aynı kimono ve Wellington* çizmelerle kuşanmış girişte onları bekliyorlardı. Jeremy, "Saunayla ilgili tek bir engel var" dedi. "Ulaşmak için bahçeyi geçmeniz lazım ve yerde oldukça fazla kar var. O yüzden bastığınız yere dikkat edin. Alın size de birer Wellington."

Soğuk gece havasının şokuyla titreyip nefes almaya çalışarak ve bornozlarına sıkı sıkı sarılıp lastik çizmeleriyle karda derin ayak izleri bırakarak bahçeyi koşar adımlarla geçtiler. Jeremy dış binalardan birinin kapısını ardına kadar açtı ve içeriye yuvarlandılar. Gertrude kukuletalı bir sabahlıkla uzandığı çam sıradan kafasını kaldırıp şaşkın baktı. Birkaç tane daha sıra, bir duş bölmesi ve bir köşede eski bir bahçe sundurmasına benzer bir şey vardı.

Jeremy, "Sıcak ve güzel mi Gertrude?" dedi.

"Mükemmel" diye cevap verdi. "Şimdiden yüz derece."

Jeremy büyük, mavi havlular dağıttı, bunlar farklı edep anlayışındaki hareketlerle bornozların yerine giyildi.

Saunanın içindeki hava Miriam'ın nefesini kesti. "Ah!" dedi. "Buna hiç dayanamayacağım. Burun deliklerimi yakıyor."

* Pahalı bir lastik çizme. (ç.n.)

Polly, "Ağzından nefes al" dedi. "Ve alçakta otur."

Küçük kulübenin içinde iki basamak sıra ve aralarında kapalı bir ocak vardı. İki çift ayrılıp birbirlerine görecek şekilde oturdular. En aşağıda oturan Miriam kafasını kaldırdığında kendini Jeremy'nin bacaklarının arasından şaşırtıcı derecede büyük cinsel organlarına bakarken buldu. Çabucak kafasını çevirdi sonra teşhirciliğin kasıtlı olup olmadığını anlamak için Jeremy'nin suratına baktı. Onun sırıtışı ise her zamankinden daha muzur değildi. "İyi mi Miriam?" dedi.

"Artık kuzu budunun Romertopf* içinde neler hissettiğini biliyorum" dedi.

"Havlu olmadan daha rahat."

"Sağ ol, rahatsızlığa dayanacağım."

Polly, "Jeremy" dedi, "Miriam'ı rahat bırak."

Jeremy, "Ondan bir hedonist yaratmak istiyorum" dedi. "Zor ama kışkırtıcı."

Michael, "Havanda su döversin" dedi. "Tüm evlilik hayatımız boyunca denedim."

Polly, "Sen kendin de bir zamanlar pek hedonist değildin" dedi. "İtalya'dan döndüğümde seni nasıl şok etmiştim, hatırladın mı? Değişmiş olmalısın."

Michael, "Dünya değişti" dedi, "ve ben yakalamaya çalışıyorum. Ama Miriam izin vermiyor."

Polly, "Dünya ne zaman değişti?" diye sordu.

"Dünya 1968 Haziranının 10'unda veya o civarda değişti."

Jeremy, "Mayıs demek istemiyor musun?" dedi. "Paris? *Les événements*?"**

"Hayır, 10 Haziran 1968'de, Oxford'daydım, otele giriş yapıyordum..." İki kişilik oda isteyen beyaz elbiseli öğrencinin hikâyesini anlattı. "O zaman insanların düzüşmek istediklerini kabul etmekten artık utanmadıklarını anladım. Şimdi kendi balayımda... Bundan bir buçuk program çıkabilir Jeremy." Michael iki yatak hikâyesini anlattı. "Resmi olarak evliydim, Allah kahretsin. Tüm istediğim evliliğimi gerçekleştirmek için yeterince rahat bir yataktı. Allah bilir, yeterin-

* Toprak çömlek markası. (ç.n.)

** Paris'teki 1968 öğrenci olayları. (ç.n.)

ce uzun beklemiştik. Ve utançtan dilim tutulmuştu. Ter damlacıkları resmen yüzümde seçilebiliyordu."

Bu anlatılandan hoşlanmayan Miriam, "Terden söz açmışken" dedi, "daha ne kadar burada kalmamız gerek?"

Jeremy duvara gömülü bir saate baktı. "Siz ikiniz gidip duş alabilirsiniz şimdi. Polly ve ben biraz daha kalacağız."

Michael ve Miriam saunadan çıktıklarında Gertrude'un gitmiş olduğunu gördüler. Michael, "Beraber duş alalım" dedi.

Havlulardan kurtulup duş bonelerini giyerken Miriam, "O kelimeyi kullanmamış olmanı isterdim" dedi.

"Hangi kelimeyi?"

"Biliyorsun."

"Bugünlerde herkes kullanıyor."

Miriam duşa girdi, Michael da onun yanına sıkıştı. Miriam, "Ben kullanmıyorum" dedi.

"Jeremy'den özendiğimi söylemiyorsun, değil mi? Aslında, D. H. Lawrence'dan öğrendim. Çok hoş bir amınız var güzel bayan" dedi elini Miriam'ın bacaklarının arasına koyarak.

Miriam, Michael'ın başının üstündeki kolu çekti. Soğuk su üzerlerine boşalırken Michael bağırdı ve kendisi de nefessiz kaldı. Ama hissettikleri kötü değildi. Kendilerini tekrar havlulara sardılar, Michael saunanın kapısını çaldı ve içeriden boğuk bir onay geldi. Miriam'ın yanına otururken hızlı bir şekilde, "Bak, bana bir iyilik yap, sadece rahatla ve hafta sonumun keyfini çıkarmama izin ver, ha? Sadece bu kerelik, şımart beni. *La dolce vita** yaşamak için çok sık fırsatım olmuyor."

"Bunun sana ne yararı var?"

"Nasıl bir şey olduğunu bilmek istiyorum sadece. Bakire ölmek istemiyorum, *la dolce vita* açısından."

Miriam alaycı bir tavırla, "Bebek gibisin" dedi ama ikinci bir tur için saunaya girmeye ikna edilmesine izin verdi. Jeremy bir kepçeyi suyla doldurup ocağın üzerine birkaç damla serpti; ocak tısladı ve buhar üfledi. Yerine geri dönerken, Polly'nin üzerinden adımladığında havlusu belinden sıyrıldı.

* İt.: Tatlı hayat. (ç.n.)

"Oh!" diye bağırdı. "Canı cehenneme, özür dilerim Miriam ama havluyla düzgün sauna olmuyor işte." Çırılçıplak oturdu.

"Ben de çıkaracağım" dedi Michael, sadece söylemekle de kalmayıp.

Polly, "Tanrım, ne kadar ayıp" dedi. "Biz de aynısını yapsak iyi olmaz mıydı Miriam?"

Miriam, "Hayır" dedi. Polly, göğüslerinin yarısı dışarıda bir an tereddüt etti ama edepli oturdu. Miriam kızgın ama ne yapacağı konusunda kararsızdı Kalkıp çıkmanın yenilgiyi kabul etmek olacağı kadar utanç verici bir sahne de yaratacağını hissetti. Ama Jeremy'nin kör kör parmağım gözüne çıplaklığı ve bilgiç sırıtışının tam karşısında oturmak da bir utanç ve bir tür yenilgiydi. Bu koşullarda, yapmayı tek düşündüğü gözlerini kapayıp meditasyon yapmaya çalışmak oldu (Aşkın meditasyon konusunda akşam kurslarına gitmişti.). Ama kendisini Jeremy'nin penisinin Michael'ınkinden ne kadar değişik olduğunu düşünürken buldu. Sadece büyük değildi, farklı bir renge ve şekle sahipti; Jeremy'ninki kahverengi ve kalın bir ip ucu gibi düzken, Michael'ınkinin rengi açık, şekli kıvrık ve ucu hafifçe sivriydi, gevşek halde, başı pençelerinin arasında uyuyan bir aslanı hatırlatıyordu. Çok sıcaktı. Terin göğüs kemiğinden aşağı beline oradan da bacaklarının arasına kaydığını hissediyordu. Geriye yaslanıp başını Michael'ın dizlerine dayadı. Michael parmak uçlarıyla başına masaj yaparak, kafasının üst tarafındaki gergin deriyi yumuşattı. Bu kurnazca bir hareketti. Kanmamıştı tabii ki; kafasına masaj yapılmasını sevdiğini biliyordu ve iş ona gelince Michael da kendisinin bildiğini onun bildiğini biliyordu. Yine de Miriam'ın kızgınlığı azaldı. Sıcak havada insanın iradesini tüketen bir şey vardı kesinlikle. O anda kendi havlusu da kaysaydı neredeyse hiç olmayan göğüslerinin fazlasıyla farkında olmak dışında çok fazla umurunda olmazdı, Jeremy'nin çabucak, hayal kırıklığıyla not vermesini ve Polly'nin gayet memnun bakışını hayal etti. Michael'ın tabii ki her zaman büyük göğüslere zaafı vardı. Ehh, hiç şüphesiz şimdi gani gani görüyordu.

Michael sauna konusunda çok istekliydi. Jeremy'ye satın alma ve işletme maliyetlerini sordu ve kendisinin de bir tane alma isteğinden bahsetti. Miriam, "Saunadan daha acil en az yirmi beş şey olmalı" de-

di. "Nereye koyacaksın, garaja mı? Bahçe hortumuyla mı serinleyeceksin?"

Jeremy, "Niye olmasın?" dedi. "Finlandiya'da dışarıya koşup karda yuvarlanıyorlar."

Polly şakacı bir şekilde, "Eh, biz de bu akşam bunu yapabiliriz" dedi.

Jeremy, "Harika fikir!" dedi. Ne dersiniz millet?"

Michael, "Sen ne dersen" dedi.

Polly, "Çok eğlenceli olacak" dedi.

Miriam gözlerini açıp dik oturarak, "Hepiniz delisiniz" dedi. "Soğuktan öleceksiniz."

Michael, gözleriyle katılması için ona yalvardı ve dış binanın kapısında toplandıklarında, "Hadi sevgilim, katıl bize" diye mırıldandı. Miriam kafasını hayır anlamında sallayarak bornozuna daha sıkı sarıldı. Tüm bu oyunun Jeremy tarafından hepsini çırılçıplak yapmak için yönetildiğine ikna olmuştu. "Siz aptallar gibi davranırken ben sizi seyredeceğim" dedi.

Jeremy, "Tamam, soyunun çocuklar, gidiyoruz" dedi. "Bahçe boyunca ve atların koşu alanına kadar. Karlarda en son yuvarlanan korkaktır." Havlusunu kalçasından aşağıya bırakıp gecenin içine doğru çıplak ayakla koştu, Michael onu takip etti. Miriam, Polly'nin geniş kalçalarının onların arkalarından paytak yürürken açık kapıdan sızıp kar boyunca yayılan ışıkta sallanmasını seyretti. Koşu alanında bağırıp gülerek, birbirlerine kar topu atıp, kara bulayıp, avuçlarına doldurdukları karı birbirlerinin çıplak vücutlarına sürerek koşu alanı çevresinde yarıştılar. Manzaranın üzerine perdeler çekilip, pencereler açılırken evin pencerelerinden daha fazla ışık yansıdı. Ebeveynlerinin bu uygunsuz hareketi karşısında neşeyle keyiflenen çocuklardan hayret dolu ve teşvik edici bağırışlar geldi. Şaşırtıcı derecede masum ve çekici bir görüntü, bir kış resmi olduğunu Miriam kabul etmek zorunda kaldı. Sallanan göğüsler ve penisler, cinsel organ kıllarının karanlıkta bir leke gibi görünmesi, bu kristal ortamda pek de şok edici değildi. Miriam sonuçta niye katılmadığını merak etmeye başladı. Tüm bu akşamın ruhuna direndiği için oldukça yanılmış olması, sonuçta korkacak hiçbir şey olmaması; utanma veya erotik bir

amaç olmadan bu paylaşılan çıplaklıkta, çıplak bedenlerin kardaki bu saf, çocuksu oyununda bir tür pagan kutlaması, şairlerin Altın Çağ dediği masumiyet dönemine dönüş olması aniden mümkün göründü. Miriam'ın elleri bornozunun kemerine asılmıştı ki artık çok geçti; diğerleri dönmek için koşmaya başlamıştı bile. Sonra onları seyrederken, Michael sendeler gibi olup düştü ve kalkmadı. Jeremy ve Polly yanında durdular, onu sürükleyip açık kapıya doğru taşımaya başladılar. Miriam onları karşılamak için dışarı koştu.

"Onu öldürdünüz" diye çığlık attı.

Jeremy nefes nefese, "O iyi, nefes alıyor" dedi.

"*Nefes alıyor*! Nefes alıyordur umarım" diye Miriam bağırdı. "Yoksa buralarda nefes alamayan birkaç kişi daha olacak."

İçeri alıp, iyice sarmalayıp eklemlerini ovaladıktan kısa bir süre sonra Michael kendine geldi. Miriam'a ilk sözcükleri, "'Sana söylemiştim' değil mi" oldu.

Jeremy, "Anlayamıyorum" dedi. "Finliler bunu hep yapıyorlar."

"Michael bildiğiniz üzere Finli değil" dedi Miriam.

Polly, "Doktor Gordon'ı arayacağım" dedi. "Sadece emin olalım diye."

Michael, "Ben çok iyiyim" dedi. "Lütfen zahmet etme."

Miriam, "Ara onu" dedi.

Doktor gelip Michael'ı muayene etti, steteskop ile dinleyip nabzını ölçtü.

"Bedenine gelen şok yüzünden bayılmışsın" dedi. "Sıcaklığın ani değişimi."

Michael işaret ederek, "Ama diğer ikisi bayılmadı."

Doktor, "Eh, onların muhtemelen kalpleri daha güçlüdür" dedi.

"Zayıf bir kalbim olduğunu mu söylüyorsunuz?"

"Sadece göreceli olarak. Ama özellikle aşırı ısınıp, epey içki aldıktan sonra sizin yerinizde olsaydım bir daha karlarda yuvarlanmaya çıkmazdım."

Doktor gittikten sonra Michael, tekrar sıcak şarap veya Derin Gırtlak bahsine girmeden yukarıya yatağa götürülmesine izin verdi. Yatakta, âşıktan çok çocuk gibi Miriam'a yapıştı, penisi bir fare ka-

dar küçük ve yumuşaktı. "Böylece her şeye rağmen kanserden ölmeyeceğim" dedi. "Kalp krizinden genç yaşta gideceğim."

"Sessiz ol ve uyu" dedi Miriam. Kendisinin de karlara fırlamasına kıl payı kaldığını itiraf etmedi. O an bunu haber vermek için iyi bir an gibi geldiğinden, "Bu arada" dedi. "Sosyal görevli kursuna katılmak üzere meslek yüksekokuluna başvurdum."

Michael, Miriam'ın teslimkâr bir kabul olarak yorumladığı bir şekilde homurdandı.

Mutfakta ortalığı toplarken Jeremy, Polly'e, "Yazık oldu. Umarım iyi olur" dedi.

"Sen neyin peşindeydin bu arada?" dedi Polly. "Küçük oyunun neydi?"

"Sen ne düşünüyorsun?"

"Deli olmalısın" dedi, "bu ikisiyle bir şansının olduğunu düşünmek."

Jeremy, "Ah, bilmiyorum" dedi. "Michael memelerine bakarken hipnotize olmuştu."

Polly, "Her zaman öyleydi."

"Miriam da kamışıma kaçamak bakışlar atıp durdu."

"Evet, fark ettim. Ama gene de onlar dünyadaki en son çift... ve çok iyi bildiğin üzere benim bu tür oyunlarla ilgilenmediğim gerçeğinden başka."

"Eh, bu kadardı, görüyorsun. Tam anlamıyla Hıristiyan bir çifti grup sekse ikna edebilirsem senin de kendini bu işin dışında tutamayacağın gelmişti birden aklıma."

Polly, "Çok akıllıcaydı, kabul etmeliyim."

Jeremy, "Demek ki aptal zavallı, bayılarak her şeyi bozmak zorundaydı."

Polly, "Zavallı Michael" dedi. "Ölse ne kadar korkunç olurdu."

Jeremy, "Gitmek için kötü bir yol değil aslında" dedi. Bir şişe viski çıkarıp ışığa doğru tuttu. "Daha kötü ölümler düşünebiliyorum."

Polly, "Yatağa gelmiyor musun?" diye sordu.

"Hayır, sanırım çalışacağım" dedi. "Katolik Kilisesi ile ilgili bizde

kitap var mı? Cidden bu festival şeyinden bir program çıkabilir diye düşünüyorum."

Polly, "Sanırım bir yerde XXIII. John'ın bir biyografisi vardı" dedi. "Yatakta mı okuyacaksın?"

Jeremy, "Hayır, çalışma odasına gidiyorum" dedi. "Sadece kitabın nerede olduğunu söyle."

Jeremy tam bir konsantrasyon içinde bir buçuk saat okudu. Sonra kitabını kapayıp zemin katın ışıklarını söndürdü. Sessizce merdivenleri çıkarak yatak odasına girdi. Polly komodinin üstünde bir bardak su ve bir kutu Nembutal* tabletiyle derin derin nefes alarak uyuyordu. Jeremy hafifçe omzuna dokundu ama Polly kıpırdamadı. Yatak odasından çıkarak sessizce evdeki üç banyodan birine gitti. Birkaç dakika sonra pijamaları ve ropdöşambr ile ortaya çıktı; ama yatak odasına geri gideceğine tam aksi yöne döndü ve Gertrude'un odasına çıkan merdivenleri tırmandı. Kapıyı çalmadan sessizce girdi.

Ertesi sabah kar erimeye başlamıştı ama Miriam yollar kötüleşir diye kahvaltıdan hemen sonra ayrılma konusunda ısrar etti. Erimiş karda yolculuk yavaş ve sinir bozucuydu. Eve vardıklarında hava kararmıştı. Miriam kapıyı açtığında telefon çalıyordu. Angela'ydı.

"Dennis orada mı?"

"Hayır, niye?"

"Kavga ettik. Çekti gitti."

"Niye?"

"Sekreteriyle ilişkisi varmış."

"*Dennis*! İnanmam."

"Cüzdanında bir mektup buldum. Bu sabahki ayin için para arıyordum."

"Ah, Angela!"

"Noel sabahı elinde Nicole'e bir hediyeyle kapımıza gelmişti. Sadece düşünceli olmaya çalışıyor diye düşünmüştüm. O kadar da güzel değil. Genç tabii ki."

* Uyku hapı markası. (ç.n.)

Miriam, "Bir dakika, anlamıyorum" dedi. "Her gün işte birbirlerini görüyorlarsa niye ona mektup yazdı ki?"

"Anlaşılan yaptığı buymuş, onun iş mektuplarının arasına gizlice aşk mektupları sokuyor. Bu seferki bir aydır doğum kontrol hapı kullandığını söylemek içinmiş."

"Yani onlar aslında hiç..."

"Dennis'in söylediğine göre Noel partisinde her ikisi de sarhoş olmuş ve Dennis onu eve götürmüş ve onunla yatacakmış; çünkü yapması gerektiğini düşünmüş..."

"Yapması gerektiğini mi?"

"Çünkü öpüşüp koklaşmışlar, bunun beklendiğini düşünmüş. Yapmazsa kızın incineceğini düşünmüş."

Miriam gülmesini tutamadı. "Yapardı! Tam Dennis'e göre hareket."

"Ama sonra doğum kontrol hapı kullanmadığını anlamış, böylece yapmamışlar."

Miriam, "Bu kulağa o kadar kötü gelmiyor" dedi. Michael odaya girdi ve kaşlarını soru sorar bir şekilde havaya kaldırdı. Miriam elinin hareketiyle onu gönderdi.

Angela, "Evet ama sonra biz şu korkunç kavgayı ettik ve sanırım ona gitti" dedi.

"Neden?"

"Çünkü ben ona öyle yapmasını söyledim."

"Niçin söyledin?"

"Çünkü şu korkunç kavga yüzünden." Angela'nın sesi, Miriam anlamakta yavaşmışçasına sabırsız geliyordu. "Tüm bedeniyle bana taptığını benimse hiç minettarlık göstermediğimi söyledi. Ben de ona sekreterini denemesini söyledim."

Miriam ne söyleyeceğini bilemeden sessiz kaldı. Dennis'in evlilik yeminini bozacak seviyeye geldiğini düşünmek zordu.

"Nicole'ü, onun ihtiyaçlarını görmezden gelmek için bir özür olarak kullandığımı söyledi."

Miriam sadakatle, "Bu hiç nazik değil" dedi. "Ve de yanlış."

Angela, "Nazik değildi" dedi. "Sanırım doğru olabilir. Ben de ona yıllardır seks hayatımızdan hiçbir şey alamadığımı söyledim. Nazik

değil ama doğruydu." Sesi şaşırtıcı derecede sakin geliyordu ve hafif uykulu.

Miriam, "İyi misin, Angela?" dedi. "Bir şey aldın mı?"

"Sadece birkaç tane Valium. Sonra da biraz şeri içtim."

"Bunlar seni bayıltacak. Yatsan iyi olur. Gelirdim ama Kent'ten daha yeni döndük ve yollar korkunç."

"İyi olacağım."

"Eminim Dennis bu gece geri gelecektir." Miriam, arka planda Michael ve çocukların, arabanın içindekileri kimin getireceği konusunda sinirli bir şekilde tartıştıklarını duyabiliyordu. Dennis'e karşı yoğun bir kızgınlık ve Angela için yoğun bir şefkat hissetti; ama bu haberin Michael'a düşkünlüğünü arttırması ne garipti ve biraz da utanç vericiydi.

"Dennis'le gerçekten evlenmek istememiştim, biliyorsun" Angela konuşuyordu. "Kurtulmaya çalıştım ama direncimi kırdı. Niye beni rahat bırakmadı ki?" Hatta uzun, tıkanmış bir sessizlik oldu sonra Angela çocuk gibi, hıçkırıkları arasında nefes almaya çalışarak ağlamaya başladı.

"Angela, bekle, oraya geliyorum" dedi Miriam.

O pazar Dennis eve dönmedi. Saatlerce amaçsızca arabayla dolaştı, sonra barda birkaç içki içti, sonra Lynn'e gitti. Kapıyı sabahlıkla açtı. Akşamın erken saatleriydi ama banyo yapmış, saçlarını yıkamıştı. Belki bu kadar az giyinik olmasa, bu kadar güzel kokmasa, sevişmeyebilirlerdi. Dennis ona bu niyetle gelmemişti, aslında hiçbir niyeti yoktu: Bir denizin ortasındaydı; kızgınlık, suçluluk duygusu, kendi kendine acıma, huzursuzluğun vahşi dalgalarıyla bir oraya bir buraya savruluyordu. Sadece Angela onu göndermeye cüret ettikten sonra, Lynn'i görmeden kuyruğu bacaklarının arasında Angela'ya dönseydi o zaman sonsuza kadar kırılmış ve erkekliği alınmış olacağından emindi. Böylece kapıyı açar açmaz suratından ne olduğunu okuyan ve onu içeriye, kollarına ve yatağına alan Lynn'e gitti. Seviştiler, ilk başta beceriksiz ve acele, sonra ikinci bir sefer daha kendilerinden geçerek ve sonra Lynn'in onu emerek sertleştirdiği, ağrıyan

hayalarından son birkaç damla daha tohum çıkarttığı umutsuz bir çabayla bir kere daha. Ertesi sabah onu, gri çiseleyen bir gökyüzü, Lynn'in iki yaşındaki oğlunun şüpheli, dikkatli bakışı ve zina çarmıhında tam ve kesin şekilde gerildiği bilinci karşıladı. Lynn'i işe götürdü, beraber görünmesinler diye fabrika kapısından sekiz yüz metre geride bir köşede bıraktı. Günü trans halinde, herhangi bir karar vermeden geçirdi. Akşam aynı köşede Lynn'le buluştu ve onu eve götürdü. Binada tek odalı bir daire vardı ve Dennis onu kiraladı. Akşam yemeklerini Lynn'le yiyor, onun yatağında uyuyor ama sabahları Gareth'ın onu yatakta görmesinden hoşlanmadığı için şafak sökmeden kasvetli, küçük odasına sessizce çıkıyordu. Angela'yla temasa geçmeyi denemedi. Plan yapmadı ve Lynn, onu rahatlatarak, bir şey söylemesi için baskı yapmadı. Lynn ilişkilerini ofis ilişkilerinin bir uzantısı gibi idare etmeyi beceriyordu. Sakin ve becerikliydi, kendini geri planda tutuyordu. Sanki tutkusunu sadece mektuplarda ve Dennis'in içini aynı derecede şaşkınlık, keyif ve dehşetle dolduran şiddetli bir yoğunlukla ona yapışıp sarıldığı yatakta gösterebiliyormuş gibiydi. Ancak o zaman Dennis'in geleceğinde çaresiz bir hak iddia eder gibi görünüyordu; ama sonra Dennis onu överse, aynı steno veya daktilo yazışı için övdüğündeki gibi ironik bir ifadeyle gülümsüyordu.

Dennis ve Angela'nın ayrılığı arkadaş çevrelerinde şok dalgaları yarattı. Birçoğu için, bir dönemin sonuna, hayallerin bitişine işaret ediyordu. Miriam ciddi bir şekilde, "Dokunulmaz değiliz" diye beyan etti ve Michael ne demek istediğini sorduğunda, sadece tekrar etti, "dokunulmaz değiliz." "Biz" derken arkadaş çevrelerini, aydın, eğitimli Hıristiyanların oluşturduğu yaşıtlarını kastediyordu, "dokunulmaz" derken de kişisel ilişkilerde başarısız olmaya karşı, değerleri ve inançlarında onları koruyan sihirli bir şey olmadığını söylemek istiyordu. O çevrede sağlam ve bozulamaz görünen tek bir şey varsa o da çok uzun ve sadakatli bir nişanlılık dönemi üzerine kurulan ve böylesine acımasız testlere ve kederlere dayanan Dennis ve Angela'nın evlilikleriydi ve gene de en sonunda evlilikte olan kazaların en adisine teslim olmuştu.

Dennis tabii ki esas suçlanandı, özellikle kadınlar tarafından; ge-

ne de kalplerinin en derinlerinde Angela'nın da bu olayda sorumluluğu olduğunu yadsıyamıyorlardı; çünkü hepsi Dennis'le sözcükler yumağı haline gelmiş birçok konuşma ve telefon görüşmesi sırasında, kendi içinde ne kadar anlaşılabilir olsa da, Anne'in ölümünden beri Angela'nın karakterindeki temel bir sevecenlik eksikliğinin, Dennis'i başka bir kadının kollarına itmiş olabileceğinde hemfikirdiler. Lynn'i de kendini Dennis'in kollarına attığı için kınadılar ancak çocuğu olduğunu anlamaları cevaplarını karmaşıklaştırdı; çünkü tek ebeveynli aileler, özellikle de kürtaj olma veya evlatlık verme gibi kolay seçenekleri reddedip bebeklerini tek başlarına yetiştirmeye çabalayanlar için duydukları şefkatle gurur duyuyorlardı. Bu konumda bir kızın, asıl âşık olduğu şey patronun aile hayatının idealleştirilmiş resmiyken, kendisini patronuna âşık olduğu konusunda ikna etmesi yeterince doğaldı. Lynn için Dennis'in çekiciliği bir sevgiliden çok çocuğu için bir tür baba olmasındaydı. Nihayet, Dennis'in karşılık vermesi, bazılarının gizlice hayran olduğu gözü kara bir kahramanlık taşıyordu.

Bir bavul dolusu giysiyi iletmek için bir akşam Dennis'le bir barda buluşmak üzere sözleşen Michael, onu utangaç ve savunma halinde buldu; ama –tam olarak kıskançlık değil çünkü kimse Dennis'in kendisini soktuğu ahlaki ve duygusal karmaşayı kıskanmazdı– Dennis'den, kendisinden şüphe etmesine yol açacak bir tür hayranlıkla etkilenmişti. Barda Dennis'in yanında oturan Lynn'in beklenmedik varlığı, Dennis'in ilişkisinin şaşırtıcı gerçekliğini Michael'ın farkına varmasını sağlamış ve kendisini daha az gerçek hissetmesine neden olmuştu. Michael'ın çok düşkün olduğu modern edebiyatta zina, kişinin hayatındaki özgünlüğün işaretiydi; evlilik ise alışkanlık, biteviyelik ve fedakârlık dünyası. Bu nedenle hak söz konusu olduğunda, soluk yüzlü ve biçimli göğüslü kızın elini tutarak barın bu köşesinde oturanın kendisi ve gömlek ile iç çamaşırı dolu bir bavulla açılır kapanır kapıdan içeri girenin, burjuva ahlakının sinirli bir temsilcisi olan Dennis, sıkıcı, güvenilir Dennis olması gerekiyordu. Burjuva ahlakını reddedenin Michael olması gerekiyordu; ama gene de bunu hiçbir zaman yapamayacağını biliyordu. Hiçbir zaman o cesarete veya o günahkâr ruha sahip olmayacak ve de aslında o tahrikle kar-

şılaşmayacaktı. Kent'te geçirdikleri hafta sonundan beri, karda ölebileceğini düşündüğünden mi yoksa sosyal hizmetli kursuna gitmesi konusunda anlaşmalarından dolayı mı bilmiyordu ama Miriam saldırgan olmayı bırakmış aksine kesinlikle yumuşak huylu olmuştu. Evliliklerine ve birbirlerine, bir tür yeni, daha pragmatik ve Miriam'ın açısından daha eşit bir kontratla bağlanmayı tekrar müzakere etmiş gibiydiler. Dennis'i, kontratını yırtıp atmış ve parçaları dünyanın suratına fırlatmış adamı, barın köşesinde Lynn'le el ele görene kadar payına düşenden memnundu. Lynn, Gareth'ın bakıcısını göndermek için erken ayrıldığında tüm bunları Dennis'e açıklamaya çalıştı ve içtiği bir sürü bira dilinin bağını çözdü. "*Heart of Darkness* [Karanlığın Yüreği]* gibi" dedi. "Sen Kurtz'sun ve ben de Marlow. Anlıyor musun?"

Dennis anlamamış bir şekilde kafasını salladı. "Angela nasıl?" dedi. "Nicole nasıl?"

Michael belli belirsiz, "İyi iyi" dedi; kafası kendi kaderiyle fazlasıyla meşgul, o an Dennis'in onları terk ettiğini unutmuştu.

Böylece farklı insanlar bu haber yayılırken farklı tepkiler verdiler. Adrian bu hikâyenin Açık Kilise Katoliklerine kötü şöhret getireceğinden ve Paskalya Festivali hazırlıklarına engel olacağından korkarak panikledi. Edward üzüldü, Tessa'nın ise merakını cezbetti. Violet, o anda bulunduğu psikiyatri kliniğinden herkese uzun, abuk sabuk mektuplar gönderdi. Ruth tekrar birleşmeleri için şiddetle dua etti. Miles ilgilenmedi. Polly, vebanın kendi evlerini atlayıp pas geçmesinden bencilce bir rahatlama hissetti. Dennis'in kendisi ise birkaç hafta sonra, son derece zavallı bir durumdaydı ve sadece onurlu bir şekilde Lynn'le ilişkisinden azat edilmek istiyordu. Her gece seks yapmaktan bitap düşmüş, yaşadığı yerin kötülüğünden bıkmış, iş yerindeki dedikodulardan ölümüne utanmıştı ve Angela ile çocuklar, özellikle de Nicole için hissettiği suçluluktan kâbuslar içindeydi.

En sonunda onu kurtaran Austin oldu. Bu olayda arabuluculuk

* Conrad, Joseph; *Karanlığın Yüreği*, Çev.: Sınan Fişek, İletişim Yayınları, 4. Baskı, İst., 2007. (y.h.n.)

yapması ve onları bir araya getirmeye çalışması için Miriam tarafından çağrılan Austin, Lynn'le uzun uzun görüşen ve bir şekilde onu Dennis'e, Angela'ya gitmesini söylemesi ve Angela'yı, Dennis'in gururunu incitmeden kabul etmesi ve Dennis'i, Lynn'in fabrikadan ayrılmasına ve yeni bir iş bulmasına izin vermesi için ikna eden Austin. Böylece yer yerinden oynayan üç haftadan sonra hayat tekrar normale döndü. Dennis ve Angela, biraz birbirlerinden sakınarak, biraz uyarılmış ama her ikisi de çok rahatlamış bir halde hayat parçalarını bir araya getirdiler. Krizin etkisi altında tehlikeli bir şekilde kendilerini suçlu hissetme belirtileri ve duygusal rahatsızlık göstermeye başlamış olan çocukları, çok çabuk bir şekilde normale döndüler. Arkadaşları anlayışlı bir şekilde hiçbir şey olmamış gibi davrandılar. İlk birkaç hafta yatağa farklı zamanlarda gitmenin ve çift kişilik yataklarının iki dış ucunda sıkışıp yatmanın yollarını buldular ama bir gece, içgüdüsel bir karşılıklı anlaşma sonucunda birbirlerinin kollarına yuvarlandılar ve tekrar bir araya gelişlerini sağlamlaştırdılar.

Tüm bu olanlarda Austin'in rolü tabii ki fazlasıyla takdir gördü. Herkese, kendisinin çok yıllar önce tamamen vazgeçtiği evliliği onarmasında şiirimsi bir şey, kesinlikle bir tür Tanrının lütfu varmış gibi geldi. Lynn'i peşine takıp Paskalya Festivali'ne gelmesi ve Hıristiyan kardeşliği ile dostluğu konusuna özellikle vurgu yapması, Angela'nın da orada olmasından dolayı, biraz şaşkınlık yarattı. Austin ve Lynn'i Gece Yarısı Ayini'nden sonraki partide el ele ve mutlu görmek hepsinin gözlerini faltaşı gibi açtı. Ama zaten Açık Kilise Katoliklerinin Paskalya Festivali'nde insanın gözlerini faltaşı gibi açacak çok şey vardı.

7
Şimdi nasıl?

Jeremy'nin Paskalya Festivali hakkındaki programı yayınlandığında, Michael üniversitenin görsel işitsel kaynaklar merkezinde bunu kaydetti. Yayından sonra kopan gürültüler nedeniyle, referans amacıyla Adrian ondan hikâyeyi yazmasını istedi. Medya bilgisinden oldukça gururlanan Michael aslında oldukça iyi işlenmiş bir deşifre metin üretti. Dinle ilgili başlarından geçen her şey için bir tür final gibi anlaşılıyor diye düşündü. Dış seslerden biri hariç hepsinin kim olduğunu bulabilmişti.

ELTON SPECIAL PROGRAMININ DEŞİFRE EDİLMESİ, "YENİ KATOLİKLERLE PASKALYA", 24/4/1975 TARİHİNDE YAYINLANDIĞI ŞEKİLDE

Tam şafak öncesi, doğuya dönük üniversitenin spor alanlarına açılış sahnesi. Ufuk çizgisine karşı bir siluet şeklinde, üzerinde oturan bir insan olan büyük bir kaya parçası. Sessizlik.

(Sahne Geçişi)

Yakın Çekim – AUSTIN

AUSTIN: İsa'nın Dirilişi'nin gerçekten olduğundan emin olamayız.

(Sahne Geçişi)

Spor alanları. Şafak. Batıya dönük. Çimenlerde oturan yaklaşık iki yüz kişinin uzun çekimi. Kamera içeri doğru hareket eder, yüzlere yakın plan pan çekim. Yorgun, beklentili yüzlerde sabahın soluk ilk ışıkları yansımaktadır. Ses: kuş sesleri.

(Sahne Geçişi)

Yakın Çekim – ADRIAN

ADRIAN: Bundan sonra hiçbir papanın bir daha yanılmaz bir açıklama yapmayı denemeyeceğinden emin olabiliriz.

(Sahne Geçişi)

Spor alanları. Doğuya dönük. Safran ve mavi renkli uçuşan elbiseler içindeki iki kadın, kayanın üzerindeki şekile yaklaşır. Ses: flütle bir arpej. Şekil döner ve kollarını uzatır. Beyaz plili giysisinin etekleri bileklerine tutturulmuştur ve kanat gibi açılır. Diğer ikisi şaşırmış ve korkmuş gibi geri düşerler.

(Sahne Geçişi)

Yakın Çekim – MIRIAM

MIRIAM: Kürtaj olmayı düşüneceğim koşulları gözümün önüne getirebiliyorum.

(Sahne Geçişi)

Spor alanları. Ufuk çizgisinde artık güneşin yuvarlağının ucu görünür. Üç kadın, iki Meryem'in ve meleğin, Mathew'un boş mezarındaki hikâyesini anlatan bir pandomim-dans gösterisine başlar. Ses: flüt ve vurmalı çalgılar.

(Sahne Geçişi)

Yakın Çekim – RUTH

RUTH: Şey, rahibeler niye dans etmesin ki? Bunda komik bir şey göremiyorum; (güler) yani dans eden ben olmadığım sürece....

(Sahne Geçişi)

Spor alanları. Güneş yükselmiştir, üç dansçının yarı şeffaf elbiselerinden sızarak parlamaktadır. Melek yerden zıplayarak İsa'nın Dirilişi'ni hareketleriyle canlandırır. Ağır çekim.
DIŞ SES (Ruth): Sonuç olarak, mezmurda der ki: "Yaylılar ve davullarla çalarak onun ismini şereflendirmek için dans etsinler."
Flüt ve vurmalı çalgıların sesi gittikçe kısılır ve herkesin söylediği "Dansın Tanrısı" yerini alır:
Dans et o zaman, her neredeysen,
Ben Dansın Tanrısıyım dedi vb.

Üniversitenin kilisesi. Gece. Gece Yarısı Ayini'nin sonu. Toplanmış cemaat, büyük bir coşkuyla "Dansın Tanrısı"nı söylüyor. Birkaç kişi koridorlarda, mihraba doğru dans etmeye başlar. Birileri daha onlara katılır.

BAŞLIKLAR (görüntünün üzerine gelecek şekilde)

YENİ KATOLİKLERLE PASKALYA
ELTON SPECIAL

(Sahne Geçişi)
Anayol, sabah. Arabalar ve kamyonlar gürültülü bir şekilde geçmekte. Okla gösterilmiş bir AA tabelası, "AKK PASKALYA FESTİVALİ".
DIŞ SES (Adrian): Kendi AA tabelamızı aldığımız için çok memnunuz. Bizim sadece tuhaf, uç bir grup olmadığımızı gösteriyor...
(Sahne Geçişi)
Üniversitenin ana giriş salonu, birbirlerini tebrik eden, öpen el sıkışan vb insanlarla dolu. "Kayıt" masasında kuyruk. Duvarda afiş: "Açık Kilise Katolikleri Paskalya Festivali 75. Tanrı adına barış ve sevgi. Sürekli konuşan insanların gürültüsü.
(Sahne Geçişi)

DIŞ SES (Michael): Ah, kesinlikle her türden insan var; öğretmenler, öğrenciler, kamu görevlileri, ev kadınları, rahipler, rahibeler... Hayır, burada fabrika işçileri olduğunu sanmıyorum. Sanırım bu aslen bir orta sınıf hareketi...

(Sahne Geçişi)

Sınıf, neredeyse dolu. ADRIAN kürsüde DAN FIGUERA ile beraber.

ADRIAN: Dan Figuera'nın ilahiyat profesörüne benzemediğini biliyorum ama... (Gülüşler. Askeri üniformaya benzer bir gömlek giymiş DAN FIGUERA'nın yakın plan çekimi) Ama sizi temin ederim o öyle ve sizi temin ederim ki Latin Amerika özgürlükçü din adamları okulunun en önde gelenlerinden biri. Bu büyük bir onur ve zevk...

(Sahne Geçişi)

DAN FIGUERA kürsüde.

DAN FIGUERA: Üç soru. Bir: Hıristiyanlık bir inanç mı yoksa bir din midir? Ben inanç olduğunu söylüyorum. İki: Gerçek boyutları tarih mi sonsuzluk mu? Ben tarih olduğunu söylüyorum. Üç: Amacı Ruhun Selameti mi özgürlük mü? Ben Ruhun Selameti'nin özgürlük olduğunu söylüyorum.

DIŞ SES: (Austin): Figuera'nın söylediği, temelde, Hıristiyanlığın birinci yüzyıl kadar erken bir dönemde yanlış yönde ilerlemeye başladığıdır. Ona göre İsa, bir devrim başlatmak üzere geldi; ama onun yerine bir kült nesnesine dönüştü.

DAN FIGUERA: Yeni Ahit'ten anladığımıza göre İsa ve havarilerinin Tanrının Krallığı ismini verdikleri devrimin çok yakın olduğunu düşündükleri barizdir. Bunu gerçekleştireceklerine, ilk Hıristiyanlar, İsa'yı bir dine, o anda Akdeniz dünyasındaki diğer yüz dinin aynısı gibi gizemlerle, metafizikle ve rahiplerle dolu bir dine çevirdiler.

(Sahne Geçişi)

Üniversite yemekhanesi. Öğle yemeği. Yemek yiyip konuşan insanlara pan çekim. Ses: anlaşılmaz konuşmalar, çatal bıçak sesleri vb. AUSTIN, EDWARD, TESSA'nın olduğu masaya çekim.

AUSTIN: Ne düşündün peki?

TESSA: Korkarım İsa'yı bir özgürlük savaşçısı olarak görme fikrini benimseyemem.
EDWARD: Çarmıha Gerilme'nin, Diriliş'ten daha önemli olduğunu söylüyor gibiydi. Her zaman tersini düşünmüştüm.
AUSTIN: Şey, tabii, Çarmıha Gerilme'yle ilgili bazı bağımsız kanıtlar var. İsa'nın Dirilişi'nin gerçekten olduğundan emin olamayız.
Ayağa kalkmış, sessizlik sağlamak için masaya vuran ADRIAN'ın uzun çekimi.
ADRIAN: "Yeni Seks Teolojisine Doğru" konulu panelimiz saat ikide başlayacaktır ve sonrasında tartışma gruplarına ayrılacağız.

(Sahne Geçişi)

Sınıf, öğleden sonra. Kürsüde, uzun bir masanın arkasına oturmuş MILES, FIONA, FARRELL, BEDE, DOROTHY ve ADRIAN var.
ADRIAN: Panelimizde bir ev kadını, bir rahip, bekâr bir kadın ve bir... bekârımız var.
MILES'a yakın çekim.
DIŞ SES (Miles): Buraya gerçekten hiç gelmek istemedim. Açık Kilise Katolikleri ile çok ortak noktam yok. Demek istediğim dini açıdan, ben bir muhafazakârım. Biraz fırsatım olsaydı Latince ayini geri getirir ve Dan Figuera'yı istenmeyen yabancı olarak sınır dışı ederdim ... Ama bu halka açık bir forum ve ben birinin inançlarına tanık olmaya katlanmanın onun bir görevi olduğunu düşünüyorum.

(Sahne Geçişi)

Miles ayakta.
MILES: Yahudi ile Yunan, köle ile özgür, erkek ile kadın.... (duraksama) Heteroseksüel ile eşcinsel arasında artık ayrım olmamalıdır.
Yakın plan – FIONA
FIONA: Dorothy'ye seks eğitimi konusunda bütün kalbimle katılıyorum. İlk cinsel istek duyduğumda kesin gribe yakalandım diye düşünmüştüm.. (kahkahalar) Ve tabii ki genç insanlara doğum kontrol yöntemleri ve benzeri şeyleri anlatmamız ve evlen-

meden önce seks yapmaya karar verirlerse veya Miles'ın dediği gibi homoseksüel oldukları anlaşılırsa kafayı yememeniz gerektiğine katılıyorum ama... Ama. Kendi kendime bu özgürlük nereye kadar diye soruyorum. Kesinlikle bu özgürlüğe dâhil olmayan bir şey var mı? Bu alanda yanlış olduğuna hepimizin hemfikir olabileceği bir şey var mı? Kürtaj, sanırım tam olarak o...

(Sahne Geçişi)

Bir seminer odası. Yaklaşık bir düzine kadından oluşan bir grup.

MIRIAM: Tüm hayatım boyunca kürtaja karşı geldim, bu konuda dilekçelere imza attım, yürüyüşlere katıldım vesaire. Bazı uç kadın gruplarının kürtaj sanki dilim ekmekten sonraki en muhteşem şeymiş gibi hayat kurtardığını düşünen tavırlarına hâlâ kızıyorum. Ama şimdi kürtajın her zaman ve kesinlikle kötü bir şey olduğu konusunda emin değilim. Kürtajı düşüneceğim koşulları gözümün önüne getirebiliyorum. Sen ne dersin Angela? Demek istediğim, senin zihinsel özürlü bir...

ANGELA: (duyulamıyor)

MIRIAM: Yani tekrar hamile olduğunu fark ettin diyelim?

ANGELA: Farazi bir cevap veremem... Sanırım kürtajı düşünmek zorunda kalırdım.

MIRIAM: Görüyorsunuz, Bede kürtajı doğum kontrolünden tamamen ayrı tutmamız gerektiğini söylerken doğruyu söylediğinden emin değilim. Demek istediğim, her türlü tedbire rağmen kaza eseri hamile kalırsam ne düşünmem gerekiyor? Tanrının beni doğum kontrolü kullandığım için cezalandırdığını mı? Beni aptal yerine koymaya çalıştığını mı? Kesinlikle ben bu tür bir Tanrıya inanmıyorum. Tanrı kadınlara kendi bedenlerini kontrol edebilme özgürlüğü vermiş gibi geliyor bana ve bu özgürlüğü kullanma sorumluluğundan kaçamayız.

Yemekhane. Akşam. Akşam yemeği neredeyse bitmiş. ADRIAN masaya vurur. BEDE ayağa kalkar.

BEDE: Sadece yemekten sonra kilisede günah çıkarma olacağını söylemek istedim. Aslında sadece daire yapacağız ve kişisel başarısızlıklarımızdan ve meselelerimizden konuşacağız sonra en sonunda ben genel olarak günahları affedeceğim. Burada biri hâlâ

eski tip günah çıkarma istiyorsa, St. Peter ve Paul Kilisesi köşeyi dönünce... (kahkahalar)
RUTH ayağa kalkar.
RUTH: Dua grubuyla ilgilenen varsa, Sessiz Oda'da sekizde bir tane başlıyor.
Kilise. Akşam. Yaklaşık yirmi kişi daire halinde oturmuş, sıkılgan görünüyor.
BEDE: İlk ben konuşursam bu ortamı ısıtmaya yarayabilir. Benim problemim öfke. Sekse tövbe etmişlerin iyi bilinen bir özelliği (bastırılmış kahkahalar).
DIŞ SES (Michael): Çok uzun senelerdir eski tip günah çıkartmaya gitmedim. Çocuklarım da öyle. Bu gerçekten oldukça olağanüstü. Yirmi yıl önce, bir cumartesi akşamı Katolik bir kiliseye gidersen, mutlaka günah çıkarmak için bekleyen insanların kuyruk oluşturduğunu görürdün. Ve hepsi de bunun her anından nefret eder gibiydi.
DIŞ SES (Austin): Ah evet, sanırım tövbe sakramenti için hâlâ bir yer var, kesinlikle. Ama bireysel olduğu kadar toplu da olmalı. Kilisenin geçmişte neden olduğu onca ıstırap, baskı ve acıyı bir düşünün. Doktrinlere karşı gelenlere zulmetmek, Yahudiler. İşkence. Kazığa bağlayıp yakmak. İnsanları cehennem korkusuyla dehşet içinde bırakmak. Bence her gün bunun için kefaret ödemeliyiz.

(Sahne Geçişi)

Sessiz Oda. RUTH ve birtakım insanlar koltuklarda ve yerlerde oturarak gevşek bir daire oluşturmuşlar.
RUTH: Bir sessizlik bölümü ile başlayalım, sadece Kutsal Ruh'a yer açmak için.
DIŞ SES (Ruth): Bir dua grubu için kesin bir şekil yoktur. Ruh seni nasıl götürürse. Bazen sabit duaları söyleriz, Babamız ve Gloria gibi, bazen ilahiler söyleriz, bazen gruptan biri tanıklık eder, diğerlerine Tanrının onlar için ne anlama geldiğini söyler. Belki de biri ruhta vaftiz olmak isteyecektir.

(Sahne Geçişi)

Sessiz Oda. Bir kadın diz çökmüş, diğerleri ise parmakları tam

onun başının üstüne değecek şekilde kollarını uzatmış ayakta duruyorlar.
DIŞ SES (Ruth): İkinci bir vaftiz gibi. Tanrıdan bir hediye. Herkes bunu almaz. Çok az insan bunu ilk istediğinde alır. Bazıları gerçekten de buna karşı savaşır ki bu o kadar da şaşırtıcı değil, gerçekten. Çünkü bütün hayatınızı değiştirir.
DIŞ SES (Miles): Katolik Kilisesi nde pentekostalizmin büyümesi gerçekten dikkat çekici; çünkü Katolik geleneklerine tamamen yabancı bir dini davranış stili; fazlasıyla Protestan. Aslında II.Vatikan'dan beri süregiden dinin mitolojik öğelerinden ayrılması ve politize edilmesine karşı bir tepki olduğuna dair benim hiç şüphem yok. Katolik ibadetin gerçek duygusal tarafı; Benedikt, Latince ilahi, tespih duası ve daha birçoğu soldu gitti. Sihir, insanların dinden istediği doğaüstülük duygusu nihai olarak gitti. Böylece dua gruplarına yöneldiler; iyileştirmeler ve bilinmeyen dilde konuşmalar ve daha niceleri.

(Sahne Geçişi)

RUTH'a yakın çekim, gözleri kapalı, garip bir dilde konuşuyor.
RUTH (anlaşılamıyor)
DIŞ SES (Austin): Kilisede yaşanan bugünkü krizin, dil krizi olduğunu söyleyebilirsiniz.

(Sahne Geçişi)

Üniversitenin ön bahçesi. Gece. Görünürde hiç ışık yok. Ellerinde yakılmamış mumlar taşıyan bir kalabalık mangalın çevresinde toplanmış. Beyaz elbiseler içindeki Bede, mangaldaki kömür tuğlaları yakmak için bir alev çakıyor.
BEDE: İsa yolundaki arkadaşlarımız, Tanrımız İsa Mesih'in ölümden hayata geçtiği bu çok kutsal gecede kilise tüm dünyadaki çocuklarını bu yortuda ve duada bir araya gelmeye davet...
DIŞ SES (Austin): Kilisenin anne olarak çağrılması metaforu çok yanıltıcı. Tarihe bakıldığında, kilisenin çocuklarına karşı daha çok zalim bir baba olduğu görülüyor.
Paskalya mumu BEDE'ye getirilir. Mumun kenarına haç şeklinde beş damla esans koyar ve ateşe uzatarak mumu yakar.
DIŞ SES (Adrian): Şüphesiz ki son on beş yılda veya ona yakın

bir süre içindeki gelişmeler, eski kesin olguları sonsuza kadar paramparça etmiştir. Örneğin, bundan sonra hiçbir papanın bir daha yanılmaz bir açıklama yapmayı denemeyeceğinden oldukça emin olabiliriz.

BEDE mumu yukarıda tutar.

BEDE (melodik): İsa ışığımız.

HERKES (melodik): Tanrıya şükürler olsun.

BEDE mumu taşıyarak ve esans taşıyıcı arkasında, insanların önünde üniversitenin içine girerek karartılmış koridorlar boyunca ilerler.

DIŞ SES (Polly): Katolikler eskiye göre kesinlikle daha hoşgörülü ve daha özgürlükçüler. Ben de Katolik olarak yetiştirildim ve rahibeler iyi bir Katolik olmadığımız sürece, cennete gitme şansımızın çok az olduğunu öğrettiler bize. Bu olaya katılan birçok insan herhangi bir şekilde Protestanlardan veya Yahudilerden, Hindulardan veya Müslümanlardan veya hazır konuya girmişken ateistlerden ve agnostiklerden daha üstün olduklarını düşünmüyorlar ki bu da onlar açısından çok düzgün ve alçakgönüllü bir davranış; ama şu soruya da neden oluyor, niye başka bir şey veya hiçbir şey yerine Katolik olalım ki?

(Sahne Geçişi)

Üniversitenin kilisesi. Karanlık. Boş. Kamera açık kapının üstünde. Yaklaşan ışığın soluk parıltısı. Arkasında BEDE ile esans taşıyıcı yaklaşır. Girişte durur ve mumu havaya kaldırır.

BEDE (melodik): İsa ışığımız.

HERKES (melodik) Tanrıya şükürler olsun.

BEDE'nin hemen arkasındaki ADRIAN, Paskalya mumundan kendi küçük mumunu yakar.

DIŞ SES (Adrian): İnsanın bu konuda oldukça kararlı olması gerektiğini düşünüyorum. Hıristiyanlık dünya dinlerinin en iyisidir. Diğerlerinin hiçbiri, çekiciliğinin evrenselliği konusunda ona erişemez. Ve tarihteki tüm günahlara rağmen, Katoliklik, Hıristiyanlığın en iyi şeklidir.

(Sahne Geçişi)

Kiliseye giden koridor. Yürüyüş boyunca mum elden ele geçiyor.

DIŞ SES (Angela): Ah, ben her zaman Katolik olacağım, başka bir şey olduğumu düşünemiyorum. Sanırım bu sadece şans, evet, yetiştiriliş şeklim. Baptist veya başka bir şey olarak doğsaydım, Baptist olabilirdim diyebilirim. Hayatınızı devam ettirebilmeniz için sanırım bir dine ihtiyacınız var ve benimki de Katolik dini oldu.

(Sahne Geçişi)

Kilise. BEDE mihraba gider ve Paskalya mumunu yerine yerleştirir. Cemaat toplanır ve mumları söndürerek yerlerini alır.

DIŞ SES (Tessa): Dürüst olmak gerekirse, dinbilimiyle pek bir alakam yok. Katolik Kilisesi ne girdiğimde altına imza atmam gereken birçok şeye şimdi Katolikler bile inanmıyor. İnsanların dayanmasına yardımcı olduğu sürece doğru olup olmadığı fark eder mi diye, bazen merak ediyorum. Ve eğer insanların dayanmasına yardımcı olmuyorsa, doğru olmasının ne yararı olabilir?

DOROTHY kürsüye gider.

DOROTHY (okur): "Başlangıçta Tanrı cennetleri ve dünyayı yarattı. Şimdi dünya şekilsiz boş..."

DIŞ SES (Austin): Hıristiyanların çoğu gibi Katolikler de Yaratılışı, yaratılışın gerçek hikâyesi olarak değil bir şiir, bir mit olarak kabul etmiştir. Yeni Ahit'in çoğunun da gerçek anlamda doğru olmadığını kabul etmek onlar için oldukça zor.

(Sahne Geçişi)

EDWARD kürsüde.

EDWARD (okur): "Ve inanıyoruz ki İsa ile ölüp yaşama İsa ile döneceğiz: İsa, bildiğimiz üzere, ölümden yükseldiği için bir daha asla ölmeyecektir. Ölümün onun üzerinde artık hiç gücü yoktur..."

DIŞ SES (Miles): İncil'le uğraşmalarının çok yazık olduğunu düşünüyorum. "Ölümün onun üzerinde artık hiç gücü yoktur." cümlesi, "Ölüm onun üzerine hâkimiyet kuramayacaktır." a kıyasla ne kadar zayıf geliyor kulağa.

DIŞ SES (Polly): Ölümün dinin temeli olduğunu düşünüyorum, sizce de öyle değil mi? Bu kadar yıl sonra tekrar ayini, İngilizce dinleyince neredeyse iki satırda bir ölüme ve sonsuz hayata ne

kadar fazla atıfta bulunduğunu duymak beni şoke etti. Bunu gençken hiç anlamamıştım. Birkaç yıl önce babam öldüğünde, ritüeli çok rahatlatıcı bulmuştum. Öleceğimi bilsem ve rahip istesem şaşırmazdım.

Vaftiz sözlerinin yenilenmesi için cemaat tekrar mumları yaktı.

BEDE: Şeytanı reddediyor musunuz?

HERKES: Ediyorum.

BEDE: Ve yaptığı her şeyi?

HERKES: Ediyorum.

DIŞ SES (Ruth): Ah evet, şeytanın, şeytani güçlerin varlığına inanıyorum, kesinlikle. Ruhta vaftiz olmuş herkesin bu tür şeylere karşı hassas olduğuna inanıyorum. Karizmatik Yenilenme'de çok korkutucu tecrübeler yaşamış insanlar tanıyorum.

DIŞ SES (Miriam): Hayır, gerçek bir varlık olarak değil. Şeytanın hepimizin içindeki kötülüğün bir tür vücut bulması olduğunu düşünüyorum; potansiyel kötülüğün.

(Sahne Geçişi)

Ayini yöneten BEDE cemaate yüzünü döner.

BEDE: Tanrının barışı hep sizinle olsun.

HERKES: Ve seninle de.

BEDE: Birbirimize barış işareti sunalım.

BEDE ön sıranın sonundaki kıza gülümseyerek yaklaşır ve ona sımsıcak sarılır. BEDE ön sıra boyunca ilerleyip herkesi selamlarken cemaatin kalanı da gülümser, öper, el sıkışır vb.

DIŞ SES (Dorothy): Katolikler veya her neyse İngiliz Katolikleri ve İrlanda Katolikleri, her zaman bedenden, fiziksel temastan korkmuşlardır. Bizim kilisede komşunla bile el sıkışmanın çok cesaret isteyen bir şey olduğunu düşünüyorlar.

(Sahne Geçişi)

Cemaate yüzü dönük BEDE, elindeki kutsal ekmeği tabağın üzerine doğru kaldırır.

BEDE: Bu dünyanın günahını kaldıran Tanrının kuzusu. Bu sofraya gelen mutlu bizler...

DIŞ SES (Angela): Küçük kızım, zihinsel özürlüdür. Ailenin diğer fertleriyle komünyona gitmek istedi. Ben de götürmemek

için bir neden görmedim. Her zaman ayine büyük ilgi duymuştu, çok saygılı. İşgüzarın biri, bizim kiliseden bir kadın, "Ama ne hakkında olduğunu gerçekten anlıyor mu? Açıklayabilir mi?" dedi, ben de "Ya sen peki?" dedim. Bu çenesini kapattı.

Cemaatteki insanlar komünyon almak için kürsüye yaklaşmaya başladılar. BEDE ekmeği dağıtıyor ve çoğu, ekmeği eliyle alıyordu. DOROTHY ve ADRIAN sırayla kadehi tutuyorlar.

DIŞ SES (Polly): Benim zamanımda kutsal ekmeğe dokunmak büyük günahtı. Ve şarabın içilmesi de! Aslında ayin tanınmaz halde. Kesinlikle daha anlaşılır; ama bir şekilde daha düz. Çok parlak aydınlatılmış bir oda gibi. Ben dinde gölgeler olması gerektiğine inanıyorum. Biraz gizem ve sihir.

DIŞ SES (Michael): Sanırım bunlar bir kabilenin krallarını öldürüp gücünü miras almak için etini yedikleri ve kanını içtikleri zamanlar gibi hep en ilkel törenlere uzanıyor. Sonra ekinlerle ve üzüm bağlarıyla, ekmek ve şarapla özdeşleşen birçok bitki tanrısı var. İsa'nın bu ilk sembolleri benimsemiş olmasının şaşırtıcı olduğunu düşünmüyorum. Bu nedenle ekmek ve şarabın aynı anda olduğu komünyonu almak son derece önemli. Aksi takdirde simgeselliği tamamen bozarsın.

DIŞ SES (Edward): Sanırım ben bu konuda çok eski kafalıyım. İsa Mesih'in komünyonda gerçekten ve kesin olarak bulunduğuna inanıyorum. Benden açıklamamı istemeyin. Aksi takdirde bence bu oldukça boş bir tören olurdu.

(Sahne Geçişi)

Kolları iki yana açık gülümseyen BEDE cemaate seslenir.

BEDE: Ayin sona erdi, barışla gidin.

HERKES: Tanrıya şükürler olsun.

Gitarlardan, flavtalardan, vurmalı çalgılar vb'den oluşan bir grup, "Dansın Tanrısı"nın ilk melodilerini çalmaya başlar ve cemaat şarkıyı söyler:

Sabah dans ettim
Dünya başladığında
Ve ayda dans ettim

Ve yıldızlar ve güneş
Ve cennetten indim ve
Dünyada dans ettim
Doğumum Beytüllahim'dedir.

Dans et her neredeysen
Ben Dansın Tanrısıyım, dedi
Ve sizi, hepinizi
Neredeyseniz yönlendireceğim
Ve sizi dansta yönlendireceğim, dedi vb

Cemaatin birkaç üyesi koridora girerek serbest, doğaçlama bir biçimde dans etmeye başlar. Başkaları da katılır. Mihraba doğru yürümeye başlarlar. BEDE onlara katılır. Mihrabın çevresi dans eden insanlarla çevrilir.

DIŞ SES (Kim?): Şüphesiz ki Katolik Kilisesi son yirmi yılda altüst olmuştur.

(Sahne Geçişi)

Öğrenci genel kullanım salonu. Gece. Parti devam ediyor. Disko müziği. TESSA ile BEDE'nin, MICHAEL ile POLLY'nin dans ederken ve AUSTIN'nin LYNN'in elini tutmuş, ayakları ile tempo tutarkenki görüntüleri.

DIŞ SES (Kim?): Çok şey değişti: otoriteye, sekse, tapınmaya, diğer Hıristiyanlara, diğer dinlere karşı alınan tavırlar. Ama belki de en temel değişim Katoliklerin kendilerinin çoğunun çok az farkında olduğu değişim. Geleneksel Katolik metafiziğinin gittikçe kaybolması: Bireylerin ruhlarını bir tür dini yılanlar ve merdivenler tahtasına oturtan, onları eşit dozlarda korku ve umutla motive eden ve oyunda dayanırlarsa onlara sonsuz bir ödül sözü veren dinbilimi ve kozmoloji safsatasının şahane karmaşık ve samimi bir sentezi. Oyun tahtası çok açık bir şekilde işaretlenmiş, her türlü canlı motifle süslenmiş, karışık kurallarla ve şartlarla yönetiliyor. Cennet, cehennem, araf, limbo. Ölümcül günahlar, affedilebilir günahlar ve ilk günah. Melekler, şeytanlar, azizler ve Cennet'in Kraliçesi Aziz Meryem. Lütuf, kefaret, mukaddes ema-

netler, endüljanslar ve tüm diğerleri. Milyonlarca Katolik hiç şüphesiz ki hâlâ tüm bunlara gerçekten inanıyor. Ama inanç gittikçe yok oluyor. Daha gelişmiş ülkelerde bu metafizik artık okullarda ve seminerlerde öğretilmiyor ve Katolik çocuklar bununla ilgili ya hiç ya da çok az bilgiye sahip olarak büyüyor. Bir veya iki nesil sonra yok olacak ve daha az kuvvetli ama daha hoşgörülü bir şey onun yerine geçecek. Hıristiyan birliği, Dinsel Devrim'den bu yana ilk defa artık ulaşılabilir bir amaç.

(Sahne Geçişi)

Üniversitenin spor alanları. Ufukta ışığın uçları belirmiş. Kalabalığın yorgun ama beklenti içindeki yüzleri. Rahibeler, İsa'nın Dirilişi pandomim dansına başlar.

DIŞ SES (Kim?): Ama Hıristiyan inancı daha önce olduğundan, ya da en azından Katolikler için ifade ettiğinden farklı olacak. Sadece inanmamalı, inandığımızı bilmeli, inancımızı yaşamalı ve gene de onu dışarıdan seyretmeliyiz; bunun inancı geçersiz kıldığını düşünmeden, başka bir zaman, başka bir yerde farklı bir şeye inanabileceğimizin farkında olarak (gerçekten de hayatlarımız boyunca farklı zamanlarda ve yerlerde kendimiz de farklı inandık). Aynı bir kitap okurken ve yeri gelmişken bir roman yazarkenki gibi, karakterlerin sanki gerçek ve hayal ürünü, özgür tasarlanmış çift bilincini sürdürürüz ve ne kadar kendimizi kaptırsak veya gerçekçi bulsak da okumak isteyeceğimiz (veya durum oysa, yazmak) tek hikâye değil, insanın hayatının anlamını anlamak için aradığı ve her zaman arayacağı sonsuz hikâyeler serisinin bir parçası olacaktır. Ve ölümün de.

Elbiselerinden güneş ışıkları sızan dansçıların sıçrayarak havada dondurulmuş görüntüsü.

BİTTİ

Catholic Herald programı sevdi; ama *Universe* acımasızca eleştirdi. *Telegraph*, Katolik Kilisesi'nin diğer Hıristiyan kiliseleriyle aynı kafa karışıklığı içinde olduğunu gösterdiğini söyledi. *Guardian*'ın televiz-

yon eleştirmeni, dans eden rahibelerin "Papanın En İyileri" isimli bir programa başvurmalarını önerdi. Yayından sonra Açık Kilise Katoliklerinden çok sayıda ayrılma oldu. Bazı üyeler organizasyonun sunulan imajının fazla radikal olduğunu düşündüklerinden ayrıldı, diğerleri ise yeterince radikal değil diye. O bölgeden sorumlu piskopos, bu olaylardaki rolünden dolayı Bede'ye disiplin cezası verdi. Özel olarak toplanan üniversite yöneticileri, bu organizasyon için üniversite kampusunun kullanılmasından dolayı teessüflerini bildirdiler ve sorumlu ekibin bir üyesi olarak Michael ciddi şekilde kınandı. İş arkadaşları onun yanında oldular ve yöneticilere onu destekler bir mektup yazdılar. Ancak birkaç yıl sonra Katolik yetkililer, öğretmen eğitimiyle ilgili ülke çapındaki kesintilerin bir parçası olarak üniversiteyi kapama planlarını ilan ettiklerinde, birçoğu Paskalya Festivali'nin bu ters karara katkısı olduğunu düşündü ve Michael, iş arkadaşları arasında daha az sevilir oldu. Erken emeklilik veya ilköğretim öğretmenliği alternatifleri sunulan Michael ilkini seçti ve Londra'ya taşınıp şansını serbest yazar olarak kullanmayı denemeye niyetlidir. Emeklilik geliri ve Miriam'ın sosyal hizmetli maaşıyla maddi açıdan oldukça güvende olmalılar. Oğulları Martin, Imperial Üniversitesi'nde okumakta ve artık erkek Fatmadan çok oldukça çarpıcı, Raphael dönemi öncesi görünüme sahip genç bir kadın olan Helen, tekrar Polly'nin Jason'ıyla karşılaştığı ve her iki aileyi de şaşkınlık içinde bırakarak onu Katolikliğe döndürdüğü Oxford'da modern diller okumaktadır. Bunu duyduğunda Polly, bu özgürlükçü günlerde bile güzel bir Katolik kızın Katolik olmayan erkeklerle yatmayacağını tahmin ettiği şeklinde alaycı bir yorumda bulundu. Aslında, iki genç, oldukça geleneksel ve sade bir nişan töreniyle nişanlanmıştır. Adrian'ın Açık Kilise Katoliklerinin tarihinde yeni bir sayfa açacağını umduğu Paskalya Festivali daha çok, belki de üyelerin uzlaşmaz çeşitlilikteki amaçlarını ve tavırlarını ortaya çıkararak, hayat enerjisi olarak vefatını hızlandırmış gibiydi. Adrian bir oy farkla başkanlığını korudu; ama gene de istifa etti. Hareket daha sessiz bir şekilde ama onun veya Dorothy'nin katkıları

* İngilizce'si "Top of the Popes"; İngiltere'de çok uzun yıllardır listelerdeki şarkıları veren "Top of the Pops" isimli bir müzik programı yayınlanmaktadır. Yazar burada kelime oyunu yapmış. (ç.n.)

olmadan devam etmektedir. Her ikisi de bugünlerde Katolik Evlilik Yüzleşmesi hareketiyle haşir neşirler; bu, çiftleri hafta sonları yatılı şekilde bir yerde toplayarak, onlara evlilik hayatıyla ilgili dersler vererek ve birbirlerine itiraf mektupları yazmalarını sağlayarak "iyi evlilikleri daha iyi yapmayı" amaçlayan Amerika'dan ithal bir harekettir. Beraber bir hafta sonu gitmeye ikna ettikleri Edward ve Tessa, tüm olayı oldukça utanç verici buldular ve bunun tek nedeni, konferans merkezinin başka bir isim altında ilk defa cinsel ilişki yaşadıkları yer olduğunun ortaya çıkması değil. Birkaç yıl önce, Edward omurgasından ameliyat olma riskini göze aldı ve ne mutlu ki ameliyat çok başarılı geçti. Atletizm çalışmalarına tekrar başladı, o ve Tessa her akşam televizyonun önünde çöreklenmiş en küçük iki çocuklarının alaycı teşvikleri eşliğinde beraber koşuya gidiyorlar. İki büyük çocukları üniversitede. Becky'nin erkek arkadaşıyla yatıyor olması, Tessa tarafından bilinse de bunu kaldıramayacak olan ve kızının artık ayinlere gitmemesinden dolayı fazlasıyla endişe duyan Edward tarafından bilinmiyor. Edward, birkaç yıl önce hakkında bir film seyrettikten sonra Torino'nun Kutsal Kefeni nin ateşli bir öğrencisi oldu. Dinlemeye hazır herkese kefene sarılı adamın görüntüsünün anatomik açıdan mükemmel olduğunu, gösterilen yaraların İncil yazılarında anlatılan ve modern tarih biliminde ve adli tıpta yorumlandığı şekilde Çarmıha Gerilme sırasında açılanlara tam olarak karşılık geldiğini, polen testlerinin kumaşın tarihte bir dönemde Filistin'de bulunduğunu kanıtladığını ve bu görüntünün oraya nasıl geldiğine dair kimsenin basit, fiziki bir açıklama sunamadığını ayrıntılı bir şekilde açıklayacaktır. İsa'nın Dirilişi sırasında ortaya çıkan radyant enerji tarafından kefene kazınmış olamaz mı? Edward, bunun sadece bir varsayım olduğun kabul ediyor; ama modern ilahiyatçıların teorilerini gözardı etmesine ve eski moda İsa'nın Tanrısallığına duyduğu inanca bağlı kalma eğiliminde bu kefen onu teşvik ediyor.

Uzun uzun düşündükten sonra Adrian ve Dorothy, eski yaraları açabileceği korkusuyla Dennis ve Angela'yı Evlilik Yüzleşmesi hafta sonuna davet etmediler. Aslında o evlilik oldukça iyi durumda. Lynn'le yaşadığı ilişkiden kısa bir süre sonra Dennis hayatına bir değişiklik, yeni bir iş, yeni bir yer getirmesinin zamanı geldiğine karar

verdi ve Angela bu fikre itiraz etmedi. Şu anda güney kıyısında elektronik ateşleme sistemleri üreten küçük bir şirketin genel müdürü. Küçük bir tekne aldı ve boş zamanının büyük bir bölümünde bununla meşgul oluyor. Angela, Nicole'ün en sonunda evi olabileceğini umdukları özel bir bakımevi için para toplama işiyle çok meşgul. İki erkek çocukları da üniversitede. Angela'nın ağabeyi Tom evli ve iki küçük çocuğu var. Kardeşini onlarla beraber görmek, Angela'nın hayatlarının nasıl da saçma bir şekilde farklı zamanlarda gitmesine hem ağlayıp hem gülmek istemesine neden oluyor. Tom ve Rosemary, bir konağı çocuk yuvası olarak işletiyorlar.

Austin, Paskalya Festivali'nden kısa bir süre sonra rahipliği bıraktı ve herkesi fazlasıyla şaşırtarak Lynn'le evlendi. Arkadaşları, Lynn evlendikleri günden dokuz ay sonra bir erkek çocuğu doğurduğunda daha az şaşırdılar. Austin, din sosyolojisi konusunda doktora yapmak üzere üniversitede bir araştırma bursu alacak kadar şanslıydı. Bölüm, konum açısından Marksist ama ideolojik açıdan eski Yeni Solun deneyselcileri ile Kıta Avrupa'sı teorisiyle başı dönmüş daha genç Althusser'ciler arasında bölünmüştür. Hizipler, tartışmalar, yüzleşmeler, kulis yapma ve politik oyunlar vardır. Bunların hepsi çok heyecanlı ve yorucudur ve Austin'e göre, II. Vatikan'dan bu yana Katolik Kilise'de olanları hatırlatıyor. Kendisini hâlâ bir tür Katolik olarak görüyor; ama araştırmasının hatırına, her pazar başka bir kiliseye, sırasıyla Katolik, Anglikan, Ortodoks, Serbest Kilise, Quaker toplantı evlerine gidiyor.

Violet artık bir Yehova Şahidi değil bir Sufi. Psikiyatri kliniğindeyken Sufizm ile ilgili bir kitap okudu ve taburcu olduğunda bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmak için gidip bir Sufi topluluğu ile kaldı. Sufizm ona Hıristiyanlığa göre daha uygun görünüyordu; çünkü iki yıldır sinir krizi geçirmemişti ve de artık sakinleştirici kullanmıyordu. Yehova Şahitlerine olan inancını, 1975'te olması gerektiği söylenen hiçbir şey olmayınca yitirdi; ama onun imgelemleri hâlâ fazlasıyla dünyanın sonuna odaklı. Nükleer bir felaketin çok yakın olduğuna ve insanın tüm potansiyelini sonuna kadar nasıl süzebileceklerini bildiklerinden sadece Sufistlerin bununla başa çı-

* Louis Althusser, Marksist felsefeci. (ç.n.)

kabileceğine inanıyor. O ve Caroline'in sonuçta daha genç ve erkeksi bir üniversite hocası için terk ettiği Robin, artık şaşırtıcı derece huzurlu ve arkadaşça bir evliliğin keyfini çıkarıyorlar. Violet seksi tamamen terk etmenin ruh için büyük bir rahatlama olduğunu düşünüyor ve kendisi de yoga ve mikrobiyotik diyet konularıyla çok meşgul. Robin de bu düzenden memnun; daha zayıf güdülerini, yakındaki bir sanayi şehrindeki masaj salonuna yaptığı mahrem ziyaretlerle tatmin ediyor. Polly, Jeremy'nin kendisini Gertrude ile aldattığını keşfettiğinde (ve onlara gelen tüm *au pair* kızlarla da olduğu ortaya çıktı, bir de bol miktarda araştırma asistanı), onu boşadı. Ev yüksek bir fiyata satıldı ve Polly kendisine düşen payı şimdi müdürü olduğu feminist bir yayınevine yatırdı. Kızıyla beraber Londra'da bir dairede yaşıyor ve ciddi şekilde kadın hareketine bulaşmış durumda. Jeremy, Kaliforniya'ya göç etti ve orada çok kârlı porno filmler yapıyor. Miles, hâlâ Cambridge'de; ama İngiltere Kilisesi'ne geri döndü çünkü Anglikan ile Roman inançları arasında fazla bir fark yok gibi göründüğünü ve ilkinin ibadet tarzını tercih ettiğini söylüyor. Jeremy'nin programında görünmesinden sonra ibadet ettiği Katolik Kilisesi'ndeki nahoş bir olay da bu kararına katkıda bulundu. Ruth, Kuzey İngiltere'deki okulunun başmüdiresi oldu; konuyla ilgilenen çalışanların ve altıncı sınıftakilerin katıldığı haftalık bir dua grubundan büyük güç ve teselli alsa da Karizmatik aktivitelerini engelleyen bir iş. Ben, Redbrick Üniversitelerinden birinde İngiliz edebiyatı öğretiyor, boş zamanlarımda yavaş bir tempoda roman yazıyor ve tarih tarafından sıkboğaz ediliyorum.

Bu son bölümü yazarken, Papa VI. Paul öldü ve Papa I. John Paul seçildi. Bunu yazamadan Papa I. John Paul öldü ve onu dört yüz elli yıldır İtalyan olmayan ilk papa, Polonyalı, şair, filozof, dilbilimci, atlet, halkın adamı, kader adamı olan, çarpıcı şekilde seçilen ve hemen popüler olan ama dini açıdan muhafazakâr II. John Paul takip etti. Değişen kilise, bu değişimlerin fazlasıyla yeterli olduğunu düşünen birini papa ilan etti. Şimdi ne olacak? Tüm bahisler geçersiz, gelecek belli değil; ama seyretmesi ilginç olacak. Okuyucu, elveda!

* Redbrick Üniversiteleri, İngiltere'nin belli başlı endüstriyel şehirlerinde kurulmuş altı üniversiteye verilen bir addır. (ç.n.)

Ne kadar ileri gidebilirsiniz? Yani cinsel partnerinizle...

David Lodge, "Ne Kadar İleri Gidebilirsin?"de bir grup Britanya'lı Katolik gencin yaşamını 1950'lerdeki öğrencilik yıllarından 1980'li yıllardaki yetişkinlik dönemine uzanan süreçte kendi benzersiz üslubuyla gözler önüne seriyor. Kahramanlarımız (ara ara devreye giren yazarın gözetiminde), Katolik inançlarının koyu gölgesinde cinsel arzular, evlilik, doğum kontrolü ve hayatın diğer gerçekleriyle başa çıkmaya çalışıyorlar. Elbette ki temel çatışma, dinlerin insanları zapturapt altına almada ilk olarak başvurdukları cinsel zevk ve doğum kontrolünde düğümleniyor. İlk gençliklerinden itibaren, Papa'nın duyurularıyla altı daha da çizilen doğum kontrol yöntemleri affolunmaz bir günah olarak kahramanlarımızın kafasına kazınıyor. Bedenin diğer günahlarının aksine, bir işe yaraması için bu günah önceden planlanarak ve tekrar tekrar işleniyor. Dolayısıyla sinirlenerek kontrolü kaybetmek, sarhoş olmak ve zina gibi iyi niyetle, günah çıkardıktan sonra tekrarlanabilen bir eylem değil. Seni sakramentlerden dışlar, bu nedenle ve aynı dönemin Katolik öğretisine göre, Paskalya Görevi'ni yapamazsan kendini kesin bir şekilde aforoz etmiş olursun. Böylece ya güvenilir bir doğum kontrol yöntemi olmadan idare etmeye çalışır ya da dinden çıkarsın; makul alternatifler işte bundan ibarettir. Ve yol istesen de istemesen de Cehenneme kadar uzanır...

Papalar durmadan gidip geliyor ama bu cadı kazanı gibi kaynayan ortamda Katolik Kilisesi'nin doğum kontrolü konusundaki fetvası değişmiyor. Peki bu durumda, kahramanlarımız "ne kadar ileri gidebilirler?"

Elbette hayatın elverdiği yere kadar! İleri, hep ileri...

David Lodge, dünyanın hızlı değişim yıllarında, insanların değişimi kadar Kilise içi tartışmaları ve dinlerin revizyon tarihini de kara mizah tadında anlatıyor. Ortaya çıkan manzara gülünç mü acı mı? Galiba, kelimenin tam anlamıyla trajikomik. Sözün kısası, bir David Lodge kitabı işte!

AYRINTI YAYINLARI • ROMAN
ISBN: 978-9755395548
9 789755 395548

KİTAP
SKB 0751602 YUO

19 TL